

Հարգելի՛ ընթերցող.

ԵՊՀ հրատարակչությունը, չհետապնդելով որևէ եկամուտ, ԵՊՀ հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի համացանցային կայքերում ներկայացնում է իր հայագիտական հրատարակությունները: Գիրքը այլ համացանցային կայքերում տեղադրելու համար պետք է ստանալ հրատարակչության համապատասխան թույլտվությունը և նշել անհրաժեշտ տվյալները:

САТЕНИК ГЕДЖЬЯН

А Н И

БИБЛИОГРАФИЯ

Ред.: М. М. Асратян

ИЗДАТЕЛЬСТВО ЕРЕВАНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

ЕРЕВАН - 2006

UNIVERSITÉ D'ÉTAT D'ÉREVAN

SATENIK GUÉNDJIAN

A N I

BIBLIOGRAPHIE

Red.: M. M. Hasratian

LES ÉDITIONS DE L'UNIVERSITÉ D'ÉTAT D'ÉREVAN

EREVAN - 2006

ՍԱԹԵՆԻԿ ԳԵԶՅԱՆ

Ա Ն Ի

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Խմբ. Մ. Մ. Հասրաթյան

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ - 2006

ՀՏԴ 01:941(479.25)
ՊՄԴ 91.9:63+63.3 (2Հ)
Գ 459

Գեջյան Ա. Գ.
Գ 459 Աճի: Մատենագիտություն (Խմբ. Ս. Ս. Գասրաթյան).- Եր.,
Երևանի համալս. հրատ., 2006, 336 էջ:

Մատենագիտության մեջ ընդգրկված են Հայոց մայրաքաղաք Աճիին վերաբերող 1775-1995 թթ. հայերեն և օտար լեզուներով հրատարակված գրքեր, հոդվածներ և այլ նյութեր:
Նախատեսված է հայագետների և ընթերցող լայն շրջանների համար:

4406000000
Գ $\frac{4406000000}{704(02) - 2006}$ 2006

ՊՄԴ 91.9:63+63.3 (2Հ)

ISBN 5-8084-0773-7

© Երևանի համալս. հրատ., 2006 թ.
© Ա. Գ. Գեջյան, 2006 թ.

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

«Չնայած իր քայքայված դրությամբ, նա անցյալից պահած իր խղճալի ցնցոփիներով քավական ուժ է կարողություն ունեն՝ ներկա հայությանն էլ ծառայություններ մատուցելու: Աճին շարունակում էր պաշտպանել հային: Պաշտպանում էր ոչ թե իբրև բերդ, ոչ թե վայրենիների հարձակումներից ու կեղեքումներից: Ո՛չ, այդ կողմից նա միանգամայն անզոր էր: Նա պաշտպանում էր իրեն կառուցող ժողովրդի այժմյան մնացորդների պատիվը, բարեխոսում էր նրանց համար»:

Լ Ե Ո

Աշոտ Գ Ողորմած Բագրատունին 961 թվականին քաղաքական արքունիքը Կարսից տեղափոխեց Աճի գյուղաքաղաքը եւ այն հռչակեց Հայաստանի մայրաքաղաք:

Աճիի աշխարհագրական նպաստավոր դիրքն օգտագործվել է հնագույն ժամանակներից: Դեռևս մ. թ. ա. 8-7-րդ դարերում Ախուրյան եւ Աճի գետերի հրվանդանի վրա եղել են կիկլոսյան կառույցներ ու մեգալիթյան շրջանի դամբարանադաշտ, իսկ մ. թ. 4-5-րդ դարերում կառուցվել է ամրոց:

Նշված վայրում մայրաքաղաք հիմնադրելը թե պաշտպանական եւ թե առաջադիմելու խնդիրներում ուներ հեռանկարային հնարավորություններ: Աշոտ Ողորմածի կանխատեսումներն իրականացան. Աճի մայրաքաղաքը կարճ ժամանակահատվածում դարձավ Հայկական լեռնաշխարհով (Կյուսիս-հարավ, արեւելք-արեւմուտք) անցնող մայրուղիների հանգուցակետ եւ տարանցիկ առևտրի խոշոր կենտրոն:

Քաղաքի արագ բարգավաճմանը նպաստեց նաեւ այլ քաղաքներից ու վայրերից բնակչության հոսքը դեպի մայրաքաղաքը: Առաջացան արհես-

տագործական, առեւտրաարտադրական այլեւայլ հաստատություններ, միություններ, գարգացան գիտության զանազան բնագավառներ եւ մշակույթ:

10-11-րդ դդ. քաղաքի տարածքը երկու անգամ ընդարձակվեց ու պարսպապատվեց: Կառուցվեցին եզակի լուծումներով նշանավոր ճարտարապետական կոթողներ, վերգետնյա եւ ստորգետնյա կառույցներով զուգակցված խոշոր պալատական, հոգետոր ու քաղաքացիական համալիրներ, ջրամատակարարման համակարգ, ստորգետնյա անցուղիներ եւ կառույղի:

Հայկական արվեստի, ճարտարապետության եւ գրականության միջավայրում ծնունդ առավ անիական ոճը՝ անիական դպրոցը եւ հայ ժողովրդի գիտական, ստեղծագործական ներուճակությունները միջնադարում մարմնավորվեցին Անիում:

Սակայն կարճատեւ էին խաղաղ եւ բեղմնավոր տարիները: 1045 թվականին Բյուզանդիան դավադրաբար տիրացավ Անի մայրաքաղաքին: Այնուհետեւ երկար ու դաժան տարիներ... ազատագրման ու վերստին նվաճման սելջուկների, մոնղոլների, քաթարների եւ այլոց կողմից:

Քաղաքը ձեռքից ձեռք անցնելով պարբերաբար հրկիզվեց, քայանվեց ու ավերվեց: Պատերազմներից ու զարհուրելի կոտորածներից ու ժառանգեղած անեցիները՝ չլիմանալով նվաճողների հալածանքներին ու բարբարոսություններին, հետզհետեւ հեռանում էին քաղաքից: Գաղթում Ասիայի հայաբնակ վայրերը եւ հեռավոր Մոլդավիա, Ղրիմ, Ռուսաստանի այլեւայլ քաղաքները, իրենց հետ սփռելով աշխարհով մեկ անիական արհեստները եւ մշակույթը:

Ստեղծված իրավիճակը ժողովուրդն արտահայտեց այսպես.

**«Անին շեն՝ աշխարհն ավեր,
Անին ավեր՝ աշխարհը շեն»:**

Արտագաղթը մասսայականացավ հատկապես 1319 թվականի ահեղ երկրաշարժից հետո: Պատերազմներից խարխրված կառույցները չլիմացան բնական աղետի զարհուրելի տատանումներին ու քարուքանդ եղան: Եւ երբեմնի ծաղկուն մայրաքաղաքը 15-րդ դարում վերածվեց անմարդաբնակ ավերակակույտի:

Ամայացած քաղաքը հիշատակվում է հայ եւ օտար պատմագիրների, ճանապարհորդների գրվածքներում: Սակայն լուրջ հետազոտական աշխատանքներ սկսվեցին շուրջ հինգ դար հետո: Պետերբուրգի Գիտությունների Կայսերական Ակադեմիայի, Հնագիտական հանձնաժողովի հանձնառությամբ 1892 թ. Ն. Մառը Անիում սկսեց հետազոտական պեղումներ:

Աշխատանքներն ընդհատումներով շարունակվեցին մինչեւ 1917 թվականը: Պեղումներին մասնակցում էին՝ Թ. Թորամանյանը, Հ. Օրբելին, Ն. Տոկարսկին եւ ուրիշներ:

Պեղված առարկաները տեղում պահելու նպատակով հիմնադրվեց քարադարան եւ քանդարան: Սակայն 1918 թվականին Արեւմտյան Հայաստանի հետ միասին, Անիի ավերակների տարածքը զավթեց Թուրքիան: Նախքան թուրքական զորքերի քաղաքը մտնելը Ա. Քալանթարին, հայ մարտիկների օգնությամբ հաջողվեց քանդարանային նմուշները տեղափոխել Հայաստանի Հանրապետություն:

Այսօր եւեթ Անին աշխարհի գիտնականների ուշադրության ներքո է:

Ներկա աշխատանքն առաջին փորձն է Անիի վերաբերյալ պատմական, աշխարհագրական, տնտեսական, հոգետոր-մշակութային կյանքի բազմազան բնագավառների մասին հրապարակված նյութերի միջոցով ներկայացնելու շուրջ վեց հարյուրամյակ առաջ ավերակների վերածված քաղաքի պատմությունը, այս ամենը ի վերջո հակադրելով զանազան պատմամշակութային կողոպուտ-ոտնձգություններին:

Աշխատանքի մեջ ներկայացված է՝ 1775-1995 թվականների ընթացքում հայերեն եւ այլ լեզուներով հրապարակված շուրջ 1300 անուն տպագիր աշխատություն: Նյութերի ընդգրկումը կատարված է արժեքավորության դիտանկյունից, լրագրային եւ լրատվական բնույթի հոդվածները վերցված են որոշ բացառություններով, իսկ պատկերալուսանկարային նյութերից տեղեկատու ցանկերում արտացոլված են միայն զնահատանքի արժանի, ուշագրավ ու եզակի գործերը:

Մատենագիտությունում գրականությունը խմբավորված է ըստ լեզուների՝ հայերեն, ռուսերեն եւ լատինատառ:

Նույն հաջորդականությամբ ներկայացված են հետեւյալ ցանկերը.

- ա. անջնանունների,*
- բ. հուշարձանների եւ աշխարհագրական անունների,*
- գ. քարտեզների, հուշարձանների հապտակագծերի, վերակազմությունների եւ լուսանկարների,*
- դ. կենցաղային իրերի եւ զենքերի,*
- ե. գեղանկարների, մանրանկարների եւ որմնանկարների:*

Յուրաքանչյուր խմբավորումում գրականությունը դաստասված է ըստ գիտությունների բնագավառների, որոնց մեջ այբբենական հաջորդականությամբ սկզբում ներկայացված են գրքերը, հետո հոդվածները:

Հարակից բնագավառները տրված են ռիասին, այսպես.

ա. պատմական եւ վիմագրական աղբյուրներ,

բ. պատմական աշխարհագրություն, տեղագրություն, ճանապարհորդների նկարագրություններ.

գ. հնագիտություն, ճարտարապետություն,

դ. եկեղեցի, կրթություն,

ե. գիտություն, մշակույթ,

զ. այբուսեն, կատալոգներ, ուղեցույցներ եւ քարտեզներ:

Պատմական աղբյուրների հայերեն գրականության բաժնում ներկայացված են 5-18-րդ դարերի հայ եւ օտար պատմիչների, ժամանակագիրների 30 անուն գործեր, որոնցում կան Անի ամրոցի, հետագայում (10-14-րդ դդ.) մայրաքաղաքի ու խոշոր առևտրատնտեսական, մշակութային կենտրոնի պատմական իրադարձությունների, մարդկանց ու կառույցների վերաբերյալ զանազան տեղեկություններ:

Մեզ հասած գրավոր աղբյուրներից առաջին անգամ Անի բնակավայրի ու ամրոցի մասին իրենց պատմություններում հիշատակում են Եղիշեն եւ Ղազար Փարպեցին:

Հետագայում՝ 9-10-րդ դարերի Անիի պատմական անցքերը նկարագրում են՝ Հովհաննես Դրասխանակերտցին, Կարծեցյալ Շապուհ Բագրատունին, Թովմա Արծրունին, Ստեփանոս Տարոնացին եւ այլք:

Անիի քաղաքային բարգավաճման ու անկման առիթով աճում է նաեւ նրանով հետաքրքրվողների թիվը, նրա մասին հայ պատմիչներից ու ժամանակագիրներից բացի խոսում են նաեւ օտար հեղինակները:

11-րդ դարում Անիի մասին գրում են՝ Արիստակես Լաստիվերտցին, Մատթեոս Ուռհայեցին, Սամվել Անեցին եւ բյուզանդացի ժամանակագիր՝ Հովհաննես Սկիլիցեսը:

12-րդ դարում՝ Վարդան Արեւելցին, Կիրակոս Գանձակեցին, Մխիթար Անեցին, Մխիթար Այրիվանեցին (նաեւ Երեսնցի), Սմբատ Սյարապետը (Գունդատար) եւ ծագումով հույն արաբ պատմիչ Յակուտ Ալ-Համավին:

13-14-րդ դարերում՝ Ստեփանոս Օրբելյանը, Թովմա Մեծփեցին եւ ֆրանսիացի ժամանակագիր Հովհաննես Դարդելը:

Շուրջ մեկ դար հետո՝ 16-18-րդ դարերում Անիի անցած անցքերը ներկայացնում են պատմագիրներ՝ Գրիգոր Կամախեցին, Առաքել Դավրիժեցին, Չաքարիա Քանաքեղցին, Աբրահամ Կրետացին եւ այլք:

Վերոհիշյալ պատմական աղբյուրներից շուրջ 10-ը թարգմանված են օտար լեզուներով, դրանք են՝ Կիրակոս Գանձակեցի, Չաքարիա Քանաքեղցի, Շապուհ Բագրատունի, Սմբատ Սյարապետ, Ստեփանոս Տարոնացի,

Թովմա Արծրունի, Սամվել Անեցի, Հովհաննես Դրասխանակերտցի եւ այլք:

Այս «Պատմական աղբյուրներ» բաժնում, ներկայացված են նաեւ Հայաստանի Ազգային Ակադեմիայի պատմության ինտի, Երեսնցի Մաշտոցի անվ. Մատենադարանի եւ Վիեննայի Մխիթարյանների մատենադարանի հրատարակած ձեռագրացուցակները (որոնց մեջ կան Անիի մասին նյութեր):

Անիի պատմությունը գիտական սկզբունքներով ուսումնասիրելու համար, բացի գրավոր մատուցներից հավաստի աղբյուրներ են նաեւ քաղաքի պարիսպների, կառույցների վրա եղած արձանագրությունները եւ տապանաքարերի ու զանազան կիրառական իրերի եւ զենքերի վրա փորագրված հիշատակագրությունները, որոնց մեջ կան նաեւ՝ հունարեն, արաբերեն, վրացերեն եւ այլ արձանագրություններ, դրանցից օտար լեզուներով փորագրվածները, հիմնականում քաղաքը նվաճողների թողած գրություններն են:

Անիի արձանագրությունների արտագրումները, ընդօրինակումները, պատճենահանումները, գիտական ուսումնասիրությունները եւ սիրողական մակարդակի աշխատանքները հիմնականում կատարվել են 19-րդ դարի սկզբից մինչեւ 1918 թվականը, հատկապես պեղումների ընթացքում:

Հետեւաբար արձանագրությունների վերաբերյալ փաստագրական հետազոտությունների առավելագույն մասը հրատարակվել է մինչեւ 1920 թվականը:

Մատենագիտության մեջ ընդգրկված գործերից առավել ուշագրավ են Հ. Օրբելու հրատարակումները եւ կազմած «Անի քաղաք» արձանագրությունների ժողովածուն, Կ. Կոստանյանցի «Վիմական տարեգիրը», Գ. Հովսեփյանի, Պ. Մուրադյանի աշխատությունները:

Ուշագրավ է նաեւ «Պատմական աշխարհագրություն, տեղագրություն, ճանապարհորդների նկարագրությունները» բաժնում ընդգրկված գրականությունը:

Այստեղ ի մի են բերվել 17-րդ դարից Անին այցելած հայ եւ օտար մտավորականների, ճանապարհորդների եւ տեղագիրների հրատարակված գործերը: Նման կարգի մտավորականների շնորհիվ գիտական աշխարհը ճանաչեց Անին ու նրան կերտող ժողովրդի փառավոր անցյալը:

«... Նրա լքված եկեղեցիները հիշեցնում են, որ այստեղ մի հզոր քրիստոնյա ազգ է ընկած Ասիայի ամենամագուր թարթարոսների եւ քրիստոնեության անհաշտ թշնամիների բազմաթիվ անգամ կրկնված հարվածների տակ» 1837 թ. գրում է անգլիացի գիտնական Ուիլբրենհենը:

Այս ժանրի հրատարակումները գրեթե ամբողջությամբ պատկանում են մինչև 1920 թ. ընկած ժամանակաշրջանին, այսպես.

Հայերեն՝ 1822-1920 թթ. հրատ. 50 տպ. նյութ. իսկ 1920-1990 թթ.՝ 8-ը. լատինատառ՝ 25/1 հարաբերակցությամբ:

Հետևաբար, մատենագիտության բաժիններում ընդգրկված գրականությունն ըստ հրատարակության ժամանակի, այսինքն՝ առաջին հրատարակումից մինչև 1920 թ. (բոլոր լեզուներով) եւ 1920-1990 թթ. (ՀԽՍՀ-ում ու ԽՍՀՄ-ում հայերեն եւ ռուսերեն) գրականության համադրումի պատկերն այս է.

Ա Պարմական եւ վիմագրական աղբյուրներ՝ 26/4:

Բ Պարմական աշխարհագրություն. տեղագրություն. մանապարհորդների նկարագրությունները՝ 69/9:

Գ Պարմական ուսումնասիրություններ՝ 60/161:

Դ Հնագիտություն. ճարտարապետություն՝ 81/209:

Ե Եկեղեցի. կրթություն՝ 5/10:

Զ Գիրություն. մշակույթ՝ 5/70:

Է Ալբումներ. կարաւոզներ. ուղեցույցներ եւ քարտեզներ՝ 31/24:

Համեմատությունից հետեւում է.

1. Հայերեն չիմացող, ներկա թեմայով զբաղվող գիտնականները նյութի, հատկապես պատմական աղբյուրների, մեջ խորանալու ավելի քիչ հնարավորություններ ունեն:

2. Հայտնի պատճառներով 1918 թվականից հետո քաղաքի հնագիտական աշխատանքների ընդհատումը եւ երկարատեւ մեկուսացումը բացասաբար են ազդում փաստագիտական, հնագիտական, տեղագրական, պատկերա-լուսանկարային, նոթագրական եւ նման գրականության ստեղծմանը: Եվ «Ալբումներ...» բաժնում, փաստորեն նոր ստեղծված նյութերը՝ վերակազմությունները, նախագծերը, հատակագծերը եզակի դեպքեր են, 1920 թվականից հետո հրատարակված գրականության գերակշռող մասը վերատպություններ են:

3. Որոշակի բնագավառների՝ պատմական ուսումնասիրությունների, մշակույթի եւ ճարտարապետության վերաբերյալ գրականության հրատարակության աճին նպաստում են՝ ա. հայկական գիտամշակութային ներուճի վերակազմակերպումը, բ. նախկինում՝ մինչև 1918 թվականը կատարված հնագիտական հետազոտությունների ու թանգարանային նյութերի հետազոտման ամփոփումը, գ. կիսատ մնացած աշխատությունների ավարտումը եւ որոշ գործերի վերահրատարակումը:

Անշուշտ, մեծ նշանակություն ունեն նաեւ Հայ մշակույթին նվիրված

գիտաժողովները եւ միջազգային գիտա մշակութային կապերը:

Հետևաբար առաջարկում ենք.

Ա. Կազմել հայերեն եւ օտար լեզուներով հրատարակել պատմական սկզբնաղբյուրների՝ Անիին վերաբերվող հաղորդումները միատեղող, արդի գիտության պահանջները բավարարող ժողովածու կամ ժողովածուներ:

Բ. Նկատի ունենալով հուշարձանների ներկա վիճակը եւ կառույցների վրա հայերեն եւ օտար լեզուներով եղած արձանագրությունները փրկելու, ապա նաեւ շուտումնասիրված մասն ուսումնասիրելու կարելու խնդիրները, այդ նպատակով ժամանակակից տեխնիկայի միջոցներով արձանագրությունները նկարահանել ու հրատարակել ալբոմ:

1. Մատենագիտական նկարագրությունները կատարված են համաձայն 1987 թվականին ընդունված ԽՍՀՄ պետական ստանդարտի*, որը համապատասխանում է տպագիր արտադրանքի մատենագիտական նկարագրությունների Ստանդարտների Միջազգային կազմակերպության (ՀՄԿ, անգլ. ISO) պահանջներին:

2. Նկարագրություններում պահպանված է հրատարակության լեզուն եւ տվյալ ժամանակաշրջանի աշխարհագրական անվանումները:

3. Նկարագրությունների միօրինակությունն ապահովելու համար գրաբար եւ դասական ուղղագրությամբ հրատարակված նյութերը տրված են ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում գործող ուղղագրությամբ:

4. Ընդգրկված (ներառյալ հավելվածում զետեղված նյութերը) գրականությունը համարակալված է ընդհանուր համարակալությամբ:

5. Նյութերը հանգամանորեն ներկայացնելու նպատակով, նկարագրություններում (անհրաժեշտության դեպքում) բերված են գրքերի ու հոդվածների լրիվ կամ մասնակի բովանդակությունները, կամ տրված են համառոտ ծանոթագրություններ:

6. Մատենագիտությունում «de visu» չնկարագրված նյութերը տարբերված են մեկ աստղանիշով:

Ս. Գեջյան

* Библиографическое описание документа: Общие требования и правила составления. ГОСТ 7.1-84. -М., 1987.

ПРЕДИСЛОВИЕ

“Несмотря на свою разоренность, он в своих, идущих с прошлого жалких лохмотьях, имел достаточно силы и мощь для оказания услуг нынешним армянам. Ани продолжал защищать армян. Защищал не то что, как крепость и не от нашествий и угнетений варваров. Вовсе нет. В этом отношении он совершенно бессилён.

Он защищал честь остатков строившего его народа и замолвил слово за них”.

Лео

Ашот Милостивый IV Багратид в 961 г. перенес царскую резиденцию из г. Карса в Ани и провозгласил его стольным городом Страны Армянской.

Удобное географическое положение местности использовалось с древних времен. В 8-7 вв. д. н. э. на мысе между реками Ахурян и Ани находились циклопические сооружения и могильные курганы, а в 4-5 вв. там была сооружена и крепость.

Основывание столицы в такой удобной с точки зрения обороноспособности местности открывало перспективные возможности для ее дальнейшего развития.

Она за короткое время стала узлом проходящих по Армении магистральных дорог и крупным центром транзитной торговли.

Быстрому ее благоустройству и развитию способствовал также приток людей из др. населенных мест Армении.

Возникали ремесленные, торгово-производственные объединения, союзы, общества, развивалась наука и процветала культура.

В 10-11 вв. территория столицы увеличилась вдвое, и потому была об-

ведена второй крепостной оборонительной стеной. Возводились уникальные здания, крупные дворцовые, духовные и гражданские комплексы с сочетанием подземных и надземных сооружений, обеспечивалась система водоснабжения, прокладывались подземные проезды, магистрали.

В произведениях литературы, архитектуры и искусства рождался анийский стиль, возникла анийская школа, и проявился научно-творческий потенциал народа.

Однако мирные и плодотворные годы длились недолго. В 1045 г. Византия в результате заговора овладела столицей Ани, и затем последовали жестокие долгие годы испытаний... Потом-освобождение и вновь завоевание сельджуками, монголами, татарами и пр.

Переходя из рук в руки завоевателей, она периодически подвергалась пожарам, грабегам и разрушениям. Обессиленные от войн и погромов, не выдержав гонений и варварства завоевателей, анийцы постепенно покидали город. Они переселялись в заселенные армянами края Азии, в далекую Молдавию, в Крым, в Украину и города России, унося с собой и распространяя по всему свету анийские ремесла и культуру.

Судьбу Ани народ так выразил в фольклоре:

**„Ани цветет - мир разрушен,
Ани разрушен - мир благоустроен.”**

Миграция анийцев стала массовой особенно после страшного землетрясения в 1319 г. Разрушенные в войнах строения, не выдержав страшных ударов стихии, разваливались. И некогда цветущая столица, покинутая людьми, к XV в. превратилась в груду развалин.

Опустошенный, осиротевший город упоминается в описаниях армянских и иностранных историков и путешественников.

По поручению археологической комиссии Петербургской императорской Академии наук в 1892 г. Н. Марр в Ани начал раскопки, которые с перерывами продолжались до 1917 г. В них участвовали Т. Тораманян, И. Орбели, Н. Токарский и др.

Для хранения обнаруженных во время раскопок предметов и вещей на территории города были организованы музей и хранилище.

Однако в 1918 г. Турция вместе с Западной Арменией захватила и территорию города.

Но прежде, чем турецкие войска вошли в город, ученым (А. Калантару и др.), с помощью армянских воинов, удалось перебросить музейные экспонаты в Республику Армения.

По сей день город Ани находится в сфере внимания ученых мира.

Это первая попытка представить историю города по опубликованным материалам о самых разнообразных сферах жизни исторического Ани, около 6 столетий тому назад превратившегося в руины. Здесь также вырабатывается четкое отношение к разным культурно-историческим фальсификациям и посягательствам.

В труде представлены около 1300 наименований печатных работ, опубликованных и на армянском и на др. языках за 1775-1995 гг. Материалы включены выборочно, по степени их ценности.

Литература сгруппирована по языкам - армянская, русская и европейская.

В той же последовательности представлены и следующие вспомогательные указатели:

- а. имена собственные,*
- б. топонимы и названия памятников,*
- в. карты, планы, реконструкции и фотониллюстрации памятников,*
- г. бытовые предметы и оружия,*
- д. живописные работы, миниатюра, росписи.*

В каждом разделе литература дана по отраслям науки, в которых в алфавитном порядке представлены сначала книги, затем статьи.

Смежные отрасли даются вместе:

- а. исторические и эпиграфические источники,*
- б. историческая география, топография, описание путешественников,*
- в. исторические исследования,*
- г. археология, архитектура,*
- д. церковь, образование,*
- е. наука, культура,*
- ж. альбомы, каталоги, путеводители, карты.*

В разделе армянских изданий по историческим источникам представлены около 30 работ армянских и иноязычных историографов и летописцев 5-18 вв., в которых содержатся сведения об исторических событиях, происшествиях, постройках и о людях крепости Ани, а впоследствии столицы (10-11 вв.) и торгово-экономического и культурного центра.

В дошедших до нас письменных источниках о населенной местности и крепости Ани впервые упоминают Егише и Лазарь Парпеци.

События Ани 9-11 вв. описывают Ованес Драсханакертци, Шапук Багратуни, Товма Арцруни, Степанос Таронечи и др.

История расцвета и падения анийского царства вызывает огромный интерес также и у иноязычных авторов.

В 11 в. об Ани пишут Аристакес Ластивертци, Матеос Урхаеци, Самвел Анеци и византийский летописец Иоан Скилицес.

В 12 в. - Вардан Аревелци, Киракос Гандзакечи, Мхитар Анеци, Мхитар Айриванечи (также Ереванци), Смбат Спарпет (Гундестабли) и, арабский историк, грек по происхождению, Якут Ал-Гамави (Ал -Амави).

13-14 вв. - Степанос Орбелян, Товма Мецопеци, французский историограф-летописец Ованнес Дардель.

В 16-18 вв. события, связанные с Ани, описывают историографы Григор Камахеци, Аракел Даврижеци, Закария Канакерци, Абраам Кретаци и др.

Около 10-ти из перечисленных выше источников переведены на иностранные языки, среди них работы Киракос Гандзакечи, Закария Канакерци, Шапук Багратуни, Смбат Спарпет, Степанос Таронечи, Товма Арцруни, Самвел Анеци, Ованес Драсханакертци и др.

В разделе представлены также списки рукописей, содержащие материалы по Ани, изданные АН Арм. ССР, Ереванским Матенадараном и Венским Матенадараном Мхитарянцев.

Для изучения истории Ани достоверными источниками являются также эпиграфические (лапидарные) надписи, сделанные на памятниках, стенах крепостей и построек, надгробных камнях, прикладных предметах, и оружиях. Среди них имеются надписи и на греческом, арабском, грузинском и др. языках, оставленные завоевателями города.

Снятия копий, списки с надписей и их воспроизведения, перерисовки, научные исследования и работы на любительском уровне проводились с начала 19-го в. по 1918 г, а серьезные научные изучения велись именно в 1892-1918 гг., во время раскопок.

Большая часть документальных исследований надписей опубликована до 1920 г.

Из приведенных в библиографии сборников наиболее примечательны сборники: И. А. Орбели „Город Ани”, К. Костаянц „Лапидарная летопись”, труды Г. Овсепяна и П. Мурадяна.

В разделе „Историческая география, описание путешественников” собраны воедино работы армянских и иностранных путешественников, благодаря которым научный мир узнал Ани и познакомился с создавшим его народом.

Почти все публикации этого порядка изданы до 1920 г.

На армянском языке за период 1822-1920 гг. было издано 50 работ, за 1920-1990 гг. – 8.

На европейских языках – в соотношении 25/1 .

Следовательно, количество публикаций, с 1775 по 1920 гг. (на всех языках) и с 1920 по 1990 гг. (в Арм. ССР и СССР, на армянском и русском) представляет следующее соотношение.

- а. исторические и эпиграфические источники 26/4;
- б. историческая география, описание путешественников 69/9;
- в. исторические исследования 60/161;
- г. археология, архитектура 81/209;
- д. церковь, образование 5/10;
- е. наука, культура 5/70;
- ж. альбомы, каталоги, путеводители, карты 31/24.

Из этих данных следует, что:

1. По теме „Исторические и эпиграфические источники” нет достаточного количества публикаций для ученых, не знающих армянского языка.

2. Прекращение (1918 г.) археологических работ и длительная изоляция города отрицательно отразились на публикации документальной, археологической, топографической, мемуарной и фотоиллюстративной литературы, и потому в разделе „Альбомы...” редко встречаются новые материалы по реконструкциям, проектам, планам. Опубликованные после 1920 г. материалы – это в основном переиздания.

3. Изданию литературы по историческим исследованиям, по культуре и архитектуре способствуют: а. реорганизация (в соответствии с положением) армянской научно-культурной имманентности, б. обобщение исследований по археологическим и музейным материалам, проделанным до 1918 г., в. завершение незаконченных трудов и переиздание некоторых трудов.

Несомненно, большое значение имеют также Симпозиумы по армянской культуре и международные научно-культурные связи.

Следовательно, учитывая это, можно предложить:

а. составить на армянском и иностранных языках сборник или сборники исторических первоисточников, которые совмещали бы сообщения относительно Ани и удовлетворяли бы требованиям современной науки.

б. Имея в виду нынешнее состояние памятников и серьезные проблемы по спасению и дальнейшему изучению настенных надписей (армянских и иностранных), затем по изучению необследованной части этих же надписей – средствами современной фото-техники снять их и на этом материале издать альбом.

* * *

1. Библиографические описания даются на языке оригинала, согласно Госстандарту СССР*, который соответствует стандарту Международной организации ISO.

2. Для обеспечения единообразия описаний в армянском разделе издания с староармянской (классической) орфографией приведены в принятую в РА орфографию.

3. С целью обстоятельного представления литературы, помимо основного библиографического описания (при необходимости) приведены содержания книг, статей или же даны краткие аннотации.

4. Описания (включительно приложенные материалы) пронумерованы.

5. Библиографический указатель составлен на базе фондов научных библиотек г. Еревана. Используются также библиографические указатели и др. источники, изданные в Армении и за рубежом. Некоторые из книг и статей из-за отсутствия первоисточников взяты из библиографических источников, и составителем „de visu” не библиографированы, и поэтому в описаниях могут быть опечатки и др. ошибки. Эти издания отмечены одной звездочкой.

6. Материалы, взятые из списка, предоставленного составителю Л. А. Барсегианом отмечены двумя звездочками.

С. Г. Геджъян

* Библиографическое описание документа: Общие требования и правила составления. ГОСТ 7.1-84. М., 1987.

INTRODUCTION

«Malgré sa ruine et ses humbles vestiges conservés du passé, elle a suffisamment de force et de capacité pour rendre ser vice aux Arméniens contemporains. Ani continue de défendre les Arméniens, elle les protège non pas à l'instar d'une forteresse, ni contre les attaques des barbares. Non, sous cet aspect, elle est complètement impuissante. Elle défend l'honneur des survivants du peuple qui l'a construite, elle intercède en leur faveur».

L é o

En 961, le roi Achot III Bagratide, surnommé le Miséricordieux, transfère sa cour de Kars au bourg d'Ani et en fait la capitale de l'Arménie.

La situation géographique favorable d'Ani a été utilisée dès les temps les plus reculés édifices cyclopéens et la nécropole de l'époque mégalithique existant au confluent des rivières d'Ani et d'Akhourian remontent aux VIIIe-VIIe siècles av. J.-C., tandis que la citadelle est construite aux IVe-Ve siècles.

La fondation d'une capitale en ce lieu devait poursuivre plusieurs buts : défense et perspectives d'avances territoriales. Les prévisions d'Achot le Miséricordieux se réalisent et bientôt Ani devient un important centre commercial de transit et le carrefour où se croisent les routes qui traversent le Plateau Arménien (nord-sud, est-ouest).

Le rapide épanouissement de la ville est également favorisé par l'afflux de la population venant des autres régions et cités vers la capitale. L'artisanat, le commerce et l'industrie s'y développent, ainsi que les divers domaines de la science et de l'art médiévaux, donnant naissance à des confréries et des unions artisanales et commerciales.

Entre le Xe - XIe siècles, la superficie de la ville double et elle est entourée de murailles. On y construit des monuments devenus célèbres par la suite pour leurs solutions architecturales sans précédent, des édifices sub et souterrains, d'importants complexes palatins, monastiques et civils, un système de distribution d'eau, des communications souterraines et des routes.

On assiste aussi à la naissance de l'école et du style d'Ani dans l'architecture, la littérature et l'art arméniens.

Bref, Ani devient le lieu de concentration des capacités scientifiques et artistiques du peuple arménien.

Mais ces années de paix et de travail créatif sont courtes. En 1045, Byzance s'empare traîtreusement de la capitale Ani. Viennent ensuite les longues et cruelles années de lutte pour la libération, interrompues par la domination seldjoukide, puis mongole, tartare, etc.

Passant de main en main, la ville est périodiquement incendiée, pillée, rasée. Les habitants d'Ani, épuisés par les guerres et les affreux massacres, incapables de résister plus longtemps aux persécutions et à la barbarie des envahisseurs, quittent peu à peu la ville pour s'exiler dans les régions peuplées d'Arméniens d'Asie, mais aussi en Moldavie, en Crimée, en Ukraine, dans différentes villes russes, emportant avec eux à travers le monde la culture et les métiers d'Ani.

Cette situation est brièvement exprimée ainsi par le peuple :

**«Ani florissante, le reste du monde en ruines,
Ani en ruines, le reste du monde florissant».**

L'émigration devient massive surtout après le séisme destructeur de 1319. Les bâtiments, déjà ébranlés par la guerre, ne résistent pas aux terribles secousses de la catastrophe naturelle et s'effondrent. Au XVe siècle, la ville jadis florissante n'est plus qu'un amas de ruines inhabitées.

La ville désertée est mentionnée dans les oeuvres des historiens et des voyageurs arméniens, aussi bien qu'étrangers. Toutefois, des études sérieuses n'ont été entreprises que cinq siècles plus tard. Envoyé en mission par l'Académie Impériale des sciences de Saint-Petersbourg et la Commission archéologique, en 1892 N. Marr commence des fouilles prospectives à Ani. Les travaux continuent, avec certains intervalles, jusqu'en 1917. Les fouilles bénéficient de la participation de T. Toramanian, H. Orbéli, N. Tokarski... Afin de conserver sur place les objets provenant des fouilles, on y fonde un musée. Mais en 1918, de même que toute l'Arménie Occidentale, les ruines d'Ani sont annexées par la Turquie. Avant

l'entrée des troupes turques dans la ville, A. Kalantar, aidé des soldats arméniens, réussit à transporter les objets du musée d'Ani en République d'Arménie.

Jusqu'aujourd'hui, Ani reste l'objet de l'intérêt des chercheurs du monde entier.

Le présent ouvrage est un premier essai de présenter l'histoire d'une ville, réduite en ruines il y a environ six siècles, par l'intermédiaire des ouvrages consacrés à l'histoire, à la géographie, à l'économie et aux divers domaines de la vie spirituelle et culturelle d'Ani, pour pouvoir finalement opposer cette documentation aux falsifications de l'histoire et de la culture.

L'ouvrage présente environ 1300 oeuvres publiées en arménien et en langues étrangères entre 1775 -1995.

La Bibliographie est composée de cinq parties dont les quatre premières présentent les ouvrages en différentes langues dans l'ordre suivant: arménien (650 ouvrages), russe (280), langues étrangères (210) et oeuvres littéraires (150). La cinquième partie constitue le chapitre des références et inclut les index suivants: a. noms propres; b. noms de monuments et géographiques; c. cartes, plans, projets de reconstructions et photographies de monuments; d. illustrations d'objets d'usage courant et armes; e. peintures, enluminures et fresques.

La littérature présentée dans chaque partie est groupée suivant les différents domaines de la science et donnée en ordre alphabétique, d'abord les livres, puis les articles.

Les domaines adjacents sont présentés ensemble, tels:

- a. *Sources historiques et épigraphiques.*
- b. *Géographie historique, topographie, relations de voyages.*
- c. *Archéologie, architecture.*
- d. *Église, instruction.*
- e. *Science, culture.*
- f. *Albums, catalogues, guides et cartes.*

Le chapitre des sources historiques arméniennes présente 30 oeuvres d'historiens et de chroniqueurs arméniens et étrangers des Ve-XVIIIe siècles, qui nous informent sur les événements historiques, la population et les édifices de la citadelle d'Ani et, plus tard (X^e-XIVe ss.), de la capitale Ani, important centre commercial, économique et culturel.

Parmi les sources écrites à nous parvenues, les oeuvres historiques d'Eghiché et de Lazare Parpétsi sont les premières à mentionner le site et la citadelle d'Ani. Plus tard, aux IXe-Xe siècles, les événements historiques d'Ani sont décrites par Hovhannès Draskhanakertsi, Pseudo-Chapouh Bagratouni,

Thovma Artzrouni, Stépanos Taronatsi...

L'épanouissement et la chute de la royauté d'Ani font l'objet de l'attention soutenue des historiens et des chroniqueurs arméniens aussi bien qu'étrangers. Au XIe siècle, Ani figure dans les oeuvres de Mathéos Ourhaétsi (Matthieu d'Edesse), de Samvel Anétsi et de Jean Scylitsès, chroniqueur byzantin. Au XIIe siècle, elle est mentionnée par Vardan Aréveltzi, Kirakos Gandzakétsi, Mkhitar Anétsi, Mkhitar Ayrivanétsi (ou Erévantsi), Smbat Sparapet (Le Connétable) et Yaqut Al-Hamavi, historien arabe d'origine grecque.

Aux XIIIe-XIVe siècles, Stépanos Orbélian, Thovma Mézopétsi et Jean Dardel, chroniqueur français, parlent d'Ani et un siècle plus tard, aux XVIe-XVIIe, les événements d'Ani sont évoqués par les historiens Grigor Kamakhétsi, Arakel Davrijétsi, Zakaria Kanakertsi, Abraham Krétatsi, Lazare Djahkétsi...

Environ 10 de ces ouvrages historiques sont traduits en différentes langues étrangères. Ce sont ceux de Kirakos Gandzakétsi, Zakaria Kanakertsi, Pseudo-Chapouh Bagratouni, Smbat Sparapet (Le Connétable), Stépanos Taronatsi, Thovma Artzrouni, Samvel Anétsi, Hovhannès Draskhanakertsi...

Ce chapitre des «Sources historiques» inclut aussi les Catalogues de manuscrits publiés par l'Académie Nationale des Sciences d'Arménie, le Maténadaran Machtots d'Erévan et le dépôt de manuscrits de la Congrégation des Mekhitaristes de Venise où l'on trouve des documents consacrés à Ani.

L'étude scientifique de l'histoire d'Ani se fonde, outre les écrits historiques, sur des sources aussi dignes de foi que les inscriptions sur les murailles et les bâtiments de la ville, ainsi que celles gravées sur les pierres tombales, les armes et les objets d'usage courant, dont une partie sont en grec, arabe et géorgien; ces inscriptions en langues étrangères appartiennent souvent aux conquérants passés par la ville.

Les copies, les reproductions, l'étude scientifique et les déchiffrements, parfois appartenant à des amateurs, des inscriptions d'Ani remontent surtout au XIXe siècle et ont été exécutés au cours des fouilles pour s'interrompre en 1918. Par conséquent, la majeure partie des recherches factologiques relatives aux inscriptions sont publiées avant 1920.

Parmi les ouvrages inclus dans la Bibliographie, les plus intéressants sont les publications de H. Orbéli et son recueil d'inscriptions intitulé «La ville d'Ani», la «Chronique épigraphique» de K. Kostanian, les travaux de P. Mouradian et de G. Hovsépian.

Non moins intéressante est la littérature présentée dans le chapitre «Géographie historique, topographie, relations de voyages». Il inclut les ouvrages des

intellectuels, voyageurs et topographes étrangers et arméniens ayant visité Ani à partir du XVIIe siècle. C'est grâce à eux que le monde scientifique a connu Ani et le passé glorieux du peuple qui l'avait construite.

«...Ses églises abandonnées rappellent qu'ici un puissant peuple chrétien est tombé sous les coups répétés des barbares les plus cruels d'Asie, implacables ennemis du christianisme», écrit en 1837, Wilbrehem, chercheur anglais.

La presque totalité de ces publications date d'avant 1920, ainsi:

Entre 1822-1920, il y a 50 publications en arménien, entre 1920-1990, 8 seulement.

En langues étrangères, ce rapport est 25 /1.

Donc, chronologiquement, c'est à dire à partir de la première publication et jusqu'en 1920 (en toutes langues) et entre 1920-1990 (publications de la RSS d'Arménie et de l'URSS en arménien et russe), la littérature inclue dans la Bibliographie offre le tableau comparatif suivant:

- a. *Sources historiques et épigraphiques*: 26 /4.
- b. *Géographie historique, topographie, relations de voyages*: 69 /9.
- c. *Etudes historiques*: 60 /161.
- d. *Archéologie, architecture*: 81 /209.
- e. *Église, instruction*: 5 /10.
- f. *Science, culture*: 5 /70.
- g. *Albums, catalogues, guides et cartes*: 31 /24.

Cette comparaison permet de conclure que:

1. Les chercheurs s'intéressant à ce sujet, mais ne maîtrisant pas l'arménien, auront moins de possibilités d'approfondir leurs recherches surtout dans le domaine des sources historiques.

2. L'interruption en 1918, et pour des raisons bien connues, des fouilles et le long isolement de la ville ne favorisent pas la rédaction d'ouvrages factologiques, archéologiques, topographiques ou de reproductions photographiques. Et au chapitre «Albums...» les reconstructions, plans et projets nouvellement établis sont très rares, les ouvrages publiés après 1920 sont principalement des rééditions.

3. L'accroissement du nombre d'éditions dans certains domaines, notamment ceux des études historiques, de la culture et de l'architecture, est favorisé par: a. la réorganisation du potentiel scientifico-culturel arménien; b. la revue des études archéologiques et des objets d'art publiés avant 1918; c. la conclusion des oeuvres inachevées et la réédition de certains ouvrages.

Très importants sont aussi les symposiums consacrés à l'art arménien et

les relations internationales scientifico-culturelles.

Par conséquent, nous proposons de:

a. Rédiger et publier en arménien et langues étrangères un ou des recueils réunissant toute l'information concernant Ani, trouvée dans les sources historiques et correspondant aux exigences de la science moderne.

b. Compte tenu de l'état actuel des monuments et dans le but de sauver les inscriptions gravées en arménien ou en langues étrangères sur les édifices, puis d'étudier celles qui sont inédites, photographier ces inscriptions à l'aide de moyens techniques modernes et les publier dans un album.

* * *

1. Les descriptions de la Bibliographie sont conformes au Standard d'Etat de l'URSS, adopté en 1987, qui correspond aux exigences de l'Organisation internationale des Standards des descriptions bibliographiques de la production imprimée (ISO).

2. Les descriptions conservent la langue de l'original et la forme des noms géographiques de l'époque.

3. Afin d'assurer l'homogénéité de l'orthographe des descriptions, les documents publiés en grabar et orthographe classique sont données en orthographe actuellement usitée en République d'Arménie.

4. La littérature inclue est numérotée d'une numération unique.

5. Dans le but de présenter les documents le plus complètement possible, les descriptions incluent (en cas de nécessité) en exposé partiel ou entier du contenu des livres et des articles, ou de brèves annotations.

6. Les documents non décrits de visu sont marqués dans la Bibliographie d'un astérisque.

S. H. Guédjian

Trad. par française *A. Tcharkhtchian*

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՎ ՎԻՍԱԳԱԿԱՆ ԱՂՔՅՈՒՐՆԵՐ

Գրքեր

1. Աբրահամ Կրետացի. Աբրահամ Կրետացվո պատմագրություն անցիցն յուրոց եւ Նատր Շահին պարսից. Վաղ-պատ. 1870 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 129 էջ + հավելվ.՝ Պատմություն Անի քաղաքին: Չոր գրյալ է Աբրահամու ըարունապետի եւ բանի սպասավորի եւ առաջնորդին թրակվո. էջ 101-109:

2. Անանուն Եղեսացի. Ժամանակագրություն = Хроника, Թարգմ. բնագրից, առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Լ. Հ. Տեր-Պետրոսյանի, խմբ. Պ. Մ. Խաչատրյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1982. 26 էջ (Օտար աղբյուրները Հայաստանի եւ հայերի մասին: 12. Ասորական աղբյուրներ):

Բովանդ-ից՝ Հայոց երկրի Անի քաղաքի մասին. էջ 133:

3. Անանուն Ջրուցագիր. Պատմություն Անանուն Ջրուցագրի կարծեցյալ Շապուհ Բագրատունի = История Анонимного повествователя Шапух Багратуни. Մատենադարան, Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ: Թարգմ. գրաբարից առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Մ. Հ. Դարբինյան-Մելիքյանի. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. 238 էջ. Տեքստը զուգահեռ ոռու. լեզ.:

Անիի Բագրատունիները եւ քաղաքը. էջ 108, 112, 114, 16, 128, 158, 160, 162, 170, 178, 184-196:

4. Անանուն Ժամանակագրություն = Безымянная летопись / ՀԽՍՀ ժողկոմ-խորհ. կից ձեռագր. ուսումնասիր. ին-տ: Առաջաբանը ծանոթագր. եւ կազմ.՝ Հ. Մանվելյան, Հ. Աբրահամյան. Ե., 1940. 36 էջ (Մատենագր. սերիա 1):

Անիի մասին. էջ 15-17, 25:

5. Առաքել Դավրիժեցի. Գիրք պատմությանց = Книга истории. Մատենադարան, Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ: Աշխատասիր.՝ Լ. Ա. Խանյար-

յանի, պատ. խմբ.՝ Գ. Վ. Աբգարյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1990. 595 էջ:

Անիի մասին. էջ 467, 469, 535, 536, 538:

6. Արիստակես Լաստիվերցի. Պատմություն / Թարգմ., առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Վ. Ա. Գետրոյանի, խմբ.՝ Ա. Գ. Աբրահամյան. Ե.: Հայաստան, 1971. 155 էջ (Հայ մատենագիրներ): Նույնը՝ Աշխատասիր.՝ Կ. Ն. Յուզբաշյանի. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1963:

Բովանդից՝ Թեոդորոսի որդի՝ Մոնամախ կոչված Կոնստանդինի քաղաքությունը [Անի. էջ 32, 35-38]: Թե որչափ մնաց Պետրոս Հայրապետը Կոստանդնուպոլսում կամ ինչպե՞ս վերադարձավ [Անի. էջ 53]: Տիեզերահուշակ Անի քաղաքի սրով խողխողման մասին. էջ 98-101:

7. Բասմաջյան Կ. Հայերեն արձանագրությունք Անվո, Բագնայրի եւ Մարնաշինո. Փարիզ. 1931. 144 ջ. Տեքստը՝ զուգահեռ ֆրանս. լեզ.:

8. Գրիգոր Կամախեցի կամ Դարանաղցի. Ժամանակագրություն Գրիգոր վարդապետի Կամախեցվո կամ Դարանաղցի / Հրատ.՝ Մ. Նշանյանի. Երուսաղեմ, 1915 (Տպ. Ս. Հակոբյանի). 668 էջ:

Անիի մասին. էջ 4, 195, 302, 303, 519:

9. Դիվան հայ վիմագրության = Свод армянских надписей / ՀՀ ԳԱԱ, Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ: Խմբ. հանձնաժող.՝ Բ. Ն. Առաքելյան եւ ուրիշն.: Պր. 1-8. Ե.: ՀՀ ԳԱԱ, 1960-1999:

Պր. 1. Անի քաղաք = Пр. 1. Городине Ани / Կազմ.՝ Հ. Օրբելի, առաջաբանը եւ խմբ.՝ Ս. Գ. Բարխուդարյանի. Ե.: 1966. 30, 133 էջ, 25 թ. նկ. Ցանկ.՝ էջ 11-137:

Բովանդ. Անիի արձանագրությունների տեղագրական ցանկը: Պարիսպներ եւ բուրգեր: Պալատական եկեղեցի: Հովհաննես եկեղեցի (Ս. Հովհաննես): Առաքելոց եկեղեցի եւ գավիթ: Բարսեղի հուշարձան: Գրիգոր Պահլավունու եկեղեցի (Ս. Գրիգոր): Աբուխանմի եկեղեցի: Մայր տաճար: Գագիկի եկեղեցի: Աբլղարիք Պահլավունու եկեղեցի (Ս. Փրկիչ): Շուշան Պահլավունու եկեղեցի (Ս. Հակոբ): Ավագի հուշարձան: Խամբուշենց եկեղեցի (Ս. Աստվածածին): Մանուչեի մզկիթ: Աբուլմա-Ամրանի մզկիթ: Սիթի Պահլավունու եկեղեցի (Ս. Սարգիս): Գայլի հուշարձան: Սակավագի եկեղեցի (Ս. Սարգիս): Շախմատային եկեղեցի: Չաքարեի եկեղեցի (Աստվածածնի վանքում): Խաչուտի եկեղեցի (Ս. Գրիգոր): Վրացական եկեղեցի: Տիգ-

րան Հոնենցի եկեղեցի (Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ): Սարգսի տուն: Վերանեսի հուշարձան: Քարինադինի եկեղեցի: Հոռոմի եկեղեցի: Մխիթարի հուշարձան: Աղբերիկի եկեղեցի (Ս. Աստվածածին): Կիրակոսի տապանատուն: Վիմափոր եկեղեցի: Չաքարե Հեքիմի հիշատակագրությունը Տիգրան Հոնենցի տապանատուն: Հովհաննեսի հուշարձան: Կազերի հուշարձան: Աղջկաբերդ (Ս. Հովհաննես): Ծաղկոցաձորի այր: Արձանագրությունների բեկորներ, հավաքված քաղաքի զանազան վայրերից:

Պր. 7. Ուկրահնա, Մոլդովա / Կազմ.՝ Գ. Մ. Գրիգորյան. Ե., 1996. 410 էջ. նկ.:

Տեղեկություններ անեցիներ եւ Անի քաղաքի մասին. էջ 5, 9, 114, 116:

10. Եղիշե. Վարդանի եւ հայոց պատերազմի մասին / Առաջաբանը՝ Վ. Նալբանդյանի, աշխարհաբար քարզմ. եւ ծանոթագր.՝ Ե. Տեր-Մինասյանի, խմբ.՝ Էմ. Պիվազյան. Ե.: Հայաստան, 1994. 156 էջ. (Մատենաշար «Հայոց մատենագիրներ» 5): Նույնը՝ Աշխատութ.՝ Ե. Տեր-Մինասյանի. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 197:

Անի ամրոցի պաշարումը պարսիկների կողմից. էջ 51:

11. Չաքարիա Սարկավագ [Քանաքեռցի]. Պատմություն: 3 հտ-ով. Վաղ-պատ. 1870 (Տպ. Ս. Էջմիածնի):

Հտ. 1. 87 էջ:

Հտ. 2. 143 էջ:

Գլ. ԽԷ. Պատմություն վասն վրաց. էջ 94-95x

Իշխան Ռոստամ Բագրատունու ծագումը:

Գլ. ԽԸ. Պատմություն երկու արանցն. էջ 95-98:

Անի քաղաքի ավերումը. էջ 95:

12. Թովմա Արծրունի եւ Անանուն. Պատմություն Արծրունյաց տան / ԵրՊՀ: Թարգմ. աշխարհաբար, հրատ. եւ ծանոթագր.՝ Վ. Մ. Վարդանյանի, խմբ. հանձնաժող.՝ Ս. Ա. Համբարձումյան (նախագահ) եւ ուրիշն. Ե., 1985. 560 էջ + հավել. (Մատենաշար «Ուսանողի գրադարան»): Նույնը՝ Կոստանդնուպոլիս, 1852 (Տպ. Պ. Արապյան):

Բովանդ. Հավելված. Հայաստանում կատարված անցքերը եւ աստվածասեր Աբղիմեսի իշխանի ու նրա որդիների մասին [նաեւ տեղեկություններ Գագիկ 2-ի շուրջ կատարված անցքերի եւ Սուրբան Տուրուփի կողմից Անիի ասպատակման ու բնակիչների կոտորման մասին]:

13. Թովմա Մեծորեցի [Մեծփեցի]. Պատմություն Լանկ-Թամուրա եւ հաջորդաց յորոց / Առաջաբանը՝ Կ. Շահնագարյանի. Փարիզ, 1860. 94 էջ: Անի քաղաքի մասին. էջ 19:

14. Թովմյան Հ. Յուցակ ձեռագրաց Արմաշի վանքին. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1962. 54 էջ. (Հայկ. մատենաշար Գ. Կյուլպենկյան հիմնարկութ.։ Անի. էջ 24. 62. 137.203, 42:

15. ԺԳ դարի հայերեն ձեռագրերի հիշատակարաններ / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Կազմ.՝ Լ. Խաչիկյան. Ե., 1950. 757 էջ. (Նյութեր հայ ժող. պատմագր. գիրք 2):
Անի քաղաքը. էջ 310, 353, 621:

16. ԺԵ դարի հայերեն ձեռագրերի հիշատակարաններ: Մաս 1-3 / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Կազմ.՝ Լ. Խաչիկյան. Ե., 1955-1967. (Նյութեր հայ ժող. պատմագր. գիրք 6):
Մաս 1. (1401-1450 թթ.). 1955. 817 էջ:
Անիի շարականները. էջ 290, 302, 354, 355:

17. Իբն Ալ-Ասիր = Ибн Ал-Асир / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Առաջաբանը, քարգմ. եւ ծանոթագր.՝ Ա. Տեր-Ղեւոնդյանի, պատ. խմբ.՝ Հ. Գ. Մելքոնյան. Ե., 1981. 443 էջ. (Օտար աղբյուրներ Հայաստանի եւ հայերի մասին 11: Արաբական աղբյուրներ 2):

Բովանդ-ից՝ Ալբ-Արալանի՝ Անի քաղաքը եւ քրիստոնյաների այլ վայրերը գրավելու մասին. էջ 217-220: [Անիի իրադարձությունները. էջ 212, 217, 219, 233, 257, 328, 333]:

18. Կիրակոս Գանձակեցի. Հայոց պատմություն / Առաջաբանը, քարգմ. եւ ծանոթագր.՝ Վ. Առաքելյանի, խմբ.՝ Լ. Խանլարյան. Ե.: Սովետ. գրող. 1982. 352 էջ: **Նույնը՝** Հրապ.՝ Ռ. Տեր-Գեորգյան, Հովհաննիսյանց Երեւանցի. Մոսկվա, 1858 (Տպ. Լազարյան ճեմարանի): **Բովանդ-ից՝** Արեւելեան Հայաստանի Չաքարե եւ նրա եղբայր Իվանե իշխանների մասին [նաեւ Անի քաղաքի մասին]. էջ 122-124: Այն ժողովի մասին, որ Չաքարիան արեց որոշ խնդիրներ քննելու համար [նաեւ Անի քաղաքի իրադարձությունները]. էջ 125-132: Անի քաղաքի մասին, թե ինչպես տերը մատնեց նրա [Չարմաղունի] ձեռքը. էջ 186-187: [Անի քաղաքը տե՛ս նաեւ էջ 24, 72, 73, 75, 76, 80, 135, 185, 222]:

19. Կոստանյանց Կ. Վիմական տարեգիր = Летопись на камнях: Յուցակ ժողովածո արձանագրությանց հայոց / Կազմ.՝ Կ. Կոստանյանց. Ս. Պետերբուրգ. 1913 (Տպ. Կայսեր. գիտ. ճեմարանի). 31, 294 էջ + հավելվ.:

Անիի կառույցներից, տապանաքարերից, հայտնաբերված իրերից եւ այլ տեղերից քաղված արձանագրություններ. էջ 5-169: (Առանձ. համարներով). 35ա, 1036, 1036ա, 1040, 1041, 104ա, ք. 1042, 1045-1054, 1057-1063, 1160, 1160, 1173, 1187ա, 1201, 1208, 1210, 1208ք, 1212ա, 1213ա, ք. գ. 1215գ-գ, 1216գ, 1217դ, 1218ա, 1219, 1231, 1233ք, 1235ք, 1250ք, 1255-1264, 1266, 1286, 1291, 1301, 1208դ, 1310ա, 1318, 1320դ, 1342ա, 1348ա, ք:

20. Հայերեն ձեռագրերի հիշատակարաններ. Ե-ԺԲ դդ. = Памятные записи армянских рукописей V-XII вв. / Մատենադարան. ՀԽՍՀ Մինխորիդ. աղբյուրներ Մաշտոցի անվան հին ձեռագր. ին-տ: Աշխատասիր՝ Ա. Ս. Մաթեոսյանի, պատ. խմբ.՝ Լ. Ս. Խաչիկյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1988. 24 հայկ., 367 էջ. (Նյութեր հայ ժող. պատմության. գիրք 21):

Անի քաղաքը. էջ 10, 110, 157, 207, 255, 282, 285: Սամուել Անեցին. էջ 12, 205, 206, 239, 250:

21. Հայերեն ձեռագրերի հիշատակարաններ. ԺԳ դար = Памятные записи армянских рукописей XIII века / Մատենադարան. ՀԽՍՀ Մինխորիդ. աղբյուրներ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ: Կազմ.՝ Ա. Ս. Մաթեոսյան, պատ. խմբ.՝ Լ. Ս. Խաչիկյան. Ե.: ՀԽՍՀ ԳԱ, 1984. 977 էջ. (Նյութեր հայ ժող. պատմ. գիրք 20). Մատենագիտ.՝ էջ 343-347:

Անի քաղաքը (էջ 71, 72, 131, 134, 179, 193, 196-198, 671, 815, 816), Բեխենց վանքը (էջ 69), Գագիկ թագավոր (էջ 296, 568, 582), Առաքել Անեցի (էջ 131), Խաչատուր Ծաղկող (Անիից. էջ 817), Եղբայրիկ Գրիչ (Անիից. էջ 815-818), Թերան Անեցի (էջ 237), Ավետարանիչ Եղբայրիկ, վայր Անի քաղաք. Անի քաղաք. (էջ 816-818):

22. Հովհաննես Գարդեղի. Ժամանակագրություն հայոց / Առաջաբանը՝ Կ. Եզյանցի. Ս. Պետերբուրգ. 1891 (Տպ. Սկորոխոբովի). 80 հայկ., 204 էջ. (Թիֆլիսի հայերեն գրքերի հրատ. ք. 28):

Բյուզանդացիների դավադրությունը Գագիկ Բ թագավորի հանդեպ եւ Անի քաղաքի գրավումը. էջ 5-12:

23. Հովհաննես Գրախանակերտցի. Պատմություն հայոց. Թիֆլիս. 1912 (Տպ. Ն. Աղանյանցի). 428 էջ:

Անի քաղաքն ու անեցիները. էջ 185-208:

24. Հովհաննես Սկիլիցես / Թարգմ., առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Հր. Բարթիկյանի, խմբ.՝ Ս. Մ. Կրկյաշարյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1979. 440 էջ. (Օտար աղբյուրները Հայաստանի եւ հայերի մասին, ք. 10. Բյուզանդական աղբյուրներ):

Անիի մասին զանազան տեղեկություններ. էջ 146-149, 157, 161, 211:

25. Հովսեփյան Գ. Գրչության արվեստը հին հայոց մեջ: Մաս Գ. Քարտեզ հայ վիճագրության: (Հայ գրի գյուտի 1500-ամյակի առթիվ). Վաղպատ, 1913 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 52 էջ, 95 տխտ., նկ.:

/ Անիի արձանագրությունների նմուշներ. էջ 6, 7, 10, 12, 17, 49, 50, տխտ. Ա, ք. 4, տխտ. Ժ, ք. 17, տխտ. ԺԳ, ք. 24:

26. [Հովսեփյան Գ.] Հիշատակարանք ձեռագրաց: Հտ. 1. (Ե դարից մինչև 1250 ք.). Անթիլիաս (Բեյրութ). 1951 (Տպ. Կիլիկիո Հայոց Կաթողիկեի). 29 հայկ. էջ, 1255 սյուն. Տիտղոսաթերթի վրա՝ Գարեգին Կաթողիկոս:

Անիի մասին զանազան տեղեկություններ. սյուն. 4, 87-88, 139, 303, 337, 409, 419-420, 428, 507, 509, 541, 595, 745, 748, 764, 821-822, 829, 888, 891, 893, 895, 897-898, 906, 909, 922, 1058:

27. Ղազար Ճահկեցի [Ջահկեցի]. Գիրք աստվածաբանական որ կոչի դրախտ ցանկալի. [Կ. Պոլիս, 1735]. 704 էջ:

Անիի Բագրատունիները՝ Գագիկ Բ-ի վախճանը (էջ 570-575), Հովհաննես Երզնկացին եւ անեցիները (էջ 628-629), Անիի երկրաշարժը եւ բնակչության գաղթը (էջ 629-634):

28. Ղազար Փարսեցի. Հայոց պատմություն: Թուրք Վահան Մամիկոնյանին / ԵրՊՀ: Աշխարհաբար թարգմ. եւ ծանոթագր.՝ Բ. Ուլուբաբյանի, քննական բնագիրը՝ Գ. Տեր-Մկրտչյանի, Ստ. Մալխասյանի. Ե., 1982. 538 էջ:

Վարազ-Շապուհի (Ամատունյանց տոհմը) ու պարսիկների բանակը Անիի պարիսպների մոտ. էջ 293:

29. Մանր ժամանակագրություններ. 13-18-րդ դդ. = Мелкие хроники XII-XVII вв. Հտ. 1-2 / ՀՍՍՀ ԳԱ, Պատմ. ին-տ: Կազմ.՝ Վ. Ա. Հակոբյան. Ե., 1951-1956. (Նյութեր հայ ժող. պատմագր. գիրք 7):

Հտ. 1. 1951. 455 էջ:

Անիի մասին. էջ 17, 19, 21, 25-26, 29-30, 37, 41, 52, 54-57, 141, 148, 149, 202, 207, 261, 336, 338, 346-347, 384, 396, 399:

Հտ. 2. 1956. 686 էջ:

Անի մասին. էջ 130, 132, 133, 136, 147, 164, 263, 310, 337, 372, 500, 501-503, 529, 532, 562, 566:

30. Մատթեոս Ուտհայեցի. Ժամանակագրություն. 2-րդ տպագր. Վաղպատ, 1898 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 448 էջ:

Բյուզանդացիների Անին դավադրաբար նվաճելը. էջ 93-99:

Մարտիրոս Ղրիմեցի. Կարգն ու քիվ թագավորացն հայոց. տե ս ք. 1161

31. Մելիքսեթ-Բեկ Լ. Վրաց աղբյուրները Հայաստանի եւ հայերի մասին: Քաղվածքներ վրացերեն բնագրերից հայերեն թարգմ., ներածութ., ծանոթագր. եւ հավելվածներով: Հտ. 1-3. Ե.: Հրատ. Մելքոնյան ֆոնդի, 1934-1955:

Հտ. 1. (Ե-ԺԲ դդ.). 1934. 267 էջ:

Անի քաղաքը եւ անեցիները (էջ 130, 205-207, 218-222), Մխիթար Անեցի (էջ 130, 131), Սամվել Անեցի (էջ 58, 93), Գրիգոր Մագիստրոս (էջ 109, 187), Աշոտ Ողորմած (էջ 139), Գագիկ Բ (էջ 109, 117, 139, 204, 211, 220):

Հտ. 2. (ԺԳ-ԺԸ դդ.). 1936. 168 էջ:

Անի քաղաքը (էջ 4, 8-10, 22, 23, 25, 26, 30-32, 34, 36-38, 43, 46, 52-57, 67, 108, 110), Անիի Կաթողիկեն (էջ 38, 39), Սարգիս Անվո Աթոռակալը (էջ 31):

Հտ. 3. (ԺԸ-ԺԹ դդ.). ՀՍՍՀ ԳԱ, 1955. 345 էջ:

Անիի (Անիսի) մասին. էջ 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 164, 294:

32. Մեսրոպ Բահանա. Պատմություն մնացորդաց հայոց եւ վրաց. Մադրաս, 1775. 198 էջ:

Անի քաղաքը. էջ 18, 24:

34. Մխիթար Այրիվանեցի. Մխիթար Այրիվանեցվո պատմություն ժամանակագրական / Լույս ընծայեց՝ Բ. Պ. Ս. Պետերբուրգ, 1867 (Տպ. Կայսեր. ճեմարանի). 84 էջ:

Բովանդից՝ ԺԱ Թագավորը հայոց ազգեն Բագրատունյաց. էջ 19: [Նաեւ Անի քաղաքը եւ անեցիները. էջ 64, 71, 73, 74, 76, 78, 80]:

35. Մխիթար Անեցի. Մատյան աշխարհավեպ հանդիսարանաց / Աշխատասիր.՝ Հ. Գ. Մարգարյանի, պատ. խմբ.՝ Պ. Մ. Մուրադյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1983. 140 էջ + հավելվ.՝ Պատմություն քաղաքին Անվո՝ Ճայրաքաղ եւ համառոտ ժողովյալ այսմ վայրի. էջ 107-122:

Անի քաղաքը. էջ 5-6, 8-10, 13, 33, 36, 56, 57, 67, 24, 26, 81, 87: Բագրատունիք. էջ 11-12, 14, 16, 18, 61, 66, 74, 76, 78, 80, 81, 83, 87, 89, 91, 124:

36. Մուրադյան Պ. Մ. Հայաստանի վրացերեն արձանագրությունները = Грузинская эпиграфика Армении: Աղբյուրագիտ. քննություն / ԵրՊՀ. Ե., 1977. 364 էջ, 23 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 353-364. 3 թ. տխտ.: [Չանագան տեղեկություններ. էջ 15-26, 31, 33, 65, 75, 82, 104-106, 108, 110, 120, 121, 134, 135, 141, 176, 178, 182, 190, 202-205, 211, 212, 229, 232, 257]:

37. Յակոտ Ալ-Համադի, Աբուլ-Ֆիդա, Իբն Շադդադ / Կազմ.՝ Հ. Թ. Նալբանդյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1965. 366 էջ. (Արաբական աղբյուրները Հայաստանի եւ հարեան երկրների մասին):

Անի քաղաք ամբողջ. էջ 8, 123, 124, 177, 191, 192, 195, 259:

38. Մամուել Անեցի. Հավաքումը ի գրոց պատմագրաց ի ներկայիս / Առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Ա. Տեր-Միքելյանի. Վաղ-պատ. 1893 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 302 էջ:

Անիի Բագրատունիների թագավորությունը. էջ 77, 84, 92-94, 95, 98-99, 100, 102-108, 112-117, 122, 125-128, 129, 137:

40. Մմբատ Մպարապետ. Տարեգիրք. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1956. 272 էջ:

Անիի մասին. էջ 2, 5, 24, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 41, 42, 46, 59, 82, 88, 90, 97, 112, 123, 155, 158, 168, 184:

41. Ստեփանոս Վրդ. Տարոնեցի [Ասողկի]. Տիեզերական պատմություն: Գիրք 1-3 / Լույս ընծայում եւ ծանոթագր.՝ Կ. Հ. Շահնագարյանի. Փարիզ. 1859. 308 էջ: Նույնը՝ Ս. Պետերբուրգ. 1885:

Գիրք 3. էջ 141-301:

Բագրատունիների օրոք Անի քաղաքի բարգավաճումն ու անկումը:

42. Ստեփանոս Օրբելյան. Ժամանակագրություն / ՀՍՍՌ- Մատենա-

դարան: Առաջաբանը եւ հրատ. պատրաստումը՝ Աշ. Աբրահամյանի. Ե., 1942. 46 էջ. (Տեքստեր հին մատենագրության):

Անի քաղաքի իրադարձությունները. էջ 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 22, 15:

43. Ստեփանոս Օրբելյան. Պատմություն նահանգին Միսական. Թիֆլիս. 1910. 618 էջ:

Անիի մասին. էջ 179, 289, 290, 300, 303, 321, 332, 337, 355, 377, 379, 382, 395, 404, 426, 455:

44. Վարդան Բարձրաբերդցի. Պատմություն տիեզերական / Լույս ընծայումը՝ Մ. Էմինի. Մոսկվա. 1861 (Տպ. Լազարյան ճեմարանի). 218 էջ:

Անի քաղաքը եւ անեցիները. էջ 96, 108, 117-201:

45. Վարդան Վարդապետ. Հավաքումն պատմության Վարդանա Վարդապետի. Վեներտիկ: Ս. Ղազար, 1862. 184 էջ:

Անի քաղաքի կառուցապատումը. էջ 39, 89, 93, 101, 108-111, 119-120, 126, 130, 138:

46. Վրաց ժամանակագրություն (1207-1318) = Грузинский хронограф (1207-1318) / ՀՍՍՀ, Մաշտոցի անվ. Հին ձեռագր. ին-տ «Մատենադարան»: Առաջաբանը եւ թարգմ. վրաց.՝ Պ. Մուրադյանի. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. 223 էջ:

Անիի մասին տեղեկություններ. էջ 8, 18, 30, 37, 59, 62, 66, 68, 72, 73, 91, 93, 94:

47. Յուցակ հայերեն ձեռագրաց = Katalog der armenischen Handschriften: Հտ. 1-3. Վիեննա. 1970-1983 (Տպ. Մխիթարյան):

Հտ. 1. Յուցակ հայերեն ձեռագրաց Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանք / Կազմ.՝ Ս. Տեր-Ավետիսյան. 1970. 928 էջ:

Բովանդ-ից՝ Ավետարան [թարգարների Անին գրավելը. էջ 207]: Ամենակերպ պատմություն եւ հատվածք Հովհաննես եպս. Սուրենյանի [Մմբատ Բագրատունու կտակի օրինակը: Համառոտ վեպ. Արփասյանի Անին ավերելը. էջ 806]:

Հտ. 3. Յուցակ հայերեն ձեռագրաց Մխիթարյան մատենադարանի ի Վիեննա / Կազմ.՝ Օ. Մեքուլյան. 1983. 1216 էջ:

Բովանդ-ից՝ Սամվելյան Մ. Պատմություն եկեղեցական ժողովաց հայոց [թղ. 10թ. ԻՋ. եպիսկոպոսաց յԱնի. 970, թղ. 11ա. ԻԷ. Աշոտ թագավոր Անիի. թղ. 12բ. ԻԹ. եպիսկոպոսաց յԱնի. 1036, թղ. 12բ. Լ. Պետրոս Գետա-

դարձ ի Հայք.1051. թղ. 21ա. Լե. Չաքարե իշխան յԱնիի 1207]. էջ 58-59: **Տաղարան 1845** [թղ. 7. Տաղ ի վերա Սմբատա Բագրատունվո. «Փայլակնացայտ սուտեր հատու...» (5 տուն). թղ. 10բ]: **Տաղ ի վերա Անի քաղաքին** «Պարծանք քաղաքաց քաղաք մեծ Անի...» [5 տուն. էջ 94]: **Տիփոսիկոն կամ Հիշատակագիրք հայոց ի Պոտուշան**. [թղ. 2բ. Անիի ավերման պատմությունը եւ անեցիների հարստահարվելը. էջ 174ա]: **Աշխարհագրություն Ասիո**. [թղ. 78բ. Անի]: **Աշխարհական երգարան** [թղ. 87ա. «Անի քաղաք նստեր կուլար...» 2 տուն. էջ 513]: **Բաֆֆի**. Հայոց պատմություն. հտ. 2 [թղ. 11բ. 2-րդ շրջան. Բագրատունյաց հարստությունն. էջ 297]: **Պատմություն հայ վաճառականության** [թղ. 11ա. դաս Ե. Բագրատունիք եւ պատճառք հայ գաղթականությանց. էջ 375բ]: **Աշխարհական երգարան** [թղ. 87ա. Երգ «Անի քաղաք նստեր կուլար...» 2 տուն. էջ 513]: **Երգարան** [թղ. 38ա. Տաղ ի վերա Գագիկ քազավորին. «Առյուծ հզոր Բագրատունի...» 5 տուն. էջ 533. թղ. 44բ. Անի. «Իբրեւ հմուտ լայյաց բանիւ քավ տեղյակ այրման սրտի...» 22 տուն. էջ 534]: **Ստեփանոս Տարոնեցվո պատմություն**. [Բագրատունիները՝ թղ. 49բ. 52ա. 58բ. թղ. 61ա. Վասն Թագավորելուն Սմբատա. որդու Աշոտի եւ շինելուն պարիսպն Անվո... թղ. 98բ. Յաղագս շինելու արքային Գագկա ի քաղաք Անվո եկեղեցին Մեծ Տրդատ վրդ. (վարպետ)... էջ 733. 734]: **Երգարան** [թղ. 42ա. Ողբ ի վերա Անի քաղաքին. «Անի քաղաք նստեր կուլար...» 8 տուն. էջ 784]: **Տաղարան եւ աղթարք** [թղ. 29բ. «Պարծանք քաղաքաց քաղաք Մեծ Անի...». թղ. 33բ. «Առյուծ հզոր Բագրատունի...». էջ 833բ]: **Երգարան** [թղ. 28բ. «Անի քաղաք նստեր կուլար...» 2 տուն. էջ 964բ]:

48. Յուցակ հայերեն ձեռագրաց Մխիթարյան մատենադարանի ի Վիեննա = Katalog der Armenischen Handschriften bibliothek zu Wien / Կազմ.՝ Հ. Ոսկյան: Հտ. 1-2. Վիեննա. 1963 (Տպ. Մխիթարյան):

*Հտ. 1.

Հտ. 2. 1963. 1154 էջ:

Բովանդից Կիրակոս Գանձակեցի. [թղ. 143ա. Անի քաղաքը. էջ 4ա]: **Հովհաննու Կաթողիկոս**. Ի պատմ. հայոց եւ զանազանք [թղ. 5ա. Սմբատ Բագրատունու կառուցապատումները. թղ. 80. Անի մայրաքաղաքը. էջ 87]: **Տաղք եւ երգք Գրիգորի Օշականցվո** [թղ. 13բ. Ողբ նորին Գրիգորի ի վերա Անի քաղաքին]: **Նույնը՝ Տաղարան** [թղ. 132. էջ 676բ]:

49. Յուցակ ձեռագրաց Մաշտոցի անվ. Մատենադարանի = Каталог рукописей Матенадарана им. Маштоца: 2 հտ-ով / ՀՍՍՀ Մին. խորհրդին առնթր Մաշտոցի անվ. Հին ձեռագր. ին-տ «Մատենադարան»: Կազմ.՝ Օ. Ե-

զանյան (նաեւ առաջաբանի հեղ.), Ա. Չեյքունյան, Փ. Անթարյան, խմբ.՝ Լ. Խաչիկյան, Ա. Մնացականյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ. 1965-1970:

Հտ. 1. 1965. 1634 սյուն.:

Բովանդից՝ Հովհաննես Ոսկեբերան. Ճառք [1042 թ. Անի քաղաք] / **Գրիչ Գեորգ**. սյուն 452-453: **Իզնատիոս**. Մեկնություն Ղուկասու [1242 թ. Երզնկա-Անի] / **Գրիչ Ահարոն վրդ. (Գրիգոր)**. սյուն 530:

Հոդվածներ

50. Ժամանակագրություն (11-18-րդ դդ.) / Տպագր. պատրաստեց՝ եպս. Ն. Պողարյանը // Բանբեր Մատենադարանի. Ե., 1969. թ. 9. էջ 257-282:

13-րդ դարի իրադարձություններն Անիում. քաղաքի ավերումը թաթարների կողմից. էջ 258, 260:

51. Ժամկոչյան Հ. Գ. Անի քաղաքի 13-րդ դարի երկու արձանագրությունները // Գիտ. աշխատութ. / ԵրԳՀ, սերիա Պատմ. գիտ. 1955. Հտ. 47. պր. 2. էջ 89-116. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Արձանագրություններ մոնղոլների հարկային քաղաքականության մասին:

52. Սաբեուսյան Կ. Չրույց 1000 տարվա հեռվից // Գարուն. Ե., 1990. թ. 3. էջ 37-39:

Անիի անցողիարձների վերաբերյալ հատվածներ՝ քաղված Ստեփանոս Տարոնացու (Ատողիկի). Վարդան Արեւելցու, Սամուել Անեցու, Արիստակես Լաստիվերտցու, Մատթեոս Ուռհայեցու, Կիրակոս Գանձակեցու եւ Մխիթար Անեցու պատմություններից:

Մարտիրոս Ղրիմեցի. Կարգ եւ թիվ թագավորացն հայոց ի Մարտիրոս Ե. Ղրիմեցվո: [Չափածո ժամանակագրութ.]: Տե՛ս թ. 1161

53. Հովսեփյան Գ. Զարտեգ հայ հնագրության / Ստորագ.՝ Գարեգին վրդ. // Շողակաթ: Ս. Էջմիածնի հայագիտ. ժողովածու: Գիրք 1. Վաղ-պատ. 1913. էջ 170-214. 95 թ. նկ.:

Վիմագիր նմուշներ Անիից. տխտ.՝ Ա, թ. 4, 17. տխտ. Ժ, թ. 24: Անիի արձանագրությունները. էջ 176, 178, 183, 192: Սամուել Անեցի. էջ 172:

54. Մանուչարյան Ա. Ա. Անիի Ս. Փրկիչ եկեղեցու շինարարական երկու արձանագրությունները // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1976. ք. 4. էջ 243:

55. Տեր-Ղեւոնդյան Ա. Հաղբատի արաբերեն արձանագրությունը եւ Բագրատունի թագավորի տիտղոսները // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1979. ք. 1. էջ 73-80:

Ս. Նշան եկեղեցուն Սմբատ Բ (977-990) թագավորի քանդակի վրա փորագրված «Շահան Շահ Անիի թագավոր» արձանագրությունը:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՏԵՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԳՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գրքեր

56. Ալիշան Ղ. Այրարատ: Բնաշխարհի Հայաստանյաց. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1890. 592 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից` Շիրակ [նաեւ Անի քաղաքի մասին]. էջ 109-114:

57. Ալիշան Ղ. Շիրակ: Տեղագրություն պատկերացույց. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1881. 192 էջ. նկ., 2 ք. քարտեզ, 1 ք. ծալվ. տոհմածառ` Ազգատոհմ Բագրատունյաց:

Բովանդ-ից` Արեւմտյան Շիրակ. էջ 7-142: [Անի քաղաքի մասին պատմա-աշխարհագր. ակնարկ]: [**Չափածո հրապարակումներ.** Գեղեցկանուն գարնանալի... էջ 37: Այլ եւ ռզբեզ յայս հրավիրեմ... էջ 44: Էլի իմ հոգիս ուրախ քեզ կտամ... էջ 104: Պարծանք քաղաքաց. քաղաք Մեծ Անի... էջ 105: Անի քաղաք նստեր կուլա... էջ 109: Անդորրանք Անվո... էջ 111: Տե՛ս ի զԲաբել եւ զԱսուր... էջ 112: Կապին կամարք կարծրակու... էջ 113: Մի արհաւիրք մահաշուր... էջ 114: **Նույնը** տե՛ս ք. 1068]. էջ 24-142: [**Լուսանկ., հատակագիծ.**] Տեղացույց քաղաքին Անվո: Տեսիլ Անվո արեւմտից: Արտաքին դուռն Անվո: Ներքին պարիսպ Անվո. արեւմտակողմեն: Բրզունք արեւելակողմն պարիսպին: Արաքիկ արձանագիր Մանուչեի ի բուրզն պարսպին Անվո: Արձանագիր բրզան Սարգսի, որդի Մամուելի: Արձանագիր Մեծին Չաքարիա ի բուրզն արեւելյան: Կամուրջ ի վերա Ախուրյան գետոյ յԱնի: Որմն ի դուռն Ապարանից: Դուռն Ապարանից եւ պատուհան: Դահլիճ արքունի Ա-

պարանից: Տուռ պահանորդաց: Ս. Գրիգոր Ապուղամբենց եկեղեցի: Հատակագիծ Ս. Գրիգոր Ապուղամբեցի: **Մզկիթ.** Հատակ մզկիթին Անվո: Մեջն մզկիթին: Քանդակ միջնաբերդին Անվո: Քանդակ ի Ս. Աստվածածին վան: Միջնաշտարակն: Հատակագիծ եկեղեցվո Ս. Առաքելոց: **Կաթողիկե Անվո.** Հատակագիծ: Մեջն Կաթողիկեի: Դրվագք քանդակաց: Հարավային կողմ: Չարդ ի կամարամեջս ճակատու: Դրվագք խորանի: Մասն արձանագրի շինության: Եկեղեցի մերձ ի Կաթողիկեին: Դվինա դուռն: Արձանագիր Ծիլենց Սարգսի բաժանարարի Անվո առ Դվինա դրամբ: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչի վանք: **Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի.** Հատակագիծ: Մեջն: Ժամտուն: Մահարձաններ: Բաղնիք: **Ս. Փրկիչ եկեղեցի Անվո.** Հատակագիծ: **Եկեղեցի Տիրամոր.** Հատակագիծ: Մասունք: Վիմպոր գերեզմանք ի Ծաղկոցածոր: Դեղձանկար պատկեր ի Ծաղկոցածորի: Տեղացույց քաղաքին Անվո:

58. Ալիշան Ղ. Տեղագիր հայոց մեծաց. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1855. 105 էջ. նկ. Գրքի շակ. վրա` Ղ. Ալիշանյան:

Բովանդ-ից` Օսմանյան Հայաստան. **Ղարսի գավառ.** Անի. էջ 26-32. նկ.: [**Լուսանկ., հատակագիծ**]` Անի քաղաքի պարիսպները դրսի կողմից: Կաթողիկեն Անվո: Հատակագիծ Անվո Կաթողիկեի: Ս. Լուսավորիչ եկեղեցի Անվո: Անվո պարիսպներ: Աշտարակ եւ մզկիթ Անվո: Ս. Գետրգ մերձ Անվո [եկեղեցի]:

59. Բժշկյան Մ. Ճանապարհորդություն ի Լեհաստան: Շարաղրբյալ հանդերձ զանազան բանասիր. տեղեկությամբ: [Մաս 1-3]. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1830. 424 էջ. 1 ք. քարտեզ:

Մաս 1. Տեղեկություն ի վերա Անվո եւ անեցոց. էջ 11-90:

Բովանդ. Թագավորք Անվո. էջ 14-31: Առաջին մատնություն Անվո. էջ 32-38: Մատնություն Գագիկ արքային. էջ 39-41: Երկրորդ մատնություն Անվո. էջ 41-45: Առաջին առումը Անվո. էջ 45-48: Մահ Գագիկ թագավորին. էջ 48-49: Երկրորդ առումը Անվո. էջ 50-55: Երրորդ առումը Անվո. էջ 55-57: Չորրորդ առումը Անվո. էջ 58-61: Հինգերորդ առումը Անվո. էջ 61-63: Վեցերորդ առումը Անվո. էջ 63-67: Վերջին կործանումն Անվո. էջ 67-68: Մնացորդք Անվո եւ Շիրակ գավառին. էջ 69-83: Յրումն անեցոց. էջ 83-90:

Մաս 2. Որ է պատմություն ողեզնացության մերո. էջ 91-396:

Բովանդ-ից` Հայկազունք Լեհաստանու, որք որ սերունդ ին անեցոց. էջ 94-129: Հայկազունք Լեհաստանու ի բաժին Ռուսա. էջ 129-193: Հայկազունք սերունդք Անվո բնակյալք ի Մաճառստան. էջ 193-205: Հայք սերյալ անեցվոց բնակյալք ի Վալաքիա եւ Մոլտավա. էջ 205-209: Պուլղարիա. էջ

209-217: Ուղեորություն ընդ նոր Ռուսիա. էջ 217-229: Դավրիա, որ է ցամաք կղզի Խրիմու. էջ 230-296:

Մաս 3. Որ է հավելված պատմությանս. էջ 397-424:

Բովանդ. Հայկազունք Թաթարստանու [նաեւ անեցիների մասին]. էջ 397-399: Աժտերխան. էջ 399-403: Ղզլար. էջ 403-405:

60. Գետրգյանց Մ. Համառոտ տեղագրություն հնությանց Մեծին Շիրակա եւ մայրաքաղաքին Անվո. Ալեք-պոլ. 1903 (Տպ. Հ. Ափինյանցի). 224 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 25-28: Անիի նշանավոր հնությունները. էջ 28-31: Բագրատունի թագավորների պալատը. էջ 31-32: Անիի եկեղեցիները. էջ 32-34: Արձանագրությունները. էջ 34-66: Ս. Փրկիչ եկեղեցի. էջ 123-125:

61. Էփրիկյան Ս. Պատկերագարդ բնաշխարհիկ բառարան: Հտ. 1, գիրք 1. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1905:

Գիրք 1.

Բովանդ-ից՝ Անի կամ Կամախ. էջ 182-212. նկ.: [Լուսանկ.]՝ Անվո տեսարան արեւմտյան կողմեն. Դուռը եւ պարիսպները: Արեւմտակողմյան ներքին պարիսպները: Արեւելյան կողմի պարիսպն ու բուրգերը: Դվինա կամ Երեւանա դուռը: **Անվո Կաթողիկե.** Արտաքին տեսքը: Ներքին տեսքը: Խորանի խորշերի քանդակներեն մնուչներ: Ս. Գրիգոր Ապուղամբենց: Ս. Փրկիչ եկեղեցի: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի: Ս. Գրիգոր Լուսավորչի վանք: Ս. Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցու մեկ կողմը: Խաչվեմ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցու մեջ: Մահարձան Ս. Գրիգոր եկեղեցվո մեջ: Ավերակ եկեղեցի Կաթողիկեի մոտ: Պահլավունյաց կամ Բագրատունյաց պալատուն դուռը: Արքունի խորհրդարան կամ մզկիթ Անվո: Պահնորդաց տնակ (կարծեցյալ): Արքունի խորհրդարանի ներքին տեսքը: Անվո Միջնաշտարակը: Անվո Մեծ աշտարակի բեկորը: Արձանաքանդակ Ս. Աստվածածնի վանքից: Վիմափոր գերեզմանները Ծաղկոցաձորի: Քանդակ Անվո արքունի ապարանքի մեջ: Անվո ավերակ տաճարի մնացորդ:

Գիրք 2. - (401-843) էջ, նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 178-207, նկ.:

62. Ինճիճյան Ղ. Հնախոսություն աշխարհագրական Հայաստանյայց աշխարհի: Հտ. 1-3. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1835:

Հտ. 1. 475 էջ:

Գլ. 19. Բազմամարդություն եւ սակավամարդություն Հայաստանյայց. էջ 309-372:

Բովանդ-ից՝ Քաղաքք բազմամարդք. Անի. էջ 324-325: Նոր գաղթականք հետ վերջին առման Անվո եւ հետ բառնալո թագավորունն Ռուբինյանց. էջ 344-352:

Գլ. 20. Կառավարություն Հայաստանյայց. էջ 34-104:

Բովանդ-ից՝ Ժամանակ թագավորության Բագրատունյաց. էջ 34-52: Գիտելիք վասն ժամանակի Բագրատունյաց. էջ 52-55: Ժամանակ բաժանման աշխարհիս ի բազում հայկական թագավորությունս ավուրս Բագրատունյաց [Անիի մասին. էջ 56-57]. էջ 55-67: Բագրատունիք. էջ 96-108: Ոստան Բագրատունյաց. էջ 102-103: Շիրիմ Բագրատունյաց. էջ 103-104:

Հտ. 3. 392 էջ:

Գլ. 20. Եպիսկոպոսարանք.

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 277-278: Եպիսկոպոսարանք քաղաքա [նաեւ Անվո Սարգիս եպս-ի մասին]. էջ 285:

63. Ինճիճյան Ղ. Ստորագրություն Հին Հայաստանյայց ըստ հին եւ ըստ միջին դարու անվանյալ ժամանակաց. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1822. 554 էջ:

Բովանդ-ից՝ Շիրակ. Անի. էջ 417-426:

64. Լինչ Հ. Ֆ. Բ. Հայաստան: Ուղեորություններ եւ ուսումնասիրություններ: Հտ. 1-2 / Թարգմ.՝ Լ. Լաբենցի. Կ. Պոլիս. 1913 (Տպ. Ռ. Սարգսյանի):

Հտ. 1. Ռուսական Հայաստան. 1913. 376 էջ, նկ.:

Գլ. 18. Անի եւ միջին դարերու Հայկական թագավորությունը. էջ 279-365, նկ.:

Բովանդ. [Լուսանկ., հատակագիծ]՝ Անիի պարիսպները եւ կամարակապ անցքը դրսի արեւելք մայրող կողմեն: Անիի Մայր եկեղեցին հարավ արեւելքից: Անիի Մայր եկեղեցու արեւելյան պատի որմնախորշը: Անիի Մայր եկեղեցու խորանը: Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին արեւմտյան կողմեն դիտված: Ս. Գրիգոր եկեղեցու հյուսիսային պատը: Ս. Գրիգոր եկեղեցու սյունազարդ սրահը: Անիի մզկիթը եւ մինարեն: Անիի միջնաբերդին մերձակա մատուռի դուռը: Ս. Գրիգոր (Աբուղամբենց) եկեղեցին արեւելյան կողմից: Ս. Գրիգոր մատուռի մուտքը: Ս. Գրիգոր մատուռի ներքնակողմը: Ս. Փրկիչ մատուռը: Բագրատունյաց պալատի մատուռը: Ս. Առաքելոց եկեղեցու Ավագ դուռը: Ս. Առաքելոց եկեղեցու արեւելյան ճակատը: Անիի ներքին պարիսպի վրայի առյուծի բարձրաքանդակը: Անիի պեղումներից հայտնաբեր-

ված քանդակագարդ բեկոր: Անիի Միջնաբերդի կամարները: Անիի հատակագիծը:

65. Ծոցիկյան Ս. Մ. Այց մը Անի քաղաքին. Նյու Յորք, 1914. 40 էջ. նկ.: **Բովանդե՝** Շիրակի դաշտերեն մինչև Անի: Ավերակներուն մեջ: Գործ եւ գործողներ: Պեղումների արդյունքները:

66. Հակոբյան Թ. Խ. Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն: Պր. 1-3 / ՀՍՍՀ Պետ. Հեռ. ՄԻ. Ե., 1951-1954. 2-րդ հրատ. Ե., 1951-1953:

Պր. 2. 1952. 271 էջ:

Անի բերդը (էջ 132. 158-159), Անիի թագավորությունը (էջ 24. 35. 62. 147, 203, 210) եւ քաղաքը (էջ 6. 10. 15. 29. 30-33. 34. 50. 149. 159, 211):

Պր. 3. 1953. 344 էջ:

Անիի կուսակալությունը (էջ 85-89), Շեղադյանների էմիրությունը (էջ 92, 96, 106-109) եւ Անի-Շիրակի թագավորությունը (էջ 23-28. 32. 34-36. 37, 38, 39, 41, 45, 48, 63, 64, 72, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 91, 103, 111):

66ա. Հակոբյան Հ. Ուղեգրություններ: Հտ. 1-2 / ՀԽՍՀ Լուսժողով. Ե.: Մելքոնյան ֆոնդի հրատ., 1932-1934:

Հտ. 1. ԺԳ-ԺԶ դդ. (1253-1582). 1932. 504 էջ:

Բովանդե՝ Ուղեգրություն Ռույ Գոնցալես դի Կլավիխոյի [Անի քաղաքը. էջ 134, 139-142]:

67. Հյուբշման Հ. Հին հայոց տեղվո անունները: Հայ աշխարհին պատմական տեղագրության մասին ուսումնասիրություններով /Թարգմ.՝ Հ. Բ. Պիլեզիկյան. Վիեննա, 1907 (Տպ. Մխիթարյանց). 448 էջ:

Անի քաղաքի մասին. էջ 126. 145. 250:

68. Հոֆմայսթր Է. Ֆ. Հայաստանի մեջեն, Զսենոփոնի արշավանքը մինչև Սեւ ծով: Զինվորական-աշխարհագր. եւ ցեղագր. ուսումնասիր. մը / Թարգմ.՝ Հ. Կոչկարյանի. Կ. Պոլիս, 1913. 303 էջ. նկ., 1 թ. քարտեզ:

Բովանդե՝ Ավերակներու քաղաք Անի. էջ 85-98. նկ.:

69. Ղազանճյան Կ. Խառն նամակներ ուղեգրության. Կ. Պոլիս, 1886 (Տպ. Սարյանի). 196 էջ:

Բովանդե՝ Նամակ Ը. Անի. էջ 94-105:

70. Դեմճեմյան Ս. Հ. Ներսես Սարգսյանի ուղեգրությունը դեպի Փոքր եւ Մեծ Հայք (1843-1853). Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1974. 94 էջ. (Հայագիտ. մատենաշար. «Բազմավեպ», թ. 6):

Բովանդե՝ Անի. Սարգսյան Ն. Նամակ Անիէն [4 նամակ գրված 1845 թ.], էջ 38-44:

71. Մխիթարյան Աբ. Դանապարհորդություն յԱնի (1851 թ.). Կ. Պոլիս, 1855 (Տպ. Մասյաց). 100 էջ:

72. Նանսեն Ֆ. Հայաստան եւ Մերձավոր Արեւելք / Թարգմ.՝ Հր. Քաջարյանց. Վերիտոն, 1956. 304 էջ. (Հրատ. «Մասիս» շաբաթաթերթի. թ. 14): Կազմի վրա՝ Բեյրութ, 1958: **Նույնը՝** Ե., 1993:

Բովանդե՝ Դեպի Երեսան [Անիի ավերակները. էջ 99-100]:

73. Շահինյան Մ. Դանապարհորդություն Սովետական Հայաստանում. Ե.: Հայպետհրատ, 1952. 394 էջ + հավելվ. 2. Հնագիտական պտույտներ. էջ 386-394:

Բովանդե՝ Անի. էջ 393-395:

74. Շահխաթունյանց Հ. Ստորագրություն Կաթողիկե Էջմիածնի եւ հինգ զավառաց Արարատա: 2 հտ-ով. Էջմիածին, 1842:

Հտ. 1. 1842. 293 էջ:

Անի. էջ 193-197. 200:

Հտ. 2. 1842. 410 էջ:

Բովանդե՝ Արձանագիր Կաթողիկե եկեղեցու մեծի քաղաքին Անվո առընթեր որո էր եւ Կաթողիկոսարան:

75. Պալաքյան Գ. Նկարագրություն Անիի ավերակներուն: Պատկերագարդ պատմական, տեղագրական, նկարագրական, գիտական / Առաջաբանը՝ հեղինակի. Կ. Պոլիս, 1910 (Տպ. Մատթետսյանի). 104 էջ. նկ., հատակագիծ + հավելվ.:

Բովանդե՝ Անիի պատմականը. Անիի հիմնարկությունն ու բարգավաճումը: Անիի վաճառումը: Սելջուկների արշավանքն ու Անիի կործանումը: Անիի տեղագրականը: **Անիի ավերակներու նկարագրականը.** Արտաքին պարիսպները: Ավագ կամ Մայր եկեղեցին: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին: Ս. Փրկիչ եկեղեցին: Ս. Առաքելոց եկեղեցին: Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցին: Գազկաշեն Ս. Գրիգոր եկեղեցին: Վրաց եկեղեցին: Բագրատունյաց

պալատը: Անիի կաթողիկոսարանը: Գագիկ Ա-ի արձանը: Անիի միջնաբերդը: Աղջկա բերդը: Երկհարկանի կամուրջը եւ Բեխենց վանքը: Արքայազն մանկանց դամբարանը: Արքունական բաղնիքի փլատակները: Ախուրյան գետը տանող Արքայական ճանապարհը: Անիի մոտակա Դոշավանքը: Աշոտ Ողորմած թագավորի դամբարանը [Ս. Գետրգ մատուռին կից]: **Անիի գիտականը.** Հայկական ճարտարապետական ոճը: Անիի հատակագիծը: Անիի այժմու պեղումները: **Հավելված.** Ուղեգրություն դեպի Անի Վեհ. Հայրապետի՝ S. S. Մատթեոս Բ կաթողիկոսի: Անիի ոտանավորը / **Արարատյան Ա.** Անի քաղաք մատեր կուլար...: Այս հայ տղա խոճա ինձի... [Լուսանկ., հատակագիծ]՝ Հյուսիսային արեւմտյան պարիսպներն ու բուրգերը. էջ 21: Արտաքին կրկնակ պարիսպներուն մեկ մասը եւ Անիի կարծեցյալ մատենադարանի փլատակները. էջ 22: Արտաքին պարիսպի բուրգերն երկուքին ներքին կամարակապ մաս. էջ 23: Հյուսիսային արտաքին պարսպի փլատակներ. էջ 24: Արտաքին պարսպի Ավագ դուռը. էջ 25: Արեւելյան պարսպի Երեւանյան դուռը. էջ 26: Մայր եկեղեցին հարավ-արեւելքն դիտված. էջ 28: Մայր եկեղեցու կամարակապ եւ սյունագաարդ ներքին մասը. էջ 29: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին (Նախշլու քիլիսե). էջ 34: Եկեղեցվո մը արտաքին քանդակներն օրինակ մը. էջ 36: Ս. Փրկիչ եկեղեցին. էջ 38: Ս. Առաքելոց եկեղեցու Ավագ դուռը. էջ 42: Ս. Առաքելոց եկեղեցվո հարավակողմի արձանագրությունը. էջ 43: Ս. Գրիգոր (Ապուղամբենց) եկեղեցի. էջ 45: Վրաց եկեղեցվո ներքին մասը. էջ 50: Բագրատունյաց պալատի ճակատը. էջ 51: Բագրատունյաց պալատի հարավակողմը. էջ 52: Անիի կաթողիկոսարանը (հետագայում թանգարան). էջ 53: Միջնաբերդը [ընդհանուր տեսքը]. էջ 57: Միջնաբերդի մեջ Պահլավունյաց պալատի փլատակները. էջ 60: Աղջկա բերդը. էջ 59: Ախուրյան գետի վրա երկհարկանի կամուրջի փլատակները. էջ 60: Արքայազուն մանկանց դամբարանը Միջնաբերդին մեջ. էջ 61: Արքունական բաղնիքի փլատակները. էջ 62: Ախուրյան գետը տանող Արքայական ճանապարհը. էջ 63: Աշոտ Ողորմած թագավորի դամբարանը Ս. Գետրգ մատուռի մոտ. էջ 70: Անիի հատակագիծը. էջ 72:

76. Պատկանյան Ռ. Երկերի ժողովածու: Հտ. 7. Ե., 1973. 384 էջ: Ավերված Անին ու թալանված հուշարձանները. էջ 37-39:

77. Պողոսյան Հ. Հայաստանի աշխարհագրություն: Պատմ. տեղագր. քաղաքական եւ տնտեսական: Դասագիրք հայագիտության. - Փարիզ, 1952. 239 էջ. նկ., 1 թ. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Հայ նախարարություններ. Բագրատունիք. էջ 52-59:

Բագրատունյաց թագավորությունը. էջ 64-68. նկ., քարտեզ: Հայոց արտագաղթը [նաեւ անեցիների գաղթը Դրիմ, Մուլտո Վալաքիա, Ռումինիա եւ այլուր]. էջ 93-95:

78. Ջալալյանց Ս. Ծանապարհորդություն ի Մեծն Հայաստան: 2 հտ.ով. Տիֆլիս. 1842-1852 (Տպ. Հոգետր ճեմարանի):

Հտ. 2. 1852. 517 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաք. էջ 1-4: Արձանագրություն Ավագ եկեղեցվո. էջ 4-5: [Նաեւ այլ արձանագրություններ]. էջ 7-52:

79. Մարգսյան Ն. Տեղագրություն ի Փոքր եւ ի Մեծ Հայս. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1864. 291 էջ. նկ., 10 թ. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 105-143. նկ.: Դիրք քաղաքին: Պարիսպ: Արձանագիրք պարսպայն: Քաղաքամեջն: Եկեղեցի Կաթողիկե: Եկեղեցի Փրկիչ: Եկեղեցի Լուսավորիչ: Եկեղեցի Առաքյալք: Եկեղեցին Ս. Գրիգոր: Սզկիթն: Արքունիք: Ստորգետնյա ուղին: Բաղնիք: Ծաղկոցածորն եւ կրպակք ի նմա: Առասպելք:

80. Սիմեոն Գպիր Լեհացի. Ուղեգրություն, տարեգրություն եւ հիշատակարանք = Reisebeschreibung Annalen und Kolophone / Աշխատասիր. եւ հրատ. Ն. Ալինյանի. Վիեննա, 1936 (Տպ. Մխիթարյան). 42 հայկ., 493 էջ. Ամփոփումը գերմ. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Լեզու հայոց, անեցիք. էջ 346-347:

81. Վրույր Արտաշես. Անիում: [Հուշագրություն]. Ե.: Սովետ. գրող, 1979. 117 էջ. 27 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ., հատակագիծ]՝ Հյուսիսային ամրություններն Ավագ դռան մոտ (1896, 1900, 1914 թթ.) / Լուսանկ. **Ա. Վրույրի:** Պարիսպներ: Մայր տաճար: Միջնաբերդ: Մանուչե: Գլիծորի ամրությունները վիշապակիր բուրգով: Աշոտ Ողորմածի օրոք կառուցված շենք (հետագայում մզկիթ): Մայր տաճար: Ս. Փրկիչ: Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր: Գագկաշեն Ս. Գրիգորի ավերակները: Գագիկ Ա Բագրատունի թագավորի արձանը: Մանուչե: Մայր տաճար, Փրկիչ / Լուսանկ. **Ա. Վրույրի:** Ամրություններ Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու մոտ / Լուսանկ. **Թ. Թորամանյանի:** Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու մուտքը եւ գավթի ավերակները / Լուսանկ. **Ա. Վրույրի:** Տրդատ թագավորի շքերթը (որմնակար) / Լուսանկ. **Մ. Մազմանյանի:** Միջնաբերդի ամրությունները Ծաղկոցածորի կողմից. Միջ-

նաբերդի Փոքր եկեղեցին. Մայր տաճարը. Ս. Փրկիչը (հեռվում): Ախուրյանի գետը, Կուսանց վանքը կամուրջի մնացորդները: Միջնաբերդի պարիսպները, բնական ամրություններ եւ ժայռափոր այրեր: Միջնաբերդի մատուռը: Փլված մինարեի մնացորդները: Ախուրյանի ձորը եւ Կուսանց վանքը, կամուրջի մնացորդները Ախուրյան գետի վրա / Լուսանկ. Ա. Վրույրի: Պարոնի պալատը / Լուսանկ. Հ. Քյուրբջյանի: Ծաղկոցածոր, ժայռափորեր Անի գյուղի մոտ: Իգաձորի այրերից: Ծաղկոցածոր ժայռափոր: Թանգարան: Քարեղարան / Լուսանկ. Ա. Վրույրի: Քարեղարան ավերակ վիճակում 1922 թ. / Լուսանկ. Ա. Քալանթարյանի: Կույսի ամրոց: Տիկ. Սիրանույշն Առաքելոց եկեղեցու գավթի առջեւ / Լուսանկ. Ա. Վրույրի:

82. Տեղագրություն Անի քաղաքին, որ է Բագրատունյաց թագավորության մայրաքաղաքը / Խմբ.՝ Հ. Տեր-Աբրահամյան. Թեոդոսիա, 1863 (Տպ. Խալիբյան ուսումնարանի հայոց). 70 էջ:

Բովանդ.՝ Անվո դիրքը: Անվո պարիսպներն ու դռները: **Կաթողիկե եկեղեցին.** Բյուրեղյա ջահը, Կաթողիկեի Մեծ խաչը: Կառուցող Կաթողիկեին արձանագրությունը: Հռիփսիմյանց եկեղեցին. Մարգիս Կաթողիկոս: Ամենավերկիչ եկեղեցին եւ նորա հիմնադիրը: Միջնաբերդը եւ Բագրատունյաց պալատը: Անվո խաչարձանները: Ալաջա գետը: Ավերակ պալատա մնացորդները [Գրիգոր Մագիստրոսի կամ Պահլավունիների պալատի մասին]: Արքունյաց եկեղեցին: Սուրբ Գրիգոր եկեղեցին: Լուսավորիչի վանքը, Բագարատ Արագածունի: Գետնափոր ճանապարհը: Առաքելոց եկեղեցին, Գանձակեցի ճգնավորը: Մեծ մզկիթը: Ութանկյունի աշտարակը: Բաղնիքը: Անվո շուկան ու կրկնահարկ կրպակները: Քաղաքին մեջ գուրերը: Անվո Հունաց եկեղեցին: Մարմաշեն վանքը, արձանագրությունը:

83. Տեղագրություն Անի քաղաքին հանդերձ տեսարանացույց պատկերոք / Խմբ.՝ Հ. Տեր-Աբրահամյան. 2-րդ տպագր. Թեոդոսիա, 1867 (Տպ. Խալիբյան ուսումնարանի հայոց). 68 էջ, նկ., 2 թ. քարտեզ:

84. Տեկանց (Տեր-Սարգսյանց Եր.), Դանապարհորդություն Բարձր Հայք եւ Վասպուրական 1872-1873 թթ. / ՀՄՍՀ ԳԱ, Պատմ. ին-տ. Չեռագրի պատրաստումը եւ ծանոթագր.՝ Հ. Մ. Պողոսյանի. Ե., 1991. 342 էջ: Տպավորություններ Անիի ավերակներից. էջ 11, 76, 80, 82, 83-84, 106-107:

85. Քաջունի Մ. Աշխարհագրություն Հին ու Նոր Հայաստանյայց: Դպրատանց տղայոց համար. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1857 (Տպ. Մխիթա-

րյանց). 298 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաքեն ելած գաղթականները: Անիի բերդի վրա գիտելիք: **Շիրակ.** Շիրակի գավառին վրա գիտելիք [նաեւ Անի քաղաքի մասին]: Շիրակ գավառին երեսելի քաղաքները [նաեւ Անին]: Շիրակա մեջ հիշատակված երեսելի վանքերը [նաեւ 1050 թ. կառուցված Հռոմոս՝ Խոշավանքի Ս. Հովհաննես եկեղեցին, ուր թաղված են Անիի Բագրատունի թագավորները]:

Հոդվածներ

86. Արովյան Խ. Ուղեւորություն դեպի Անիի ավերակները // Երկեր. Ե., 1984. էջ 643-703:

87. Ալեքսանդրապոլ: (Այց Անիի ավերակներուն) / Ստորագր.՝ Կ. Հովհ. // Մեղու Հայաստանի. Թիֆլիս. 1878. 15 հուլիսի. էջ 2:

88. Ալիշան Ղ. Տեղագիր հայոց մեծաց // Բագմավեպ. Վենետիկ, 1864. էջ 249-256, 280-287, 315-319, 377-382: 1865. էջ 26-32, 58-64, 119-125. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի. Դիրքը քաղաքին: Պարիսպը: Դրունքն: Արձանագիրը պարսպացն: Քաղաքամեջն: **Եկեղեցի.** Կաթողիկե [2 նկ. հատակագիծ, արձանագրութ.]: Եկեղեցի Փրկիչ [նաեւ արձանագրութ.]: Եկեղեցի Լուսավորիչ [նկ., հատակագիծ, արձանագրութ.]: Եկեղեցի Առաքյալը [նաեւ արձանագրութ.]: Եկեղեցին Ս. Գրիգոր: [Ծաղկոցածորի եկեղեցին ու նրա արձանագրութ.]: Մզկիթն [շենքի կառուցվածքը եւ հայերեն, վրացերեն եւ թուրքերեն արձանագրութ.]: Արքունիք [շենքի կանգուն մնացած մասերը]: Ստորերկրյա ուղին [քաղաքից դեպի Ախուրյանի ձորը անցնող]: Բաղնիք [ավերակները]: Չոպան քիլիսե [Հովվի եկեղեցին]: Ծաղկոցածորն եւ կրպակը ի նմա [վիճակները կառույցները]: Առասպելը [ավերակներում կահկարասիք եւ զանազան այլ զանձեր պահելու մասին անհիմն լուրերը]: Հռոմոսի վանքը (Խոշավանք) [կանգուն մնացած մասերը, արձանագրութ. եւ հատակագիծը]:

89. Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի: [Ուղեգրություն] // Ահարոնյան Ա. Ժողովածու երկերի: Հտ. 7. Վենետիկ, 1948. էջ 7-65: Մուրճ. Թիֆլիս, 1905. թ. 1. էջ 10-27, թ. 2-3, էջ 24-33, թ. 4, էջ 35-44, թ. 5, էջ 35-42, թ. 8, էջ 19-25:

90. Աճեմյան Հ. Անի քաղաքը ներկայիս (1917-1920 թթ.) // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա, 1924. էջ 45-56:

91. Անիի տեղագրությունը // Լուսնա. Թիֆլիս, 1899. էջ 344-345:
Անի քաղաքի մասին Կարապետ եպս. Էլեգոզյանի կազմած տետրակները:

92. Անի քաղաք [Մեծ Հայքի Այրարատ աշխարհի Շիրակ գավառում]: Անի գավառ: Անի էմիրություն: Անիի կուսակալություն // Հակոբյան Թ. Խ., Մելիք-Բախշյան Ստ., Բարսեղյան Հ. Խ. Հայաստանի եւ հարակից շրջանների տեղանունների բառարան: Հտ. 1. Ե., 1986. էջ 265-277, նկ.:

93. Ատրպետ. Շիրակի աչկատարյան (կիկլոպյան) ամրոցներ // Ազգագր. հանդես. Թիֆլիս, 1913. Գիրք 23. էջ 165-188. 11 լուսանկ. / Հեղ.՝ Թ. Թորամանյան:

Ախուրյանի ձորի գլխին. Ծաղկոցածորում եւ Կույսի բերդի մոտակայքում Բագրատունիներից քսան դար առաջ կառուցված կիկլոպյան կառույցները:

94. Գեղամյան Հ. Ախալցխայից մինչեւ Անի: [Ուղեգրություն] // Փորձ. Տիֆլիս, 1879. ք. 12. էջ 106-129: 1880. ք. 4. էջ 56-80. ք. 5. էջ 33-60. ք. 6-7. էջ 50-96. ք. 8-9. էջ 91-128:

95. Գոշ. Հոչակավոր Անին ԺԹ դարու վերջերին // Նոր դար. Թիֆլիս, 1894. 27, 29 հուլիսի:

96. Գեայի Անի: [Ուղեգրություն] / Ստորագր.՝ Տ.-Գ. // Տարագ. Թիֆլիս, 1895. էջ 634-635, 650-654:

97. Երզնկյան Գ. Ճանապարհորդություն Ղարսից մինչեւ Անի // Արձագանք. Թիֆլիս, 887. էջ 200-202, 215-218, 227-232, 272-275, 284-286:

98. Թիլման Մաքս. Ուղեգնացություն ի Հայս. 1872 թ. // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1875. էջ 17-22, 97-102:

Անի քաղաքի նկարագրությունը. էջ 18, 19, 20, 21:

99. Լեոնտիե Կ. Ա. Անի քաղաքի ավերակները: (Նվեր բազմավաստակ

ճարտ. Թ. Թորամանյանին) / Թարգմ.՝ Վ. Բ. // Լուսնա. Թիֆլիս, 1909. Գիրք 1. էջ 50-56. Գիրք 2. էջ 29-41:

100. Լինչ Հ. Ֆ. Բ. Անի / Թարգմ.՝ Հ. Ս. Սարյան // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1902. էջ 428-434:

101. Խատիսյան Ա. Անիում: (Ճամփորդական հուշեր) // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1909. ք. 3. էջ 145-148:

102. Կարենյանց Հ. Ճանապարհորդություն // Կոունկ հայոց աշխարհին. Թիֆլիս, 1862. ք. 3. էջ 216-240, ք. 5. էջ 363-381. նկ.: Տե՛ս նաեւ ք. 1141:

Բովանդից՝ Ողբ Անիին: Կարոտակեզ առ քեզ դիմեն... [Չափածո]: Անի [ուղեգրություն]:

103. [Հանիբով Ն.] Ճանապարհորդություն յԱնի / Թարգմ.՝ Հ. Գալստյան // Մասյաց աղավնի. Փարիզ, 1857. էջ 8-13, 81-87, 126-130, 149-157, 265-271. Տեքստը զուգահեռ ֆրանս. լեզ.: Տե՛ս նաեւ ք. 921:

104. Հովհաննիսյան Ջ. Անիի տպավորությունների մատյանը // Գալուստ. Ե., 1990. ք. 2. էջ 55-56. նկ.՝ Անի քաղաքի մանրակերտը / նկ.՝ Ռ. Ղեւնդյան:

Նաեւ 1901-1918 թթ. Լեոյի, Հովհ. Թումանյանի, գեներալ Պապկոյի եւ ուրիշն. գրառումները:

105. Ղասապյանց Գ. Մեր այցելությունը Անիի ավերակներին // Մշակ. Թիֆլիս, 1878. 27, 28 հուլիսի:

106. Ճանապարհորդություն դեպ յԱնի / Ստորագր.՝ Ե...յանց // Արարատ. Վաղ-պատ, 1881. էջ 484-487:

107. Մոճոռյան Պ. Ավերակների մեջ // Բանասեր. Փարիզ, 1904. էջ 4-14:

Անիի ավերակների նկարագրությունը:

108. Մովսեսյան Հ. Կարսի վիճակի հնությունների մասին համառոտ տեղեկություններ // Արարատ. Վաղ-պատ, 1890. էջ 47-48, 102-110, 155-162, 205-217, 254-264:

Բովանդից՝ Անվոն նշանավոր հնությունները:

109. Նալբանդյան Ն. Ճանապարհորդություն յԱնի // Արարատ. Վաղ-պատ. 1871. էջ 182-183:

Ավերված քաղաքի անմխիթար վիճակը:

109ա. Շիրմագանյան Գ., Հովսեփյան Ա. Տպավորությունների երկու մատյան: [Անի քաղաքից... տե՛ս ք. 1205:

110. Շլումբերժե Գ. Մայրաքաղաքի մը ավերակները: [Անի քաղաքը]... տե՛ս ք. 437:

111. [Պատկանյան Ռ.] Գամառ-Քաթիպայի անտիպ նամակներից [1879 թ.] / Հրապ. Ե. Շահագիզ // Էջմիածին. 1946. ք. 4-5. էջ 50-53:

Նաեւ Անիի հուշարձանների մասին:

112. Պետրոսյան Ա. Ե. Նորից տեղանվան վերլուծության փորձ [«Անի» քաղի ստուգաբանությունը] // Անի. Ե.. 1992. ք. 3-4. էջ 96:

113. Պետրոսյան Պ. Տեղագրություն Շիրակա // Արարատ. Վաղ-պատ. 1872. էջ 20-21, 57-58, 100-105, 181-185, 238-244, 273-283, 347-352:

Անի քաղաքի մասին. էջ 238-244, 273-282, 347-352:

114. Սիրունի Հ. ճ. Վեցերորդ պտույտը: [Տպավորություններ] // Էջմիածին. 1965. ք. 8-9. էջ 56-65:

Բովանդից՝ Անի քաղաքը պահ մը կը ժպտի [1965 թ.]. էջ 58-59:

115. [Սրապյան Կ.] Ստորագրություն Կարսի շրջակա գյուղորեից եւ վանորեից. 1878 / Առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Ա. Աղամյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1970. ք. 2. էջ 90-124:

Բովանդից՝ Անի քաղաք. էջ 112-114:

116. Տեր-Միքայելյան Ն. Ճանապարհորդական նոթեր եւ տպավորություններ: Ա. Դեպի Անի [1967 թ.] // Պայքար. Բոստոն. 1982. 13-16 հունվ.:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գրքեր

117. Ադունց Ն. Պատմական ուսումնասիրություններ. Փարիզ. 1948. 537 էջ:

Բովանդից՝ Բագրատունյաց փառքը. էջ 49-156:

118. Ալթունյան Ա. Տեղագրություն հայոց գաղթականության որք ի Մոլտո-Վալաքիա. Հունգարիա եւ ի Լեհաստան: Համառոտագր. պատմություն անեցոց ուղևորության յամին 1876. Փոքշան (Ռումինիա), 1877. 120 էջ:

119. Ալթունյան Գ. Մոնղոլները եւ նրանց արշավանքները ԺԳ դարում. Վաղ-պատ. 1913. 96 էջ:

Չարմաղանի արշավանքը եւ Անի քաղաքի պաշարումը. էջ 28, 31-32:

120. Ալիշան Պ. Արշալույս քրիստոնեության հայոց. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1901. 398 էջ:

Անի ամրոցի, քրմերի եւ մեհենական գրքերի մասին. էջ 69:

121. Ալիշան Պ. Հայապատում: [2 հտ-ով]. - Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1901:

[Հտ. 1]. Պատմիչք հայոց. 142 էջ. նկ.:

Բովանդից՝ Անանիա Շիրակացի. էջ 71: Շապուհ Բագրատունի. էջ 79-81: Սամուել Անեցի. էջ 100: Մխիթար Անեցի. էջ 100-101:

[Հտ. 2]. Պատմությունք հայոց. 650 էջ. նկ.:

Բովանդից՝ Անանիա Շիրակացվո վասն որպիսության կենացն. էջ 232-233: Աշոտ Ողորմած թագավոր Բագրատունյաց /**Ասողիկ Գ.Ը.** էջ 301: Շինությունք պարսպաց Անվոն եւ Կաթողիկեին եւ Ս. Գրիգոր եկեղեցվո. էջ 302-304: Վեստ Սարգիս մտտնիչ Անվո / **Մատթ. Ուոհայեցի.** էջ 319-320: Արշավանք Արիարսլանա եւ առումն Անվո / **Մատթ. Ուոհայեցի.** էջ 330-331: Գրիգոր Մագիստրոս. էջ 332: Թուրթ Գրիգոր Մագիստրոսի առ հայր Սարգիս. էջ 332-333: Փատլուն Ամիրան տիրե Անվո. քաջություն Այծյամն կնոջ. էջ 360-361: Ողբք (ի դիմաց քաղաքին) Եղեսիո: [Հատված. նվիրված Անի քաղաքին...] / **Ներսես Շնորհալի.** էջ 363-368: Մխիթար Անեցի ժամանակագիր. էջ 410-412: Ավանդություն կործանման Անվո / **Ղազար Չահկեցի.** էջ 514-515: Գաղթականք Անվո ի Կաֆա Ղրիմու. էջ 580-583: [**Լուսանկ.**] Աշոտ

Գ Ողորմած թագավորի շիրմաքարը [Ախուրյանի ձորի Ս. Գեորգ մատուռում]։ էջ 301: Ազգացուցակ Բագրատունի թագավորաց կողմանց Գուգարաց եւ Արցախոս. էջ 392:

121ա. Ալիշան Ղ. Շնորհալի եւ պարագա յուր. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1873. 538 էջ. 1 թ. տոհմածառ:

[Գլ.] Ժ. Գիտնական անձինք եւ տեղիք ժամանակիս ի Մեծ Հայս. Անի եւ անեցիք. Սամուել. Մխիթար. Վարդան, ասոր Երզնկիկն. Գանձակ եւ գիտնական վարդապետքն. Հակոբ Քարափնեցի. Հովհ. Սարկավագ Սոփեւտես. էջ 120-136:

Անի քաղաքը եւ անեցիք (էջ 23-39, 41, 94, 103, 104, 203), Անվո եպիսկոպոսներ (էջ 13), Գագիկ (էջ 23, 24, 28, 37, 77, 133, 148), Գեորգ Անեցի (էջ 122, 126), Գրիգոր Անեցի (էջ 125), Գրիգոր Մագիստրոս (էջ 12-14, 23-29, 63, 70, 73, 75, 90, 147, 400, 486), Հովհ. Իմաստասեր (էջ 2, 63, 344-347, 401, 405, 422-424), Հովսեփ Անեցի (էջ 125), Պետրոս Գետադարձ (էջ 2, 21, 23, 37, 41, 90, 132, 160, 347, 366), Սամուել Անեցի (էջ 85, 155, 157, 488), Սարգիս Անվո եպս. (էջ 14):

122. Ալպոյաճյան Ա. Պատմական Հայաստանի սահմանները. Կահիրե. 1950 (Տպ. Նոր աստղ). 479 էջ. նկ. (Հրատ. Հայ ազգային հիմնադրամի. թ. 12):

Բովանդ-ից՝ Հայաստանը որպես պետություն. Բագրատունյաց շրջան (885-1045): Բյուզանդական տիրապետության շրջան (1045-1071): Սելջուկյան տիրապետության շրջան (1064-1220): Էոզպեք-թաթարական շրջան (1380-1467): Ռուս. տիրապետության շրջան (1467-1918): Գագիկ Բագրատունի Պիզեի թագավորությունը: Արաբական տիրապետության շրջան (640-1045): Բագրատունյաց թագավորություն: Տանն հայոց իշխանության կամ Անիի կուսակալություն: Չաքարյանց իշխանություն ի Հայաստան: Փատլունյանք Անիի մեջ: Վիրա-հայկական իշխանությունները. Չաքարյանք:

123. Ալպոյաճյան Ա. Պատմություն հայ գաղթականության: Հայերի ցրումը աշխարհի զանազան մասերը: Մաս 1-3. Կահիրե. 1941-1961 (Տպ. Նոր աստղ). (Հրատ. Մտավոր սպասարկ. գրասենյակ, թ. 8):

Մաս 2. (Քրիստոսի ԺԱ դարեն մինչեւ վերջին դարու վախճանը). 1955. 725 էջ:

Բովանդ-ից՝ Բագրատունիք: Ալփարսլան [սելջուկների Անի քաղաքը գրավելը]:

124. Ալինյան Ն. Կյուրիոն կաթողիկոս վրաց: Պատմություն հայ-վրացական հարաբերութ. 7-րդ դարու մեջ. Վիեննա. 1910 (Տպ. Մխիթարյան). 27 հայկ., 315 էջ:

Անիի մասին. էջ 78, 277-278:

125. Անասյան Հ. Հայկական մատենագիտություն Ե-ԺԸ դդ. = Армянская библиология V-XIII вв. Հտ. 1-2 / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ. Ե., 1959-1976:

Հտ. 1. 1959. 1227 սյուն.:

Բովանդ-ից՝ Անանիա Շիրակացի. սյուն. 731-774: Անի [պատմ. տեղեկանք: Գրակ. 9-ը պատմ. աղբյուր. 9-ը ուսումնասիր.]: **Մովսես Տկար.** Անի քաղաք՝ «Ողբամ ըզբեզ Հայոց աշխարհ»: Անկյալ ի ձեռս անօրինաց... սյուն. 893-896: Առաքել Անեցի. սյուն. 1105-1106:

126. Անդրեասյան Ա. Ուրվագիծ հայոց պատմության եւ հայկական մշակույթին. [Բոստոն]. 1968 (Տպ. Պայքար). 415 էջ. 1 թ. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Բագրատունյան հարստություն [Անիի մայրաքաղաք հռչակման եւ կառուցապատման մասին]. էջ 106-125: Ուրվագիծ հայկական ճարտարապետության [Տրդատ ճարտարապետը ու քաղաքի այլ կառույցները. էջ 302, 304-305, 311-312, 319]: Հայոց կրոնները [Արամազդի գլխավոր մեկյանը Անիում. էջ 327]:

127. Առաքելյան Ա. Գ. Հայ ժողովրդի մտավոր մշակույթի զարգացման պատմություն: Հտ. 1-3. Ե.: Հայպետհրատ, 1959-1975:

Հտ. 1. (1-ին դ. մ. թ. ա. 14-րդ դ.). 1959. 724 էջ:

Մաս 2. Ֆեոդալիզմի դարաշրջան. էջ 115-724:

Բովանդ-ից՝ Բագրատունյաց հարստության հաստատումը Հայաստանում. էջ 133-134: Բագրատունյաց թագավորության անկումը: Հայ եւ վրաց ժողովուրդների պայքարը բյուզանդական կողոպտիչների եւ սելջուկյան հրոսակախմբերի դեմ. էջ 134-136: Հայ-վրացական պայքարը արտաքին հարձակումների դեմ եւ Չաքարյանների իշխանությունը. էջ 137-138: Քաղաքային բնակչությունը. արհեստները. էջ 156-163: Գրիգոր Մագիստրոս. էջ 325-328, 516-518: Սամվել Անեցի. էջ 468-469: Մխիթար Անեցի. էջ 469: Անանիա Շիրակացի. էջ 489-513, 628-629:

Հտ. 2. 14-19-րդ դդ. առաջին կեսը. 1964. 646 էջ:

Բովանդ-ից՝ Սիգրաս (Մարգիս) Անեցի [կատարել է լրացումներ Ամիր-դովլաթի «Օգուտ բժշկության» գրքում]. էջ 425:

128. Առաքելյան Բ. Քաղաքները եւ արհեստները Հայաստանում 9-13-րդ դդ. = Города и ремесла Армении в IX-XIII вв. Հտ. 1-2 / ՀՄՍՀ ԳԱ, Պատմ. ին-տ. Ե., 1958-1964:

Հտ. 1. 1958. 376 էջ. տխտ.:

Անիի մասին. էջ 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 29, 31, 42, 50, 51, 60, 68, 75-80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 93, 105, 109, 111, 114, 115, 122, 123, 124, 125, 128, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 163, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 173, 177, 183, 185, 188, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 202, 207, 212, 214, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 263, 265, 266, 267, 269, 271, 274, 276, 279, 280, 281, 286, 288, 289, 294, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 316, 322, 323, 324, 327, 334, 344:

Հտ. 2. 1964. 320 էջ. տխտ.:

Անիի մասին. էջ 10, 11, 13, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24-26, 32, 33, 37, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 58, 62, 63, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 76-81, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 111, 112, 115, 116, 118, 122, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 145, 146, 147, 152, 153, 154, 156, 157, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 180, 182, 183, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 207, 209, 211, 213, 216, 217, 222, 227, 232, 234, 242, 251, 252, 253, 254, 255, 260, 266, 267, 271, 272, 276, 278, 282, 287, 288, 289:

129. Ասատուրյան Հ. Պատմություն հայոց: Սկզբեն մինչեւ մեր օրերը. Բուենոս Այրես, 1947 (Տպ. Սիփան). 563 էջ. 4 ք. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Սմբատ Բ եւ Անիի պարիսպներուն կանգնումը: Գազիկ Ա-ի ժամանակին բարգավաճումը: Հովհաննեսի եւ Աշոտի միջեւ վեճեր Անին օտարին հանձնելու գրույցը: Գազիկ Բ վերջին Բագրատունյաց թագավորության վախճանը: **Դեպքեր Անին հանձնումեն հետո.** Ալիարսլանը կառնե Անին: Գազիկ վերջինի մահը: Ամանիա Շիրակացի, Հովհաննես Իմաստասեր:

130. Ասատուրյան Հ. Քաղաքական վերաբերություններ ընդմեջ Հայաստանի եւ Հռովմա 190-են ն. Ք. մինչեւ 428 հ. Ք. Վեներտիկ: Ս. Ղազար. 1912. 386 էջ:

Անի ամրոցը. էջ 38-198:

131. Ավագյան Ս. Ա. Վիճական արձանագրությունների բառարանություն = Лексические разыскания по армянской эпиграфике. ԵրՊՀ: Խմբ.՝ Ս. Վ. Գյուրոնդայան, Է. Լ. Մկրտչյան. Ե., 1978. 358 էջ. նկ.:

Անիի արձանագրությունները. էջ 11, 12, 14, 24-26, 28, 44, 53, 56, 58, 60, 61, 63-67, 69, 70, 72, 77, 80, 85, 86, 98, 101, 105-109, 114-116, 119, 128, 140-142, 157, 162, 164, 166, 168, 169, 173, 174, 183, 203, 204, 215, 216, 220, 243, 270, 271, 282, 286, 299, 310, 311, 313, 315-317, 331, 332:

132. Ավագյան Ս. Ա. Վիճական արձանագրությունների հնչյունաբանություն (X-XIV դ.) = Фонетика армянских лапидарных надписей (X-XIV вв.) / ՀՄՍՀ ԳԱ Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Վ. Դ. Առաքելյան. Ե., 1973. 399 էջ:

Անիի արձանագրությունների վերծանումը. էջ 13-15, 53-55, 62, 73-74, 75, 77, 83, 93, 95, 102, 104, 118, 124, 126, 129-130, 148, 150, 152, 161, 180, 207, 209, 210, 217, 218, 220, 230, 247, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 266, 271, 273, 275, 288, 291, 297, 303, 304, 305, 311, 312, 315, 319, 321, 328, 329, 333, 334, 335, 345, 348, 357, 360, 365, 366, 367, 369:

133. Ավագյան Ս. Ա. Վիճագրական պրպտումներ = Разыскания по эпиграфике / Խմբ.՝ Պ. Մ. Մուրադյան. Ե., 1986. 248 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անիի Մայր տաճարի շինարարական արձանագրության տարեթվերը: «Տանուտերութիւն» տերմինը Անիի XI դարի արձանագրության մեջ: [Անի մասին այլ տեղեկություններ. էջ 50, 68, 84, 85, 112, 121, 122, 136, 137, 144, 178, 180, 190, 194, 196, 199, 218, 219, 225, 227]:

134. «Արաբական հանրամատչելի հանրագիտարանի» հայագիտական նյութեր = Арменоведческие материалы “Арабской популярной энциклопедии” / ՀՄՍՀ ԳԱ, հասար. գիտ. գիտ. ինֆորմ. սեկտոր: Խմբ.՝ Խ. Հ. Բարսեղյան (գլխ. խմբ.) եւ ուրիշն. Ե., 1979. 42 էջ. (Գիտ. ինֆորմ. բյուլետեն, Գ մատենաշար՝ Հայագիտ. արտասահմանում, ք. 1(33)):

Բովանդ-ից՝ Ալ. Յակոբի [նաեւ տեղեկություններ Անիի մասին]: Սելջուկներ [1063 թ. Ալի-Արսլանի Անին ասպատակելը]:

135. Բարսեղյան Լ. Հ. Դրվագներ Հայաստանի զարգացած ֆեոդալիզմի դարաշրջանի պատմագրության (9-13-րդ դդ.). Ե., 1981. 393 էջ:

136. Բարսեղյան Լ. Հ. Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքա-

կան պատմությունը 13-14-րդ դարերում / Խմբ.՝ Ս. Տ. Երեմյան. Ե.: Հայ պետիրատ, 1964. 602 էջ:

Անի քաղաքը եւ անեցիները. էջ 48, 49, 53, 85, 108, 125, 126, 139, 186, 192-193, 199, 201, 206-208, 214, 217, 224-225, 265, 275, 350, 352-355, 357, 360-361, 385-396, 414-415, 442, 464, 466, 467, 480, 485, 495-502, 512, 517, 547, 560, 561:

137. Բարայան Լ. Հ. Մոնղոլների վարչա-տնտեսական սիստեմը եւ հարկային քաղաքականությունը Հայաստանում / ՀՍՍՀ Պետ. Հեռ. ՄԻ. Ե., 1935. 89 էջ:

Հարկային համակարգն Անի քաղաքում. էջ 3, 13, 17, 19, 22, 66, 67, 80, 84:

138. Բասմաջյան Կ. Անիի անցյալն ու ներկան. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1923. 32 էջ: Տե՛ս նաեւ ք. 227

139. Բասմաջյան Կ. Հայկական ընդհանուր դրամագիտություն եւ Հայաստանի վերաբերյալ դրամներ = Numismatique générale de l'Arménie. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1936. 226 էջ. ազգացուցակ:

Անիում գործառության մեջ գտնվող դրամները. էջ 3, 25, 82, 89, 99, 101, 104, 105, 106, 107, 112, 196:

140. Բոռնազյան Ս. Վ. Հայաստանը եւ սելջուկները 11-12-րդ դդ. = Армения и сельджуки XI-XII / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Ա. Ն. Տեր-Ղեւոնդյան. Ե., 1980. 300 էջ:

Անի քաղաքը եւ բնակիչները. էջ 14, 34, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 52, 61, 69, 70, 71, 77, 79, 80, 86, 89, 96, 97, 99, 100, 103, 105-109, 111-115, 117-119, 121, 124, 130, 134, 179, 181, 192, 194, 195, 202, 206, 220, 222, 224, 229, 235:

141. Բրյուսով Վ. Տարեգրություն հայ ժողովրդայն պատմական ճակատագրին / Թարգմ.՝ Հ. Վ. Մարգարյանը. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1931. 253 էջ:

Գլ. Զ. Բագրատունյաց թագավորություն. իր աստիճանաբար աճումը. բարգավաճման շրջան եւ սկիզբն անկման. էջ 135-155:

Գլ. Է. Հայաստանի ներքին կյանքը բյուզանդացոց. պարսից եւ արաբացոց տիրապետության ժամանակ: Գեղարվեստ (ճարտարապետություն, արձանագրություն եւ նկարչություն) հին ժամանակներում, միջնադարյան

եւ արաբացոց ժամանակ: Քաղաքակրթություն Բագրատունյաց շրջանին: Բագրատունյաց Անին: Թ-ԺԱ դարերու լուսավորություն, գրականություն Բագրատունյաց շրջանին (Ե-ԺԱ դդ.). էջ 159-185:

Գլ. Թ. Հայ թագավորության վրաց շրջան. Անվո նոր ծաղկումը. էջ 214-239:

142. Գալստյան Ա. Մոնղոլական շրջանի հայ դիվանագիտության պատմությունից / ՀՍՍՀ Լենինականի ՄԻ: Խմբ.՝ Հ. Աճառյան. Լենինական, 1945. 85 էջ:

Անի քաղաքը եւ անեցիները. էջ 22, 24, 38-39:

143. Գափամաճյան (Քափամաճյան) Տ. Դյուցազնությունը Մեծին Վարդանա եւ Վահան Մամիկոնեից եւ նկարագրություն Անի քաղաքի եւ առումն ի հունաց. Կ. Պոլիս, 1875 (Տպ. Թոզյան). 102 էջ:

144. Գեյցեր Հ. Համառոտ պատմություն հայոց / Թարգմ.՝ եւ հավելվ. Գ. Գալենքյարյանի. Վենետիկ, 1897. 134 էջ. (Ազգային մատենադարան. ԻԵ):

Անին Բագրատունիների մայրաքաղաքի վերածվելը եւ Կաթողիկե տաճարի կառուցումը. էջ 56:

145. Գեյցեր Հ. Համառոտություն բյուզանդական կայսրերի պատմության / Գերմ. թարգմ. եւ առաջաբանը՝ Մ. Տեր-Մովսեսյանի. Վաղ-պատ, 1901 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 514 էջ:

Անի քաղաքի կառուցապատումը Բագրատունիների օրոք: Գրիգոր Մազիստրոսի գործունեությունը. էջ 214, 261-263, 285, 295:

146. Երեմյան Ս. Ամիրսպասալար Չաքարիա Երկայնաբազուկ / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Մ. Ներսեսյան. Ե., 1944. 64 էջ:

Անիի թալանումն Արդաբիլի սուլթանի կողմից. էջ 3, 5, 24-25, 43, 50, 53-58:

147. Երեմյան Ս. Տ. Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույց»-ի: (Փորձ 7-րդ դարի հայկական քարտեզի վերակազմ. ժամանակակից քարտեզագր. հիմքի վրա) = Армения по "Ашхарациуйи"-у. Армянская география VIII века / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ. Ե., 1963. 155 էջ:

Տեղեկություններ Շիրակի եւ Դարանաղի Անի բնակավայրերի մասին. էջ 23, 24, 33, 36, 40, 49, 57:

148. [Զարբհանայան Գ.] Հայկական հին դպրության պատմություն: (Գ-ԺԳ դար): 2-րդ տպագր. հավելվ. եւ փոփոխութ. Վենետիկ, 1886 (Տպ Մխիթարյան). 795 էջ + հավելվ.՝ Մանր մատենագիրք:

Բովանդ-ից՝ Անանիա Շիրակացի (կամ Անեցի): Շապուհ Բագրատունի: Գրիգոր Մագիստրոս: Պետրոս Գետադարձ: Գրիգոր Վկայասեր: Հովհաննես Սարկավագ: Սամվել երեց [Անեցի]: Մխիթար Անեցի: Հավելված Գագիկ Բ թագավոր:

149. Թեոփիլյան Մ. Ս. Կենսագրություն երեւելի արանց: Ընդարձակ բառարան: 2 հտ-ով. Վենետիկ, 1839:

Հտ. 1. 934 էջ:

Բովանդ-ից՝ Աշոտ Գ [Անիի ներքին բերդի կառուցումը], էջ 54: Բարսեղ եպս. Անվո. էջ 109: Գագիկ Ա. էջ 154-155: Գագիկ Բ. էջ 155-156: Գրիգոր Մագիստրոս. էջ 171-172: Խաչատուր Վեստ Անեցի. էջ 427: Խաչիկ Բ (Անեցի). էջ 432-433: Մխիթար Անեցի. էջ 815-816: Հովհաննես [Սմբատ]. էջ 939-940:

Հտ. 2. 1071 էջ:

Բովանդ-ից՝ Պետրոս Բ (անվանյալ Գետադարձ), էջ 187-188: Մամուկ երեց Անեցի. էջ 405: Սմբատ Բ (անվանյալ Տիեզերակալ), էջ 470-471: Տրդատ [ճարտարապետ]. էջ 706:

150. Թովմասյան Ն. Ռ. Հայ սոցիալ-տնտեսական միտքը 9-14-րդ դարերում. Ե.: Հայաստան, 1970. 464 էջ:

Գրիգոր Մագիստրոսը եւ թոնդրակյան շարժումը. էջ 40, 65, 70-76, 84, 243:

151. Ժամկոչյան Հ. Գ. եւ ուրիշն. Հայ ժողովրդի պատմություն: Սկզբից մինչեւ 18-րդ դարի վերջը. 2-րդ վերամշ. հրատ. / ԵրՊՀ: Հեղ.՝ Հ. Գ. Ժամկոչյան, Ա. Գ. Աբրահամյան, Ս. Տ. Մելիք-Բախշյան (նաեւ խմբ.), Ս. Պ. Պողոսյան. Ե., 1975. 782 էջ:

Բովանդ-ից՝ Հայկական մշակույթը 4-8-րդ դարերում [նաեւ Անանիա Շիրակացու մասին]: Հայաստանը զարգացած ֆեոդալիզմի ժամանակաշրջանում. Արհեստագործություն [մշակույթի եւ հատկապես կիրառական արվեստի՝ բրուտագործության, մետաղամշակման եւ այլ արհեստների զարգացումը Անիում], էջ 436-440: Քաղաքները [նաեւ Անի], էջ 442-448: Գյուղատնտեսությունը [Անիի շրջակա այգիները մատակարարող ջրանցքների կառուցումը Սմբատ 2-ի օրոք], էջ 435: Արհեստագործությունը [նաեւ Ա-

նիում], էջ 436-440: Քաղաքները [նաեւ Անի], էջ 442-448: Հայկական պետականության անկումը. Հայաստանի տրոհումը ֆեոդալական մանր թագավորությունների [961 թ. Աշոտ Գ-ի արքունիքը Կարսից Անի տեղափոխելը, քաղաքի տարածքի ընդարձակումը եւ պարսպապատումը, էջ 450]: Գագիկ 1-ինը եւ երկիրը միավորման փորձերը. էջ 452-453: Անիի թագավորության անկումը. էջ 456-461: Հայաստանի վիճակը Անիի անկումից հետո. էջ 461-463: Հայաստանի նվաճումը սելջուկների կողմից [Ալփարսլանի Անի նվաճումը, էջ 485]: Հայ ու վրաց ժողովուրդների պայքարը օտար նվաճողների դեմ. Լոռիի միացումը Վրաստանին եւ պայքարը Անիի համար. էջ 494-495: Անիի վերջնական ազատագրումը. էջ 496-497, 505: Հայկական մշակույթը 9-14-րդ դարերում. էջ 319-344. Անի քաղաքի իմաստասիրական դպրոցը (11-13-րդ դարերում). էջ 559: Արվեստի զարգացումը [նաեւ Անիի ճարտարապետական եւ նկարչական դպրոցները], էջ 572-575: Հայաստանի նվաճումը մոնղոլների կողմից. Անիի եւ Կարսի գրավումը. էջ 583-585: Քաղաքների անկումը եւ բնակչության արտագաղթը [նաեւ անեցիների արտագաղթը], էջ 594-595: Հայկական գաղթավայրերի առաջացումը [40 հազար անիցիների Աստրախանում, Սարաեւոյում, Ղրիմում եւ այլուր հաստատվելը], էջ 643-644:

152. Լեո. Անի. Տպավորություններ, հիշատակներ անցածն ու մնացածը / ԵրՊՀ. Ե., 1963. 384 էջ. նկ.:

Բովանդ.՝ Վկաներ [Անիի ավերակների վրա պահպանված արձանագրությունները]: Պաշտամունքի դար [ավերակների թալանման հետեւանքները]: Կուր-Ախուրյան: Անհետացածների քաղաքը [Անիի պատմությունն ու սումնասիրելու անհրաժեշտությունը]:

153. Լեո. Երկերի ժողովածու: 10 հտ-ով: Հտ. 2. Ե.: Հայաստան, 1967:

Գլ. 5, 6. Անիական արվեստի գոհարները [Մայր տաճարը, Գագկաշեն, Առաքելոց եւ այլ եկեղեցիները], էջ 614-618:

Հտ. 8. - Ուլբրեհենը Անիի մասին. էջ 180-194:

154. Խարանիս Պ. Հայերը բյուզանդական կայսրության մեջ / Թարգմ.՝ Հ. Պերպերյան. Վիեննա, 1966 (Տպ. Մխիթարյան). 136 էջ. (Ազգ. մատենադարան: ԵՂԹ):

Անի քաղաքի իրադարձությունները եւ Գագիկ Անեցին. էջ 104-108, 122:

155. Ճոցիկյան Ս. Մ. Արարատ-Կովկաս: [2 հտ-ով]. [Ֆրեզնո, 1917]:

Հտ. 1. Արարատ. 424 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անի. Սկիզբն ու վախճանը: **Հիշատակարաններ.** Պարիսպներ: Բերդադռներ: Կաթողիկեն: Առաքելոցը: Ս. Փրկիչը: Ապուղամրենցը: Բեխենցը: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը: Վիմափոր աղոթատեղեր: Հովվին ժամը: Դիտարան: Կաթողիկոսարան թե՞ դատարան: Չեթի գործարան: Բաղնիքներ: Հրապարակ-փողոց: Միջմաքերը: Արքայատուն: Աղջկա բերդ: Կամուրջ [Ախուրյան գետի վրա]: Արհեստական քարայրներ: **Անիականք.** [Չափածո հատվածներ]: Ճշմարիտ բարեկամներ: Նորակառույց շենքեր: Ինչեր գողացած են բրիչի շարժումներեն [Ն. Մառի հետազոտական պեղումները Անիում]: Աշոտ Ողորմածի ամիրայությունները: Խել մը աղոթատներ: Տներ կամ տնակներ: Ջրի ճամփան: Պատանի մը կմախքի մոտ ամանով վեգ: Իշխանուհին իր հագուստով: Կատրանիղե թագուհին ոտքերեն զամված: Տիկնաց տիկնոջ հանգստոցը: Իշխանուհին Շուշան եւ իր դատրիկը: Հարուստ կալվածք մը: Սփինքս մը. էջ 231-300:

156. Կոզյան Ս. Կամսարականները «Տեաք Շիրակա եւ Արշարունյաց»: Պատմ. ուսումնասիր. Վիեննա, 1926 (Տպ. Մխիթարյան). 176 էջ. (Ազգային մատենադարան):

Անի քաղաքը. էջ 33-34:

157. Կոստանյանց Կ. Տեր Պետրոս Ա Գետադարձ. Վաղ-պատ, 1897 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 53 էջ:

Անիի հանձնումը Բյուզանդիային:

158. Հակոբյան Թ. Խ. Անի մայրաքաղաքը. Ե.: Եր. համալս., 1988. 328 էջ. 1 թ. քարտեզ:

Բովանդ. Անիի բնությունը: Հնագույն ավանդությունների եւ նյութական մշակույթի մնացորդների հետքերով: Անին Կամսարական իշխանների եւ առաջին Բագրատունիների օրոք: Անին 961-1045 թվականներին: Անին 1045-1199 թվականներին: Անին Չաքարյանների օրոք (1199-1236): Անին 13-15-րդ դարերում: Զարտեգ՝ Անի քաղաքի հատակագիծը [կազմ. Ֆ. Կ. Մոսեյիչի կազմած փոքրադիր օրինակներից] / Կազմ.՝ Թ. Խ. Հակոբյան, քարտեզագիր՝ Պ. Կ. Պողոսյան:

159. Հակոբյան Թ. Խ. Անիի պատմություն: 2 գրքով. Ե.: Եր. համալս., 1980-1982:

Գիրք 1. (Հնագույն ժամանակներից մինչեւ 1045 թ.) / Խմբ.՝ Ս. Պ. Պոնոսյան. 1980. 416 էջ:

Գիրք 2. (1045 թ. մինչեւ անկումն ու ամայացումը) / Խմբ.՝ Ստ. Մելիք-Բախշյան. 1982. 440 էջ:

160. Հակոբյան Թ. Խ. Հայ ժողովրդի պատմության հիշարժան վայրերը. Ե.: Լույս. 1978. 192 էջ: Նույնի՝ 2-րդ հրատ. Ե., 1990. 234 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Հայաստանի վարչաքաղաքական վիճակը 9-րդ դարի կեսից մինչեւ 1045 թ. Անի-Շիրակի թագավորությունը. էջ 33-38: **Հայաստանի վարչական վիճակը 11-րդ դարի կեսից մինչեւ 16-րդ դարը.** Բյուզանդիայի կարճատև տիրապետության շրջան (1045-1071) [նաեւ Անիի կուսակալությունը]: Սելջուկյան տիրապետությունը Հայաստանում [Անի քաղաքը. էջ 43]: Չաքարյանների իշխանության ներքո [Անի քաղաքը. էջ 44]:

161. Հակոբյան Թ. Խ. Պատմական Հայաստանի քաղաքները / Խմբ.՝ Վ. Ա. Դիլոյան. Ե.: Հայաստան, 1987. 256 էջ. 8 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 39-49:

162. Հայ ժողովրդի պատմություն = История армянского народа: 8 հտ-ով / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Խմբ. հանձնաժող.՝ Ծ. Պ. Աղայան եւ ուրիշն. Ե., 1971-1984:

Հտ. 2. Հայաստանը վաղ ֆեոդալիզմի ժամանակաշրջանում = Армения в период раннево феодализма / Խմբ.՝ Ս. Տրեմյան (պատ. խմբ.) եւ ուրիշն. 1984. 692 էջ. նկ., 3 թ. քարտեզ:

Արվեստն (ճարտարապետություն, քանդակագործություն) ու արհեստներն Անիում. էջ 199, 586, 594, 595, 596, 599-600:

Հտ. 3. Հայաստանը զարգացած ֆեոդալիզմի դարաշրջանում (9-րդ դարի կեսից մինչեւ 14-րդ դարի կեսը) = Армения в эпоху развитого феодализма (с середины IX по середину XIV вв.) / Խմբ.՝ Բ. Առաքելյան (պատ. խմբ.) եւ ուրիշն. 1976. 1032 էջ. նկ., 1 թ. քարտեզ:

Գլ. 2. Առաքելյան Բ. Ն. Երկրի միավորման ձգտումը եւ պայքար օտար ներխուժման դեմ: Բագրատունյաց թագավորության ամրապնդումը եւ զարգացումը. էջ 25-39:

Գլ. 3. Առաքելյան Բ. Ն. Բագրատունյաց թագավորության բարգավաճումը. Անին մայրաքաղաք. էջ 46-57:

Գլ. 7. Երեմյան Ս. Տ. Կարսը 9-11-րդ դարերում [նաեւ Անիի Բագրատունիները]. էջ 93-99:

Գլ. 10. Առաքելյան Բ. Ն. Բագրատունյաց թագավորությունը 10-րդ դարի վերջին եւ 11-րդ դարի սկզբներին. էջ 127-140:

Գլ. 11. Վարդանյան Վ. Մ., Բարթիկյան Հ. Մ. Բագրատունյաց պետության հասարակական-քաղաքական ճգնաժամը եւ անկումը. էջ 141-156:

Գլ. 17. Տեր-Ղեւոնդյան Ա. Ն. Բագրատունյաց թագավորության պետական կարգը. էջ 266-277:

Գլ. 19. Խաչերյան Լ. Գ. Մշակութային նոր վերելք, դպրոց, կրթություն [նաեւ Անիի Գրիգոր Մագիստրոսի եւ Հովհաննես Իմաստասերի գլխավորած ուսումնա-գիտական կենտրոնները]. էջ 311-318:

Գլ. 21. Արեւշատյան Ս. Ս. Փիլիսոփայություն [նաեւ Գրիգոր Մագիստրոսը եւ Հովհաննես Իմաստասերը]. էջ 332-344:

Գլ. 22. Մնացականյան Ա. Շ. Գեղարվեստական գրականությունը. Անի-Շիրակ [Վարդան Անեցի, Պետրոս Գետադարձը, Սամվել Անեցի, Գետրոզ Անեցի, Հովհաննես Անեցի եւ ուրիշն.]. էջ 362-365:

Գլ. 23. Հարությունյան Վ. Մ. Ճարտարապետություն. Անի: Հյուսիսային Հայաստանի ճարտարապետությունը. Անի-Շիրակի դպրոցը. էջ 371, 384-395:

Գլ. 24. Արվեստ [նաեւ արվեստը Անիում]. էջ 409-427:

Գլ. 28. Տեր-Ղեւոնդյան Ա. Ն. Հայաստանի քաղաքական վիճակը 12-րդ դարում. Անիի Շերդադյանների տիրույթը. էջ 478-482:

Գլ. 53. Հարությունյան Վ. Մ. Ճարտարապետություն. Անի քաղաքի երկրորդ ծաղկումը: Աշխարհիկ ճարտարապետություն. էջ 896-901:

Անիի մասին տե՛ս նաեւ. էջ 927, 928, 936-938, 956-959, 964-968:

163. Հայոց պատմության ժամանակագրություն / ՀՀ Բարձրագույն կրթ. եւ գիտ. պետ. կոմիտե: Եր. ճարտարապետաշին. ին-տ: Կազմ.՝ Ա. Ս. Կարապետյան: Մաս 1. Ե., 1991. 70 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անին 961 թ. թագավորություն. սկզբից մինչեւ 1045 թ. հանձնումը Բյուզանդիային: Գազիկ Բ-ն Պիզու քաղաքում:

164. Հարությունյան Հ. Ս. Հայաստանը 9-11-րդ դարերում. Ե.: Հայպետհրատ. 1959. 355 էջ:

Գլ. 3. Հայկական պետության ամրապնդման եւ զարգացման շրջան. Բագրատունյաց թագավորության մասնատումը եւ վասալական իշխանությունների հիմնումը. էջ 95-113:

Բովանդ-ից՝ Աշոտ Երկրորդի հաջողությունները: Անին Հայաստանի մայրաքաղաք. էջ 95-97: Շինարարության զարգացումը [նաեւ արքունի մս-

տավայրի տեղափոխումը Կարսից Անի]. էջ 100-101:

Գլ. 6. Հայկական պետության թուլացումը եւ անկումը. էջ 251-305:

Բովանդ-ից՝ Բյուզանդական կայսրության քաղաքականությունը Հայաստանի նկատմամբ 1020-ական թվականներին: Քաղաքական ճգնաժամը Անիում եւ հայկական պետականության անկումը:

Գլ. 7. Հայկական կուլտուրան 8-11-րդ դարերում. էջ 306-353:

Անիի դպրոցները (էջ 312), Գրիգոր Մագիստրոսը (էջ 336-340) եւ ճարտարապետությունը (էջ 340-344):

165. Հացունի Վ. Հայուհին պատմության առջեւ. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1936. 471 էջ:

Բագրատունի Գազիկ Ա եւ Բ թագավորներն ու անեցիները. էջ 15-60, 61, 67, 84, 96, 108, 121, 127, 132, 174, 193, 199, 200, 220-222, 244, 261, 288, 295, 298, 306, 366, 376, 377, 378, 379, 418, 420:

166. Հովհաննիսյան Ա. Դրվագներ հայ ազատագրական մտքի պատմության / ՀՍՍՀ ԳԱ, Պատմ. ին-տ: Գիրք 1-2. Ե., 1957-1959:

Գիրք 1. 1957. 526 էջ:

Անի քաղաքը. էջ 24-25, 42-43, 47, 82, 101, 104, 107-108, 110, 111, 115, 126-127, 129, 132, 134-139, 142-146, 148-152, 154-158, 160, 164-165, 168, 182, 190, 196, 199, 200, 202-203, 205-208, 210-213, 215-216, 223-224, 227, 231-237, 239-245, 247-250, 253, 370-372, 380, 387, 398, 407-408, 418, 459, 486-488, 491). Աշոտ Ողորմած (էջ 41, 127, 155, 370-372), Գազիկ 1-ին (էջ 42, 130, 133-135, 140, 192, 233), Գազիկ 2-րդ (էջ 137, 149, 380), Գրիգոր Մագիստրոս (էջ 47, 50, 95, 108, 130, 136, 144, 234, 267, 337-340, 342, 345, 348-349, 353, 358, 360, 364, 374, 377-379, 382, 384-385), Չաքարյանները Անիում (էջ 54, 95, 143, 146-147, 150-160, 164, 167, 186, 204, 212, 214, 218-219, 228, 248, 274, 280, 294, 303, 323-324, 397, 407-408, 459, 488), Մխիթար Անեցի (էջ 55-56, 136, 411), Սամուել Անեցի (էջ 27, 32, 41, 45, 50, 56, 61, 126, 211, 241, 251, 306-307, 367, 370-371, 388, 486) եւ Սմբատ Բ Բագրատունի թագավոր (էջ 126, 130, 133-134, 342, 371):

Գիրք 2. Հայ ազատագրական մտքի դեզերումները 15-17-րդ դարերում. 1959. 645 էջ:

Անի քաղաքը եւ Գազիկ Բագրատունին. էջ 24, 40, 45, 119:

167. Հուշարձան: Տարեգիրք Ա / ՀԽՍՀ Մին. խորհրդ. առընթեր պատմ. եւ կուլտ. հուշարձան. պահպ. եւ օգտագործման գլխ. վարչություն: Խմբ.

հանձնաժող.Պ. Մ. Մուրադյան (գլխ. խմբ.) եւ ուրիշն. Ե.: Հայաստան, 1987, Ամփոփումը՝ ռուս. լեզ.:

Գիրք 1. 1987. 160 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Մաքետոյան Կ. Անի քաղաքի եւ նրա մերձակա վանքերի ձեռագրական հավաքածուները: **Թորամանյան Ա.** Թորոս Թորամանյան [նաեւ Անիի պեղումները]:

168. Մաքետոյան Ռ. Ի. Բագրատունյաց Հայաստանի պետական կառուցվածքն ու վարչական կարգը = Государственное устройство и административный строй Багратидской Армении / ՀԽՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Խ. Ա. Թորոսյան. Ե., 1990. 295 էջ. 2 ք. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Գլ. 4. Պետության ամրապնդմանն ուղղված Բագրատունյաց արքունիքի ձեռնարկումները. էջ 137-177:

Բովանդ.՝ Աշոտ Գ-ի [Ողորմածի] բարեփոխումները [նաեւ արքունի նստավայրն Անի տեղափոխելը]: Գագիկ Ա-ի պայքարը պարտկույթարիզմի դեմ [Անին Սմբատ Բ՝ «Տիեզերակալի» (977-990) եւ Գագիկ Ա-ի (990-1020) թագավորության շրջանում]: Երկիշխանության հաստատումը (1020-1041) [Անիի թագավորության բաժանումը Հովհաննես-Սմբատի եւ Աշոտ Գ-ի միջեւ]:

Գլ. 5. Քաղաքական հարաբերությունները մասնատվածության շրջանում (X դ. երկրորդ կես 1045). էջ 178-238:

Բովանդ.՝ Վարչական կարգ [նաեւ Անիի կառավարման համակարգը]: Պետական կառուցվածքը [X-XI դդ.]: Չարգացած ֆեոդալիզմի ժամանակաշրջանի պետության բնույթը [IX-XI դդ.]: Հայ պետականությունը XI դ. երկրորդ կեսին [Անին 1045 թ. հետո]:

169. Մաքետոյան Ռ. Ի. Հայկական զինանշաններ = Армянская геральдика: Բագրատունիներ, Չաքարյաններ, Մամիկոնյաններ / ՀՀ ԳԱԱ: Խմբ.՝ Ա. Այվազյան. Ե.: Գիտություն. 1994. 96 էջ. 24 ք. նկ. + հավելվ.՝ Բագրատունյաց տոհմի ծագումը. էջ 80-86:

Գլ. 1. Բագրատունիների զինանշանները. էջ 10-44:

Բովանդ.՝ Նախնական դիտողություններ: Բագրատունյաց տոհմական զինանշանի հորինվածքը IX դ., նրա ձեւավորման նախնադրյալները: Բագրատունյաց զինանշանը թագավորության շրջանում: [Լուսանկ.] Բագրատունիների տոհմական զինանշան: Կարսի զարդագոտի [Անիից]: Բագրատունյաց զինանշանի քանդակը Թալինի ամրոցի գլխավոր մուտքի պարս-

պին: Բագրատունիների տոհմական դրոշմ / Վերակազմ. **Ռ. Մաքետոյանի:** Չորս քանդակ Բագրատունիների զինանշանով [Անիից]: Գագիկ Ա. Բագրատունու զինանշանքանդակը [2 նկ.]: Բագրատունյաց պետական զինանշանը [Անիից]: Խաչքար [Անիից]: Չաքարյանների զինանշան-քանդակ [Անիից]: Մամիկոնյանների զինանշան-քանդակ [Անիի Պալատական եկեղեցում]: Գրակալ Բագրատունյաց զինանշանի զարդ-հորինվածքով [Անիից]: Մայր տաճար [Անիում]:

Գլ. 2. Չաքարյանների զինանշանը. էջ 45-52, նկ.:

Անիի մասին. էջ 46-51:

Գլ. 3. Մամիկոնյանների զինանշանը. էջ 53-62, նկ.:

Անիի մասին. էջ 55:

170. Մամուրյան Մ. Համառոտ պատմություն հայոց մինչեւ մեր օրերը. Չմյոտնիա. 1887 (Տպ. Մամուրյանի). 261 էջ:

Բովանդ-ից՝ Վարդան Մամիկոնյան-Բագրատունիք. էջ 125-135: Բագրատունիք. Աշոտ Բ Երկաթ-Աշոտ Գ Ողորմած. էջ 147-153: **Աշոտ Գ Ողորմած-Գագիկ Բ.** Անի քաղաք. Թագավորն Անին կայսեր կբաշխե. Կիրակոս քահանա. էջ 154-161: Գագիկ Բ-Բագրատունյաց անկումը (1040-1079): Միքայել կայսր Անին կպահանջե: Գագիկ Բ-ն. իր արիական ընթացքը: Մոնամախի խաբեությունը: Վեստ Սարգիսի մատնությունը: Անեցիք կդիմադրեն հույն զորաց: Գագիկ Բ թագավորի վախճանը. էջ 162-171: **Սելջուկյանք-Լենկթեմուր.** Անի քաղաքի կործանումը [1319 թ. երկրաշարժը]. էջ 221-224:

171. Մանանդյան Հ. Երկեր = Труды: 6 հտ-ով / ՀՍՍՀ ԳԱ. Պատմ. ին-տ: Խմբ. հանձնաժող.՝ Լ. Հ. Բաբայան. Ս. Տ. Երեմյան եւ ուրիշն. Ե., 1977-1985:

Հտ. 2. Զննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության: Սկզբից մինչեւ Արշակունիների հաստատումը Հայաստանում (66 թ. մ. թ.). 1978. 648 էջ:

Անի քաղաքը եւ թագավորությունը. էջ 603. 608-611:

Հտ. 3. Զննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության: Սելջուկյան շրջանից մինչեւ Սեֆյանների հաստատումը Իրանում. 1977. 506 էջ. նկ.:

Գլ. 1. Հայաստանի քաղաքական կացությունը սելջուկյան արշավանքներից առաջ. էջ 13-55:

Բովանդ-ից՝ Հովհաննես-Սմբատ եւ Աշոտ ու ներքին երկպառակությունները Հայաստանում: Հովհաննես-Սմբատի կտակը եւ այդ կտակի շարժառիթները: Հովհաննես-Սմբատի մահը եւ Բյուզանդիայի Անին տիրելու

փորձերը: Գագիկ Բ եւ կոիվները Բյուզանդիայի դեմ: Շիրակ-Անիի գրավումը Բյուզանդիայի կողմից:

Գլ. 2. Ալփարսլանի ու Մելիքշահի նոր արշավանքները եւ Բյուզանդիայի վտարումը Փոքր Ասիայից. էջ 56-76:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաքի առումը եւ ավերումը:

Գլ. 4. Հայաստանը սելջուկյան աշխարհակալության անկման ժամանակ. էջ 77-94:

Բովանդ-ից՝ Դվինի եւ Անիի Շեղադյանների ամիրայությունները: Հայ իշխանությունների մնացորդները Շիրակում:

Գլ. 5. Վրաստանի հզորացումը եւ նրա տիրապետության տարածումը մինչեւ Անի. էջ 95-108:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաքի հանձնումը վրաց թագավորին: Անիի եւ Շիրակի հանձնումը Շեղադյաններին: Հայերի ծանր դրությունը Շիրակում:

Գլ. 6. Վրաստանի հզորացումը Գեորգի Գ-ի ժամանակ. էջ 109-130:

Բովանդ-ից՝ Շիրակ-Անի եւ Կարնո ամիրայությունները

12-րդ դարի երկրորդ կեսում: Անիի գրավումը եւ Շահ-Արմեն Միրհանի պարտությունը: Անիի հանձնումը Շեղադյաններին: Անիի վերստին առումը եւ հանձնումը Իվանե Օրբելյանին: Շեղադյանները նորից Անիում մինչեւ 1199 թիվը: Անեցիների արշավանքը եւ Ծառաքարի առումը:

Գլ. 7. Հայաստանի վերականգնումը Չաքարյանների իշխանության ներքո. - էջ 131-155:

Բովանդ-ից՝ Չաքարեի եւ Իվանեի հաղթական պատերազմները եւ կենտրոնական Հայաստանի ազատագրումը. Անբերդի, Անիի, Բջնիի եւ Դվինի առումը. Ռուքն-էդ-դինի պարտությունը Բասենում: Անիի աղետը եւ Արդաբիլի ավերումը եվ ջարդը:

Գլ. 8. Հայկական իշխանությունները ազատագրված Հայաստանում. էջ 156-171:

Բովանդ-ից՝ Տիգրան Հոնենցը՝ իբրեւ խոշորագույն ներկայացուցիչ դրամական վաշխառուական կապիտալի: Պահլավունիները իբրեւ բարձր պաշտոնյաներ Անիում:

Գլ. 10. Մոնղոլական առաջապահ բանակի եւ Ջալալեդդինի արշավանքները. էջ 189-210:

Բովանդ-ից՝ Խորեզմյան զորքերի 1226 թվի արշավանքները եւ Անիի, Կարսի, Մանազկերտի ու Խլաթի պաշարումը:

Գլ. 11. Չարմաղանի արշավանքները եւ Հայաստանի ու Վրաստանի նվաճումը. - էջ 210-224:

Բովանդ-ից՝ Անիի, Կարսի եւ Սուրմարիի առումը: Հասան Ջալալի եւ Է-

լիկումի հպատակումը:

Հտ. 4. 1981. 518 էջ. նկ.:

Անիի մասին. էջ 82-84, 87, 88, 99, 108, 110, 112, 113, 154, 155, 157-159, 293, 395:

Հտ. 5. 1984. 616 էջ. նկ., քարտեզ:

Անիի մասին. էջ 263, 495, 507, 518, 523:

Հտ. 6. 1985. 386 էջ. նկ., քարտեզ:

Անիի մասին. էջ 318-321, 325-328, 330, 336, 337, 339, 343, [ռուս. լեզ.] էջ 147-150, 153, 154, 156-159, 161, 163, 165, 166, 187, 188, 192-196, 199, 200, 203:

172. Մանանդյան Հ. Հայաստանի քաղաքները 10-11-րդ դարերում = Города Армении в X- XI столетях. - Ե.: Արմֆանի հրատ., 1940. 48 էջ. նկ.: Բազրատունյաց հարստությունը եւ Անին. էջ 6, 8, 10, 13-14, 19-24, 26, 31, 33-34, 41:

173. Մանանդյան Հ. Զննական տեսություն հայ ժողովրդի պատմության = Критический обзор истории армянского народа. - Ե.: Հայպետհրատ. 1952-1960:

Հտ. 2. Մարզպանության հաստատումից Հայաստանում մինչեւ Բագրատունյաց թագավորության անկումը. 1960. 426 էջ. նկ., քարտեզ:

Բագրատունիները եւ Անի քաղաքը. էջ 41, 44, 45, 46, 47, 48, 66, 68, 70, 71, 72, 73, 93, 94, 96, 97, 98, 109, 121, 122, 271, 272, 273, 274, 275, 277, 278, 300, 305, 307, 308, 312, 313, 317, 318, 319, 320, 323, 325, 327, 328, 329, 356, 357, 358, 359, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 373, 375, 376, 378, 381:

Հտ. 3. 11-րդ դարից մինչեւ 15-րդ դարի սկիզբը. 1952. 455 էջ. նկ., քարտեզ:

Բովանդ. տե՛ս ք. 171 (տտ. 3)

174. Մանուչարյան Ա. Ա. Զննություն Հայաստանի 4-11-րդ դարերի շինարարական վկայագրերի = Разыскания по армянским строительным сведениям IV- XI веков / ՀՍՍՀ ԳԱ. Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ. Ե., 1977. 253 էջ. 12 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի [արձանագրություններ]. Աշոտի պարիսպները: Սմբատի պարիսպները: Ջունդիկի դարպաս: Չաքարեի աշտարակ: Սարգսի աշտարակ: Մխիթարի աշտարակ: Չաքարեի 2-րդ աշտարակ: Սամուելի որդի Սարգսի աշտարակ: Սիմեոնի աշտարակ: Շանուշի եւ Մամախաթունի

աշտարակներ: Սարգիս Գերանցու եւ Եղբայրիկի աշտարակ: Բագրատի դարպաս: Միջնաբերդ: Պարոնի պալատ: Սարգսի պալատ: Բաղնիք: Վաճառատուն-հյուրատուն: Մայր տաճարը: Գագկաշեն Ս. Գրիգոր: Ս. Գրիգոր (Պահլավունիների կառուցած): Ս. Փրկիչ: Մխիթար Հերացու զանգակատուն: Ս. Ստեփանոս եւ Ս. Բրիստափոք մատուռներ: Հովվի եկեղեցի: Շախմատային եկեղեցի: Շուշան Պահլավունու մատուռ: Առաքելոց եկեղեցի: Աստվածածին կաթողիկե: Սարգիս սարկավազի եկեղեցի: Ս. Հովհաննես եկեղեցի: Միքի Պահլավունու եկեղեցի: Ջաքարեի եկեղեցի: Ս. Գրիգոր (Տիգրան Հոնենցի) եկեղեցի: Կուսանց անապատ: Բեխենց վանք: Հոռոմի եկեղեցի: Ուքանի եւ Պապրանի զանգակատուն: Բախտաղեկի Ս. Գրիգոր: Բարայրներ. էջ 192-226:

175. Ն. Մառը եւ հայագիտության հարցերը = Н. Марр и вопросы арменоведения: [Հոդված. ժող.] / ՀՄՍՀ ԳԱ, Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ: Խմբ. հանձնաժող. Բ. Ն. Առաքելյան, Ս. Տ. Երեմյան, Պ. Մ. Մուրադյան եւ ուրիշն. Ե., 1968. 306 էջ:

Անիի պեղումներից հայտնաբերված արձանագրությունները. էջ 8, 9, 16, 20-22, 23, 41, 44, 45, 46:

176. Մարգարյան Հ. Գ. Հյուսիսային Հայաստանի եւ Վրաստանի ԺԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր = Некоторые вопросы истории Северной Армении и Грузии XII вв. / ՀՄՍՀ ԳԱ, Արեւելագիտ. ին-տ: Պատ. խմբ. Ա. Գ. Շանիձե, Պ. Մ. Մուրադյան, Ե., 1980. 255 էջ:

Գ. 2. Անի քաղաքը ԺԲ դարի 20-70-ական թվականներին. էջ 81-123:
Անիի մասին. էջ 6, 8-11, 13-16, 17, 21, 24, 26, 32, 36, 38, 41, 42, 46, 55, 65, 66, 74, 77, 79, 81-109, 111, 112, 114-122, 129, 143, 144, 152, 155, 156, 208, 212, 214, 224:

177. Մարկվարտ Զ. Հայ Բագրատունյաց ճյուղագրությունը ծանոթագրություններով: 2 հտ-ով / Գերմ. քարգմ. Հ. Մ. Հապոզյան. Վիեննա, 1913 (Տպ. Մխիթարյան). (Ազգային մատենադարան):

Հտ. 1. Հայ Բագրատունյաց ճյուղագրությունը. 68 էջ. 1 թ. տոհմաժառ:
Հտ. 2. Վրացական Բագրատունյաց ծագումը. (75-150) էջ. 1 թ. տոհմաժառ:

178. Մինաս Համդեցի. Մինաս վրդ. Համդեցվո ազգաբանություն հայոց. Վաղ-պատ. 1870 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 144 էջ:

Բովանդից՝ Գավազան իշխանության եւ թագավորության հայոց որք ի հրեից խառնյալք էին ազգիս եւ կոչեցան Բագրատունիք. էջ 28-36:

179. Միքայելյան Վ. Ա. Դրիմի հայկական գաղութի պատմություն = История армянской колонии в Крыму / Պատ. խմբ. Վ. Ա. Դիլոյան. Ե.: ՀԽՍՀ ԳԱ, 1964. 345 էջ:

Անիի մասին. էջ 7, 26, 33, 35, 36, 44-45, 70, 72, 73, 130, 184:

180. Մելիք-Բախչյան Ս. Տ. Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն: Հնագույն ժամանակներից մինչեւ 18-դարի վերջը: 2-րդ լրաց. հրատ. / ԵրՊՀ: Խմբ. Պ. Հ. Հովհաննիսյան. Ե., 1989. 333 էջ:

Բովանդից՝ Անանիա Շիրակացի. էջ 131-135: Ստեփանոս Տարոնեցի (Ասողիկ). էջ 155-160: Սամուել Անեցի. էջ 171-172: [Անի քաղաքը եւ անեցիները. էջ 4, 14, 156, 159, 163, 164, 171, 222, 234, 235, 277]:

182. Մուշեղյան Խ. Ա. Դրամական շրջանառությունը Հայաստանում = Денежное обращение в Армении: (Մ. թ. ա. 5-րդ դ. մ. թ. 14-րդ դ.) / ՀՄՍՀ ԳԱ, Հայաստանի պատմ. պետ. թանգարան: Պատ. խմբ. Ս. Տ. Երեմյան, Գ. Ա. Տիրացյան. Ե., 1982. 335 էջ. նկ., 43 թ. նկ.:

Անի քաղաքում գործածվող դրամները. էջ 7, 148, 157, 204, 215, 216-217, 221, 225-227:

183. Յուզբաշյան Կ. Ն. Ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելի / ՀՄՍՀ ԳԱ, Արեւելագիտ. ին-տ: Պատ. խմբ. Պ. Մ. Մուրադյան. Ե., 1987. 111 էջ. 4 թ. նկ.:
Հ. Օրբելու պեղումներ Անիում. էջ 12, 16-20, 25, 35, 66-69, 76, 78, 98-101:

184. Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը = Историко-культурное наследие Ширака: Հանրապետ. առաջին գիտաժողով: Չեկ. թեգ. Գյումրի: Առաջընթաց. 1994. 87 էջ:

Բովանդից՝ Հարությունյան Ս. Անիի պաշտպանական համակարգը: Ասատրյան Կ. Շիրակի վիմագրագիտական ժառանգությունը [նաեւ Անիի մասին]: Մանուչարյան Ա. Վիմագրագիտական ժառանգությունը [նաեւ Անիի մասին]: Մանուչարյան Ա. Վիմագրական դիտողություն «Տիեզերակալ» պատվանունի վերագրման շուրջը [Սմբատ Ա (891-914) Բագրատունու պատվանունը Սմբատ Բ (977-990) Բագրատունու վերագրվելը]: Գասպարյան Ռ. Դիտողություններ Անիի վիմագիր արձանագրությունների ծայնավոր հնչյունների վերաբերյալ: Ժամկոչյան Ա. Փայտի գեղարվեստական

փորագրության նմուշները Անիից: Ստեփանյան Հ. Երաժշտությունը միջնադարյան Անիում:

185. Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը = Историко культурное наследие Ширака: Հանրապետ. երկրորդ գիտաժողով: Ձեկ. թեգ. Գյումրի: Կոմայրի, 1996. 100 էջ:

Բովանդ-ից՝ Կարազյոզյան Հ. Կոմայրի (ըստ սեպագիր եւ այլ աղբյուրների) [նաեւ Անի տեղանունը]: **Աբայան Մ.** Անին Շիրակի առեւտրաարհեստագործական կենտրոն: **Գեջյան Ս.** «Անի» մատենագիտությունը: **Ժամկոչյան Ա.** Անին նոր պեղումների լույսի ներքո: **Գասպարյան Ռ.** Բագրատունի Սմբատ Բ-ին տրված «Տիեզարակալ» պատվանվան շուրջ: **Մանուչարյան Ա.** Երերույքի փմագրում հիշատակված մի անվան եւ Անիի կտակի միջեւ առկա կապի մասին: **Հակոբյան Ն.** Սուրբ Գրիգորի պատկերագրումը ըստ հնագիտական նյութերի [Անիի պալատական եկեղեցու պատկերաքանդակը]: **Շախկյան Գ.** Կոմայրիի եկեղեցու ժամանակագրական եւ հորինվածքային տեղը նույնատիպ հուշարձանների շարքում [նաեւ Անիի Մայր եկեղեցին]: **Մելիք-Քարամյան Ս.** Անիի Մայր տաճարի վերակազմության նախագծի որոշ մանրամասեր: **Ավագյան Ն.** Ոսկեթել ասեղնագործության ավանդները Շիրակում [նաեւ նմուշներ Անիից]: **Հունանյան Հ.** Քնար անիական [Անի քաղաքին մվիրված չափածո ստեղծագործութ.]:

186. Շիրակունի Թ. վրդ. Համառոտ դասատետր ազգային պատմության: Հարց ու պատասխան: [Հտ. 1-5]. Ելիզավետապոլ, 1879:

Հտ. 1. Հայկից մինչեւ Վահե. 83 էջ:

Անի վայրը եւ Բագրատունիները. էջ 54-56:

***Հտ. 4.** Աշոտ Ա-ից մինչեւ ցվերջին Գագիկ:

187. Չազրըճյան Ե. Պատմություն հայոց Հայկազանց տերության մինչեւ մեր ժամանակը. 2-րդ տպագր. Վիեննա, 1872 (Տպ. Մխիթարյան). 421 էջ:

Գիրք 4. Բագրատունյաց թագավորություն. էջ 218- 291:

Գիրք 6. Հայաստանի փիճակն իր անկախութենեն գրկվելեն ետքը. էջ 379- 413:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաքի կործանումը (1320 թ.). էջ 380-382:

188. Չամչյան Մ. Հայոց պատմություն: (Սկզբից մինչեւ 1784 թվականը): Հտ. 1-3 / ԵրՊՀ. Ե., 1985-1984:

Հտ. 2. 1984. 1060 էջ:

Գիրք 4. Յաղագս իշխանության Բագրատունյաց [նաեւ Անի քաղաքը]. էջ 673-1007:

Հտ. 3. 1984. 896. 196 էջ. 1 թ. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Ժամանակագրություն. էջ 1-104: Դասակարգությունը իշխանությանց. էջ 105-196: Բագրատունիք. էջ 107: [Անի. էջ 415. 837. 838. 851. 872. 908. 931-936. 978-982. 1027-1028. 44. 48. 79. 80. 147. 213. 317-318]:

189. Զիթունի Տ. Հուշիկը Հայաստանի: Ա. տարի. Կ. Պոլիս. 1919. 88 էջ. նկ.:

Անի քաղաքը. Բագրատունիների թագավորությունը եւ եկեղեցիները. էջ 36. 40-43, 44:

190. [Պատկանյան Գ.] Հայոց ազգի պատմությունը. Ս. Պետերբուրգ. 1863. 282 էջ:

Բովանդ-ից՝ Հարստություն Բագրատունյաց. էջ 146-174:

191. Պողոսյան Հ. Պ. Ներածություն հայ հոգեբանության. Կահիրե. 1958 (Տպ. Սահակ-Մեսրոպ). 993 էջ. (Հայ ազգային հիմնադարան. մատենաշար. թ. 2):

Անի քաղաքը (էջ 479. 515. 714), Անիի թագավորությունը (էջ 516. 553. 701. 737), Մայր եկեղեցին (էջ 204. 205. 732), Առաքելոց տաճարը. Ս. Փրկիչ եկեղեցին (էջ 722). Գագիկ Ա թագավորի հանգստավայրը (էջ 731). Տրդատ ճարտարապետը (էջ 724. 725. 731) եւ Գրիգոր Մագիստրոսը (էջ 498. 753. 836):

192. Պոյաճյան Ա. Հայոց պատմություն: Հին հայեր: Մաս 1. Թագավորական շրջան. Ա. տ. եւ թ. (Տպ. Չարեհ Պերպերյան). 176 էջ:

Շրջան 4. Բագրատունյաց հարստություն. էջ 107-131. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Հայաստանի գլխավոր նախարարությունները: Աշոտ Գ Ողորմած եւ Կարսի թագավորության սկիզբը: Աշոտ Գ-ի աշխարհաշեն եւ ողորմած գործերը: Սմբատ Բ եւ պատերազմ Կարսի թագավորի դեմ: Գագիկ Ա եւ իր աշխարհաշինությունը: Անի քաղաքի ծագումը եւ շինությունը: Հովհաննես-Սմբատ եւ զահակալության համար կոռնիլը: Անին հանձնան երդման թուղթը: Հովհաննես-Սմբատի մահը: Անիի խնդիրը եւ հունաց պարտությունները: Գագիկ Բ եւ Վեստ Սարգսի դավաճանությունները: Գագիկին Կ. Պոլիս երթալը եւ հոն փակվիլը: Պետրոս Կաթողիկոսի արարքը: Անիի գրավումը: Ալվիարսլան եւ Անիի առումը: Կարսի թագավորության վախճանը: Գագիկի վերջին օրերը:

- 193. Ջավախիշվիլի Իվ.** Նյութեր Հայաստանի սոցիալական շարժումների պատմության համար: 10-13-րդ դդ. սկզբներին / Առաջաբանը, քարգմ. եւ ծանոթագր.՝ Լ. Մելիքսեթ-Քեկի. Ե.: Մելքոնյան ֆոնդի հրատ., 1936, 44 էջ:
- [Մաս] 2.** Անհամաձայնությունն ու պայքարն եկեղեցական հաստիքների առթիվ Անիի վրաց եւ քաղկեդոնիկ հայ հոտի ու հոգեւորականության միջեւ 1218 թ.
- 194. Ջվանշեր.** Համառոտ պատմություն վրաց Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1884, 137 էջ:
Անի քաղաքը, էջ 112-113, 116, 121:
- 195. Սալլանթյանց Մ. Հ.** Համառոտ ժամանակագրական պատմություն հայոց: Առաջին ամե Փրկչին Մերո մինչեւ ց1836. Կ. Պոլիս, 1865, 40 էջ:
Անի քաղաքը եւ անեցիները, էջ 8, 9, 15, 16, 18, 22, 36, 37:
- 196. Ստեփանյան Վ.** Երկրաշարժը Հայկական լեռնաշխարհում եւ նրա մերձակայքում. Ե.: Հայաստան, 1964, 247 էջ, 1 թ. ծավ. քարտեզ:
Երկրաշարժերն Անիում 1045, 1131 եւ 1319 թթ. էջ 52, 56, 62-64:
- 197. Վարդանյան Ս.** Հայաստանի մայրաքաղաքները = The capitals of Armenia. 2-րդ հրատ. Ե.: Ապոլլոն, 1995, 264 էջ, նկ.:
Քովանդ-ից՝ Անի, էջ 156-187, նկ.:
- 198. Տեր-Ղեւոնդյան Ա.** Արարական ամիրայությունները Բագրատունյաց Հայաստանում = Арабские эмираты в Багратидской Армении / ՀՍՍՀ ԳԱ, 1965, 312 էջ:
Գլ. 4. Անիի Բագրատունիների պայքարն ամիրայությունների դեմ, էջ 164-197:
Անի քաղաքը եւ անեցիները, էջ 5, 28, 30, 31, 37, 164, 166, 171, 183, 188, 200, 207, 209, 211, 212, 214, 236, 238, 242-246, 248, 249, 254, 256:
- 199. Տեր-Մկրտչյան Կ.** Պավլիկյանք բյուզանդական կայսրության մեջ եւ մերձավոր հերձվածային երեւոյթներ Հայաստանի մեջ / Գեր. քարգմ.՝ Ա. Արեղյանը. Երուսաղեմ, 1938 (Տպ. Ս. Հակոբյանցի), 295 էջ:
Քովանդ-ից՝ Հայաստանի վիճակը Թոմարակեցվո աղանդին ծաղկման եւ առժաղկման ժամանակ [նաեւ Անիի Բագրատունյաց իշխանական տոհմի վարած քաղաքականությունը], էջ 142-157:
- 200. Տեր-Սահակյան Կ.** Հայ կայսերք Բյուզանդիոնի: 2 հտ-ով. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1905:
Հտ. 2. Պերսիեռուժեն, Լեկաբեն, Ռոմանոս Բ, Չմշկիկ, Վասիլ Բ, Կոնստանդին Ը, 1905, 590 էջ:
Քովանդ-ից՝ Տրդատ ճարտարապետ, էջ 270-271: Անին հունաց կրկտակվի [Հովհաննես-Սմբատ Բագրատունու 1022 թ. կտակը]: Իշխանուհին-Թեոդորա կայսրուհի, էջ 344-346:
- 201. Փափազյան Վ.** Գազիկ երկրորդ, Բաքու, 1910 (Տպ. Բաքու), 43 էջ. (Դրվագ հայոց պատմության, թ. 2):
Անիի վերջին թագավորի գործունեությունը:
- 202. Քասունի Ե.** Աշոտ Ռոդրմած եւ իր շրջանին հայոց հոգեւորական վիճակը, Բեյրութ, 1939, 70 էջ, 1 թ. քարտեզ:
Անի քաղաքը, էջ 11-13, 17, 19, 27, 30, 39:
- 203. Քասունի Ե.** Պատմական հայ կիները: Կենսագր. կարճ գիծեր մեր հին պատմության մեջ կարեւոր իզական դեմքերու: 2 շարքով, Բեյրութ, 1945 - 1946:
Շարք 1. 1945, - 59 էջ:
Քովանդ-ից՝ Երկու մեծագործ թագուհիներ [նաեւ Գազիկ Ա թագավորի մահից հետո, Կատրանիդե թագուհու Անիի Մայր եկեղեցու շինարարական աշխատանքներն ավարտելը], էջ 44-49:
Շարք 2. 1946, 72 էջ:
Անիի երախտավոր կանայք, էջ 39-43, 63-65, 68-69:
- 204. Օրմանյան Մ.** Ազգապատում: Հայ ուղղափառ եկեղեցվո անցքերը սկզբեն մինչեւ մեր օրերը հարակից ազգային պարագաներով պատմված, Հտ. 1-3, Կոնստանդնուպոլիս, 1912-1914 (Տպ. Վ. Հ. Տեր-Ներսիսյան), Բեյրութ, 1961:
Հտ. 1. Կոստանդնուպոլիս, 1912, 46 հայկ. էջ, 1598 սյուն:
Քովանդ-ից՝ Չաքարիա Ա Չազեցի, սյուն. 949-982: Բագրատունիք եւ Սյունիք, սյուն. 924-926: Աշոտ Բագրատունի: Իշխանաց իշխան, սյուն. 959-960, 967-970: Տ. Գեորգ Բ Գառնեցի, Աշոտ թագավոր, սյուն. 990: Բագրատունյաց հարստություն, սյուն. 993-994: Տ. Խաչիկ Ա Արշարունի, սյուն. 1123-1154: Աշոտ եւ Սմբատ [Անիի կառուցապատումը]: Տրդատ ճարտարապետ, սյուն. 1128-1131: Սմբատի գործերը, սյուն. 1141-1143: Երկրորդ Պահ-

Հոդվածներ

լավունիք: Կամսարական սերունդ: Պահպվունյաց նախնիքը. սյուն. 1150-1154: Տ. Սարգիս Ա Սեւանցի. սյուն. 1155-1188: Հայ թագավորներ. սյուն. 1158-1159: Անիի շինություններ. սյուն. 1162-1163: Սյունյաց աթոռը [նաեւ Անիի թագուհի Կատրանիդեան. սյուն. 1164]: Սարգիսի հրաժարիլը [Անիի կաթողիկեում Պետրոս Ա-ին կաթողիկոս օծելը. սյուն. 1179]: Պետրոս Գետադարձ. սյուն. 1189-1254: Գագիկի խորհուրդը: Աշոտի շարժումը: Աշոտի նոր ճիգերը: Վասակ Պահպվունի: Վասիլի արշավանքը: Տրապիզոնի դաշինքը [Սմբատի եւ Վասիլ կայսրի միջեւ հաստատված կտակը]: Ջրօրհներբի հանդեսը [Տրապիզոնի մոտ Խաղտյաց լեռներից Սեւ ծով թափվող Մաշկա գետի վրա]: Գետադարձի գրույցը: Վասիլ եւ հայերը: Պետրոսի կյանքը: Վասիլ եւ Կոնստանդին [Թ]: [Հովհաննես-Սմբատի կտակը եւ Կիրակոս երեցը]: Հայ թագավորներ: Հույների պահանջը [Կիրակոս երեցի կողմից կտակը Միքայել կայսրին վաճառվելը]: Գագիկի թագավորելը [Անին պաշարող հույների զորքի նահանջը]: Մոնամախի ճիգերը [Վեստ Սարգիսը]: Մոնամախ եւ Գագիկ: Գագիկի զինանիշը: Անիի հանձնվելը: Ասիտ եւ Վահրամ: Պետրոս Արծնի մեջ: Գետադարձը Առիչ բանտարկված: Գետադարձը Բյուզանդիա է տարվում: Հույների վարմունքը [Գետադարձի հանդեպ]: Տուրքիլի արշավանքը [սելջուկների հարձակումը հույների գրաված հայկական գավառների վրա]: Բասենի պատերազմը: Հայ թագավորները [Գագիկ Բ-ն Պիզոուն]: Պետրոս ի Սեբաստիա: Թոնդրակեցիք եւ Մագիստրոս: Վերջին եղելությունները: Տուրքիլի սելջուկների արշավանքները: Վերջին եղելությունները: Վ. Պետրոսի նկարագիրը: Պետրոսի արյույնքները: Տեր Խաչիկ Բ Անեցի: Տ. Խաչիկ Անեցի. սյուն. 1255-1274: Անիի առումը [Ալփարալանի գրավելը]: Գագիկի Բ-ի վարդապետականը [ընդդեմ հայկ. եկեղեցու հունականացման]: Տ. Գրիգոր Վկայասեր եւ Անին: Անիի նորոգվելը. սյուն. 1290-1291: Փոքր Հայոց թագավորներ [Գագիկ Բ-ն սպանում է հույն Մարկոս Մետրոպոլիտին]: Գագիկ Բ-ի սպանությունը: Բագրատունյաց վերջը. սյուն. 1299-1303: Բարսեղ կաթողիկոս [Հաղպատից Անի տեղափոխվելը]. սյուն. 1302-1305: Բարսեղ Անեցի. սյուն. 1335-1350: Անիի կացությունը. սյուն. 1339-1340: Գրիգոր [Պահլավունի] եւ Անի [Անին Պարսկաստանի եւ Վրաստանի միջեւ ձեռքից ձեռք անցնելը]: Օրբելյաններ եւ Անի. սյուն. 1486-1487:

205. Օրմանյան Մ. Հայոց եկեղեցին եւ իր պատմությունը. վարդապետությունը. վարչությունը. բարեկարգությունը. արարողությունը. գրականությունը ու ներկա կացությունը. 6-րդ տպագր. Բեյրութ, 1960 (Տպ. Սեւան). 232 էջ:

Բովանդ-ից՝ Կաթողիկոսության տեղափոխություններ [նաեւ Անիում]. էջ 42-46:

206. Աբգարյան Գ. Վ. Մատենագրական նորություններ // Տեղեկագիր / ՀԽՍՀ ԳԱ. հասար. գիտ. 1964. թ. 1. էջ 75-84. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ 13-րդ դարի մի անտիպ երկ եւ նրա հեղինակը [Մխիթար Անեցին]: Կոռնակ Սպարապետի ավանդությունը Սամվել Անեցու ժամանակագրությունում [ընդօրինակողների սխալները]:

207. Աբգարյան Գ. Ռ՞վ է Գրիգոր Մագիստրոսի հիշատակած Նիկոդաս գորավարը // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. թ. 9. էջ 41-49. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Կոնստանդին Մոնամախի կողմից 1043-1045 թթ. Անի ուղարկած գորավարի ինքնությունը պարզելու փորձ:

208. Աբրահամյան Ա. Այծյամ Անեցին // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1969. թ. 3. էջ 25-27:

Փատլուն ամիրայի (1126 թ.) հարձակումն Անիի վրա: Անեցիների ինքնապաշտպանական մարտերը եւ Այծեմիկի քաջագործությունները:

209. Աբրահամյան Ա. Գ. Սամվել Անեցու տոմարական եւ տիեզերագիտական աշխատությունը // Էջմիածին. 1952. թ. 1. էջ 30-36. թ. 2. էջ 34-43:

210. Շիրակ: (Տեղագր. պատկերացույց) / Հավաքեց՝ Ղ. Ալիշանը // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1881. էջ 323-330. նկ.:

Անի քաղաքը. էջ 324-326. 328, 330:

211. Անի // ՀՍՀ. Հտ. 1. 1974. էջ 407-412. 413. 415-416. նկ.:

Բովանդ.՝ Ղաֆաղարյան Կ. Անի: Անիի դպրոց: Անիի կամուրջ: Անիի Մայր տաճար: **Բաբայան Լ.** Անիի պաշտպանության մարտերը՝ 1043-1045. 1126. 1236 թթ.: **Հարությունյան Վ. Մ.** Անիի Պարոնի պալատը:

212. Անի: [Պատմ. տեղեկանք] // Ոսկեփորիկ: Մանկական հանրագիտ. Հտ. 1. Ե. էջ 62-64. նկ.:

213. Անի: [Պատմ. տեղեկանք] // Ի՞նչ է. ո՞վ է: Հանրագիտ. կրտսեր տարիքի դպրոցական. համար: Հտ. 1. Ե., 1984. էջ 82-84. նկ.:

214. Անի: [Պատմ. ակնարկ] // Հայկ. համառոտ հանրագիտ. Ե., 1990. Հտ. 1. էջ 205-209. նկ.:

215. Անի քաղաքի ներկա վիճակը // Խորհրդ. Հայաստան. 1922. - 22 հուլիսի. «Գավառ» բաժնում:

1921 թվականի Կարսի պայմանագրով Արեւմտյան Հայաստանը Թուրքիային հանձնումը:

216. Անիում գտնվող եկեղեցու լուսամտի արձանագրության վերլուծությունը / Առաջաբանը եւ հրատ.՝ Ն. Հավուրյանի // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1850. էջ 21-28. «Բանասիր. տեղեկություն» բաժնում:

217. Անվո Մայր տաճարի եկեղեցվո եւ Միջնաբերդի եկեղեցվո արձանագրություններու մասին / Ստորագ՝ Հ. Ն. Ա. // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա. 1932. սյուն. 539-542:

218. Ապրոյան գերդաստան 1520-1793 // Չարդարյան Վ. Գ. Հիշատակարան: Հայ երեւելիներու կենսագր., լուսանկ., ձեռագրեր, գրություններ եւ այլն. 1512-1912. Հտ. 2. պր. 17 (ԺԷ). Կ. Պոլիս, 1911. էջ 267-268:

Անիի Բազրատունիների ժառանգները:

219. Առաքելյան Բ. Ն. Գազիկ Ա. Գազիկ Բ // ՀՍՀ. Հտ. 2. էջ 637, 638-639:

220. Առաքելյան Բ. Ն. Հայաստանի միջնադարյան քաղաքների բնակչության սոցիալական կազմը // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1958. թ. 2. էջ 39-66. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի արձանագրությունների վերծանումը. էջ 39-40, 41, 42, 44, 46, 49, 60:

221. Առաքելյան Բ. Ն. Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացման մակարդակը 9-13-րդ դարերում եւ վերածննդյան հարցը // Տեղեկագիր / ՀՍՍՀ ԳԱ. հասար. գիտ. 1956. թ. 5. էջ 81-117:

Ն. Մառի պեղումներն Անիում. էջ 81-82, 91: Գրիգոր Մագիստրոսը. էջ 111-113:

222. Առաքելյան Բ. Ն. Ն. Մառը՝ կովկասագետ-հնագետ // Մառը եւ հայագիտության հարցերը. Ե., 1968. էջ 15-27:

Պեղումները Անիում. էջ 16, 20-22, 23:

223. Առաքելյան Բ. Ն. Քաղաքային վարչությունը եւ ինքնավարությունը միջնադարյան Հայաստանում // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1961. թ. 3-4. էջ 58-81. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անեցիների ապստամբությունը Շեղդադյանների դեմ. էջ 59-60, 63-65, 66, 69-79, 80:

224. Ավագյան Ս. Ա. Անիի Մայր տաճարի շինարարական արձանագրության տարեթիվը // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1979. թ. 11. էջ 70-77:

225. Ավագյան Ս. Ա. «Տանուտրութիւն» տերմինը Անիի 11- րդ դարի արձանագրության մեջ // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1972. թ. 2. էջ 175-190:

Անիի Մայր տաճարի արեւմտյան պատին փորագրված արձանագրության վերլուծումը:

226. Բաղդասարյան Է. Մ. 13-րդ դարի մի ժամանակագրության հեղինակի մասին // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. թ. 2. էջ 210-216:

Սամուել Անեցին ու նրա ժամանակագրությունը:

227. Բասմաջյան Կ. Հ. Անիի անցյալն ու ներկան // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1923. էջ 262-266: Տե՛ս նաեւ թ. 138

228. Բասմաջյան Կ. Հ. Անիի դրացի Կարմիր վանքը // Ոստան. Կ.Պոլիս, 1911. էջ 233-235:

Արձանագրությունների մասին:

229. Բասմաջյան Կ. Հ. Անիի Մայր եկեղեցու զխավոր արձանագրությունը // Անահիտ. Փարիզ. 1931. թ. 1-2. էջ 70-74, նկ.:

230. Բարթիկյան Հ. Մ. Ահարոն Մագիստրոսի արձանագրության (1055-1056 թթ.) մեջ հիշատակված հարկերի մասին // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1959. թ. 4. էջ 168-173. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի Մայր տաճարի արեւմտյան պատին փորագրված արձանագրու-

թյան վերլուծությունը:

231. Բարթիկյան Հ. Մ. Բագրատունյաց Հայաստանի արհեստներից: (Շալակավոր բեռնակիրի թե՞ քանկիր) // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1992. ք. 2-3. էջ 154-159. Անփոփումը՝ ռուս. լեզ.:

Անիի արհեստավորներից գանձվող հարկերի վերաբերյալ արձանագրության վերլուծությունը:

232. Բարթիկյան Հ. Մ. Գրիգոր Մազիստրոսի քաղաքական կողմնորոշման հարցի շուրջը // Էջեր հայ ժողովրդի պատմության եւ բանասիրության. Ե., 1971. էջ 63-72:

232ա. Բարթիկյան Հ. Մ. Հայաստանի նվաճումը Բյուզանդական կայսրության կողմից // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1970. ք. 2. էջ 81-92. Անփոփումը՝ ռուս. լեզ.:

232բ. Բարթիկյան Հ. Մ. Ուռհայեցու երկում հանդիպող «Մարցե» անվան մասին: [Գագիկ Բ-ի գահ բարձրանալը] // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1973. ք. 2. էջ 163-168. Անփոփումը՝ ռուս. լեզ.:

233. Գագանճյան Չ. Վարդան Անեցի եւ իր «ներբողը» // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1992. էջ. 82-91. Հոդվածի վերջում՝ Վարդան Անեցի. Վասն կառացն Աստվածության ներբողը: Աստվածության կառքին [ներբող]:

234. Գուլումջյան Տ. Մխիթար Անեցին Ղազմավյանների եւ սելջուկների մասին // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1972. ք. 4. էջ 74-84. Անփոփումը. ռուս. լեզ.:

235. Գրիգորյան Վ. Գագիկ Բ Բագրատունին Անիի կործանումից հետո // Սովետ. Հայաստան. 1984. ք. 7. էջ 33:

236. Գրիգորյան Վ. Վեստ Սարգիս // ՀՍՀ. Հտ. 11. էջ 382:

Հովհաննես-Սմբատ թագավորի խնամակալ. Անիի եւ հայկական պետականության կործանման գլխավոր հանցակիցը:

237. [Զաքարե Ամիրսպասալարի կառուցած եկեղեցու արձանագրությունը] / Ստորագր.՝ Կ. Մ. // Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 32. նկ.:

238. Զորյան Հ. Արաբական շրջանում ֆեոդալական Հայաստանի քաղաքի եւ գյուղի միջեւ ստեղծված հակադրությունը // Տեղեկագիր / ՀԽՍՀ գիտ. արվեստի ին-տ. Ե., 1927. ք. 2. էջ 178-202. ք. 3. էջ 3-38:

Արհեստները եւ առետրա-արդյունաբերական ու դրամատիկական հարաբերությունների զարգացումը Անիում. էջ 6-8, 13-15, 17, 18, 21, 16-17, 39, 44, 46:

239. Զորյան Հ. Ֆեոդալական Հայաստանի գյուղացիական շարժումները 10-րդ դարում // Գիտ. տեղեկագիր / ԵրՊՀ. 1928. ք. 4. էջ 83-108:

Նաեւ Անին որպէս Բագրատունյաց հարստության մայրաքաղաք:

240. Թեմուրճյան Վ. Հայերի արտագաղթը դեպի Գամիք (11-րդ դարում) // Տեղեկագիր / ՀՍՍՀ ԳԱ. հասար. գիտ. 1955. ք. 2. էջ 75-83:

Բյուզանդական Վասիլ 2-րդ կայսեր օրոք Անիի ու Կարսի Բագրատունիների իշխանական տոհմի վերաբնակեցումը Գամիքը:

Թիերի Մ. եւ Ն. Անին հայկական միջնադարի մեռյալ քաղաքը: Տե՛ս ք. 363:

241. Թորոսյան Խ. Չարգացած ֆեոդալիզմի դարաշրջան. Բագրատունիների թագավորություն // ՀՍՀ. [Հտ. 13]. Սովետական Հայաստան. էջ 106-111:

Նաեւ Անի-Շիրակի Բագրատունյաց հարստության մասին:

242. Թորոսյան Խ. Սեբեոս պատմիչը եւ նրա երկը // Բանբեր Մատենադարանի. 1969. ք. 9. էջ 59-100. Անփոփումը՝ ռուս. եւ ֆրանս. լեզ.:

Մամվել Անեցի (էջ 84-87). Մխիթար Անեցի (էջ 93-94, 99):

242ա. Լեո. Վահրամ Պահլավունի: [Հատված «Անի» աշխատութ.] // Սովետ. գրակ. 1941. ք. 12. էջ 63-69:

243. Ծոցիկյան Ս. Մ. Արարատյան Հայաստանի մայրաքաղաքները. Անի // Հայաստանի կոչնակ. Նյու Յորք. 1938. էջ 321-322, 515-516, 706-707:

244. Կյոքչյան Վ. Հազարամյա Անի. հազարամեկ եկեղեցիներու քաղաքը // Հայաստանի կոչնակ. Նյու Յորք. 1961. ք. 6. էջ 14-15:

245. Հալաջյան Ա. Ժ. Նոր գրքեր քաղաքամայր Անիի մասին // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1987. թ. 2. էջ 209-213. «Գրքերի տեսություն» բաժնում:

246. Հակոբյան Թ. Անի: Պատմական Հայաստանի մայրաքաղաքները // Սովետ. Հայաստան. 1977. թ. 7. էջ 24-26:

247. Հակոբյան Թ. Անին բյուզանդական կարճատև տիրապետության տարիներին (1045-1064) // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1980. թ. 1. էջ 51-65. Ամփոփումը ռուս. լեզ.: Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1980. թ. 1. էջ 51-64:

248. Համազասպյան Վ. Մոնղոլների կողմից Անիի գրաված տարեվիճումը // Գիտ. նյութերի ժողովածու / Մաշտոցի անվ. Հին ձեռագր. ին-տ «Մատենադարան». 1941. թ. 1. էջ 75-79:

249. Համբարձումյան Ռ. Լեհահայ գաղթավայրերի սկզբնավորումը: Ներգաղթի ժամանակն ու փուլերը՝ ըստ Սադոկ Բարոնչի // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1984. թ. 3. էջ 145-153. Baracz S. Rys dziejow ormianskich . - Tarnopol. 1869. գրքի առիթով:

11-րդ դարում քսան հազար անեցիների հաստատվելը Կիևում եւ Ռուսիայի ու Ռուսաստանի այլ քաղաքներում:

250. Ղարիբյան Ի. Անիի վերջին թագավորը // Գարուն. Ե., 1968. թ. 9. էջ 75-80:

Գագիկ Բ-ն եւ Անիի Բագրատունիների տոհմի ողբերգական վախճանը:

251. Ճեւահիրճյան Մ. Հ. Գագիկ Բ Բագրատունու Պիզու քաղաքը [Կապադովկիայում] // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1980. թ. 2. էջ 121-129. - Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի հարկադրաբար հանձնումը Բյուզանդիային: Գագիկ Բ-ի վախճանը:

252. Ճեւահիրճյան Մ. Հայուհին հայկական ճարտարապետության առաջ // Շիրակ. Բեյրութ, 1974. թ. 8. էջ 19-42, նկ.:

Նաեւ Կատրենիդե թագուհին եւ Այծեմիկ Անեցին. էջ 23, 32-36, 37, 41:

253. Մաթեոսյան Կ. Ա. Ամենայն հայոց կաթողիկոսությունը եւ քաղաքամայր Անին // Էջմիածին. 1992. թ. 8. էջ 38-45, թ. 9-11. էջ 115-125: 1993. թ. 1-3. էջ 119-134:

Բովանդ. Սարգիս Ա Սեւանցի. Անիի արքայի ամրապնդումը: Պետրոս Ա Գետադարձ: Կաթողիկոսական արքայի հեռացումն Անիից: Խաչիկ Բ Անեցին. Անիի արքայի ժամանակավոր վերականգնումը: Կաթողիկոսական արքայի Անիում վերահաստատելու փորձեր: Բարսեղ Բ Անեցի:

254. Մաթեոսյան Կ. Ա. Անի քաղաքի պատմությունը, որը գրել է Թրակիայի առաջնորդ եւ Բանի սպասավոր Աբրահամ բարոնապետը Կաֆայում // Գարուն. Ե., 1992. թ. 9. էջ 84-87:

255. Մաթեոսյան Կ. Ա. Հայ թագավորների ու թագուհիների ձեռագիր մատյանները [նաեւ Անիում «Բժշկարան» թարգմանվելը] // Գարուն. Ե., 1990. թ. 11-12. էջ 114-116, նկ.:

256. Մաթեոսյան Կ. Ա. Հռոմոսի վանքի պատմության նոր էջեր (ԺԳ-ԺԹ դդ.) // Էջմիածին. 1993. թ. 4-6. էջ 72-79:

Նաեւ Անիի Բագրատունիների դամբարանները:

257. Մաթեոսյան Կ. Ա. Որո՞նք են Անի քաղաքի դուստրերը // Գարուն. Ե., 1986. թ. 12. էջ 51-55:

258. Մաթեոսյան Կ. Ա. Սամուել Անեցու «Ժամանակագրության» ավարտման թվականը եւ պատվիրատուն [1180 թ. Գրիգոր կաթողիկոսի պատվերով] // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1991. թ. 1. էջ 156-162. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

259. Մաթեոսյան Կ. Ա. 14-րդ դարի հիշատակարանները Անի քաղաքի եւ անեցիների մասին // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1985. թ. 3. էջ 108-114. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

260. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Անիի պատմությունը Ն. Մառի գնահատմամբ: Տեսակետ [ընդդեմ Ն. Մառի] // Անի. Ե., 1992. թ. 3-4. էջ 3-6, 18-20:

261. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Անին արքունի արքունիստ եւ մայրաքաղաք // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1978. թ. 5. էջ 89-94. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

262. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Բագրատունիների տոհմական զինանշանը եւ դրոշը: [Նաեւ Անիի զինանշանները] // Գարուն. Ե., 1993. ք. 2. էջ 92-93:

263. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Գագիկ Ա-ի պայքարը ֆեոդալական անջատողականության դեմ // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1978. ք. 12. էջ 55-60. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Գահակալական պայքարը Հովհաննես-Սմբատի եւ Աշոտի միջեւ:

264. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Գահակացության ինստիտուտը Աշոտ Գ-ի օրոք // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1977. ք. 1. էջ 74-79:

265. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Հայոց թագավորության վարչական կարգը 10-11-րդ դարերում // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1981. ք. 1. էջ 120-131. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Նաեւ Անի-Շիրակ թագավորության վարչակարգը:

266. Մաթեոսյան Ռ. Ի. Վանանդը Բագրատունյաց թագավորության ոստանի մարզ (10-րդ դարի առաջին կես) // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1979. ք. 4. էջ 79-84. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Աշոտ Ռդոբնած Բագրատունու օրոք (961 թ.) Հայաստանի մայրաքաղաքը Կարսից Անի տեղափոխելը. էջ 80-82:

267. Մանանդյան Հ. Համառոտ տեսություն Հին Հայաստանի պատմության // Էջմիածին. 1957. ք. 1. էջ 51-56:

Անիի քաղաքական կացությունը 12-13-րդ դարերում. էջ 53-54, 55:

268. Մարգարյան Հ. Գ. Չարարյանների ծագման ավանդությունը միջնադարյան հայ պատմագրության մեջ // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1992. ք. 2-3. էջ 137-153. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Նաեւ «Պատմություն քաղաքին Անվո» քաղաքության հեղինակ-կազմողի ինքնությունը պարզելու փորձ:

269. Մարգարյան Հ. Գ. Մխիթար Անեցու պատմության աղբյուրների մասին // Լրաբեր. հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1972. ք. 1. էջ 86-91. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

270. Մելիք-Քախչյան Ս. Սամվել Անեցի: [12-րդ դարի պատմիչ] // ՀՍՀ. Հտ. 10. էջ 161:

271. Մելիքսեթ-Քեկ Լ. Հայերը Վրաստանում // Кавказ и Византия. Е., 1979. Т. 1. С. 167-178.

Անիի կործանումը եւ անեցիների գաղթը Վրաստան: Թիֆլիս. Գորի. Դմանիսի. Թմոզվի. Գրեմի եւ այլ վայրերում անիական ոճի կառույցները:

272. Մի Տեղեկագիր Կարսի մարզի վերաբերյալ / Նախաբանը եւ հրապ.՝ Ա. Աղամյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1970. ք. 2. էջ 89-125:

Քովանդ-ից՝ Անի քաղաք. էջ 112-116:

273. Մինորսկի Վ., Բարտոլո Վ. Անին «Իսլամի հանրագիտարան»-ում: Անի. բացատրական բառարան / Ֆրանս. թարգմ.՝ Ա. Բոզոյանը // Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 2, 8. Մատենագր. էջ 8:

273ա. Մնացականյան Աս. Գրիգոր Մագիստրոսի մի տաղի հետքերով // Հայրենիքի ձայն. Ե., 1968. 21 օգոստ. էջ 4-6:

Նիկողայոս գորավարը եւ Անի քաղաքը 1042-1043 թթ.:

274. Մուշեղյան Խ. Ա. Դրամային շրջանառությունը Հայաստանում 9-14-րդ դարերում // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. ք. 4. էջ 41-60. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

275. Մուրադյան Պ. «Անի» տեղանունը // Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 18-19:

276. Մուրադյան Պ. Մառ Նիկողայոս Յակովի // ՀՍՀ. Հտ. 7. էջ 263-265. դիմանկ.:

Նաեւ 1892-1917 թթ. պեղումներն Անիում:

277. Յուզբաշյան Կ. «Բագրատունյաց շրջանի» Հայաստանը՝ միջագային իրավունքի տեսանկյունից // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1975. ք. 1. էջ 33-53. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

278. Նարյան Մ. Անի մայրաքաղաքը անունների մեջ // Բանվոր. Լենինական. 1972. 1 սեպտ.:

279. Շահնագարյան Ա. Բագրատունյաց նախարարական տոհմի ծագումը // Աշխատութ. Հայաստանի պետ. թանգարանի / ՀՍՍՀ ԳԱ. Հտ. 1. Ե., 1948. էջ 167-212:

280. Շիրակ // ՀՍՀ. Հտ. 8. էջ 512-514:

Նաեւ Անին, որպէս Հայաստանի մայրաքաղաք եւ առեւտրատնտեսական ու մշակութային կենտրոն:

281. Շիրմազանյան Գ., Հովսէփյան Ա. Տպավորությունների երկու մատյան: [Անի քաղաքից] // Էջմիածին. 1964. ք. 6. էջ 37-50, նկ.:

282. Ոսկանյան Գ. Պետրոս Գետադարձ եւ Բագրատունյաց հարստության վախճանը // Պայքար. Բոստոն, 1972. 1, 2 ապր.:

283. Չալոյան Վ. Հայկական վերածնության հարցի շուրջը // Տեղեկագիր / ՀՍՍՀ ԳԱ, հասար. գիտ. 1956. ք. 4. էջ 81-106:

Մշակութային, սոցիալ-տնտեսական եւ այլ հարաբերություններն Անիում. էջ 81-82, 84-85, 86, 88, 90-92, 95, 97, 100, 103, 105, 106:

284. Պետրոսյան Հ. Քաղաքի կարգավիճակը: [Անին Մերձավոր Արեւելքի միջնադարյան դասական քաղաքների շարքում] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 93:

285. Սարգսյան Հ. Վ. Հայկական դրամներ // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 78-79:

1892-1917 թթ. Անիի պեղումներից հայտնաբերված Կիլիկյան հայկական դրամներ:

285ա. Սարուխան. Անի քաղաքը // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա, 1940. սյուն 220-239:

286. Սիմոնյան Ա. Շ. Անիի հնագիտական քանդարանը // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 123-125:

1892-1917 թթ. պեղումները: Անիի հնադարանի հիմնադրումը եւ Հնագիտական ինստիտուտ բացելու նախապատրաստությունները:

287. Վարդանյան Յ. «Պատմություն քաղաքին յԱնվո»: Բանաբարության հեղինակի եւ ժամանակի հարցի շուրջը [Մխիթար ԱՆԵԳԻՆ եւ նրա «Պատմությունը»] // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1985. ք. 2. էջ 212-225. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

288. Վեռնեք Զ. Արդյո՞ք Մեծ Հայքի Գագիկ 2-րդն է 1072-1073 թթ. եղել Խարսիանոնի մեծ դուքսը // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1994. ք. 1-2. էջ 188-194. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Գագիկ 2-րդ Անեցու կապարե կնիքը:

289. Տեր-Ղեւոնդյան Ա. Մունաջջիմ-Բաշիի XI-XII դարերի անանուն աղբյուրը Դվինի եւ Գանձակի Շաղղաղյանների մասին // Բանբեր Մատենադարանի. 1962. ք. 6. էջ 471-486. Ամփոփումը՝ ռուս. եւ ֆրանս. լեզ.:

Նաեւ Անիի Բագրատունիների մասին տեղեկություններ:

290. Տեր-Ղեւոնդյան Ա. Ն. Ֆարիկիի «Նփրկերտի պատմությունը. (ԺԲ դար) Հյուսիսային Հայաստանի դեպքերի մասին // Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքի երկրներ եւ ժողովուրդներ: Հտ. 6. Արաբական երկրներ. Ե., 1974. էջ 195-212:

Անիի դեպքերը. էջ 196-197, 200-201, 202, 203, 210, 212:

291. Բաֆֆի. Պատմական երկեր: Հայկազյան հարստության սկզբից մինչեւ Արշակունյաց հարստության վերջը // Բաֆֆի. Երկերի ժողովածու. Հտ. 9. - Ե., 1987. էջ 289-417:

Բովանդից՝ Բագրատունյաց հարստություն. Աշոտ Ողորմած. էջ 395-396: Սմբատ Բ. էջ 396-397: Գագիկ Ա. էջ 397-398: Հովհաննես-Սմբատ. էջ 398-399: Գագիկ Բ. էջ 399-400: Գագիկի 35 տարի հունաց երկրում պանդխտությունը. էջ 400-401:

292. Ուլուբաբյան Բ. Բագրատունյաց մեծագործությունը: Զրույց հայ ժողովրդի պատմության շուրջ // Սովետ. Հայաստան. 1983. ք. 1. էջ 14-16:

293. Փաշաճյան Ս. Պուլկար Ահարոն՝ կառավարիչ Անի քաղաքի: [Անիի հիմնադրման 1000-ամյակի առթիվ] // Արեւ. Կահիրե, 1964. 13 օգոստ.: Հայ-բուլղարական առնչությունները 1049 թվականին:

ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Գրքեր

294. Ակնարկ հայ ճարտարապետության պատմության = Очерк истории армянской архитектуры / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ: Խմբ.՝ Բ. Ն. Ա-

ռաբելյան, Մ. Դ. Մազմանյան, Ե: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1964. (Ակնարկներ հայ արվեստի պատմության: Հտ. 2):

Գլ. 5. Մնացականյան Ս. Խ. 9-11-րդ դարերի հայկական ճարտարապետությունը. էջ 177-210. հատակագիծ:

Բովանդ-ից՝ Անի. Մայր տաճարը: Գազկաշեն: Ղևաե Անիի այլ կառույցները. էջ 202-210]:

295. Բասմաջյան Կ. Հ. Հայոց հին գեղարվեստի վարպետներ. Փարիզ. 1926. 64 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Հայ փորագրիչներ Անիի եւ Բագնարի մեջ: Մեր պատմական հիշատակարանները կերտող հայ ճարտարապետներ [նաեւ Տրդատ ճարտարապետը]:

296. Բարխուդարյան Ս. Միջնադարյան հայ ճարտարապետներ եւ քարգործ վարպետներ = Средневековые армянские архитекторы и мастера по камню / ՀՍՍՀ ԳԱ. Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ. Ե., 1963. 219 էջ. 27 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Ճարտարապետ Տրդատ: Խաչենիկ Անեցի եւ Շահեն վարպետներ (13-րդ դար): Սարգիս [Անիի Գազկաշեն եկեղեցին քանդակագրող վարպետ]: [Լուսանկ.] Անիի Մայր տաճարը. նկ. 7: Մայր տաճարի խորշն ու պսակը. նկ. 8: Անի [քաղաքի] Սարգիսի ձեւավորված մուտքը / Վերակազմ. Թ. Թորամանյանի. նկ. 56: Նույն մուտքի աստղաձեւ քարերից մեկը՝ Սարգիսի ստորագրությամբ. նկ. 57:

297. Չարյան Ա. Ակնարկներ Հին եւ Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքաշինության պատմության = Очерки по истории древнего и средневековые градостроительства Армении / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Ս. Մ. Կրկյաշարյան, Մ. Մ. Հասրաթյան. Ե., 1986. 223 էջ. 10 թ. նկ.:

Անի քաղաքը, բերդը, ապարանքներն ու դարպասները. էջ 6, 22, 33, 42, 55, 59, 60, 69, 76, 77, 92, 93, 98, 103, 105, 111-113, 115-130, 133, 135, 141-143, 157, 159, 160, 161: Գազկաշեն (էջ 93, 117, 119, 122), Հովվի (էջ 122), Մայր տաճարի (էջ 117, 122, 123), Ս. Գրիգոր Աբուղամրենց (էջ 119), Տիգրան Հոնենցի (էջ 129), Ս. Մինաս (էջ 124, 125) եկեղեցիները:

298. Թորամանյան Թ. Չվարթնոց, Գազկաշեն / Մասն.՝ խմբ. Գ. Ս. Շախկյան. Ե.: Սովետ. գրող, 1984. 143 էջ. 38 թ. նկ. (Հայկ. ճարտարապետ. հուշարձաններ):

Բովանդ-ից՝ Գազկաշեն Ս. Գրիգոր: [Լուսանկ.] Գազկաշեն Ս. Գրիգոր եկեղեցին. Հատակագիծը: Արեւմտյան ճակատը: Միջառաստի: Հատակագծի տեսքը եկեղեցին վերականգնելուց հետո: Ներքին գմբեթակիր ութ սյունների տեսքը: Բագրատունի Գազիկ Ա-ի արձանը. եկեղեցու մանրակերտը: Ներքին սյունների խոյակների երկու տարբերակ: Արեւմտյան դուռը: Հյուսիսային դուռը եւ այլ մասեր: Արտաքին կամարներ եւ սյուներ: Չանազան զարդաքանդակ մասեր: Ներքին սյունների խոյակներ: Չարդաքանդակ մասեր / Չափագր. եւ լուսանկ. Թ. Թորամանյանի:

299. Թորամանյան Թ. Նամակներ = Письма / ՀԽՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ: Կազմ. եւ ծանոթագր.՝ Ն. Թորամանյանի. Ե., 1968. 512 էջ. 30 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Անի քաղաքի եւ հուշարձանների մասին. էջ 17-18, 21, 23, 24, 26, 33-35, 37, 41, 45, 47-52, 53-63, 90, 93, 97, 105, 109, 113, 114, 119, 125, 135-137, 141, 147, 150, 167, 171, 182, 183, 202, 204, 249, 254, 255, 258, 262, 263-264, 266, 269, 270-271, 279]: [Վերակազմ., լուսանկ.] Անիի «Սարգսի» դուռը: Առաքելոց եկեղեցու գավիթը: Գազկաշեն Ս. Գրիգոր տաճարի հատակագիծը, ճակատը, ընդհանուր կտրվածքը: Անիի հյուրատան հարավային մուտքը / Չափագր. եւ վերակազմ.՝ Թ. Թորամանյանի:

300. Թորամանյան Թ. Նյութեր հայկական ճարտարապետության = Материалы по истории армянской архитектуры: Աշխատութ. ժողովածու: [Հտ. 1-2]. Ե., 1942-1948:

[Հտ. 1]. / ՍՍՀՄ ԳԱ. Հայկ. ֆիլիալ. Պատմ. եւ նյութ. կուլտուրայի ին-տ: Կազմ. եւ հրատ. պատրաստեց՝ Կ. Ղաֆադարյանը. ընդհանուր խմբ.՝ Հ. Օրբելիի. 1942. 403 էջ. նկ., հատակագիծ:

Բովանդ-ից՝ Գազկաշեն Ս. Գրիգոր. էջ 270-281: Անի. էջ 323-352: Հայաստանի արքունական ու իշխանական ապարանքները եւ անոնց ներքին կենցաղը [նաեւ Անիի կառույցները]. էջ 352-375: Անվո միջնաբերդի պեղումները. էջ 375-378. Աղջկաբերդի (Կրզ-կալա) եկեղեցին (էջ 133, 284, 328, 330, 332, 338, 344, 350), ամրոցը (էջ 85, 325, 330), Ապուղամրենց Ս. Գրիգոր եկեղեցին (էջ 66, 141, 157, 165, 215, 219, 263, 279, 282, 318, 323, 325), Առաքելոց եկեղեցին (էջ 69-71, 94, 95, 122, 149, 155, 156, 165, 219, 221, 223, 228, 263, 276, 288, 309, 318, 325, 338, 349, 367), Գազկաշեն Ս. Գրիգոր եկեղեցին (էջ 64, 71, 74, 90, 141, 166, 176, 178, 200, 213, 224, 252, 253, 256, 266, 319, 336, 338, 347, 349, 350, 365-368, 370, 375, 377), քանդարան (հնադարանը) (էջ 144, 181, 193, 231, 298, 330, 333, 366, 368, 371), Իշխանական ապարանքը (այալատը) (էջ 100, 349, 360): Իջեւանատուն (էջ 351), Լուսավորիչ (Տիգրան Հո-

մենցի) եկեղեցին (էջ 66, 158-160, 163-166, 187, 214, 219, 280, 349, 350), Ծաղկոցածորի կառույցները (էջ 143, 165, 182, 263, 266, 274, 285, 318, 319, 323, 325, 326, 328, 331, 333, 345, 349, 362, 365, 370), Անիի Կաթողիկեն (էջ 66, 68, 69, 91, 93, 133, 141, 144, 149, 153, 156, 162, 178-180, 187, 195-208, 223, 223, 235, 275, 280, 281, 318, 336, 341-344, 364, 366-368, 377), Անիի կամուրջը (էջ 97, 337, 338), Կուսանց վանքը [անապատը] (էջ 338, 349), Հովվի եկեղեցին (էջ 64, 94, 178, 251, 300, 319, 327, 328, 338-340), Մանուչեի մզկիթը (էջ 67, 133, 346, 352), Միջնաբերդի բաղնիքը, եկեղեցին, պարիսպները եւ ջրամբարը (էջ 72, 91, 133, 142, 143, 144, 165, 284, 285, 325, 333-336, 338, 345, 350, 361, 363-366, 367, 368, 369, 375, 376), Ս. Փրկիչ եկեղեցին (էջ 157, 161, 162, 166, 263, 325, 367, 372) եւ Քրիստափորի մատուռը (էջ 165, 215, 219, 319): **[Լուսանկ.]** Առաքելոց եկեղեցու ճակատը, գավիթը եւ մնացորդները, նկ. 37, 38, 97: Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցու հատակագիծը, նկ. 68: Լուսավորիչ եկեղեցին հարավ-արեւմուտքից, նկ. 98: Կենդանաքանդակ Լուսավորիչ եկեղեցու վրա, նկ. 99, 102: Ս. Փրկիչ եկեղեցին հարավից, հատակագիծը, նկ. 103, 104: Կաթողիկե Մայր եկեղեցու հատակագիծը, գմբեթը, որմնասյուները եւ խոյակները, նկ. 107, 129, 176-179: Լուսավորիչ (Նախշի) եկեղեցու հատակագիծը, նկ. 108: Գազկաշեն տաճարի հատակագիծը, մուրթի սյուների մնացորդները, ճակատը, կտրվածքը, խոյակները, նկ. 179-185: Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցու ընդհանուր տեսքը հյուսիս արեւելքից, նկ. 230: Անիի ավերակների ընդհանուր տեսարանը միջնաբերդից, նկ. 323: Քաղաքի բնակելի այրերը, նկ. 233, 234: Աղջկաբերդը, նկ. 235: Քաղաքի պարիսպների, բուրգերի մնացորդները (դրսի եւ ներսի կողմերից) նկ. 236, 237, 239, 240: Շախմատային մուտքը (կամ Դվինո դուռը), նկ. 238: Չրվիրուտի կամուրջի մնացորդները, նկ. 441: Վերակազմության նախագիծ 11-րդ դարի կամուրջի, նկ. 242, 243: Հովվի եկեղեցի՝ վերակազմության նախագիծը, ճակատը, հատակագիծը, նկ. 244-247: Կաթողիկե Մայր եկեղեցի՝ կտրվածքը, հարավային պատի լուսամուտներ, խորշերի զարդաքանդակներ, քանդակազարդ պսակներ, նկ. 248-252: Աշխարհիկ շենք, որը Շեղդադյանների օրոք վերածվել է մզկիթի (Մանուչեի), նկ. 253: Իշխանական ապարանքի ներքին եւ վերին հարկերի հատակագծերը, նկ. 265: Միջնաբերդի պալատի մնացորդների հատակագծերը, ընդհանուր տեսարան, եկեղեցու քանդակազարդ որմնասյան մասեր, նկ. 266-269: Քաղաքի պարիսպները եւ Ավագ դուռը, նկ. 270: Բաղնիքը, նկ. 279:

[Հու. 2]. / ՀՍՍՀ ԳԱ, Հայաստանի պետ. քանդարան: Կազմ. եւ խմբ.՝ Կ. Ղաֆադարյանի աշխատակցությամբ Ն. Թորամանյանի, 1948, 308 էջ, նկ., հատակագիծ. Ցանկեր՝ էջ 293-308:

Բովանդ-ից՝ Տրդատ ճարտարապետի մահարձանը Կ. Պոլսում, էջ 42-44: Նախարձուն ժամը (Հովվի եկեղեցին), էջ 106: Անվո պարիսպները, էջ 106-107: Ճամբորդական երկրորդ ծոցատետր, Անի, էջ 176: Անիի պեղումները (նամակներ Անիից) [1905-1908 թթ. հրապարակված հողվածներ], էջ 257-268, [նաեւ Անի քաղաքը (էջ 24, 29, 30, 35, 36, 38, 40, 43, 47, 50, 54, 57, 81, 93, 106, 109, 110, 112, 114, 118, 119, 126, 131, 147, 161, 176-179, 181-183, 184, 187, 194, 198, 202, 209, 225, 230, 251, 257, 259-265, 267, 268, 278, 283, 287, 288), Աղջկաբերդը (էջ 35, 181, 183-186, 191, 265, 268), Աղջկաբերդի Ս. Աստվածածին եկեղեցին (էջ 50), Ս. Փրկիչ կամ Ամենափրկիչ եկեղեցին (էջ 49, 50, 161, 175, 183, 186, 187, 244), Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցին (էջ 47, 49, 107, 118, 161), Առաքելոց եկեղեցին (էջ 48-50, 75, 89, 161, 202, 267), Բեխենց վանքը (էջ 50, 185), բուրգեր (էջ 108), Գազկաշեն եկեղեցին (էջ 30, 42, 47, 48, 89, 93, 106, 107, 161, 257, 259, 284, 289), Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ (Նախշի) եկեղեցին (էջ 50), քանդարանը (էջ 128, 257, 259, 263), Իշխանական կամ Սահմատինի պալատը (էջ 34, 183), Լուսավորիչ եկեղեցին (էջ 50, 106, 161, 181-186, 202), Կաթողիկե Մայր եկեղեցին (էջ 25, 42, 48, 93, 106, 112, 178, 186, 195, 257, 260), կամուրջը (էջ 34, 35, 181, 183, 185, 187, 238, 261), Կարուց դուռը (էջ 107, 178, 179, 261), Կեղան կելմեզ [գետնուղին] (էջ 181, 184), Կուսանց վանքը (էջ 183, 185-187), Հոնենցի գերեզմանը (էջ 184), Հովվի եկեղեցին (Նախարձուն ժամ) (էջ 48, 49, 81, 106, 177, 178, 179), Մանուչեի մզկիթը (էջ 186, 187, 267), Միջնաբերդը (էջ 183, 184, 187, 179, 211, 267), Միջնաբերդի պալատը (էջ 49), պարիսպները (էջ 49, 50, 106, 107, 114, 180, 185, 187, 267), բնակելի շենքերը (էջ 260), վիմափոր եկեղեցին (էջ 182), միմարե (էջ 262) եւ Ս. Փրկիչ եկեղեցին (էջ 49, 50, 161, 175, 183, 186, 187, 244): **[Լուսանկ.]** Անիի կամրջի ավերակները Ախուրյան գետի վրա, նկ. 9: Հյուսիսային պարիսպների արեւմտյան մասը ներսից, նկ. 59: Չաքարաշեն գույգ բուրգեր Գլիծոլում, նկ. 60: Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցի, արեւելյան լուսամուտի պսակը եւ արձանագրությունները, նկ. 77: Հյուսիսային պարիսպների արեւելյան անկյունը, նկ. 161: Ավագ դուռը, նկ. 162: Վիմափոր եկեղեցու հատակագիծը, նկ. 163: Վիմափոր եկեղեցու արեւելյան մասը, նկ. 164: Սյունազարդ քարայր, նկ. 165: Բնակելի այր, նկ. 166: Կուսանց անապատը, նկ. 168: Գազկաշեն եկեղեցի՝ քանդակազարդ աղեղներ, մուտքերից մեկը, քանդակազարդ բեկորներ, նկ. 248-250: Պեղածո բնակելի շենքերի մնացորդները, նկ. 251: Փլված միմարե, նկ. 152: Պեղված ավերակ եկեղեցի, նկ. 253:

301. Թորամանյան Թ. Շինանյութերն ու նրանց գործածության կապը Հին Հայաստանում / ՀՄԽՀ Լուսժողկոմ., Հայաստանի կուլտ. պատմ. ին-տ.

Ե.: Մելրոնյան ֆոնդի հրատ., 1932. 40 էջ:

Անիում գործածված շինանյութերը. էջ 16, 26-28, 29, 32, 33, 34, 35, 37, 38-39:

302. Իսաբելյան Հր. Հայկական ռենեսանսի ճարտարապետությունը = Архитектура армянского ренессанса / ՀԽՍՀ Մին-ի խորհրդի առընթեր պատմ. եւ կուլտ. հուշարձան. պահպ. եւ օգտագործ. գլխ. վարչություն: Մասն. խմբ.՝ Ջ. Թորոսյան. Ե.: Հայաստան, 1990. 200 էջ. նկ., քարտեզ. Ամփոփումը ֆրանս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Հայկական ռենեսանս. Բագրատունիների թագավորությունը: Բագրատունիների մայրաքաղաքը: Անի ամրոց թե՞ քաղաք: Անիի թագավորության ճարտարապետությունը: Անիի Մայր տաճարը: [Լուսանկ.] Անիի հատակագիծը: Բագրատունիների զինանշանը քանդակված Ավագ դռան վերելում: Քաղաքի Սմբատյան պարիսպների համայնապատկերը (ձախից աջ գտնվում են Դփինո Ավագ եւ Կարսի դռները): Քաղաքի Ավագ դռան հատվածը դրսի եւ ներսի կողմերից. էջ 56-57: Ավագ դուռը քաղաքի ներսի կողմից. պարիսպների հատված. էջ 63: Չոփուլի միաթռիչք [32 մ] կամուրջն Ախուրյան գետի վրա, նրա աջափնյա խելը. կողքից եւ դիմացից. էջ 67: Հայաստանի քարտեզը 10-11-րդ դարերի Բագրատունիների օրոք: Մայր տաճարի արեւելյան ճակատը. հատակագիծը. էջ 93: Մայր տաճարը հարավ-արեւմուտքից. հարավային մուտքի վերակառուցման նախագիծը / Թ. Թորամանյանի. էջ 94: Մայր տաճարը հարավ-արեւելքից. էջ 94-95: Գազկաշենի հատակագիծը. էջ 95: Մայր տաճարի հարավային ճակատը. ավերված գմբեթի տեսքը ներքեից. արեւելյան աբսիդը ներսից. էջ 96-97: Մայր տաճարի արեւելյան ճակատի երկու խորշերի վերելի մասերը. էջ 98-99: Մայր տաճարի լուսամուտների ժանյականման զարդաքանդակապատ շրջանակները. էջ 100-101: Ավերված Ս. Փրկիչ եկեղեցին՝ ներսի եւ դրսի կողմերից. էջ 102-103: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին. որմնանկարներ. խոյակներ: Աբուհամրենց եկեղեցին: Մաքսատան շենքը. Մանուչեի սզկիթը. էջ 106-107: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու հարավային ճակատի մանրամաս. էջ 109: Պարոնի պալատի շքամուտք, մուտքի ճակատ: Ս. Փրկիչ եկեղեցի. էջ 110-111: Արգինայի կաթողիկե [Տրդատ ճարտարապետի] առաջին գործը. 10-րդ դար]. էջ 116: Բագրատունիների պալատական համալիրի ավերակները քաղաքի Միջնաբերդում էջ 160: Պալատական համալիրի հատակագիծը. էջ 169: Քանդակային եւ ճարտարապետական մանրամասեր Տիգրան Հոնենցի եկեղեցուց եւ Մայր տաճարից. էջ 178: **Հատակագծեր.** Ս. Փրկիչ, Աբուհամրենց, Հովհի եկեղեցիների եւ Կուսանց վանքի. էջ 180-181: **Հատակագ-**

ծեր հայկ. պաշտամունքային շենքերի. Անիի Ս. Փրկիչ եկեղեցու եւ Կուսանց վանքի. էջ 184-185:

303. Խավփախչյան Հ. Խ. Հայաստանի արտադրական կառուցվածքները = Производственные сооружения Армении / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ. Ե., 1961. 92 էջ. նկ., հատակագիծ. Մատենագիտ.՝ էջ 90-91:

Գլ. 2. Չիթահանքեր. էջ 30-50, նկ.:

Բովանդ-ից [Անիի ձիթահանքերը. էջ 33-40, 40-41]: [Լուսանկ.] Անիի ձիթահանքը 12-րդ դար. Ինտերյերի ֆրագմենտ: Հատակագծի սխեմա. նկ. ք. 18, 19:

Գլ. 3. Ջրաղացներ. էջ 51-88:

Անիի ջրաղացները. էջ 63, 65:

304. Կերտմենջյան Դ. Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքների առեւտրա-հասարակական կենտրոնների ճարտարապետական եւ քաղաքաշինական առանձնահատկությունները / Խմբ.՝ Ե. Հ. Քասունի. Բեյրութ, 1981. 39 էջ. Առանձնատիպ «Հայկազյան հայագիտ. հանդես»-ից. 1981. Հտ. 9. էջ 7-39:

Բովանդ-ից՝ Անի. էջ 10-18: [Լուսանկ. հատակագիծ]՝ Անի քաղաքի եւ նրա առեւտրա-հասարակական կենտրոնի սխեմատիկ հատակագիծը. էջ 1: Անի քաղաքի գործառական տեղաբաշխումը. էջ 13: Անի քաղաքի վաճառատան գլխավոր մուտքը [վերակազմ.], էջ 17:

305. Հայ արհեստակցական եւ հայեցողական որմնադրությունը: [Ժողովածու] / Հավաքեց եւ խմբ.՝ Բ. Թովմյանը. Բեյրութ, 1967. 240 էջ:

Բովանդ-ից՝ Ճեհահիրճյան Ս. Տրդատ ճարտարապետ հայոց: **Լեունյան Գ.** Ճարտարապետ Տրդատ Անեցին եւ իր գործերը: **Թորամանյան Թ.** Նորագույն կարծիքներ հայ ճարտարապետության մասին:

306. Հայ արվեստին նվիրված միջազգային երկրորդ սիմպոզիում = Второй международный симпозиум по армянскому искусству. = The second International symposium on Armenian art: Ջեկ. ժող.: Հտ. 2. Ե., 1978. 478 էջ. 58 ք. նկ., հատակագիծ. Տեքստը խառը հայ., ռուս. եւ օտար լեզ.:

Բովանդ-ից՝ [Անիի մասին. էջ 133, 138, 153, 155, 157, 158, 167, 174-179, 297, 301, 303, 308, 330, 331, 334, 341-342, 346, 375, 389, 438, 442, 447, 451]: [Լուսանկ.] Անիի գլխավոր պարիսպների իզոմետրիկ պատկերը. նկ. 43: Ս. Առաքելոց եկեղեցու գավթի արեւելյան ճակատը. նկ. 109:

306ա. Հայաստանի հուշարձաններ: Նախապատմ. շրջանեն մինչև 17-րդ դար Ե. Ք. = Monuments d'Arménie / Տեքստի հեղ.՝ Հասարայան Մ. Ս., Հարությունյան Վ. Ս., լուսանկ.՝ Վ. Թութունճյանի. Բեյրութ, 1975. LVI, 264 էջ. նկ. Մատենագիտ.՝ էջ 256-26: Տեքստը՝ զուգահեռ ֆրանս. եւ անգլ. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Հասարայան Մ. Ս. Ռեքվազիտ հայկական ճարտարապետության [Անի. էջ XVII, XVII, XXI, XXII, XXIII, XXIV]: Հարությունյան Վ. Ս. Հայկական հուշարձանները [Անիի հուշարձանները]: [Լուսանկ.] Պարիսպներու Ավագ դուռը (էջ 119): Սմբատյան պարիսպներ (էջ 120-122): Արուղանրենց եկեղեցին (էջ 23-124): Անիի Մայր տաճար (էջ 128-129): Ս. Փրկիչ եկեղեցին [նեքսից եւ դրսից] էջ 128-129): Ս. Փրկիչ եկեղեցի (էջ 145-147): Հովվի եկեղեցի (էջ 152-153): Տիգրան Հոնենցի եկեղեցի (էջ 185-187):

307. Հայաստանի մշակույթի եւ արվեստի պրոբլեմներին նվիրված Հանրապետական չորրորդ գիտական կոնֆերանս = Республиканская научная конференция по проблемам культуры и искусства Армении: Չեկ. թեզ. / ՀԽՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ. Հայաստանի ազգագր. պետ. քանդաքան: Խմբ.՝ Լ. Ս. Չորյան եւ ուրիշն. Ե.: ՀԽՍՀ ԳԱ, 1979. 292 էջ. Տեքստը զուգահեռ. ռուս. լեզ.:

Անիի մասին. էջ 38, 47, 50, 59-60, 63, 69, 71, 84:

308. Հայկական արվեստ = Армянское искусства: Հտ. 1-2 / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ: Խմբ. հանձնաժող.՝ Ռ. Չարյան (գլխ. խմբ.) եւ ուրիշն. Ե., 1974-1984:

[Հտ.] 1. Հին եւ միջին դարեր = Древние и средние века. 1974. 172 էջ. 44 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Տոկարսկի Ն. Ճարտարապետական եզակի հուշարձան Անիի 1911 թ. պեղումներից: Նրան Անի քաղաքը. էջ 8, 11, 12, 19, 21, 26, 27, 37, 64, 66, 67, 74, 125, 159: Մայր տաճարը. էջ 7, 13, 16, 18, 20, 24: Գազիկ Բագրատունին. էջ 18, 20, 62, 64: Սմբատ Բագրատունին. էջ 10, 63-67: Տրդատ ճարտարապետը. էջ 34, 45: Գրիգոր Մագիստրոսը. էջ 10, 123-125, 138-140, 148, 150, 153, 157, 159]:

[Հտ.] 2. 1984. 185 էջ. 14 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Тхарский Н. Подземный город в Ани: s. 7-18: [Լուսանկ.] Չորս մույթերով կառուցվածք պեղված Ն. Մառի կողմից: [Անիի հուշարձանները. էջ 19, 23, 25, 27, 30, 43, 79, 182, 183]:

309. Հայկական ճարտարապետության հուշարձաններ / Գեղ. ձեւավորումը եւ նկ.՝ Լ. Գ. Գասպարյանի. Բեյրութ, 1972 (Տպ. Համազգային). 92 էջ. 93 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Խաչատրյան Ա. Հովվի եկեղեցին եւ հայկական ջրավորումները: Տասնապետյան Հ. Անիի եւ Վասպուրականի շրջանները հայկական ճարտարապետության մեջ:

310. Հայկական ճարտարապետության պրոբլեմներ: Թորոս Թորամանյանի 120-ամյակին նվիրված հանրապետ. գիտ. նստաշրջան: Չեկ. թեզ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ. ՀՍՍՀ Միճ. խորհրդին առընթեր պատմ. եւ կուլտ. հուշարձան. պահպ. եւ օգտագործ. վարչություն. Ե., 1984. 136 էջ:

311. Հարությունյան Վ. Մ. Անի քաղաք: Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքաշինության պատմությունից. Ե.: Հայպետհրատ, 1964. 94 էջ. նկ., 31 թ. նկ. Մատենագիտ.՝ էջ 91-92:

Բովանդ.՝ Ներածություն. Քաղաքի առաջացման եւ շինարարության պատմությունը: Քաղաքի ուսումնասիրության պատմությունը: Քաղաքի տեղադրությունը եւ հատակագծային կազմությունը: Պաշտպանական կառուցվածքներ: Կոմունալ տնտեսության ու բարեկարգման մակարդակը: Եկեղեցական ճարտարապետության հուշարձանները: Ճարտարագիտական կառուցվածքներ ու քաղաքացիական շենքեր: [Լուսանկ., գծագր., հատակագիծ.] Անի քաղաքի հատակագիծը / Ըստ Ն. Մառի: Միջնաբերդի հատակագիծը (մեծացված) / Ըստ Մոսեիչի: Բագրատունիների պալատի հատակագիծը (մեծացված) / Ըստ Մոսեիչի: Բագրատունիների պալատի հատակագիծը: Պալատական բաղնիքի հատակագիծ / Ըստ Թ. Թորամանյանի: Հին քաղաքի բնակելի թաղամասի հատակագիծը / Ըստ Ն. Մառի: Սմբատյան պարիսպների հատակագիծը: Կարուց դռան հատակագիծը / Ըստ Ն. Մառի: Փողոցի կտրվածքը ջրուղու խողովակներով: Պալատական եկեղեցու հատակագիծը: Գազկաշենի հատակագիծը: Արուղամրենց եկեղեցու հատակագիծը: Փրկչի եկեղեցու հատակագիծը: Առաքելոց եկեղեցու հատակագիծը: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու հատակագիծը: Հովվի եկեղեցու հատակագիծը / Ըստ Թ. Թորամանյանի: Ժայռափոր եկեղեցու հատակագիծը / Ըստ Թ. Թորամանյանի: Պարոնի պալատի հատակագիծը / Ըստ Թ. Թորամանյանի: Հյուրանոցի կամ վաճառատան հատակագիծը / Չափագր. Թ. Թորամանյանի: Մանուչեի մզկիթի հատակագիծը: Հոնենցի բաղնիքի հատակագիծը: Չիթհանքի հատակագիծը / Ըստ Հ. Խալվախյանի: Աղջկաբերդի ընդհանուր տեսքը: Միջնաբերդի ընդհանուր տեսքը: Վոշերք: Տեսարան Բագրատունիների պալատից: Բուխարի բնակարանում: Ախուրյանի կիրճի ընդհանուր տեսքը: Քաղաքապարիսպներ Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու մոտ:

Ախուրյանի կիրճը եւ Մանուչեի մրզկիքը: Ժայռափոր բնակարան: Բազմա-
սենյակ ժայռափոր բնակարան: Խորշափոր սենյակ: Ժայռափոր աղավանք-
ներ: Ժայռափոր սենյակ մեծ խորշով: Սմբատյան պարիսպներ: Սմբատյան
պարիսպները հյուսիսից: Սմբատյան պարիսպները Գալիձորի սկզբում:
Հովազի բարձրաքանդակը: Անիի քաղաքանշանը: Ավազ դուռը քաղաքի
կողմից: Կարուց դուռը: Դվինո (շախմատաշար) դուռը: Մաղաքերը: Տիզնի-
սի ամրոցը: Ջրուղին Անվո փողոցներից մեկում / Ըստ Ն. Մառի: Պալատա-
կան եկեղեցի. որմնախորշ, ներքին պատ: Միջմաքերոյի եկեղեցի: Մայր տա-
ճար, ներքին տեսք, հարավային պատի որմնախորշի պսակ: Գազկաշեն, ա-
վերակների ընդհանուր տեսքը, Գազիկ թագավորի արձանը: Աբուղամրենց
եկեղեցու ընդհանուր տեսքը: Փրկիչ եկեղեցու նկարագրող գմբեթագարդե-
րից մեկը: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցի, հարավային ճակատի մանրամաս,
տեսք հարավ-արեւմուտքից, որմնանկար «Տրդատ թագավորի հանդիսա-
վոր երթը...»: Կուսանաց վանքի եկեղեցին: Կուսանաց վանքը եւ Ախուրյանի
կիրճը, Վրաց եկեղեցի, տեսքը հարավարեւմուտքից: Բախտաղեկի եկեղեցի
/ Վերակազմ. Թ. Թորամանյանի, ընդհանուր տեսքը, կտրվածքը: Կամուրջի
մնացորդներ Ախուրյան գետի ափերին: Ախուրյանի կամուրջը / Վերակազմ.
Թ. Թորամանյանի: Պարոնի պալատ, ընդհանուր տեսքը, շքամուտքի ման-
րամաս, երկհարկ շքամուտքը, ներքին մուտքերից մեկը: Սարգսի պալատի
շքամուտքը / Վերակազմ. Թ. Թորամանյանի: Հյուրանոցի երկհարկ շքա-
մուտքը / Վերակազմ. Թ. Թորամանյանի: Հյուրանոցի մնացորդները Մա-
նուչեի մզկիթի ներքին տեսքը: Ավերակ ձիթհանք: Տիգրան Հոնենցի եկեղե-
ցու ընդհանուր տեսքը հարավ-արեւմուտքից, Սմբատյան պարիսպները դե-
պի Իզաձոր իջնող մասում / Լուսանկ. Մ. եւ Ն. Թիերինների: Մայր տաճարի
ընդհանուր տեսքը հարավ-արեւմուտքից [ջրաներկ] / Նկ. Ա. Ֆեթվաճյան:
Հովվի եկեղեցին [ջրաներկ] / Նկ. Ա. Ֆեթվաճյան: Պարոնի պալատը [ջրա-
ներկ] / Նկ. Ա. Ֆեթվաճյան:

312. Հարությունյան Վ. Մ. Թորոս Թորամանյան = Торос Тораманян:
(Ծննդյան 120 եւ մահվան 50-ամյակի առթիվ) / Պատ. խմբ. Ն. Պապուխյան.
Ե.: ՀՄՍՀ ԳԱ, 1984. 50 էջ, դիմանկ., 5 թ. նկ. (Գիտահանրամատ. մատենա-
շար / ՀՄՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ):

312ա. Հարությունյան Վ. Մ. Հայկական ճարտարապետության պատ-
մություն. Ե.: Լույս, 1992. 632 էջ, հատակագիծ, գուն. նկ.:

**Բովանդ-ից` Հայկական ճարտարապետությունը զարգացած միջնա-
դարում.** Բագրատունյաց թագավորության ժամանակաշրջան, քաղաքներ

եւ բերդեր [Անի, էջ 189-192]: Դարաշրջանի ճարտարապետության ոճական
առանձնահատկությունները [Անի, էջ 199, 204, 205, 206]: **Շիրակի ճարտարա-
պետական դպրոց.** Անիի քաղաքացիական եւ եկեղեցական հուշարձան-
ներ [Բագրատունիների պալատական համալիր: Անիի կամուրջները: Անիի
Մայր տաճարը: Ս. Գրիգոր կամ Գազկաշեն տաճարը: Ապուղամրենց կամ
Ս. Գրիգոր եկեղեցի: Փրկիչ եկեղեցի: Առաքելոց եկեղեցի: Միջմաքերոյի եկե-
ղեցի: Հովվի եկեղեցի], էջ 230-235: **Չաքարյանների շրջան.** Անի քաղաքի
երկրորդ ծաղկումը, քաղաքացիական եւ եկեղեցական ճարտարապետու-
թյան հուշարձաններ [Ս. Գրիգոր կամ «Նախշու» Տիգրան Հոնենցի եկեղե-
ցի, Կուսանաց վանքի Ս. Հռիփսիմե եկեղեցի, Բախտաղեկի եկեղեցի, Աստ-
վածամոր կամ Հոռոմի եկեղեցի, Վրացական եկեղեցի], էջ 252-284: Քաղա-
քացիական ճարտարապետության հուշարձաններ, կոմունալ շենքեր, ար-
տադրական կառուցվածքներ [մաե Պարոնի պալատը, Սարգսի պալատը,
Անիի հյուրատունը], էջ 284-287: Վիճափոր հուշարձանների ճարտարապե-
տությունը [մաե Անիում], էջ 287-295: **[Հատակագիծ, լուսանկ.]** Անիի քա-
ղաքատեղի համայնապատկերը: Անիի քաղաքապարիսպները: **Անիի հա-
մայնապատկերը.** Մայր տաճարը, Ս. Փրկիչ եկեղեցին, Ս. Գրիգոր Հոնենցի
եկեղեցին [մաե եկեղեցու ներքին տեսքը]:

313. Հարությունյան Վ. Մ. Միջնադարյան Հայաստանի քարավա-
նատներն ու կամուրջները = Каравансарай и мосты средневековой Армении.
- Ե.: Հայպետհրատ, 1960. 146 էջ, նկ., չափազր. Մատենագիտ. էջ 135-137.
Անփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից` Անիի հյուրանոցները կամ խանապարները: Անի քաղաքի
կամուրջները: [Լուսանկ., հատակագիծ] Անիի հյուրատան հատակագիծը /
Ըստ Թ. Թորամանյանի, նկ. 59: Անիի հյուրատան հարավային շքամուտքը,
նկ. 60: Հյուրատան պեղված մնացորդների ընդհանուր տեսքը, նկ. 61: Անիի
կամուրջը, նկ. 64: Կամուրջի ավերակների ընդհանուր տեսքը, նկ. 66 / Ըստ Ղ.
Ալիշանի: Կամուրջի վերակազմությունը / Հեղ. Թ. Թորամանյան, նկ. 67:

314. Հովհաննիսյան Մ. Հայաստանի բերդերը = Les forteresses de l'Ar-
menie. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1970. 16 հայկ., 1048 էջ, նկ., 10 թ. քարտեզ,
(Հայկ. մատենաշար Գ. Կյուլպենկյան հիմնարկութ.), Յանկեր' էջ 947-1006:
Մատենագիտ. էջ 1071-1019:

Բովանդ-ից` Անի բերդաքաղաք: Անի ամրոցը: Անի մայրաքաղաքը: Ա-
նին եւ Բյուզանդիոնի կայսրություն: Անին սելջուկյան թուրքերու ձեռքը:
Շետտատյան տիրապետության շրջան: Անին Չաքարյաններու իշխանու-

թյան ներքո: [Լուսանկ.] Անիի Ղզղալա (Աղջկա բերդ): Անիի ընդհանուր տեսարանը: Ծաղկոցաձորի մեջ բնակելի քարայրներ: Պարիսպներուն զլխավոր մուտքին վրա գտնվող քաղաքի զինանշանը: Քաղաքի ջրամբարներեն մեկը: Ավագ դուռը: Սմբատյան պարիսպները, Գայաձորի մոտ Սմբատյան պարիսպներեն մաս մը: Միջնաբերդին ընդհանուր տեսարանը: Ավագ դռան մոտ եղող երկու հսկայական բուրգեր: Սմբատյան պարիսպներեն մաս մը: Մայր եկեղեցին եւ Մեծ աշտարակը: Հյուսիսային պարիսպներեն մաս մը: Միջնաբերդը Ախուրյան գետի մոտ: Պարիսպները Գլիձորի վրա եւ Ս. Գրիգոր Աբուղամբենց եկեղեցին: Ծաղկոցաձորի մեջ բնակելի այրեր: Պարունանց պալատի ստորոտի բնակելի այրեր: Քաղաքի ընդհանուր տեսքը [քարտեզ]: Մայր եկեղեցին: Միջնաբերդին մոտ եղող եկեղեցին: Աղջկա բերդին ընդհանուր տեսարանը:

315. Ճեւահիրճյան Ս. Հայկական կամարը գոթական ոճի մեջ. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1941 (Տպ. Մխիթարյան), 30 էջ, նկ., գծագր., 1 ք. քարտեզ, Արտատպ. «Բազմավեպ», 1940-1941 թթ.:

Անիի կառույցները, էջ 20, 23, 29, 36:

316. Ճեւահիրճյան Ս. Տաճարը հայ ճարտարապետության մեջ. Բեյրութ, 1950, 17 էջ, նկ., գծագր. (Մատենաշար «Անի» ամս. ք. 3): Անի. Բեյրութ, 1949, էջ 601-608, 657-664, գծագր.:

Անիի Բագրատունիների պալատական համալիրը, էջ 7-10, 16-17:

317. Մարության Տ. Խորագույն Հայք / Խմբ.՝ Մ. Գ. Մազմանյան, Վ. Լ. Վարդանյան, Ե.: Սովետ. գրող, 1978, 184 էջ, նկ., 48 ք. նկ. հատակագիծ. (Հայ ճարտարապետ. հուշարձաններ), Մատենագիտ. էջ 168-171: Ամփոփումը՝ ռուս. եւ անգլ. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Վեց խորանով տաճարներ. Անիի միջնաբերդի վեց խորանով եկեղեցի: Անիի միջնաբերդից ոչ հեռու Ս. Գրիգոր: Աբուղամբենց Ս. Գրիգոր: Կուսանց վանքի Ս. Հռիփսիմեն եկեղեցի: Հովվի եկեղեցի: **Ութ խորանով տաճարներ.** Ս. Փրկիչ եկեղեցի: [Լուսանկ.] Գագկաշեն տաճարի քարե մանրակերտը Գագիկ թագավորի արձանի ձեռքերի վրա. [1 ք. ներդ.]:

318. Մարության Տ. Տայքի ճարտարապետական հուշարձանները / Խմբ.՝ Մ. Գ. Մազմանյան, Գ. Ս. Չարեյան, Ե.: Հայաստան, 1972, 138 էջ, 23 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Անի քաղաքի հուշարձանները, էջ 28, 40, 66, 67, 68, 69, 70,

76, 77, 107, 113, 133, 137]: [Լուսանկ.]՝ Տիգրան Հոնենցի եկեղեցի. Հայոց արքա «Տրդատի երբը արխագաց, վրաց եւ աղվանաց թագավորների ուղեկցությամբ». [որմնանկ.] ք. 11:

319. Մարզպանյան Հ. Բաղդատական ակնարկ մը կրոնական ճարտարապետության վրա եւ հայ ճարտարապետության տեղը անոր մեջ. Իսթամպուլ, 1970 (Տպ. Մարմարա), 200 էջ, նկ., հատակագիծ:

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ., հատակագիծ.] Հովվի եկեղեցին: Անիի Ս. Գրիգոր Աբուղամբենց եկեղեցին: Անիի Ս. Լուսավորիչ կամ Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին: Անիի Առաքելոց եկեղեցին: Անիի Գագկաշեն կամ Ս. Գրիգոր եկեղեցին: Անիի Կուսանց վանքը: Անիի Ս. Փրկիչ եկեղեցին: Անիի Գետնավոր եկեղեցին: Անիի Ս. Աստվածածին կամ Մայր եկեղեցին:

320. Մնացականյան Ստ. Հայկական աշխարհիկ պատկերաքանդակը 9-14-րդ դարերում = Армянский светский рельеф IX-XIV веков. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1976, 178 էջ, նկ., 35 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Անի քաղաքը, էջ 9, 11, 19-22, 26, 31, 42, 50, 51, 68-72, 76-82, 85-89, 93, 101, 109, 139, 169-171: Մայր տաճարը, էջ 77-79, 86-88, 169: Գագկաշեն եկեղեցին, էջ 10, 51, 74-77, 79, 80, 82, 85-88, 91-95, 107, 114, 121, 159, 169: Բագրատունյաց պալատը, էջ 139: Բագրատունյաց տունը, էջ 51, 53, 77, 78: Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին, էջ 31]: [Լուսանկ.] **Անիի պալատական եկեղեցի.** քարձրաքանդակ որմնասյան վրա, նկ. 8: Գագիկ Բագրատունու արձանը, նկ. 33:

321. Մնացականյան Ս. Ս. Հայկական վաղ միջնադարյան մեմորիալ հուշարձանները = Мемориальные памятники раннесредневековой Армении / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Կ. Լ. Հովհաննիսյան, Ե., 1982, 203 էջ, 63 ք. նկ., հատակագիծ:

Բովանդ-ից՝ Անիի ժայռավոր դամբարանները, էջ 71-76, հատակագիծ: Անիի քառամույթ կառույցները, էջ 76-86, հատակագիծ: [Անիի մասին տեղեկություններ, էջ 53, 63, 68, 69, 82, 84, 88, 111, 119, 147, 160, 161]:

322. Մնացականյան Ս. Խ. Չվարթնոցը եւ նույնատիպ հուշարձանները = Звартоц и однотипные памятники / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ, Ե., 1971, 260 էջ, 24 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Կովկասի զվարթնոցատիպ հուշարձանները, Գագկաշեն: [Լուսանկ., հատակագիծ]՝ Գագկաշեն տաճարի արեւմտյան ճակատը եւ

կտրվածքը ըստ Թ. Թորամանյանի վերակազմ. նախագծի: Ընդհանուր տեսքը պեղումներից հետո: Արեւելյան ավանդատան հայման հանգույցը, կրկնակի կորության թաղի մնացորդը: Գազիկ թագավորի արձանը: Գազիկ թագավորի քանդակը տաճարի մոդելը ձեռքին (վերակազմ.): Տաճարի առաջին եւ երկրորդ հարկաբաժինները ըստ Թ. Թորամանյանի: Ոլորագարդ խոյակ եւ արտաքին խորշի եռանկյունաձեւ քար: Հովվի եկեղեցին: Նկ. թ. 38-41, 3 թ. ներդ.:

323. Մնացականյան Ա. Խ. Նիկողայոս Մառը եւ հայկական ճարտարապետությունը / Խմբ.՝ Գ. Մ. Մազմանյան. Ե.: Հայաստան, 1969. 181 էջ. նկ., հատակագիծ:

Բովանդ. Նիկողայոս Մառը եւ Անիի պեղումները: Հայկական ճարտարապետությունը հնագույն ժամանակներից մինչեւ 7-րդ դարը [Անիի. էջ 41, 44, 45, 78, 79, 80, 83, 89, 91, 94, 95, 104, 107, 108, 109]: 9-11-րդ դարերի ճարտարապետությունը [նաեւ Անիի մասին]: 12-14-րդ դարերի ճարտարապետությունը [նաեւ Անիի մասին]:

324. Մնացականյան Ա. Խ. Վարպետաց վարպետներ՝ Մանուել, Տրդատ, Մոմիկ = Каменных дел мастера: Мануэл, Трдат, Момик / ՀՍՍՀ ԳԱ, Պատմ. ին-տ: Խմբ.՝ Կ. Լ. Հովհաննիսյան. Ե., 1982. 180 էջ. 23 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Տրդատ. Արգինա: Հաղբատ: Անիի Մեծ պարիսպը: Կոստանդնուպոլսում Ս. Սոֆիա: **Նորից Անիում.** Մայր տաճարը: Միջնաբերդի պալատի հյուսիսային դահլիճները: Ս. Գրիգոր (Գազկաշեն): Տրդատի դրպուցը: [Լուսանկ.] Անիի պարիսպները: **Մայր տաճարը.** Ընդհանուր տեսքը հյուսիս-արեւմուտքից եւ հարավ-արեւելքից: Որմնամույթը եւ գմբեթը: Գլխավոր արսիղը: Որմնասյունների խարխուխներ եւ խոյակներ / Չափագր. Թ. Թորամանյանի: Հարավային ճակատի խորշը: **Գազկաշեն.** Գազիկ Ա Բազրատունի թագավորի դիմաքանդակը: Գազիկ թագավորը տաճարի մանրակերտը ձեռքին: Տաճարի մանրակերտի առաջին հարկաբաժինը: Ընդհանուր տեսքը պեղումներից հետո: Նորակառույց մույթը եւ առանձին կանգնած սյունը. նկ. 20-30, 6 թ. ներդ.:

325. Մովսիսյան Ա. Ն. Յ. Մառի կյանքը եւ ստեղծագործությունը / ՀՍՍՀ ԳԱ, Գիտ. պրոպագանդ. խորհուրդ: Խմբ.՝ Ա. Ղարիբյան. Ե., 1946. 30 էջ:

Անիի պեղումները. էջ 10-11, 14, 16, 17, 19:

326. Նահապետյան Գ. Քրիստոնեական ճարտարապետություն: Ու՞ր է կեղրոնական գմբեթավոր ճարտարապետության խանձարուրքն: Հետազոտություններ. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1930. 454 էջ. նկ., հատակագիծ: Անիի կառույցները. էջ 333, 334, 347-348, 356-357, 367, 428:

327. Պաշ Կեռիկե (Բաշ Գեորգե). Հայ եւ վրացական ազդեցությունները ռուսին ճարտարապետության վրա. Բուքրեշ, 1933 (Տպ. Աստրիխ). (123-160) էջ. նկ. (Մատենաշար «Արագ» 1):

Անի քաղաքի հուշարձանները. էջ 131, 136, 138-140, 141, 142, 143, 147:

328. Սահինյան Ա. Քասաղի բազիլիկայի ճարտարապետությունը = Архитектура Казахской базилики / ՀԽՍՀ ԳԱ, Արվեստ. պատմ. եւ տեսութ. սեկտոր. Ե., 1955. 303 էջ. նկ.:

Անիի Մայր տաճարը. էջ 124, 166, 168-173, 175, չափագր., գծագր. եւ հատակագիծ:

329. Վարդանյան Ս. Հայկական ժողովրդական բնակելի տների ճարտարապետությունը = Архитектура армянских народных жилых домов: (Պատմ. ակնարկ) / Խմբ. Վ. Մ. Հարությունյան. Ե.: Հայպետհրատ. 1959. 131 էջ. նկ. Մատենագիտ. էջ 128-130:

Անիի Գլիծորի եւ Ծաղկոցածորի բնակելի քարայրները. էջ 13-14, 38, 84, 114:

330. Փաշայան Ռ. Արամ եւ Արտաշես Վրույրներ / Առաջաբանը եւ խմբ.՝ Ռ. Ջարյանի. Ե.: Հայաստան, 1989. 59 էջ. 13 թ. նկ.:

Ն. Մառը. Թ. Թորամանյանը եւ այլոք Անիի ավերակներում:

331. Օրբելի Հ. Անվո ավերակները = Развалины Ани: Պատմություն, այժմյան վիճակը, պեղումներ / Թարգմ. եւ կազմ.՝ Հուսիկ Արքեպս. Վաղպատ. 1911 (Տպ. Ս. Էջմիածնի). 63 էջ. + հավել.՝ Վրաց Եպիսկոպոսի արձանագրությունը եւ Աբու-Մայիդի հրովարտակը կարեւոր ծանոթագր.: Արտատպ. «Արարատ» ամս.:

332. Օրագյան Ա. Միջնադարյան հայ ճարտարապետությունը: (Ակնարկ). Կահիրե, 1951. 17 էջ. 24 թ. գուն. նկ. Մատենագիտ. էջ 16:

Բովանդ-ից՝ Հովվի եկեղեցի: Անիի Մայր եկեղեցի Ս. Աստվածածին: Ս. Գրիգոր Ապոստոլներն: Ս. Առաքելոց: Ս. Փրկիչ: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ:

[Լուսանկ.] Shepherd s chapel of Ani / Վերակազմ. Թ. Թորամանյանի. մոդելի հեղ. Պ. Կալայջյան: Cathedral of Ani / Մոդելի հեղ. Օ. Սերաբյան: Cathedral of Ani, ruins: ill. 8 23-25. Church of the Holy Apostles at Ani: ill. N 28-29; Church of the Holy Savior at Ani; Church of St.Gregory the Illuminator at Ani.

Հոդվածներ

333. Աբրահամյան Ա. Պ. Ժամանակագրական ճշտումներ // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա, 1976. էջ 141-167:

Բովանդ-ից՝ Անիի Մայր տաճարի կառուցման տարեթիվը. էջ 152-159:

334. Աբուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցի Անիի // ՀՍՀ. Հտ. 1. էջ 46. նկ.:

335. Անդրեսայան Ա. Ուրվագիծ հայկական ճարտարապետության եւ մշակույթին // Անդրեսայան Ա. Ուրվագիծ հայոց պատմության եւ հայկական մշակույթին. Ա. տ.. 1968 (Տպ. Պայքար). էջ 287-365:

Անի քաղաքը եւ Տրդատ ճարտարապետը. էջ 296, 297, 300-301, 302, 304-305, 306, 307, 311-312, 318, 319, 327, 365:

336. Անի քաղաքի ավերակները / Ստորագր.՝ Հ. Ղ. Մ. // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1847. էջ 5-11:

337. Անիի Առաքելոց եկեղեցի: Անիի կամուրջ: Անիի ճարտարապետության դպրոց: Անիի Մայր տաճար: Անիի Պարոնի պալատ // Հայկ. համառոտ հանրագիտ. Հտ. 1. Ե.. 1990. էջ 209-214, նկ.:

338. Անիի կամուրջ: Անիի Մայր տաճար // ՀՍՀ. Հտ. 1. էջ 413. նկ., հատակագիծ:

339. Անիի Մայր տաճարն ազդարարում է - SOS: [Հոդվածներ] // Անի. Ե.. 1992. ք. 3-4. էջ 7-14:

Բովանդ.՝ Բարսեղյան Լ. Անիի Մայր տաճարը կործանման եզրին է: Տոնապետյան Պ. Հայաստան. միացնող քարեր [Պատասխան ֆրանս. Le Mond պարբ. հարցերին] / Գրի առավ՝ Մ. Շամպինոյը, քարգմ.՝ Տ. Մարտի-

կյանը: Թագվորյան Թ. Հազարամյա Անի քաղաքին հառաչանքը (990-1990):

340. Անիի նորոգությունը: [Նամակներ՝ 1866-1900 թթ.] // Բանասեր. Փարիզ, 1905. էջ 225-230, 257-259, 321-324: 1906. էջ 62-66, 111-112, 141-143: 1907. էջ 19-24, 87-92:

Բովանդ-ից՝ Նորին Գերագանցության Տուն նահանգապետին Կարուց նահանգի / Ստորագր.՝ Գրիգոր եպս. Աղվանյան: Կարուց Արժանապատիվ Տեր Մինաս Տեր-Պետրոսյանց փոխնախագահ հանձնաժողովուն Անվո Մայր եկեղեցվո վերանորոգության / Ստորագր.՝ Գրիգոր եպս.: Գերապատիվ հայր Գրիգորիս եպս. Կարուց / Ստորագր.՝ Մինաս քին Տեր-Պետրոսյանց. Նույնի՝ Մեծապատիվ պարոն Արիստոյն Հովհաննիսյանց [5 նամակ եւ պատասխան]: Արձանագրություններ: Հրահանգներ:

341. Անիի պեղումները // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1907. էջ 455-457. «Ազգային կյանք» բաժնում:

342. Ատրպետ. Շիրակի ջրանցքը: Հետազոտություն // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա, 1924. էջ 131-142:

Անի քաղաքը մատակարարող ջրանցքները. էջ 133, 137, 141, 142:

343. Արձանագրություն Թ. Թորամանյանի Անիի հնությունների նկարների ուսումնասիրող հանձնախմբի նիստի: [Ս. Պետերբուրգ], 10 մայիսի, 1908 թ.: Պատմա-փիլիսոփայական բաժանմունքի նիստի արձանագր. ք. 1: Հավելվ. 21 մայիսի, 1908 թ.: [Չեկ.] / Ստորագրը.՝ Քարտուղար՝ Ս. Օլդենբուրգ // Անի. Ե.. 1992. ք. 3-4. էջ 68-70:

Բովանդ.՝ Ակադեմիկոս Ն. Պ. Կոնդակովի զեկուցումը: ճարտարապետության գծով ակադեմիկոսներ՝ Ն. Վ. Մուլթանովի եւ Մ. Տ. Պրեբորաժենսկու զեկույցը: Պրոֆեսոր Ն. Յ. Մառի զեկույցը:

344. Բալտրուշայտիս Յու. Հատվող կամարների պրոբլեմը եւ Հայաստանը = Проблема пересекающихся арок в Армении = Le probleme de l'ogive et l'Armenie: Թորոս Թորամանյանի հիշատակին // Հայագիտությունը արտասահմանում. ք. 5: Հայկական ճարտարապետության հարցեր / ՀԽՍՀ ԳԱ. Ե.. 1973. էջ 16-71, գծագր., հատակագիծ. (Գիտա-ինֆորմ. բյուլետեն: Մատենաշար Գ):

Անիի հուշարձանները. էջ 16, 17, 18, 19, 20, 21, 27, 28, 32, 34, 37, 42, 44:

345. Բարխուդարյան Ս. Մեծ գիտնականը // Տեղեկագիր / ՀՍՍՀ ԳԱ, հասար. գիտ. 1957, ք. 3, էջ 9-14:

Նաեւ Հ. Օրբելու գործունեությունն Անիում:

346. Բարխուդարյան Ս. Գ. Միջնադարյան հայ ճարտարապետներ // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ, 1959, ք. 1, էջ 99-118. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Ճարտարապետ Տրդատ Անեցին ու Անին կառուցող վարպետները, էջ 101, 103, 110-112:

347. Բարսեղյան Լ. Ա. Անի: Քաղաքակիրթ հանրության պարտքը // Մշակույթ, Ե., 1990, ք. 2-3, էջ 74-79, նկ.:

Անիի հուշարձանները վերանորոգելու ու պահպանելու խնդիրը:

348. Բարսեղյան Լ. Ա. Անի քաղաքին միջազգային հոգածություն: [Հարցազրույց. Անի քաղաքի պահպանության եւ ուսումնասիր. միջազգային գիտ. կենտրոնի նախագ. հետ]: Ջրույցը վարեց՝ Ն. Գետրոյանը // Հայաստան, Ե., 1991, 2 ապր.:

349. Բարսեղյան Լ. Ա. Միջազգային համագործակցության նոր ասպարեզ // Անի, Ե., 1992, ք. 1, էջ 2, 14-17:

Անին ուսումնասիրման եւ պահպանման միջազգային գիտական կենտրոնի գործունեությունը:

350. Բերդակցի Ա. Անի եւ Նիկողայոս Մառը // Անի պարբերագիրք, Բեյրութ, 1968, էջ 100-105:

351. Բերդակցի Ա. Թորոս Թորամանյան եւ հայկական ոճի հայտնաբերումը ճարտարապետության մեջ // Անի, Բեյրութ, 1969, էջ 186-192:

Թ. Թորամանյանի վաստակը Անին ուսումնասիրելու գործում:

352. Բոյաջյան Ռ. Հայ կանանց դերը միջնադարյան ճարտարապետական հուշարձանների կառուցման գործում (9-13-րդ դդ.) // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ, 1978, ք. 9, էջ 70-81. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

1001 ք. Կատրանիդե թագուհու կողմից Անիի Կաթողիկե եկեղեցու կառուցումը, (էջ 77-79): Սմբատյան պարիսպների ու աշտարակների կառուց-

ման գործում Մամախաթուն, Շամուշ, Մամշահ եւ ուրիշ իշխանագու կանանց մասնակցությունը (էջ 81):

353. Գաբրիելյան Վ. Հազար ու մեկ եկեղեցու քաղաք - Անի // Անի, Բեյրութ, 1970, ք. 1, էջ 8-9:

354. Գասպարյան Մ. Ս. ՀՍՍՀ հին կամուրջները // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1987, ք. 2, էջ 205-208, քարտեզ:

10-11-րդ դարերում Անիի Բագրատունիների կառուցած կամուրջները, էջ 206:

355. Գեղարվեստը հայոց / Ստորագր.՝ Հ. Գ. Գ. // Հանդես ամսօրյա, Վիեննա, 1888, էջ 47-51:

Բովանդ-ից՝ Անվո Մայր եկեղեցին:

356. Չարյան Ա. Կ. Անիի Մայր տաճարի հիմնադրման 1000-ամյակին նվիրված համաժողով Նյու Յորքում // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀԽՍՀ ԳԱ, 1990, ք. 7, էջ 91-94:

357. Չարյան Ա. Կ. Երկհարկ Անի // Անի, Ե., 1992, ք. 3-4, էջ 120-122: Քաղաքի վերգետնյա եւ ստորգետնյա կառույցների զուգակցումը:

358. Չարյան Ա. Կ. Չեւի պահանջը հայ ճարտարապետության մեջ // Հայկազ. հայագիտ. հանդես, Բեյրութ, 1973, Հտ. 4, էջ 147-168, գծագր.: Առանձնատիպ, Բեյրութ, 1973 (Տպ. Ատլաս), (147-168) էջ, գծագր. Ամփոփումն օտար լեզ.:

359. Չարյան Ա. Կ. Միլանում հրատարակվող «Հայ ճարտարապետության վավերագրերը» [Հտ. 12, Անի, 1984] // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ, 1990, ք. 3, էջ 156-163: Տե՛ս ք. 973:

360. Երեմյան Լ. Հայկական ճարտարապետությունը: (Նյութեր հայ գեղարվեստի պատմ. համար) // Գեղարվեստ, Թիֆլիս, 1911, ք. 4, էջ 32:

Նաեւ Անի քաղաքի մասին:

361. Ալ. Թամանյանի երկու նամակը (1920-1921 թթ.) / Նախաբանը եւ հրապ.՝ Ռ. Գրիգորյանի, Ս. Բեհբուրդյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների, 1969, ք. 3, էջ 122-124:

Բովանդ-ից՝ Ալ. Թամանյանի նամակը Ս. Կասյանին [Անիի եւ Տեկորի հուշարձանների ուսումնասիրման եւ պահպանման վերաբերյալ]:

362. Թամանյան Ա. Նամակներ, հեռագրեր. 1908-1931 թթ. / Առաջաբանը եւ հրատ.՝ Պ. Ա. Հակոբյանի // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1973. թ. 1. էջ 59-68:

Ն. Մառին հասցեագրված նամակներում քննարկվում է Անիում կառուցվող հնադարանի նախագիծը:

363. Թիերի Մ. եւ Ն. Անի հայկական միջնադարյան մեռյալ քաղաք: (Հայ արվեստը օտարերկրացիների գնահատմամբ) / Ֆրանս. քարզմ.՝ Մ. Մինասյանը // Սովետ. արվեստ. 1967. թ. 9-10. էջ 66-73: Նույնը՝ քարզմ.՝ Պ. Շահբազյանի // Էջմիածին. 1961. թ. 4. էջ 37-43, նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ.] Տիգրան Հոնենցի Ս. Գրիգոր եկեղեցի. Հարավային պատի մուտքի մաս: «Սուրբ նահատակները սպասում են մահվան» [որմնանկ.]: **Առաքելոց եկեղեցի.** Նարտեքսի հարավային մուտքի մաս:

364. Թորամանյան Ա. Թորոս Թորամանյան // Հուշարձան: Տարեգիրք Ա. Ե., 1987. էջ 107-111. դիմանկ.:

365. Թորամանյան Գ. Թորոս Թորամանյան // Անի. Ե., 1992. թ. 2. էջ 11-13, 56:

Նաեւ Անիի պեղումների մասին:

366. Թորամանյան Թ. Անի քաղաք թե՞ ամրոց: Քաղված Անի հուշատետրես // Ազգագր. հանդես. Թիֆլիս, 1912. Գիրք 22. էջ 61-84: Գիրք 23. էջ 5-26:

Բովանդ. Անիի մեջ արվեստներու զարգացման եւ անկման դարաշրջանները: Կամսարականներու շրջան: Բագրատունի շրջան: Շետտատյան շրջան: Չաքարյան շրջան:

367. Թորամանյան Թ. Անիի պեղումներու առթիվ // Հուշարար. Թիֆլիս, 1907. էջ 120-124, 140-143, 153-155: 1908. էջ 83-87:

Գազիկ Ա թագավորի տաճարի պեղումները:

368. Թ. Թորամանյանի անհայտ մի զեկուցագիր / Առաջաբանը եւ հրատ.՝ Գ. Սարգսյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1967. թ. 2. էջ 163-175:

Բովանդ-ից՝ Թ. Թորամանյանի զեկուցագիրն իր գիտական աշխատությունների կորուստի վերաբերյալ [նաեւ Անիի պեղումների նյութերը]:

369. Թորամանյան Թ. Անվո միջնաբերդի պեղումները // Հուշարար. Թիֆլիս, 1908. թ. 6-7. էջ 83-87:

370. Թորամանյան Թ. Թագի մարզարիտը: [Հովվի եկեղեցին] // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1911. թ. 4. էջ 65-70:

371. Թորամանյան Թ. Կաթիլ մը հայ գեղարվեստի ծովեն // Գեղունի. Վենետիկ, 1909. թ. 6. էջ 32-39, նկ.:

Նաեւ Անիի հուշարձանների մասին:

372. Թորամանյան Թ. Հայ ճարտարապետության շրջանները // Անահիտ. Փարիզ, 1911. թ. 2. էջ 1-24. գծագր.:

Անիի հուշարձանները. էջ 15, 16, 19, 22-23, 24:

373. Թորամանյան Թ. Հայ ճարտարապետությունը Անիի եւ Երվանդակերտի մեջ // Ախուրյան. Ալեք-պոլ, 1909. 9 օգոստ.:

374. [Թորամանյան Թ. Չեկուցում] // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1908. թ. 2. էջ 132. «Նորույթ» բաժնում:

Անիի հուշարձանների հատակագծերը Պետերբուրգի Կայսերական ճեմարան ուղարկվելը:

375. Թորամանյան Թ. Մասնավոր նամակ Անիեն // Լուսաբեր. Կահիրե, 1905. 9 սեպտ.:

Գազկաշեն եկեղեցու պեղումները:

376. Թորամանյան Թ. «Նախընտրում ժամը» // Ախուրյան. Ալեք-պոլ, 1908. 26 հոկտ.:

Հովվի եկեղեցու մասին:

377. Թորամանյան Թ. Նամակ Անիից. [Ն. Մառը պեղումներում] // Մշակ. Թիֆլիս, 1905. 18. 30 հունիսի:

378. Թորամանյան Թ. Նամակ Անիից // Ախուրյան. Ալեք-պոլ, 1907.

13, 17, 21 հուլիսի: 1908. 9, 16, 25 հուլիսի:

Անիի պեղումների ընթացքը:

379. Թորամանյան Թ. Նորագույն կարծիքներ հայ ճարտարապետության մասին // Անահիտ. Փարիզ, 1911. ք. 9-12. էջ 197-220:

Անիի հուշարձանները. էջ 197, 199, 206, 208-209, 210, 211, 212:

380. Թորամանյան Թ. Քաղվածք Անի հուշատեսուրես // Ազգագր. հանդես. Թիֆլիս, 1912. Գիյրք 22. էջ 61-84:

Բովանդ. Անի քաղաք թե՞ ամրոց: Անիի մեջ արվեստներու զարգացման եւ անկման դարաշրջանը: Կամսարականներու շրջանը:

381. Թորամանյան Ն. Մի անհրաժեշտ ճշտում // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1968. ք. 1. էջ 245-246:

Յ. Ստրժիգովսկու մոտ գտնվող Անիի հուշարձանների Թ. Թորամանյանի կատարած չափագրությունները 1926 թ. վերադարձման մասին:

382. Լեո. Անիի պեղումները // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա, 1908. էջ 253-255:

383. Լեոնյան Գ. Ճարտարապետ Տրդատ Անեցին եւ իր գործերը // Էջմիածին. 1949. ք. 1-2. էջ 55-66:

Բովանդ. Արգինայի եկեղեցիները եւ Կաթողիկոսարանը: Անիի Կաթողիկեն կամ Մայր եկեղեցին: Ս. Գրիգոր եկեղեցին Անիում: Հաղպատի Ս. Նշան եկեղեցին: Կ. Պոլսի Ս. Սոփիայի գմբեթի վերակազմությունը:

384. Լեոնյան Գ. Ներածություն հայոց գեղարվեստի պատմության: Ճարտարապետություն // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1917. ք. 6. էջ 28-44:

Պեղումներն Անիում: Ն. Մառի եւ Թ. Թորամանյանի համատեղ ուսումնասիրությունները. էջ 29-30, 35-39, 43-44:

385. Իսահակյան Ա. Ճարտարապետ Թորոս Թորամանյան // Էջմիածին. 1944. ք. 4-5. էջ 21-26:

Նաեւ Անիի պեղումների մասին:

386. Խաչատրյան Վ. Անի-Գագկաշենի երեցփոխական քանդակը (1001-1015) // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1981. ք. 5. էջ 50-54:

106

387. Խաչատրյան Վ. Հ. Մի քանի նկատառումներ Անիի Գագկաշեն տաճարի Գագիկ Ա թագավորի քանդակի մասին // Հանրապետական չորրորդ կոնֆերանս. նվիրված Հայաստանի մշակույթի եւ արվեստի պրոբլեմներին: Ջեկ. թեզ. Ե., 1979. էջ 59-60:

388. Խեչումյան Վ. Թորոս ճարտարապետ: (Ակնարկ) // Խեչումյան Վ. Գույներ եւ երանգներ. Ե., 1962. էջ 58-67:

Նաեւ Թ. Թորամանյանի անիական ուսումնասիրությունները:

389. Կարախանյան Գ. Հ., Մելքոնյան Հ. Ա., Ջալալյան Ա. Ս. Աշոցքը Անի քաղաքի մշակույթի համակարգում // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 103-105: Անիական ճարտարապետության ազդեցության ոլորտը:

390. Կերտմենջյան Գ. Գ. Անի քաղաքի առետրական կենտրոնի ճարտարապետությունը // Межвузовский сб. науч. тр. /ЕрПИ, сер. 12. Стр-во и архит. Е., 1974. Вып. 6. С. 13-19, черт.

391. Հայաստանի հնությունների պատմության պատմությունից (1919-1964) / Առաջաբանը եւ հրատ.՝ Ան. Ա. Սարգսյանի // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՀ ԳԱԱ. 1993. ք. 2. էջ 151-164:

Բովանդից՝ Հայաստանի Լուսժողովուրդի դիմումը Արտգործժողովին՝ ժամանակավորապես Թիֆլիս տեղափոխված հնությունները Երեւան տեղափոխելու մասին (նաեւ Անիի թանգարանային նյութերը) / Ստորագր.՝ Ա. Հովհաննիսյան:

392. Հասրաթյան Մ. Մ. Ճարտարապետ Խաչենիկ Անեցի // Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 49-50:

393. Հատուկ բանաձեւ թիվ 1: Հայաստանի միջնադարյան մայրաքաղաք Անիի պահպանության մասին [ընդունված 1990 թ. Ստրասբուրգի ապրիլյան միջազգային գիտաժողովում] // Մշակույթ. Ե., 1990. ք. 2-3. էջ 79:

394. Հարությունյան Վ. Մ. Անիի Պարոնի պալատը // ՀՍՀ. Հտ. 1. էջ 415-416. նկ.:

395. Հարությունյան Վ. Մ. Անին մեր հոյաշեն: [Հազարամյա հոբելյանի առթիվ] // Սովետ. Հայաստան. 1964. ք. 11. էջ 31-32:

396. Հարությունյան Վ. Մ. Գիտական մի համագործակցության մասին // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1973. ք. 2. էջ 89-104. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

1913 թ. Հայաստան ժամանած Յ. Ստրժիգովսկու արշավախմբի եւ Թ. Թորամանյանի ու Լ. Լիսիցյանի համատեղ ուսումնասիրությունները Անիում:

397. Հարությունյան Վ. Մ. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի (կամ Տիգրան շոնենցի եկեղեցի): Գրիգոր Լուսավորչի տաճար (կամ Գագկաշեն) // ՀՍՀ. Հտ. 3. էջ 215-216, նկ., հատակագիծ:

398. Հարությունյան Վ. Մ. Թորոս Թորամանյան: (Բազմավաստակ հետազոտողի հիշատակին, մահվան 25-ամյակի առթիվ) // Էջմիածին. 1959. ք. 4. էջ 39-43, նկ.:

Նաեւ Անիում կատարած պեղումների մասին:

399. Հարությունյան Վ. Մ. Թորոս Թորամանյանը եւ հայ ճարտարապետության գիտական ուսումնասիրությունը: (Ծննդյան 90 եւ մահվան 20-ամյակների առթիվ) // Տեղեկագիր հասար. գիտ. / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1954. ք. 5. էջ 61-77:

400. Հարությունյան Վ. Մ. Հայկական ճարտարապետության հետազոտման մեծ երախտավորը: (Ն. Տոկարսկու ծննդյան 100-ամյակի առթիվ) // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՀ ԳԱԱ. 1993. ք. 1-2. էջ 181-189. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

1916 թ. Անիի պեղումներին Ն. Տոկարսկու մասնակցությունը:

401. Հարությունյան Վ. Մ. Հայկական Պոմպեյը // Ահեկան. Բեյրութ. 1970. ք. 3. էջ 51-59:

Բովանդ. Մի քիչ պատմություն: Պեղումներ: Հոյակերտ Անին:

402. Հարությունյան Վ. Մ. Միջնադարյան Հայաստանի աշխարհիկ ճարտարապետությունը: (Ընդհանուր բնութագիր) // Տեղեկագիր / ՀՍՍՀ ԳԱ. հասար. գիտ. 1957. ք. 8. էջ 67-82, նկ.:

Անիի հուշարձանները. էջ 70-74, 76, 77:

403. Հարությունյան Վ. Մ. Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքաշի-

նական կուլտուրան // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1963. ք. 2. էջ 85-100. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անի քաղաքի հուշարձանները. էջ 86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99:

404. Հարությունյան Վ. Մ. Պատերի երեսապատումը միջնադարում // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1983. ք. 9. էջ 35-37, նկ.:

Անիի հուշարձանները. էջ 36:

405. Հարությունյան Վ. Մ. Փրկչի եկեղեցի // ՀՍՀ. Հտ. 12. էջ 377, նկ., հատակագիծ:

406. Հացունի Վ. Հայ դրոշները պատմության մեջ // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1919. էջ 4-12, 36-40, 67-71, 100-103, 170-173:

Բովանդ-ից՝ Բագրատունին [Բագրատունյաց արծվաքանդակը Անիի Կաթողիկե. Ս. Փրկիչ եւ այլ կառույցների վրա]. էջ 1112: [Լուսանկ.] Բագրատունյաց արծիվն Անվո Կաթողիկեի ճակատին վրա. էջ 11:

407. Հնությունների պահպանության կոմիտեում Ա. Քալանթարի գործունեությունից (1921-1936 թթ.) / Առաջաբանը եւ հրավ.՝ Մ. Մ. Յուլյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1990. ք. 2. էջ 95-112. Ծանոթագր.՝ Անիի հնադարան. էջ 110:

Բովանդ-ից՝ Ա. Քալանթարի զեկուցագիրը Հայաստանի Լուսժողկոմի սարին՝ Թիֆլիս եւ Լոռի կատարած գործուղման արդյունքների մասին [նաեւ Թիֆլիսի Կովկասյան թանգարանից Անիի հնադարանի դրամական հավաքածուն եւ Սանահինի վանքում գտնվող Անիի հնությունները Երեւան տեղափոխելու մասին]:

408. Հովհաննիսյան Կ. Տրդատ ճարտարապետ // Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչներ 5-18-րդ դարերում. Ե., 1976. էջ 193-201:

409. Հովհաննիսյան Ջ. Անիի տպավորությունների մատյանը // Գաբուն. Ե., 1990. ք. 2. էջ 55-56, նկ.՝ Անի քաղաքի մանրակերտը / Նկ.՝ Ռ. Ղեւնդյան:

Նաեւ՝ Լեոյի, Հովհ. Թումանյանի, գեներալ Պապկոյի եւ ուրիշն. 1901-1918 թթ. զրառումները:

410. **Հովսեփյան Գ.** Անիի ներկա տարվա պեղումներից // Հովիտ. Թիֆլիս, 1912. ք. 29. էջ 453-454: Տե՛ս նաեւ ք. 499

411. **Ղաֆադարյան Կ.** Հնագիտական աշխատանքը Հայաստանում Սովետական կարգերի հաստատվելուց հետո: (Համառոտ ակնարկ) // Աշխատութ. / Հայաստանի պատմ. պետ. քանգարան. 1948. Հտ. 1. էջ 9-95: Անիի մասին. էջ 10. 13. 19. 47. 58:

412. **Ճեափրճյան Ս.** Հովվի եկեղեցին // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1978. էջ 357-380. նկ., 8 ք. նկ., հատակագիծ:

413. **Ճեափրճյան Ս.** Պատուհանը հայկական ճարտարապետության մեջ // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1952. էջ 55-68. նկ.: Անիի հուշարձանները. էջ 63. 64. 65. 66. 68:

414. **Ճեափրճյան Ս.** Սանդուղը հայկական ճարտարապետության մեջ // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1956. էջ 28-32. 74-77: Անիի հուշարձանները. էջ 29. 30-31. 32:

415. **Ճեափրճյան Ս.** Տրդատ ճարտարապետ հայոց // Անի. Բեյրութ. 1952. էջ 345-372. նկ., գծագր.:

416. **Մաքեռոյան Կ.** Անիի Մայր տաճար. 1000 տարի: Անիի Մայր տաճար-հոգետը եւ մշակութային կենտրոն // Էջմիածին. 1989. ք. 11-12. էջ 105-110:

417. **Մառ Ն. Յ.** Անի. Հին Հայաստանի մայրաքաղաքը: (Պատմ. եւ հնագիտ. հետազոտություն) / Թարգմ.՝ Տ. Ս. // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1899. էջ 73-75. 506-509:

418. [Մառ Ն. Յ.] Անիի ավերակները / Թարգմ.՝ Հ. Ա. Ե. // Արարատ. Վաղ-պատ. 1911. էջ 325-327, 396-400, 568-579:

419. [Մառ Ն. Յ.] Անիի հնագիտական ինստիտուտի հիմնադրման մասին // Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 19-23:

420. [Մառ Ն. Յ.] Արեւելագիտություն, կովկասագիտություն, հայագի-

տություն: Պրոֆ. Մառի ռեֆերատը // Արար. Թիֆլիս, 1911. ք. 1. էջ 142-143: Նաեւ Անիի պեղումների մասին:

421. **Պրոֆ. Մառը եւ իր գործը:** (Նամակ Անիից) / Ստորագր՝ Ուսանող // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1908. ք. 2. էջ 115-117:

422. **Ն. Յ. Մառի անտիպ նամակներից** / Առաջաբանը եւ հրապ.՝ Պ. Ե. Սիմոնյանի [8 նամակ գրված 1833-1877 թթ.] // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1965. ք. 2. էջ 136-144:

Անիի հուշարձաններն ուսումնասիրելու խնդրով գրված նամակներ ուղղված Ա. Երիցյանին, Գ. Խալաթյանին, Խ. Հովհաննիսյանին, Լեոյին եւ Ե. Շահազիզին:

423. **Ն. Յ. Մառի նամակներից:** [18 նամակ գրված 1909 - 1918 թթ.] // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1968. ք. 1. էջ 87-100:

Անիի պեղումների ընթացքը եւ պեղված հուշարձանները պահպանելու խնդիրը:

424. **Պրոֆ. Ն. Յ. Մառի թուղթը** Անիում հնագիտական ինստիտուտ հիմնելու համար / Թարգմ.՝ Ա. Վ. // Արարատ. Վաղ-պատ, 1910. էջ 428-437:

425. **Պրոֆ Ն. Յ. Մառին** Անիի պեղումների համար տրամադրված նյութական օգնության մասին // Լուծա. Թիֆլիս, 1909. ք. 5-6. էջ 93:

426. **Միջնադարյան հայ հանճարեղ ճարտարապետներ՝ Հովհան, Մանվել, Տրդատ** // Արծվի Վասպուրական. Ֆրեզնո, 1964. ք. 4-5. էջ 371:

427. **Մնացականյան Ա.** Պրոֆեսոր Մառը Բաքվում // Արարատ. Վաղ-պատ, 1908. էջ 9294. «Ներքին տեսություն» բաժնում:

Ն. Մառի դասախոսությունները հայկական հնագույն արվեստի եւ Անիի պեղումների վերաբերյալ:

428. **Մնացականյան Ա. Խ.** Անիի պալատ-հյուրատները // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1981. ք. 4. էջ 72-87. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Մանուչեի մզկիթի. Պարոնի պալատի եւ Անիի երկու հյուրատների շափագրություններն ու վերակազմությունները:

429. Մնացականյան Ս. Խ. Հայկական ճարտարապետության հարցերը Նիկողայոս Մառի աշխատություններում: (Ծանոթյան 120ամյակի առթիվ) // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1985. ք. 1. էջ 21-31. նկ. Ամփոփումը ռուս լեզ.:

Նաև պեղումներն Անիում:

430. Մնացականյան Ս. Խ. Վարպետաց վարպետները, ովքե՞ր են եղել նրանք // Գարուն. Ե., 1969. ք. 12. էջ 46-49, 54:

Նաև Տրդատ (Անեցի) ճարտարապետի մասին:

431. Մնացականյան Ս. Խ. Վիշապներից մինչև խաչքար // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 80:

Անին եւ հայկական ճարտարապետության ուսումնասիրման նոր հորիզոնները:

432. Մնացականյան Ստ. Թերթելով Ն. Մառի արխիվները // Սովետ. արվեստ. 1965. ք. 9. էջ 42-46:

Նաև Ն. Մառի անիական ուսումնասիրությունների մասին:

433. Մնացականյան Ստ. Նիկողայոս Մառ // Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 3-10, նկ.:

Բովանդ. Պեղումների ընթացքը [1892 ք. Անիում]:

434. Մուշեղյան Գ. Անիի ճարտարապետական դպրոցի հուշարձանների սեյսմակայունության հատկանիշները // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 86-89:

435. Նահապետյան Գ. Թորոս Թորամանյան ճարտարապետ // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1934. էջ 241-246:

Նաև Անիում կատարած ուսումնասիրությունները:

436. Շահազիզ Ե. Հայոց վանքերը եւ նրանց դերը հայոց կյանքում // Վտակ. Թիֆլիս. 1901. էջ 255-302:

Անիի Ս. Փրկիչ վանքը. էջ 277-278:

437. Շլումբերժե Գ. Մայրաքաղաքի մը ավերակները // Վերածնված Հայաստան. Ե., 1989. ք. 11. էջ 42-43:

438. Պապուխյան Ն. Ծ. Գիտական մատաչրջան նվիրված Թ. Թորամանյանին // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1972. ք. 6. էջ 105-107:

439. Պապուխյան Ն. Ծ. Թորոս Թորամանյանը եւ Անիի ճարտարապետության ուսումնասիրումը // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 58-63. Մատենագիտ. էջ 63-64:

440. Պապուխյան Ն. Ծ. Թորոս Թորամանյանի գիտական հայտնագործությունները // Հայաստանի մշակույթի եւ արվեստի պորթլեմներին նվիրված հանրապետական կոնֆերանս: Ձեկ. թեզ. Ե., 1987. էջ 45-46:

441. Պատկանյան Ք. Պ. Բյուրքյանի աշխատասիրած Հայաստանի լուսանկարչական հավաքածուի հնախոսական արժեքը // Փորձ. Թիֆլիս. 1880. ք. 10. էջ 133-138:

Անիի լուսանկարների հավաքածուն Ս. Պետերբուրգում:

442. Պերպերյան Շ. Ռ. Հայկական ճարտարապետության երեք կարգերը // Պերպերյան Շ. Ռ. Գեղագիտություն եւ գեղարվեստ. Բեյրութ. 1975. էջ 392-401:

Անիի ճարտարապետության ոճական առանձնահատկությունները. էջ 392-393, 397, 399:

443. Պոտուրյան Մ. Անի // Պոտուրյան Մ. Հայ հանրագիտակ. Բուքրեշ. 1938. էջ 174-177. նկ.:

444. Պոտուրյան Մ. Կոզակը (abside) հայ եկեղեցվո մեջ // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1907. էջ 31-35:

Անիի հուշարձանները. էջ 31, 32-33, 34, 35:

445. Պոտուրյան Մ. Հայկական ճարտարապետություն: Ներքնակողմը եկեղեցվո // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1908. էջ 230-232:

Նաև Անիի հուշարձանների մասին:

446. Պոտուրյան Մ. Հայկական ճարտարապետությունը: (Եկեղեցիների հատակագծերը) // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1906. էջ 488-497:

Անիի կառույցների հատակագծերը. էջ 491, 492, 493, 496, 497:

447. Սարգսյան Հ. Գ. Անիի Հովվի եկեղեցին: (Դատադրություններ եւ դատադրություններ) // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե.. 1976. ք. 5. էջ 47-50, նկ.:

448. Սարգսյան Ն. Անի քաղաքի ավերակներուն մեջ // Բազմավեպ. Վենետիկ, 1941. էջ 54-55:

449. Մերերթական Ս. Պ. Ժամանակն է Ազգային քանգարան հիմնարկել // Հովիվ. Թիֆլիս, 1908. ք. 9. էջ 136-138:

Անիի հուշարձանները պահպանելու խնդիրը:

450. [Սրապյան Կ.] Ստորագրություն Կարսի շրջակա գյուղորեից եւ վանորեից. 1878 / Առաջաբանը՝ «Մի տեղեկագիր Կարսի մարզի վերաբերյալ» եւ ծանոթագր.՝ Ա. Աղամյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1970. ք. 2. էջ 90-124:

Բովանդ-ից՝ Անի քաղաք. էջ 112-114:

451. Սուրենյան Վ. Հայկական ճարտարապետության տեղը գեղարվեստի պատմության մեջ: (Պատմ. ակնարկ) // Վտակ. Թիֆլիս, 1901. էջ 236-254:

Անի քաղաքի ճարտարապետության ոճական առանձնահատկությունները. էջ 246. 250-252:

452. Սուքիասյան Կ. Տրդատ Անեցի ճարտարապետը // Սովետ. Հայաստան. 1980. ք. 8. էջ 32-33:

453. Վավերագրեր Անի քաղաքի եւ Կարսի մարզի մերձակա վայրերի հուշարձանների պահպանության մասին: [9-ը վավերագիր] / Առաջաբանը, ծանոթագր. եւ հրավ.՝ Ա. Աղամյանի // Բանբեր Հայաստանի արխիվների. 1971. ք. 3. էջ 45-58. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Отзыв начальника Карсской обкасти настоятелю Кошаванского монастыря архимандриту Степаносу о восстановлении одной из церквей Ани: 16 мая 1878 г. / Подпись: Началь. обл. ген.-лейтенант Папко и др.; Распоряжение начальника Карсской обл. управ. Шурагельским округом об охране древних армянских церквей: 27 мая 1878 г. / Подпись: Началь. обл. ген.-лейтенант Папко и др.; Անիի հուշարձանները վերականգնելու նպատակով ստեղծված հոգաբարձական ընկերության կանոնադրությունը [1878 թ.]: Կարսի մարզի հոգետր թեմի առաջնորդի գրություններն Անիի հոգա-

բարձական ընկերությանը՝ վերջինիս անելիքների մասին. 30 հուլիսի. 1879 թ., Կարս / Ստորագր.՝ Առաջնորդ Կարուց՝ Գրիգորիս եպս. Աղվանյան: Արժանապատիվ Տեր Մինաս քահանա ՏերՊետրոսյանց փոխնախագահ հանձնաժողովուն Անվո Մայր եկեղեցվո վերանորոգության. 5 հոկտ. 1879 թ. Ալեք-պոլ / Ստորագր.՝ Գրիգորիս եպս. Կարուց: Հոգաբարձական ընկերության որոշումը հանգանակություն հավաքելու նպատակով հայաբնակ վայրերում գործակալներ նշանակելու մասին. 3 մարտի. 1881 թ. [եկեղեցականների եւ Անվո ավերակների հոգաբարձ. ընկերության նիստի որոշումը. Անվո փոխանորդ Ներսես վրդ. Գետրոզ Պետրոսյանին եւ Խաչատուր Ենկոեյանի նշանակումը]: Հոգաբարձական ընկերության շրջաբերական գրությունը առանձին հաստատությունների եւ անձանց՝ նյութական միջոցներով օգնելու Անիի հուշարձանների վերականգնմանը: Աստրախանի գործակալի գրությունը տեղի հայ բնակչությունից Անիի հուշարձանների վերականգնման համար հանգանակած գումարները ուղարկելու մասին / Ստորագր.՝ Հովհ. Շիրակունի: Էջմիածնի միաբանության անաղամ Սուքիաս եպս. Պարզյանի նամակը Հոգաբարձական ընկերությանը՝ Նոր Նախիջեւանի եւ հայաբնակ այլ վայրերի հայ բնակչության մեջ հանգանակություն կազմակերպելու մասին / Ստորագր.՝ Սուքիաս եպս. [Պարզյան]: «Մշակ» թերթի խմբագիր Գր. Արծրունու գրությունը Հոգաբարձական ընկերությանը հանգանակած գումարը ուղարկելու մասին / Ստորագր.՝ Գրիգոր Արծրունի:

454. Վրույր Ա. Պրոֆեսոր Ն. Մառի պեղումները եւ աշխատանքը Անիում 1905-1906 թթ. // Հուշարար. Թիֆլիս, 1907. էջ 84-88:

455. Տեր-Միքայելյան Ն. Հայկական եկեղեցիները Ֆրանսիայում միջին դարերում // Էջմիածին. 1993. ք. 1-3. էջ 144-154. 1 թ. նկ., հատակագիծ: Անիական ճարտարապետական ոճի առկայությունը Կլերմոն-Ֆերան (Clermont Ferran), Սեն-Սատյուրնեն (Saint Saturnin), Օրսիվալ (Orcival), Իսուար (Issoire), Սեն-Նեկտեր (Sant-Nectaire) եկեղեցիներում:

456. Տոկարսկի Ն. Անիի ստորգետնյա եկեղեցիները // Էջմիածին. 1973. ք. 11. էջ 34-42. նկ.:

Բովանդ. [Լուսանկ.] Անիի ստորգետնյա եկեղեցիները. Ծաղկոցածորի ձախ ափի եկեղեցի. Քաղաքային եկեղեցի ժայռում. Գայլիձորի եկեղեցի. Գերեզմանոցի գմբեթավոր եկեղեցի: Ծաղկոցածորի վանքի գլխավոր հատակագիծ. սեղանատուն, գավթի եկեղեցի. խուցեր: Ծաղկոցածորի աջ ափի անֆիլադ բաղկացած. ժամատնից. տնային եկեղեցուց եւ խորանից: Գավիթ

Տնային եկեղեցուն կից: Ժայռափոր գերեզմանոց: Խորշ Տիգրան Հոնենցի գերեզմանով: Իգաձոր. Հյուսիսային եկեղեցի դամբարան: Աղց. դամբարան:

457. Տոկարսկի Ն. Ճարտարապետական եզակի հուշարձան Անիի 1911 թվականի պեղումներից // Թորոս Թորամանյանի հիշատակին նվիրված գիտական նստաշրջանի զեկուցումների թեզիսներ. Ե., 1971. էջ 18-19: Նույնը՝ Հայկական արվեստ: Հտ. 1. Հին և Միջին դարեր. Ե., 1974. էջ 7-22. հատակագիծ:

458. Քաղվածքներ Հայոց ազգագրական ընկերության արձանագրություններից // Ազգագր. հանդես. Թիֆլիս. 1907. Գիրք 16. էջ 208-211:

Բովանդ. Ապաստարան և կամուրջ Անիում [1907 թ. Թիֆլիսում. Ե. Լալայանի զեկուցումը. Ախուրյան գետի վրա դեպի Անի տանող նոր կամուրջ կառուցելու մասին]:

459. Քարմայրըլ Ք. Անի քաղաք // Նոր օր. Լոս Անջելես, 1968. 9. 10 օրստ.:

460. Քերթմենչյան Գ. Գ. Միջնադարյան Հայաստանի ճարտարապետության Անի-Շիրակի և Տարոն-Վասպուրականի դպրոցների համեմատական բնագծերը // Անի. Ե., 1992. թ. 3-4. էջ 41-43:

461. Օրագյան Ա. Հովվի եկեղեցին // Բուրաստան. Մոնրեալ, 1965. թ. 27. էջ 11-12:

462. [Օրբելի Հ.] Անիի ավերակները / Թարգմ. Հ. Ա. Ե. // Արարատ. Վաղ-պատ. 1915. էջ 325-327. 396-400, 472-488, 568-580:

463. [Օրբելի Հ.] Անիի պեղումները / Թարգմ. Հ. Ա. Ե. // Արարատ. Վաղ-պատ. 1911. էջ 472-483, 658-669:

464. Ֆիդրոն Ռ. Հայաստանի գմբեթավոր եկեղեցիները / Թարգմ. Կ. // Արեգակ. Լոնդոն, 1966. թ. 23. էջ 1-4: Արարատ. Բեյրութ, 1966. 8 մարտի:

Գրքեր

465. Գետրոզ Մեսրոպ. Պատմությունց հայ եկեղեցվո: (Բննական ծանոթագր.): Հտ. 1-2. Կ. Պոլիս, 1913-1914:

Հտ. 2. 1914. (211-582) էջ. նկ. 1 թ. քարտեզ:

Բովանդ-ից՝ Աշոտ Ողորմած և Անի. էջ 287-279: Պետրոս Գետադարձ. էջ 284-286: Խաչիկ Բ Անեցի. էջ 286: Պետրոս Գետադարձի նկարագիրը. էջ 288-289: Գրիգոր Մագիստրոսի հալածանքը. էջ 292: [Անի տե՛ս նաև. էջ 280, 282, 285, 287, 292-294, 296, 297, 298, 300, 303, 304, 311, 314, 334, 359, 364, 366]: [Լուսանկ.] Մահարձան Անիի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին մեջ. էջ 311: Խաչարձան Անիի Ս. Գրիգոր եկեղեցին մեջ. էջ 334: Խորհրդավոր արձանաքանդակ Անիի Ս. Աստվածածին վանքեն կամ Կարմիր եկեղեցին (Գրգըլ քիլիսե) մեջ. էջ 359: Անիի Արքունի ապարանքին քանդակներեն. էջ 367:

Թեոփիլյան Մ. Ս. Կենսագրություն երեւելի արանց: Հտ. 1-2.. Տե՛ս թ. 149:

466. «Հարանց վարք»: Հիշատակարան / Արտագր.՝ Մատթեոս Երեց: [Զեռագիր]:

Նաև Անիի դպրոցական համակարգի մասին:

Կոստանյանց Կ. Տեր Պետրոս Գետադարձ... Տե՛ս թ. 157:

467. Մովսիսյան Ա. Խ. Ուրվագծեր հայ դպրոցի և մանկավարժության պատմության (10-15-րդ դդ.). Ե., 1958. 527 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անիի դպրոցը [Հովհաննես Սարկավագը. Գրիգոր Մագիստրոսը և ուրիշն.] էջ 238-251:

Օրմանյան Մ. Ազգապատում... Տե՛ս թ. 204

Օրմանյան Մ. Հայոց եկեղեցին և իր պատմությունը. վարդապետությունը... Տե՛ս թ. 205:

Հողվածներ

468. Ալպոյանյան Ա. Հայաստան եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսությունը ժԱ դարեն մինչեւ ժԵ դար // Հասկ: Հայագիտ. տարեգիրք. Բեյրութ (Անքիլիաս). 1957. Գ տարի. էջ 53-60:

Նաեւ Անիի կաթողիկոս Բարսեղ Անեցու գործունեությունը:

469. Անիի դպրոց բարձրագույն կրթության // Հայկ. համառոտ հանրագիտ. Հտ. 1. Ե., 1990. էջ 210:

470. Առաքել արեղա Անեցի. [12-13-րդ դդ. թարգմանիչ] // ՀՍՀ. Հտ. 1. էջ 533:

471. Բարթիկյան Հ. Պետրոս Գետադարձը եւ Կոնստանդին 9-րդ Մոնոմախը // Բանբեր Եր. համալս. 1988. թ. 1. էջ 77-84. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

472. Բարսեղ Ա Անեցի [1105 թ. Հայոց Կաթողիկոս] // ՀՍՀ. Հտ. 2. էջ 336-337:

473. Գաբրիել Դպիր Փոքիշացի. Տիփտիկոն կամ հիշատակագիրք եկեղեցվո // Սիոն. Երուսաղեմ. 1875. թ. 10. էջ 126-233. թ. 11. էջ 252-261:

1060 թվականին անեցիների գաղթը դեպի Մոլդավիա. Լեհաստան եւ գաղթավայրերում նրանց հիմնած եկեղեցիները:

474. Խաչերյան Լ. Անի: Միջնադարյան հայ ուսումնագիտական կենտրոններ // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1969. թ. 7. էջ 54-59:

475. Խաչիկ Բ Անեցի [1058 թ. Հայոց կաթողիկոս] // ՀՍՀ. Հտ. 5. էջ 26-28:

476. Մաթեոսյան Կ. Ա. Անի քաղաքի եկեղեցիները // Էջմիածին. 1994. թ. 11-12. էջ 48-80. 1 թ. ուղեցույց քարտեզ. Բնաբանի հեղ. Մատթեոս Ուռհայեցի:

Բովանդ. Անի քաղաքի եկեղեցիների ցուցակը [59 անուն]: Սմբատաշեն պարիսպներից դուրս գտնվող տարածք [9 եկեղեցի]: Ժայռափոր եկեղեցիներ եւ մատուռներ [39 անուն]: Անիի գրավոր աղբյուրներում հիշատակված եկեղեցիները [13 անուն]: Անիի եկեղեցիների թվի հարցը: Մատենագ-

րական վկայություններ Անիի եկեղեցիների թվի վերաբերյալ:

477. Մաթեոսյան Կ. Ա. Անի քաղաքի հոգեւորականությունը // Էջմիածին. 1993. թ. 1-3. էջ 46-53: 1994. թ. 2-3. էջ 56-70:

Բովանդ. Կաթողիկոսարանի եկեղեցական սպասավորությունը: Քաղաքական անցքերը եւ հոգեւորականությունը ժԲ դարում: «Անվո Երեցանին» ժԳ դարում [Չաքարյանների իշխանության օրոք]: Քահանայական տոհմերը: Անի քաղաքի եւ մերձակա վանքերի հոգեւորականության անվանացուցակը [156 անուն]:

478. Մաթեոսյան Կ. Ա. Անիի եպիսկոպոս Հովհաննես Ոսկեփորիկ գրիչը // Էջմիածին. 1985. թ. 8. էջ 38-44. նկ.:

12-13-րդ դդ. Անիի գրչության դպրոցի վերջին ներկայացուցիչը:

479. Մաթեոսյան Կ. Ա. Հոգեւոր Անին // Գարուն. Ե., 1991. թ. 10. էջ 26-29:

480. Մաթեոսյան Կ. Ա. Սարգիս վարդապետ Անեցի [11-րդ դարի կրոնական գործիչ]. Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 40-47. Տեքստում՝ Գրիգոր Մագիստրոսի նամակները:

481. Մովսիսյան Ա. Ա. Հայագիր դպրոցի ծագումը եւ նրա հետագա վիճակը // Գիտ. աշխատութ. / ԵրՊՀ. 1940. թ. 13. էջ 346-464:

Հովհաննես Սարկավագը, Անանիա Շիրակացին, Գրիգոր Մագիստրոսն ու Անիի դպրոցները. էջ 405-408, 410-414, 436-437, 455, 484:

482. Պետրոս Գետադարձ. [Հայոց կաթողիկոս] // ՀՍՀ. Հտ. 9. էջ 258:

Անին բյուզանդացիներին հանձնման գլխավոր հանցակից:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹ ԵՎ ԿԻՐԱՌԱՎԱՆ ԱՐՎԵՍ

Գրքեր

483. Աբրահամյան Ա. Գ. Հովհաննես Իմաստասերի մատենագրությունը = Труды Ованнеса Имастасера / Խմբ.՝ Ա. Առաքելյան. Ե.: Եր. համալս., 1956. 372 էջ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի իրադարձությունները, էջ 13-15, 18, 20, 21, 25-27, 41, 91, 120, 126, 134, 300: Գրիգոր Անեցիին, էջ 29: Անանիա Շիրակացին, էջ 9, 20, 41, 46, 61, 63, 64, 71, 72, 82, 83, 88, 89, 133, 135, 201, 202, 220, 224, 299, 300, 301: Խաչատուր Անեցիին, էջ 29: Տիգրան Հոնենցը, էջ 16: Սամուել Անեցիին, էջ 5, 17, 29, 31, 32, 34, 36, 39, 41, 124, 135, 201:

484. Արահամյան Վ. Ա. Արհեստները Հայաստանում 4-18-րդ դդ. = Ремесла в Армении в IV-XVIII вв. / ՀՍՍՀ ԳԱ, Հայաստանի պետ. պատմ. քանգարան, Ե., 1956, 290 էջ, նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից [Անիի պեղումներից հանված կիրառական արվեստի առարկաները եւ զինման պարագաներ, էջ 7, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 34, 39, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 66, 70, 74, 75, 77, 79, 81, 100, 108, 109, 114, 115, 119, 130, 142, 159, 160, 165, 167, 174, 177, 179, 180, 181, 182, 185, 187, 189, 190, 197, 202, 207, 210, 212, 213, 214, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 228, 229, 233, 235, 236, 239, 240, 241, 244]: [Լուսանկ.] Մանգաղ եւ դանակներ: Պղնձե կողպեք: Պղնձե կաթսա: Պղնձե սափորներ: Պղնձե թաս: Պղնձե պատվանդան: Պղնձե եռոտանի աշտանակ: Պղնձե ճրագ: Պղնձե ջահ: Երկաթե նետասլաքներ: Երկաթե սուր: Ջուլիակի մետաղե գործիք: Ջուլիակի եւ գորգագործի ոսկե գործիքներ: Երեխայի մետաքսե զգեստ: Մետաքսե գործվածք: Կարպետի կտոր: Ասեղնագործության նմուշներ: Մետաքսե կտորի վրա ասեղնագործված առյուծի եւ վագրի պատկերներ: Կարասի գոտու նմուշներ: Սնդկաման: Ջնարակած քրեղան (2 նմուշ): Փայտե գրակալ: Եկ. էջ 50, 56, 57, 60, 61, 63, 64, 65, 71, 76, 166, 167, 181, 182, 183, 208, 215, 216, 217, 219, 231:

485. Ազարյան Լ. Վաղ միջնադարյան հայկական քանդակը = Армянская раннесредневековая скульптура / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ, Ե., 1975, 138 էջ, 36 թ. նկ.:

Անի քաղաքը (էջ 52), ամրոցը (էջ 87), Գագիկ Բագրատունին (էջ 52) եւ Սմբատ Բ թագավորը (էջ 74):

486. Բաբայան Ֆ. Միջնադարյան Հայաստանի գեղարվեստական խեղճների զարդածեւերը = Орнаментальные мотивы художественной керамики средневековой Армении / ՀՍՍՀ ԳԱ, Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ: Պատ. խմբ. Ա. Ա. Քալանթարյան, Ե., 1981, 89 էջ, 24 թ. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի պեղումներից հայտնաբերված խեցեղենը, էջ 8-10, 19-20, 21-22, 25-26, 28, 31, 34, 36, 37, 41-42, 44, 49, 51, 53-56, 63, 65-66:

487. Բակչի Կ. Ճակատագիր եւ քար: Էսսեներ / Թարգմ.՝ Վ. Վարդանյան, Ռ. Այվազյան, խմբ.՝ Բ. Չուգասյան, Ե.: Սովետ. գրող, 1985, 400 էջ:

Բովանդ-ից՝ 11-րդ դարի Մողմու պետարանը: 1211 թվականի Հաղպատի պետարանը: Ընտրություն (Գրիգոր Մագիստրոսը): [Անի քաղաքի մասին, էջ 75, 127, 206, 301, 308]:

488. Բոդյան Վ. Հ. Հայ ազգագրություն: Համառոտ ուրվագիծ / Խմբ.՝ Պ. Մ. Մուրադյան, Կ. Վ. Սեդրոսյան, Ե.: Եր. համալս., 1974, 286 էջ, նկ.:

Անիի մասին, էջ 27, 102, 217, 222:

489. Դավթյան Ս. Գրվագներ հայկական միջնադարյան կիրառական արվեստի պատմության = Очерки истории армянского средневекового искусства / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Կ. Վ. Սեդրոսյան, Ե., 1981, 182 էջ, 32 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Կիրառական արվեստն Անիում, էջ 14, 16, 19, 24, 49, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 109, 132, 159, 161, 169]: [Լուսանկ.] Ջահ: Բրոնզյա բուրվառ: Գրակալ [2 նմուշ]:

490. Դավթյան Ս. Հայկական ասեղնագործություն = Армянская вышивка, Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1972, 92 էջ, 76 թ. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Շիրակ. Կարինի ասեղնագործությունը [նաեւ Անիի]: Ոսկեթել ասեղնագործության գծագիր [Անիից]: Օձիքի, կրծքի եւ կենաց ծառի ոսկեթել, մետաքսաթել ասեղնագործություն [Անի, 13-րդ դ.]: Առյուծներ, մետաքսաթել, ոսկեթել ասեղնագործություն [Անիից]: Հյուսվածք կաշվից [Անի, 13-րդ դ.]: Թռչուններ ասեղնագործված կարմիր մետաքսաթելով [Անիից]: Պատառիկ զարդանկարով: Մետաքսյա հագուստ ոսկեթել ասեղնագործություն [Անի, 13-րդ դ.], տխտ. թ. 1-3:

491. Դավթյան Ս. Հայկական կարպետ = Армянский карпет / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ, Ե., 1975, 62 էջ, 51 թ. նկ. Ամփոփումը օտար լեզ.:

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ.] Կարպետի պատառիկ [Անիից]: Գրակալ փորագրություններով [Անի, 13-րդ դ.], նկ. 18, 31:

492. Դերենիկ Եպս. Հայաստան: Չեռագրաց ալբոմ, Բեյրութ, 1959, 3 էջ, 84 թ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անանիա Շիրակացիի «Աշխարհացոյց»-են երկու էջ: Մարգարե, Նախագարդ խորան Հաղպատի վանքի Ավետարանեն 1211 թ.:

Նույնի՝ Քրիստոսի մուտքը Երուսաղեմ [մանրանկ. նույն ավետարանից]:

Ժամկոչյան Հ. Գ. Հայ ժողովրդի պատմություն... Տե՛ս ք. 151

493. Իշխանյան Ռ. Հայ մատենագիտության պատմություն: (Ուրվագիծ): 3 պր-ով: Պր. 1. 5- 18-րդ դարեր / ՀՍՍՀ Ալ. Մյասնիկյանի անվ. գրադարան: Խմբ.՝ Ա. Գ. Աբրահամյան. Ե., 1964. 155 էջ:

Անանիա Շիրակացի. Հովհաննես Սարկավազ. Մխիթար Անեցի. Սամվել Անեցի. Տիգրան (Ապղարիպ) Պաղիպունի եւ Անիի գրադարանները. էջ 24, 33, 36, 39-40, 42, 51-52, 54, 69, 98, 102, 115, 117, 119, 139, 146:

494. Խաչերյան Լ. Գ. Գրիգոր Պաղիպունի Մագիստրոս (985-1058): Կյանքն ու գործունեութ. Լոս Անջելես, 1987. 496 էջ:

495. Կծոյան Ա. Ս. Բժշկագիտությունը Հայաստանում 11-14-րդ դարերում = Медицина в Армении XI-XIV веках / ՀՍՍՀ ԳԱ. Բնագիտ. եւ տեխ. պատմ. խորհուրդ. Ե., 1968. 438 էջ. Ամփոփումը օտար լեզ.:

Բժշկագիտությունն Անիում. էջ 9, 11, 16, 17, 29, 47, 50, 54, 61-63, 143:

496. Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները 5-18-րդ դարերում = Видные деятели армянской культуры V-XVIII века / ԵրՊՀ. Հայագիտ. հետազոտ. կենտրոն: Խմբ.՝ Է. Բ. Աղայան (նաեւ առաջարանի հեղ.) եւ ուրիշն. Ե., 1976. 578 էջ:

Բովանդ-ից՝ Աբրահամյան Ս. Անանիա Շիրակացի: **Հովհաննիսյան Կ.** Տրդատ ճարտարապետ: **Արեւշատյան Ս.** Գրիգոր Մագիստրոս: **Աբրահամյան Ս.** Հովհաննես Իմաստասեր:

497. Հայաստանի միջնադարյան կոթողային հուշարձանները: 9-13-րդ դարերի խաչքարեր = Мемориальные памятники средневековой Армении: хачкары IX-XIII веков / ՀՍՍՀ ԳԱ. Հնագիտ. եւ ազգագր. ին-տ: Պատ. խմբ.՝ Բ. Ն. Առաքելյան. Ե., 1984. 77 էջ, 67 ք. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ [Անիում հայտնաբերված խաչքարերը. էջ 16, 35, նկ.՝ 76, 110, 112]: [Լուսանկ.] Անիի Մայր տաճար՝ որմնախորշ 1001 ք., խաչքար 1198, խաչքար 12-րդ դարի:

498. Հացունի Վ. Պատմություն հին հայ տարազին. Վենետիկ: Ս. Ղազար. 1923. 470 էջ. նկ.:

Գլ. 8. Արաբական շրջան. Բագրատունիք. էջ 174-211:

Ն. Մառի Անիի պեղումներից հայտնաբերված աղջնակի զգեստը. էջ 198-199:

499. Հովսեփյան Գ. Նյութեր եւ ուսումնասիրություններ հայ արվեստի պատմության = Материалы и исследования по истории армянского искусства: 2 հտ-ով / ՀՍՍՀ ԳԱ. Արվեստի ին-տ: Կազմ. առաջարանը եւ ծանոթագր.՝ Մ. Մ. Ղազարյանի. պատ. խմբ.՝ Ն. Հ. Մուրադյան. Ե., 1983-1987:

Հտ. 1. 1983. 357 էջ, 60 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Հնության նշխարներ [Անիի Գագկաշեն եկեղեցուց պեղված 2 ջահ, 1 դամբար]: Նախնյաց հիշատակներ [Անիի Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու որմնանկարները]: Անիի ներկա տարվա պեղումները: Մի պտույտ Երեւանում [Երեւանի քանդարանի անիական արվեստի նմուշները]: Հայկական եկեղեցական ասեղնագործության նմուշներ: [Անիի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու որմնանկարները]: Իգնատիոս մանրանկարիչը եւ Շոթրոկանց տոհմը [Հոռոմոսի դպրոցը]: Հաղթատի դպրոցի մի գլուխգործոց [Գետաշենի Ավետարանը]: [Լուսանկ.] Ջահ (Անի, 11-րդ դ.): Ավետարան [1232 ք. նկարագարովված Հոռոմոսի վանքում]. նկ. 39-50 / Ծաղկող՝ **Իգնատիոս:** Խորան: Քրիստոսը ձեռագիրն ընծայաբերողների հետ: Մատթեոս Ավետարանիչը: Սկզբնագարդ Մարկոսի [Ավետարան, 1211 ք.]: Դուկաս Ավետարանիչ: Հովհաննես Ավետարանիչը Պրոխորի հետ: Սկզբնագարդ: Կանոնի խորան. նկ. 55-61 / Ծաղկող՝ **Մարգարե:**

Հտ. 2. 1987. 364 էջ, 76 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Դարձյալ Իգնատիոս Հոռոմոսցի մանրանկարչի մասին: Հավուց քառի Ամենափրկիչը եւ նույնանուն հուշարձաններ հայ արվեստի մեջ: Հայ-արաբական բժշկական եւ մշակութային հարաբերության խնդիրներ: [Վերատաւ., լուսանկ.] Բրոնզե բուրվառներ [Անի, 11-12-րդ դդ.] նկ. 11: Ծնունդ: Մուտք Երուսաղեմ: Խորան: Մատթեոս Ավետարանիչ: Պատանի: Մարկոս Ավետարանիչ: Դուկաս Ավետարանիչ: Հնձվոր: Հովհաննես Ավետարանիչ. նկ. 25-33 / Նկ. **Իգնատիոս եւ Աբբաս:** Ղազարոսի հարությունը: Հիշատակարան. նկ. 34-35 / Նկ. **Իգնատիոս:**

500. Մաթեոսյան Վ. Մարգարե [12-րդ դ. մանրանկարիչ]. Ե.: Անահիտ. 1990. 120 էջ, 22 ք. նկ.:

501. Միրումյան Կ. Ա. Հովհաննես Սարկավազի աշխարհայացքը. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1984. 323 էջ:

502. Մնացականյան Ա. Շ. Հայկական զարդարվեստ = Армянское орнаментальное искусство: Հիմնական մոտիվների ծագումն ու զարգացման կան բովանդակությունը / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի պատմ. եւ տեսության սեկտոր: Խմբ.՝ Բ. Ն. Առաքելյան, Լ. Ս. Խաչիկյան, Ե., 1955. 659 էջ, նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Զարդարվեստը Անիում, էջ 58-59, 73, 169, 186-187, 198, 273, 419, 505, 587, 589]: [Լուսանկ.] Բնակելի շենքերի նիշաներ [խորշեր], նկ. 172: Գրակալներ, նկ. 452: Ջարդի կաղապար, նկ. 472: Մատուռների նկարներ, նկ. 888: Անիի պարիսպների մուտքի վրա Բագրատունիների զինանշան [վագրի ճանկում որսը], նկ. 1020: Սալի վրա փորագրված տեսարան, նկ. 1109:

503. Ոսկյան Հ. Մատենագրական քննություններ, Վիեննա, 1926, 192 էջ:

Բովանդ-ից՝ Հովհաննես Սարկավագ, էջ 1-64:

504. Պատրիկ Առաքել. Հայկական տարագ: Հնագույն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը = Армянский костюм: с древнейших времен до наших дней: 2-րդ հրատ. Ե.: Սովետ, գրող, 1983, 91 տխտ, գուն. նկ.:

Անիում հայտնաբերված տարագի նմուշներ, էջ 46-49, տխտ. 17, էջ 198-199, տխտ. 91:

505. Ստեփանյան Գ. Կենսագրական բառարան:

Հտ. 1. - Ե.: 1973. 382 էջ:

Բովանդ-ից՝ Գրիգոր Անեցի:

Հտ. 2. - Ե.: 1981. 326 էջ:

Բովանդ-ից՝ Խաչենիկ Անեցի:

Հտ. 3, գիրք 1. Ե.: 1990. 320 էջ:

Բովանդ-ից՝ Մխիթար Անեցի: Մխիթար Փորագրիչ [Անիի մերձակայքում գտնվող Կարմիր վանքի արձանագրությունները]:

506. Տեր-Մկրտչյան Գ. Հայագիտական ուսումնասիրություններ: 2 գրքով / Կազմ. եւ խմբ.՝ Պ. Հ. Հակոբյան, Է. Ա. Պիվազյան, առաջաբանը եւ ծանոթագր.՝ Պ. Հ. Հակոբյանի, Ե.: Եր. համալս., 1979.

Գիրք 1. 1979. 540 էջ:

Բովանդ-ից՝ Անանիա Շիրակացի, էջ 235-297:

507. Տեր-Ներսեսյան Ս. Հայ արվեստը միջնադարում = Армянское

искусство средние века / ՀՍՍՀ ԳԱ, Արվեստի ին-տ. Ե., 1975. 133 էջ, նկ.:

Արիեստներն ու արվեստը Անիում Բագրատունիների ժամանակաշրջանում, էջ 11, 20, 69, 71, 74, 91, 93, 100, 119:

509. Քյուրտյան Հ. Գորգը հայոց մոտ. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1947. 160 էջ:

Գորգարվեստն Անիում, էջ 41, 44, 61, 62, 80, 84, 119, 126, 127:

Հոդվածներ

510. Աբովյան Եր. Օձնեցի. Թե ի՞նչ արդյունք ունի խղճուկ Հայաստանը յուր ավերակների վրա ողբողներից: [Զննադատական] // Մեղու Հայաստանի. Թիֆլիս, 1860. ք. 26, էջ 205-208. «Բանասիր.» բաժնում:

511. Աբրահամյան Ա. Մեր միջնադարյան գրիչները // Էջմիածին, 1944. ք. 2-3, էջ 58-62, ք. 4-5, էջ 42-45:

Մխիթար Անեցու եւ Հովհաննես Երզնկացու մասին:

512. Անիի մանրանկարչության դպրոցը // Հայկ. համառոտ հանրագիտ. Հտ. 1. Ե., 1990. էջ 212:

513. Ասմարյան Հ. Գազկաշեն տաճարից գտնված բուրվառի մասին // Էջմիածին, 1972. ք. 8, էջ 59-61, նկ.:

514. Ավագյան Ս. Ա. Ո՞վ է Սանահինի տապանագրում հիշատակված Սարգիս Փարչիկը // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ, 1977. ք. 1, էջ 221-230, նկ.:

Անիի եկեղեցիների որմնանկարները, էջ 221, 223, 229-230:

515. Արեւշատյան Ս. Գրիգոր Մագիստրոս Պաղատունի (Գրիգոր Մագիստրոս Բջնեցի) // ՀՍՀ. Հտ. 3, էջ 216-218:

516. Բարայան Ֆ. Անիի պատկերագար դասերի զարդածեւերի շուրջ // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4, էջ 44-45, 92, նկ.:

517. Բաբայան Ֆ. Հատիճը Անիի մշակույթի ոլորտում // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 93:

518. Բաբայան Ֆ. Միջնադարյան զարդավոր խեցեղենի նմուշներ // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1973. ք. 12. էջ 72-81. նկ. Ամփոփումը ռուս լեզ.:

Անիի պարսպապատերի կեռախաչ (սվաստիկա) զարդանախշերը (էջ 74-75) եւ պեղումներից հայտնաբերված խեցեղենը (էջ 74-75, 76, 77):

519. Բաղայան Հ. Ս. Հովհաննես Իմաստասերի տոմարի շուրջը // Էջմիածին. 1970. ք. 3. էջ 40-46:

520. Գաբրելյան Ա. Անի. Փառքի եւ հաղթանակի հազարամյակ // Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 24-33:

Բովանդ. Մայր տաճար [989-1001 թթ.]: Անիի մտքի պատմությունից:

520ա. [Հովսեփյան] Գարեգին կաթողիկոս. Մխիթար Անեցի գրիչ եւ նկարիչ / Գործակցությամբ Գլավորի նկարիչ Ավագ Դպիրի // Հասկ: Հայագիտ տարեգիրք. Բեյրութ (Անթիլիաս), 1948. Ա տարի. էջ 192-219:

521. Գետրոյան Ա. Մխիթար Անեցի // ՀՍՀ. Հտ. 7. էջ 629:

522. Գրիգորյան Ա. Մոզաիկ նկարչության արվեստը Հայաստանում. Մոզաիկներ Անիում // Էջմիածին. 1957. ք. 7-8. էջ 71-72:

523. Գրիգորյան Գ. Գրիգոր Մագիստրոսը որպես փիլիսոփա // Պատմա-բանասիր հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1982. ք. 1. էջ 28-38. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

524. Գրիգորյան Գ. Հովհաննես Իմաստասերի փիլիսոփայական հայացքները // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1958. ք. 3. էջ 188-200. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

525. Թահմիզյան Ն. Կ. Զննական տեսություն հայոց հին եւ միջնադարյան երաժշտության պատմության // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1971. ք. 5. էջ 29-44. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Երաժշտական արվեստն Անիում եւ Գրիգոր Մագիստրոսի ու Հովհան-

նես Սարկավագի դպրոցները. էջ 29, 31-32, 33, 35, 36, 37, 39-40:

526. Թյութունճյան Լ. Անի քաղաքին մեջ Արամազդա սրբավայրի եւ մեհենական դիվանատուն գոյություն ունեցող անհիշատակ ժամանակներն ի վեր // Արեւ. Կահիրե, 1965. 13 փետր.:

Անի քաղաքի 1000-ամյակի առթիվ:

527. Ժամկոչյան Ա. Դիտողություններ Անի քաղաքի 13 - 14-րդ դդ. նյութական մշակույթի վերաբերյալ // Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 13-15:

529. Ժամկոչյան Ա. Կիրառական արվեստի նմուշներ Անիից: (Ըստ Տիգրան Հոնենցի տոհմական դամբարանի նյութերի) // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 81-85. նկ.:

530. Ժամկոչյան Ա. Հայաստանի 13-14-րդ դարերի հախճապակին // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1975. ք. 1. էջ 230-239:

Նաեւ Անիից հայտնաբերված հախճապակյա իրերը:

531. Խաչատրյան Ժ. Գ. Անտիկ նյութեր Անիի տարածքից եւ շրջակայքից: [Զանդակներ եւ այլ կիրառական առարկաներ]: Անիի պահպ. եւ ուսումնասիր. միջազգ. գիտ. կենտրոնի Երեւանյան գիտաժողովի նյութերը // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 33-34:

532. Խաչատրյան Ժ. Գ. Անտիկ շրջանի վկաները: [Կիրառական արվեստի նմուշներ հայտնաբերված Անիից] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 72-75. Մատենագիտ. էջ 75:

Խաչատրյան Վ. Անի-Գազկաշենի երեցփոխական քանդակը.. Տե՛ս ք. 386

534. Խեչումյան Վ. «Վասն բարի ժամանակաց» // Հայրենիքի ծայն. Ե., 1967. 18 հոկտ. էջ 6-7:

Անիի ժողովրդական վիպասանության ձեռագրումը սելջուկների օրոք, որը կոչված էր համախմբելու ցիրուցան եղած անեցիներին:

535. Հակոբյան Ն. Անին Մերձավոր Արեւելքի մշակույթների ոլորտում // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 106-113:

536. Հակոբյան Ն. Գ. Անին մետաղամշակության խոշոր կենտրոն: (Ըստ պեղածո նյութերի) [Զինագործության եւ կիրառական արվեստի մնուղներ] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 35-37, 126-128. նկ.:

537. Հակոբյան Ն. Միջնադարյան Հայաստանի մատանիները // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1975. ք. 1. էջ 221-230. նկ.:

538. Հակոբյան Ն. Գ., Ղարիբյան Ի. Գ., Մելքոնյան Հ. Ա. Միջնադարյան Հայաստանի խնկամանները // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1988. ք. 1. էջ 110-120. նկ.:

Անիի խնկամանները. էջ 111, 113, 114:

539. Հովհաննիսյան Լ. Գրիգոր Մագիստրոսը որպես 11-րդ դարու հայ բժշկության ներկայացուցիչ // Գիտ. տեղեկագիր / ՀԽՍՀ Պետ. համալս. 1925. ք. 1. էջ 120-134:

541. Ղազարյան Մ. Անիի ասեղնագործական դպրոցի մի մնուղ: (Գրիգոր Լուսավորչի խաչվառը). Անի. Ե., 1992. ք. 1. էջ 51-56:

542. Ղազարյան Մ. Վարդգես Սուրենյանցն ու Անին // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 114-118:

1905-1909 թթ. վրձնված՝ «Անիի կանանց ելքը եկեղեցուց», «Կին ասպետը» [Այծենիկ Անեցիւն], «Անի քաղաքի անցյալից» կտավները:

543. Ղարիբջանյան Գ. «Բռնցքվելն է հավերժությունն Հայաստանի»: [Հուշեր] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 100-102:

Հ. Շիրազի մասնակցությունն Անիի 1000-ամյակի առիթով Լենինականում զբոսայգի հիմնադրելուն:

544. Մարդյան Ա. Միջնադարյան ուսուցողական պոեմներ // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1982. ք. 1. էջ 47-62. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Նաեւ Գրիգոր Մագիստրոսի «Առ հեղզս ոմանս յաշակերտացն, որք ուսանին զիմաստությունս» եւ Վարդան Անեցու «Վասն կառաց աստվածության ներբող» պոեմները:

545. Մաթեոսյան Ա. Մատենադարան. ձեռագիր ք. 2679 [գրված Անիում] // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1982. ք. 4. էջ 1-6. նկ.:

546. Մաթեոսյան Ա. Նմուշներ Անի քաղաքի գրչության եւ մանրանկարչության // Բանբեր Մատենադարանի / ՀԽՍՀ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ. Մատենադարան. 1984. ք. 14. էջ 106-134. նկ., ձեռագր. հատված. Ամփոփումն օտար լեզ.:

Նաեւ «Հաղբատի ավետարանը» նկարազարդող Մարգարեն:

547. Մաթեոսյան Կ. Անեցի նկարիչը՝ Մարգարեն // Գարուն. Ե., 1986. ք. 1. էջ 93-96:

548. Մաթեոսյան Կ. Անեցի Տիգրան Հոնենցը՝ եկեղեցաշինարար եւ մշակույթի հովանավոր // Արվեստ. Ե., 1993. ք. 1-2. էջ 11-13:

549. Մաթեոսյան Կ. Անի քաղաքի Բեխենց վանքի գրչատունը // Գարուն. Ե., 1986. ք. 5. էջ 90-93:

550. Մաթեոսյան Կ. Անի քաղաքի գրչության կենտրոնը // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1988. ք. 1. էջ 132-137:

551. Մաթեոսյան Կ. Անիի ձեռագրական մշակույթի որոշ առանձնահատկությունները: (Համառոտ ակնարկ) // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 66-67:

552. Մաթեոսյան Կ. Անիի մանրանկարչությունը // Արվեստ. Ե., 1991. ք. 10. էջ 38-35:

Նկարիչներ՝ Իգնատիոսի եւ Մարգարեի արվեստը:

553. Մաթեոսյան Կ. Անիի տաղանդավոր մանրանկարիչ Մարգարեն // Գրակ. թերթ. Ե., 1991. 22 մարտի:

554. Մաթեոսյան Կ. Անիի քաղաքացիների դիմանկարները «Հաղբատի ավետարանի» խորաններում // Բանբեր Եր. համալս., հասար. գիտ. 1984. ք. 3. էջ 162-168. նկ.:

555. Մաթեոսյան Կ. Գրիչի եւ ստացողի միջնորդը: (Վաճառքի համար նախատեսված գիրքը միջնադարյան Հայաստանում) // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1990. ք. 4. էջ 121-131. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Բեխենց վանքում գրված բոլորագիր ավետարանի նկարագիրը եւ ձեռագրավաճառությունն Անիում:

556. Մաթեոսյան Կ. Հայոց աշխարհիկ որմնանկարչությունը: [Նաե Անիում] // Արվեստ. Ե., 1990. ք. 9. էջ 17-22. նկ.:

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ.] Հեծյալ [որմնանկ. Անիի Ծաղկոցածորի քարայր]: Տրդատ քագավորի երթը [որմնանկ. Անիի Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցում]: Սարգիս Փարչիկ [որմնանկ. Անիի Ս. Փրկիչ եկեղեցում]: Բեկորներ Անիի պալատի որմնակարներից: Գրիգոր Լուսավորիչը Տրդատի դատի առաջ [որմնանկ. Անիի Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում]:

557. Մաթեոսյան Կ. Ա. Հոռոմոս-Անի ճանապարհին գտնվող կամարը // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1982. ք. 1. էջ 143-149. նկ. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի պարսպապատի մուտքի կամարը Մարգարեի «Մուտք Երուսաղեմ» մանրանկարում:

558. Մաթեոսյան Կ. Մուտք Երուսաղեմ // Արվեստ. Ե., 1994. ք. 4-5. էջ 5-7. նկ.:

Մարգարեի մանրանկարը «Հաղթատի ավետարանում»:

559. Մաթեոսյան Կ. Ա. Նկարիչ Մարգարեի «Մուտք Երուսաղեմ» մանրանկարը // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1982. ք. 9. էջ 52-63. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

560. Մաթեոսյան Վ. Մարգարե: [Հատված համանուն աշխատասիր.] // Գրքերի աշխարհ. Ե., 1991. 20 հունվ. էջ 6:

561. Մաթեոսյան Վ. Նկարիչ Մարգարեի արվեստը // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1972. ք. 3. էջ 77-90:

562. Մարգարյան Հ. Անին ուղ միջնադարյան չափածո ստեղծագործություններում // Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 9:

563. Միրումյան Կ. Ա. Հովհաննես Իմաստասերի աշխարհայացքի շուրջ: (Մահվան 850-ամյակի առթիվ) // Լենինյան ուղիով. Ե., 1979. ք. 11. էջ 88-93:

564. Մխիթարյան Ս. Գրիգոր Մագիստրոս Պահլավունի // Գիտ. եւ տեխնիկա. Ե., 1989. ք. 12. էջ 40-42:

565. Մկրտչյան Հ. Առաքել Անեցին քարգմանիչ // Անի. Ե. 1992. ք. 2. էջ 28-31:

566. Մնացականյան Ա. Անիի մեծ բանաստեղծ Վարդան Անեցին եւ նրա ներբողը // Բանբեր Մատենադարանի / ՀԽՍՀ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ. Մատենադարան. 1971. ք. 10. էջ 261-294. Ամփոփումը օտար լեզ. Տեքստի վերջում՝ Վարդան Անեցի. «Վասն կառաց աստվածության ներբող»-ից հատված:

567. Մնացականյան Ա. Հովհաննես Սարկավագի «Բան իմաստության» պոեմը եւ նրա գնահատությունն՝ ըստ օգտագործված աղբյուրների // Բանբեր Մատենադարանի / ՀԽՍՀ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ. Մատենադարան. 1984. ք. 14. էջ 9-44. Ամփոփումը՝ օտար լեզ.:

Անիում ստեղծված գեղարվեստական ստեղծագործությունները:

568. Մնացականյան Ա. Վարդան Անեցին եւ նրա ներբողը [«Վասն կառաց աստվածությանն»] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 21-29:

569. Մուրադյան Վ. Ֆրանսիական հանդիպումներ [Նկարչի անիական նկարաշարը Փարիզի ցուցահանդեսներում] // Անի. Ե., 1992. ք. 3-4. էջ 14-16:

570. Նազարյան Շ. Լ. Պատմա-հայրենասիրական նոր հայացք 18-րդ դարի քնարական երգերում // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՀ ԳԱԱ. 1991. ք. 3. էջ 111-123. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Գրիգոր Օշականցու, Հակոբ Դպիրի եւ այլոց Անիին նվիրված չափածո ստեղծագործություններ. էջ 113, 116:

571. Չուգասյան Լ. Բ. Անիի մանրանկարչության դպրոցը ԺԱ դարում // Հանդես ամսօրյա. Վիեննա. 1990. էջ 184-191:

572. Չուգասյան Լ. Բ. Գրիգոր Ծաղկողի «Նինջը» մանրանկարը // Պատմա-քանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1979. ք. 4. էջ 115-126. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Նաե Տիգրան Հոնենցի եկեղեցու որմնանկարները. էջ 115, 119, 125:

573. Պետրոսյան Գ. Բ. Էվկլիդեսի երկրաչափության հայերեն հնա-

գույն քարզմանությունը եւ նրա նշանակությունը մաթեմատիկայի պատմության համար // Տեղեկագիր / ՀԽՍՀ ԳԱ. հասար. գիտ. 1945. թ. 1-2. էջ 59-74. Ամփոփումը օտար լեզ.:

Բովանդից՝ Գրիգոր Մագիստրոսը եւ նրա ապրած ժամանակաշրջանը: Գրիգոր Մագիստրոսը որպէս Անանիա Շիրակացու տրադիցիաները կրող, շարունակող եւ զարգացնող:

574. Ջանփուլադյան Հ. Մ. Բոլզար քաղաքի հայկական հնությունները // Պատմա-բանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1971. թ. 2. էջ 191-200. նկ.:

1908 թ. Տիգրան Հոնենցի տոհմական գերեզմանոցից գտնված մետաքսյա զլխաշորի նմանակի հայտնաբերվելը Բոլզար քաղաքի հայկական գերեզմատանը:

575. Ջանփուլադյան Հ. Դվինի արհեստագործության շուրջը (9-14-րդ դդ.) // Լրաբեր հասար. գիտ. / ՀՍՍՀ ԳԱ. 1982. թ. 3. էջ 63-71. Ամփոփումը ռուս. լեզ.:

Անիի խեցեղենը. էջ 68-69:

576. Սուքիասյան Կ. Սանահինի եւ Անիի հազարամյա ջահերը // Սովետ. Հայաստան. 1981. թ. 8. էջ 34-35:

577. Փիլիպոսյան Ա. Ս. Անիից հայտնաբերված թմբածե վերնամասով դաշույնը // Անի. Ե., 1992. թ. 3-4. էջ 98-99:

578. Քյոչկերյան Ա. Մ. Գանձասաց Սարգիս Անեցի // Պատմաբանասիր. հանդես / ՀԽՍՀ ԳԱ. 1971. թ. 2. էջ 201-209. Մատենագիտ. Փարիզի Ազգային մատենադար. (թ. 80) եւ Երեւանի Մաշտոցի մատենադար. (թ. 4068) 12 անուն ձեռագր. ցուցակ:

579. Քյուրտյան Հ. Ալնարկ մը հայ մանրանկարչության պատմության // Բազմավեպ. Վենետիկ. 1978. թ. 1-2. էջ 134-144. Ամփոփումը օտար լեզ.:

Անիի ավերակները եւ Գազկաշեն եկեղեցին. էջ 142, 151, 165-166):

579ա. Ֆեթվաճյան Ա. Իմ նվիրատվությունը հայ ազգին // Էջմիածին. 1947. թ. 7-8. էջ 89-91. «Գաղութահայ կյանք» բաժնում:

Հայաստանի ազգային պետ. պատկերասրահին կտակված նկարների թվում՝ նաեւ 1900-1920 թթ. Անիում կատարած նկարները:

ԱԼԲՈՍՆԵՐ, ՈՒՂԵՑՈՒՅՑՆԵՐ ԵՎ ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ

580. Ալիշան Ղ. Նշմարք հայկականը: [Ալբոմ]: Պր.1-3. Վենետիկ. ա. թ. (Տպ. Ս. Ղազար). 110 էջ. 36 թ. նկ.:

Պր. 2. Նշմարք հայկականը. (27-77) էջ. նկ.:

Բովանդից՝ [Լուսանկ.] Պարիսաք Անվո: Դուռն Անվո: Կաթողիկեն Անվո [ներսի եւ դրսի կողմերից]: Կողմն Կաթողիկեի Ս. Գրիգոր Ապուղամբենց: Ս. Փրկիչ Անվո: Ս. Լուսավորիչ: Գավիթ Ս. Լուսավորչին Անվո: Սրահ Ապարանից Անվո: Սզկիթ Անվո: Մատուռն Շարանց Խոշավանաց:

581. Անվո՝ Հայաստանի հին արքայանիստ քաղաքի ավերակաց լուսատիպ պատկերների ցուցակ [40 ան.]: Ժողովածու ծավալադիտական / Ստորագր.՝ Ք. Հ. [Քյուրտյան]: Հտ. 1. [Թիֆլիս, 1884] (Տպ. Վարդանյանի). 12 էջ. 42 թ. նկ.:

582. Բասմաջյան Կ. Հ. Անիի հիշատակը: [Ալբոմ տեքստով]. [Փարիզ. 1904]. 2 թ. ծավլ., 24 էջ. 1 թ. ծավլ. Անիի հատակագիծը:

Բովանդ. [Լուսանկ.] Պարիսպների տեսքը հեռվից: Հովվի եկեղեցին: Ավագ դուռը: Դվինո դուռը: Ընդհանուր տեսարան: Ախուրյանի ձորը: Միջնաբերդ եւ դատարան: Վրաց եկեղեցի: Չորանոց: Չորանոցի մի կողմը եւ մուտքը: Մայր եկեղեցին: Փրկիչ եկեղեցին: Քանդված աշտարակ: Ապուղամբենց եկեղեցի: Առաքելոց եկեղեցի: Սզկիթ: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ: Եկեղեցի Միջնաբերդում: Անիի հնագույն եկեղեցին: Բեխենց վանքը: Կամուրջի սյուները: Դըզ-դալա: Անիի հատակագիծը:

583. Գերենիկ Եպս. Հայաստան: Անի ալբոմ. Բեյրութ. 1956 (Տպ. Անթիլիաս). 86 թ. նկ.:

Բովանդ. [Լուսանկ.] Կամուրջի մնացորդ Ախուրյանի վրա: Մեկ այլ կամուրջի մնացորդ Ախուրյանի վրա կառուցված: Աղջկաբերդի ընդհանուր տեսարան: Ախուրյանի կիրճը Անիի մոտ: Միջնաբերդ: Ախուրյանի ձոր: Բնակելի այրեր Ծաղկոցածորում: Հյուսիսային պարսպի Գլխավոր մուտքը՝ դրսեն: Հյուսիսային պարիսպներու Գլխավոր մուտքեն մինչեւ արեւմտյան անկյունը: Հյուսիսային պարիսպի արեւմտյան մասը՝ ներսեն: Հյուսիսային պարսպի արեւմտյան մասը՝ դրսեն: Հյուսիսային պարսպի Շախմատային մուտքը ու Գլածորի կողմի պարսպին անկյունը: Առյուծի բարձրաքանդակ պարսպի Գլխավոր մուտքեն կը ներկայացնի Անի քաղաքի զինանշանը: Հյուսիսային պարսպի արեւելյան մասը հեռուեն Կաթողիկե եկեղեցին: Ա-

րեւմտյան ամրություններ Միջնաբերդի կողմից: Գլածոր կամ Գլիծոր: Արեւմրտյան ամրություններ միջնաբերդի ստորոտին: Կուսանց վանքը բարձրադիր ժայռերու վրա: Ն. Մատի պեղած եկեղեցին: Պեղումները Ապուղամբենց եկեղեցու մոտ: Քանդակագարդ բեկորներ պեղումներից հանված: Քանդակագարդ աստղաձեւ մոզայիկ: Ջրամբար Բագրատունյաց ժամանակեն: Ժայռի մեջ հարդարված բույներ աղավմիներու համար: Միջնաբերդի Պալատական եկեղեցին հարավ-արեւմուտքեն [կառուցված Կամսարականների օրոք]: Առաքելոց եկեղեցվո գավթի ճակատը: Ավերակներ Առաքելոց եկեղեցվո: Առաքելոց եկեղեցվո գավթիքը: Առաքելոց եկեղեցվո արեւմտյան պատուհանի քանդակված շրջանակը: Առաքելոց եկեղեցվո խաչքարերը: Միջնաբերդի լանջի եկեղեցու հարավային դուռը: **Կաթողիկե Մայր եկեղեցի.** հյուսիս արեւելքեն [հարավային մուտքը, ներքնամասը արեւմուտքեն, պատուհանների քանդակագարդ շրջանակ, հարավային ճակատի կենտրոնական լուսամուտ, հարավային ճակատի լուսամուտ, հարավային ճակատի խորշերեն մեկը, արեւմտյան ճակատի զարդաքանդակները]: **Ապուղամբենց Ս. Գրիգոր եկեղեցին.** արձանագրությունները, լուսամուտի քանդակագարդ պսակը: Հովվի եկեղեցին: **Գագկաշեն Ս. Գրիգոր եկեղեցու ավերակները.** ներքին բեկորները եւ գմբեթակիր սյուները: **Ներքնամասը եւ ավերակները.** ներքին բեկորները եւ գմբեթակիր սյուները, ներքնամասը եւ գմբեթակիր մույթերը, եռահարկ եկեղեցին / Վերակազմ. **Թ. Թորամանյանի:** խոյակներ, քանդակագարդ արտաքին աղեղներ, բեկորներ, մուտքը: **Ս. Փրկիչ եկեղեցին.** գմբեթի քանդակները, արձանագրությունները, խաչքար, կամարներ եւ որմնանկարներ, մուտքը: **Վիմափոր եկեղեցի.** Աղջկաբերդի եկեղեցվո հարավային պատի արձանագրությունը: Պարոնաց պալատի մուտքի ճակատը: Ընդհանուր տեսարան Պայրոնաց պալատի: Աղջկաբերդի եկեղեցին: Կուսանց անապատի եկեղեցին: **Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին,** հարավ արեւմուտքից, գավթիքը հարավից, գմբեթի զարդաքանդակները, հարավային պատի զարդաքանդակները, գավթիք արեւմուտքեն, գավթիքի մաս մը, ներքնամասը, որմնանկարները, զարդաքանդակները: Ձիթհանի շենքը: Պեղումները Միջնաբերդի մեջ: Հյուսիսային պարիսպներ:

583ա. Հակոբ Կոջոյան = Акоп Коджоян: 1883-1959: Յուրահանդեսի կատալոգ / ՀՍՍՀ Կուլտ. մին-թյուն, Հայաստանի Պետ. պատկերասրահ: Հեղ. կազմող՝ Ի. Աղամյան, Ե., 1987, 64 էջ, նկ. Տեքստը՝ զուգահեռ ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից [Վերատպ.] Անիի ավերակները, 1919: Անիի ավերակները, 1922:

584. Հայ արվեստի նշխարներ = Памятники армянского искусства = Monuments de l'art Arménian: [Ալբոմ] / Առաջարանը եւ խմբ.՝ Ն. Յ. Մատի, չափագր. եւ գծագր.՝ Ն. Գ. Բունիաթովի: Պր. 1. Ս. Պետերբուրգ, 1915. (Անիի հնադարան):

Պր. 1. [Բունիաթով Ն. Գ.] Անի. Արքունյաց եկեղեցի = Аня Дворцовая церков = Ani: Eglise du Palais. 11 էջ, 20 ք. նկ., գծագր.:

585. Հայ ձեռագրային զարդանկարչություն = Орнаменты армянских рукописей = Ornaments of Armenien Manuscripts / Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ, Մատենադարան, Հայաստանի պետ. պատկերասրահ: Կազմ. եւ առաջաբանը՝ Լ. Ա. Դուրնովոյի, խմբ.՝ Ա. Շ. Մնացականյան, Ե.: Սովետ. գրող, 1978, 230 էջ, նկ. Տեքստը զուգահեռ օտար լեզ.:

Հայաստանի միջնադարյան կոթողային հուշարձաններ 9-13-րդ դարերի խաչքարերը. Ե., 1984... Տե՛ս ք. 497

586. Հայկական եկեղեցիներ = Армянские соборы = Armenian churches: [Ալբոմ տեքստով] / Տեքստի հեղ.՝ Բ. Արզումանյան, խմբ.՝ Ա. Հալաջյան, Ի. Բոնչեւ, Լիզորն, Էջմիածին, 1970 (Տպ. Ս. Էջմիածնի), 260 էջ, նկ. Տեքստը զուգահեռ օտար լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Անի, էջ 15: [Լուսանկ.] **Մայր տաճար.** Տեսքը հարավ-արեւելքից: Գմբեթը ներսից: Հարավային ճակատի մանրամաս: Ներքին տեսք: Ս. Գրիգոր տաճարի Գագկի Բագրատունու բարձրաքանդակ: Ս. Փրկիչ եկեղեցի: Ապուղամբենց եկեղեցի: Հովվի եկեղեցի: Հոնենցի եկեղեցու զարդաքանդակները [3 նկ.]: Ս. Գրիգոր Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին: Կուսանց անապատի ընդհանուր տեսքը: Կուսանց անապատի եկեղեցին:

587. Հայկական մանրանկարչություն: [Ալբոմ] / Առաջաբանը՝ Է. Կորխմազյանի, կազմ. եւ ձեւավորումը՝ Ա. Տոնիկյանի, Ե., 1967, 14 էջ, 22 ք. նկ. Տեքստը զուգահեռ օտար լեզ.:

Բովանդ-ից՝ Վերատպություններ, Մարգարե, «Ձուկ բերող Շերանիկը»:

588. Հայկական մանրանկարչություն = Армянская миниатюра = Miniatures armeniennes: [Ալբոմ] / Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ, Մատենադարան, ՀՍՍՀ պետ. պատկերասրահ: Առաջաբանը՝ Լ. Ա. Դուրնովոյի, խմբ.՝ Ռ. Գ. Դրամբյանի, Ե.: Հայաստան, 1967, 234 էջ, նկ. Տեքստը զուգահեռ օտար լեզ.:

Բովանդից՝ Մարգարե Ծաղկող. Հաղբատի ավետարան. էջ 204, 216, 227, նկ. 18-21:

589. Հայկական մանրանկարչություն = Армянская миниатюра = Miniature armeniennne: Դիմանկար: [Ալբոմ] / Կազմ. եւ առաջաբանը՝ Ա. Գեորգյանի. Ե.: Սովետ. գրող, 1982. 245 էջ, նկ.:

Բովանդից՝ Մանրանկարներ. Մարգարե. Սահակ Անեցի եւ Եղբայր Առաքել: Չուկ բերող Շերանիկ: Մանուշե եւ Գրիգոր Մազիսարոս. նկ. 8, 10, 112:

590. Հատկանշական ցուցակ բանգարանային ժողովածուների = Каталог музейных коллекции: Պր. 1-2. Ե., 1964-1982:

Պր. 1. Մուշեղյան Եվ. Հայերեն արձանագրությանը առարկաներ = Предметы с армянскими надписями / ՀԽՍՀ ԳԱ, Հայաստանի պետ. պատմ. բանգարան. 1964. 176 էջ+ հավել.:

Բովանդից՝ Փայտե իրերի վրա գրված արձանագրություններ. Գրակալ Անիից. ք. 26, 29, 30 [3 մմուշ]: Հավելվ.՝ Կարսի դրոշմագարդ կարասի բեկոր Անիից. ք. 330: Մեծ կարասի կամ թոնրի եզրի բեկոր Անիից. ք. 301, 302 [2 մմուշ]: Խաչ պղնձյա Անիից. ք. 307:

Պր. 2. Անի քաղաքի պեղումներից հայտնաբերված առարկաները / ՀՍՍՀ Կուլտ. միւն-թյուն, Հայաստանի Պատմ. բանգարան: Կազմ. Եվ. Մուշեղյան, պատ. խմբ.՝ Ա. Քալանթարյան. 1982. 164 էջ:

Բովանդից՝ Դրոշմագարդ կարասներ: Կավամաններ: Շքաղյուսներ: Հախճապակի: Ապակի: Ուլունքներ: Բնակելի շենքերի ներքին հարդարանքի գիպսե բեկորներ: Սնդկամաններ կամ ձվածեւ ամաններ: Չեռագործ գործվածքներ: Փայտե իրեր: Ոսկե իրեր: Մետաղե իրեր եւ առարկաներ: Հնագույն շրջանի դամբարաններից հայտնաբերված իրեր: Անիից անհատական համարների տակ գրանցված իրեր: [Լուսանկ.] Դրոշմագարդ կարասի բեկորներ [60 մմուշ]: Խփի բոնակ մարդակերպ: Երագ: Աղաման: Խաչքար [2 մմուշ]: Կավանոթի ծորակ: Խփի բոնակ: Մափորիկ [2 մմուշ]: Փարչ [3 մմուշ]: Սափոր [5 մմուշ]: Կճուճիկ [2 մմուշ]: Կճուճ ջրաման: Սրվակ: Սրվակ փոքրիկ: Ապակե բաժակի բեկոր [4 մմուշ]: Ապարանջանի բեկոր: Բաժակների բեկորներ [2 մմուշ]: Ապարանջան [2 մմուշ]: Կնիք-գեմմա: Ուլունք [3 մմուշ]: Ոսկե իրի բեկոր [2 բեկոր]: Ոսկորից այծի պատկեր: Փայտե իրի բեկոր: Ածելու կոթ: Ոսկե իր: Դանակի կոթ: Կոճակ ուլունք [3 մմուշ]: Գործիք [3 մմուշ]: Խաչ [6 մմուշ]: Կշեռք: Դանակ բիզ: Խաչ [18 մմուշ]: Կափարիչ [3 մմուշ]: Խաչվերացի սրսկման սափոր: Կանթեղ [2 մմուշ]: Աշտա-

նակի ձեւավոր ոտք: Չանգակ: Անոթի ձեւավոր բոնակ: Անոթի ձեւավոր ոտք: Ծարմանդի մաս: Խաչի ոտք [4 մմուշ]: Խաչ տապանակ [3 մմուշ]: Բուրվառ: Անոթի ոտք [3 մմուշ]: Անոթի կանթ: Կշեռքի նժարիկներ: Գործիք [2 մմուշ]: Շքասեղ [3 մմուշ]: Ծարմանդ: Հավանգի սանդիտոր: Մատանի [10 մմուշ]: Մատանի օդ: Չոդ: Շքասեղի գլուխ: Ասեղ: Բոժոժիկ [3 մմուշ]: Ծարմանդի գլուխ: Նախշագարդ իրի բեկոր: Գոտու բեկոր [3 մմուշ]: Հովակի գլուխ: Չույզ կճուճիկներ: Դաշույնիկ: Նետասլաք տերեւածեւ: Նետասլաք [8 մմուշ]: Նետասլաք գամ: Նիզակ: Չարդակոճակ: Արձանիկ-կողպեք: Կողպեք [2 մմուշ]: Սրվակ դաշույն [2 մմուշ]: Դաշույնի դաստակ: Ապարանջաններ: Մանգաղ: Փարչ 2 մմուշ]: Կավանոթ [4 մմուշ]: Սափոր [2 մմուշ]: Կճուճ [5 մմուշ]: Չահի [2 մմուշ]: Քրեղանի բեկոր [2 մմուշ]: Քրեղեն [3 մմուշ]: Հախճապակյա անոթի բեկոր [3 մմուշ]: Սելադոնե անոթի բեկոր: Թաս հախճապակյա: Թասի բեկոր: Քրեղան: Հախճապակյա անոթ [2 մմուշ]: Քրեղան հախճապակյա: Թաս հախճապակյա [4 մմուշ]: Թաս հախճապակյա ցանցկեն: Ապակյա անոթ: Ապակյա սրվակներ: Ապարանջան մատանի: Ապարանջանի բեկորներ: Գիպսե հարդարանքի բեկորներ [2 մմուշ]: Մարմարե սալի բեկոր: Սնդկամաններ: Սնդկամանների բեկորներ: Չեռագործի մմուշ [2 մմուշ]: Չեռագործ շոթա: Հյուսվածքաթել: Աշտանակի պատվանդան [2 մմուշ]: Չահի մաս: Իրի մաս: Գավազանի գլուխ: Գոլայիկ-դեղդիր: Չարդակոճակ: Կափարիչ: Քամիչ: Ասեղներ: Կախիկ զարդ: Ուլունքներ: Գավաք: Կաթսա: Երագ [2 մմուշ]: Ծարմանդ: Մեղալիտն: Կախիկ զարդ: Սկավառակ: Կափարիչ: Մազքաշի կեռ: Մախաք: Նետասլաք [8 մմուշ]: Դաշույն: Ապարանջաններ: Գրակալ [4 մմուշ]:

592. Հին հայկական մանրանկարչություն = Древнеармянская миниатюра: [Ալբոմ տեքստով] / Առաջաբանը՝ Լ. Ա. Դուրնովոյի. Ե.: Հայպետհրատ. 1952. [40] էջ, 60 ք. նկ. Տեքստը զուգահեռ ռուս. լեզ.:

Բովանդից՝ Մոդնու ձեռագիր (9-րդ դարի առաջին կես) նկարագարդման վայրը ենթադրաբար Անիի կամ Լոռու շրջանն է: [Վերատպ.] Մոդնու 11-րդ դարի առաջին կեսի ձեռագիր. Խորան [3 մմուշ], Ավետում: **Մարգարե. Հաղպատի 1211 թվականի ձեռագիր.** [Նկարագարդված է ենթադրաբար Հոռոմոսի վանքում: Կատարված է Անեցի Սահակ եւ Առաքել եղբայրների պատվերով]: Խորան [3 մմուշ]: Մուտք Երուսաղեմ:

593. Մառ Ն. Յ. Համառոտ ցուցակ Անվոն հնադարանի = Краткий каталог Анийского музея. - Մ. Պետերբուրգ. 1906. 32 էջ, 8 ք. նկ. (Անվոն շարք. 1). Տեքստը զուգահեռ ռուս. լեզ.:

594. Մխիթարյան Ա. Ուղեցույց Անի քաղաքի եւ շրջակա ավերակաց: (Ճանապարհորդների համար). Ալեք-պոլ, 1902 (Տպ. Ա. Մ. Մալխասյանցի). 35 էջ:

595. Շքեղ գեղարվեստական արքունի: [Ճարտարապետ. հուշարձան.]: Պր. 1. - [Թիֆլիս, 1903] (Ֆոտոտիպ Գնունի Մարիամ):

Բովանդ-ից՝ [Լուսանկ.] Անիի կաթողիկոսարանը: Ապարանք Բագրատունյաց: Ս. Փրկիչ:

Պալաքյան Գ. Ճ. Նկարագրություն Անիի ավերակներուն. Կ. Պոլիս, 1910: Տե՛ս ք. 75

Պատրիկ Առաքել. Հայկական տարագ. Ե., 1983: Տե՛ս ք. 504

596. Վարդգես Սուրենյանց = Вардрес Суренянц: 1860-1921: [Վերատպ. արքունի] / Տեքստի հեղ.՝ Մ. Ստեփանյան. Ե.: Էրեբունի, 1989. 12 էջ, 17 վերատպ. (Վրձնի հայ վարպետներ): Տեքստը զուգահեռ ռուս. լեզ.:

Բովանդ-ից՝ [Վերատպ.] Անիի կանանց ելքը եկեղեցուց: Ասպետ կինը [Այծենիկ Անեցիին]:

597. Վրույր Ա. Անի. Բագրատունյաց մայրաքաղաքը: Ստերեոսկոպ ժողովածու = Ани столица Багратидов. Ա. ք. եւ տ. 61 լուսանկ.:

Վրույր Ա. Անիում. Ե., 1979: Տե՛ս ք. 81

598. Քյուրքչյան Հ. Ավերք Հայաստանի = Ruins d Arménie. Հտ. I. Անի մայրաքաղաք Բագրատունյաց: [Լուսանկ. հավաքածու]. Ե., ա. ք. 40 լուսանկ.:

Ֆերվաճյան Ա. Անի: [Վերատպ. արքունի]: Տե՛ս ք. 1059:

Հոդվածներ

Ազգատոհմ Բագրատունյաց: [Տոհմաձառ] // Ալիշան Ղ. Շիրակ: Տե՛ս ք. 57:

Ազգացուցակ Բագրատունի թագավորաց կողմանց Գուգարաց եւ Ար-

ցախտ // Ալիշան Ղ. Հայապատում. Վենետիկ, 1901. Տե՛ս ք. 121 (հտ. 2):

599. Անի քաղաքի քանդարանի էսքիզային նախագիծ =Эскизный проект музея в г. Ани: [Ճակատ] / Ճարտ.՝ Ալ. Թամանյան // **Զորյան Լ. Ս.** Թամանյան. Ե., 1978. էջ 7:

Անիի հատակագիծը // Բամաջյան Կ. Անի: Անիի հիշատակը. 1 ք. ծավլ.: Տե՛ս ք. 582

600. Անի քաղաքի եկեղեցիները: Ուղեցույց քարտեզ / Հեղ. կազմ.՝ Կ. Մաքետոսյան // Էջմիածին. 1994. ք. 11-12. էջ 56, 1 ք. ներդ.:

601. Մաքետոսյան Կ. Ճանաչենք Անին: Անի քաղաքի հատակագիծը // Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 22-27:

603. Պալասանյան Ս. Անիի ավերակների լուսանկարների առիթով // Վարժարան. Թիֆլիս, 1882. ք. 1-2. էջ 55-56:

Տեղացույց քաղաքին Անվո: [Քարտեզ] // Ալիշան Ղ. Շիրակ. Վենետիկ, 1881. 1 ք. ծավլ.: Տե՛ս ք. 57:

**БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ
УКАЗАТЕЛЬ**

ИСТОРИЧЕСКИЕ И ЭПИГРАФИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ

Книги

604. Академику Н. Я. Марру. XLV: [Юбилейный сб.] / ЛН СССР; Ред. [И. И. Мещанинов]. М.; Л., 1935. 787 с.: ил.

Из содерж.: Гюзальян Л. Т. Персидская надпись Кей-султана Шеддадида в Ани. С. 629-641: ил.; Крачковская В. А., Крачковский И. Ю. Из арабской эпиграфики в Ани. С. 671-695: 2 л. ил.

605. Армянские надписи в Карсе, Ани и в окрестностях последнего / Пер. Н. О. Эмин. М., 1881 (Тип. А. В. Кудрявцевой). 88 с.

Из содерж.: Ани. В центре города: Соборная церковь; Церковь во имя Спасителя (Пркич); Церковь Григория-Просветителя (Лусаворич); Церковь во имя Апостолов (Аракелк); Церковь во имя Святого Григория.

606. Бартольд В. Персидская надпись на стене анийской мечети Мануче. С. Петербург, 1911 (Тип. Импер. АН). 44 с.: 4 л. ил. (Анийская сер. 8 5).

607. Закарий Канакерци, Хроника / АН СССР, Отд. Вост., Ин-т древ. рукописей им. Месропа Маштоца "Матенадаран"; Пер. с арм., предисл. и коммент. М. О. Дарбинян-Меликян. М.: Наука, 1969. 320 с. (Памятники письмен. Востока. 24).

Падение Анийского царства и переселения остатков рода Багратуни, в том числе и Ростам-хана в Грузию: с. 188.

607а. История и восхваление венценосцев / АН Груз. ССР, Ин-т истории груз, лит-ры им. Руставели; Предисл., пер. и примеч.: К. С. Кекелидзе. Тбилиси, 1954. 110 с.

Сведения об Ани (Аниси): с. 21, 23, 25, 26, 80-82.

608. История Мар Яболахи 3-й и Раббан Саумы [XII-XIV вв.] / АН СССР, Ин-т Востоковед.; Исслед., пер. с сирийск. и примеч. Н. В. Пигулевской. М.: Изд. Вост. лит., 1958. 161 с.: ил.

609. Киракос Гандзакечи. История Армении / АН СССР, Отд. истории, Ин-т древ. рукописей им. Маштоца Матенадаран; Предисл., пер. с древ. арм. и коммент. Л. А. Ханларян; Отв. ред. М. О. Дарбинян-Меликян. М.: Гл. ред. Восточ. лит. "Наука", 1976. 357 с. (Памятники письмен. Востока).

Об Ани: с. 29, 30, 81, 84, 87, 118, 123, 165, 166, 244, 258, 267, 268, 270, 275, 282, 285.

610. Кучук-Иоаннесов Х. И. Армянская надпись из Карсу-базара. Симферополь, б. г. (Тип. Тавр. губерн. земства). 6 с. Отд. отт. из "Изв. Таврич. ученой археол. комис.", 8 44.

611. Марр Н. Я. Камень с армянской надписью из Ани в Азиатском музее. С. Петербург, 1910 (Тип. Импер. АН). (1150-1151) с. Отд. отт. из "Изв. Импер. АН".

612. Марр Н. Я. Новые материалы по армянской эпиграфике: Ани. - Аламан. - Мрен. - Богаран. - Еревандакерт. - В. Талин. - С. Петербург, 1893 (Тип. Импер. АН). - (69-103) с.: ил. - Отд. отт. из "Зап. Вост. отд. Импер. рус. археол. о-ва". С. Петербург, 1894. Т. 8. С. 69-103.

612а. Матиане Картлуса / АН Груз. ССР; Предисл., пер. и примеч. М. Д. Лордкипанидзе Тбилиси: Мецниереба, 1976. 99 с. (Памяти, грузин. ист. лит.).

Сведения об Ани: с. 49, 50, 52, 53, 54, 73, 84, 85, 87.

613. Мхитар Гош, Албанская хроника / АН Азерб. ССР, Ин-т истории. Баку, 1960. 33 с. События в Ани XII в.: с. 18-19.

Орбели И. А. Свод армянских надписей. Вып. 1. Городище Ани. См. 8 9:

614. Псевдо Шапух Багратуни. История Анонимного Повествователя / Ин-т древ. рукописей им. Месропа Маштоца при Сов. Мин-ов Арм. ССР "Матенадаран"; Пер. с древ. арм. М. О. Дарбинян-Меликян, Е.: АН Арм. ССР, 1971. 238 с.

Текст парал. на арм. яз.

615. Смбат Спарамет, Летопись / Пер. с древнеарм., предисл. и примеч. А. Г. Галстяна; Отв. ред. Э. Б. Агаян. Е.: Айастан, 1974. 198 с.

Сведения об Ани: 1, 3-4, 14, 19, 20-22, 24, 25, 28, 35, 49, 52, 56, 64, 69, 86, 88, 101, 122.

616. Степанос Таронский. Всеобщая история Степаноса Таронского Асохика по прозванию, писатель XI столетия. Кн. 1-3 / Пер. Н. Эмин. М., 1864.

Кн. 3. XLVII. О построении царем Гагиком в городе Ани большой церкви во имя Святого Григория: с. 204-205.

617. Хачатрян А. А. Корпус арабских надписей Армении VIII-XVI вв. = Դիվան չալուստանի արարերն արձան-վիճազորության VIII-XVI դդ. Вып. 1 / АН Арм. ССР, Ин-т Востоковед; Отв. ред.: О. Г. Большаков. Е., 1987. 235 с.: 42 л. ил.

Из содерж.: Ширак: Ани [прорисовка араб. надписей и пер. на рус. яз.] с. 4-59; [Ил.]: Строительная надпись (фриз) на стене мечети "Мануче" в городе Ани [3 фрагм.]; Строительная надпись на башне внешней Анийской стены [2 фрагм.] / Прорисовка Н. Ханькова; Строительная надпись ворот Вышгорода Ани [2 вида] / Фото А. Калантара; Общий вид эпиграфических материалов Анийского музея древностей, 1914 г. [4 фрагм.] / Фото А. Калантара; [4 эпитафии на сундукообразных надгробиях в Ани, фото 1914 г.]; Эпитафия на боковой грани каменного изваяния барана в Ани (XIII в.).

Статьи

618. Броссе [М]. Разбор анийских надписей // Кавказ. Тифлис, 1852. 8 18-21.

Надписи, скопированные из развалин Ани.

620. Крачковская В. А. Арабская надпись из раскопок Н. Я. Марра в Ани: Докл. на объедин. заседании ИИМК АН СССР и ЛГУ в Ленинграде, посвящ. памяти Н. Я. Марра // Краткое сообщ. / АН СССР, Ин-т истории матер. культуры им. Н. Я. Марра. М.; Л., 1947. Вып. 15. С. 15-36: ил.

622. Крачковская В. А. О кувфической надписи на башне внешней стены города Ани // Folia Orientalia. Краков, 1970-1971. Т. 12. С. 103-111.

623. Орбели И. А. Армянские надписи на камне на Христ. Восток. Петроград, 1916. Т. 5, вып. 2. С. 147-155; Отд. отд. Петроград, 1917 (Тип. АН). 8 с.: 2 л. табл.

Из содерж.: Надпись Укана и Папкана о построении колокольни в г. Ани.

624. Орбели И. А. Две строительные надписи князей Камсараканов // Христ. Восток. Петроград, 1915. Т. 3, вып. 3. С. 298-306.

625. Орбели И. А. О двух терминах в надписях Ани // Изв. Рос. Акад. истории матер, культуры. Л., 1921. Т. 1. С. 111-117.

626. Орбели И. А. Шесть армянских надписей VII-X вв. // Христ. Восток. Петербург, 1914. Т. 3, вып. 1. С. 72-91. Отд. отд. Петербург, 1914 (Тип. Импер. АН). (72-91) с.: ил., 2 л. табл.

ИСТОРИЧЕСКАЯ ГЕОГРАФИЯ, ОПИСАНИЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ

Книги

627. Каракаш Н. За Кавказским хребтом: Очерки природы и быта. С. Петербург, 1904. 128 с.: ил.

Гл. 13. Мертвый город [об Ани]. С. 114-128.

628. Ковалевский Е. П., Марков Е. На горах Араратских: (Из поездки студент, экспедиции по Закавказью). М., 1889 (Тип. А. Гатцука), 318 с.: ил.

Из содерж.: Древняя столица Армении; Переезд в Карс (об Ани): с. 233-244.

629. Линч Г. Ф. Б. Армения: Путевые очерки и этюды. В 2-х т-ах. Тифлис, 1910 (Тип. М. Мартиросянца).

Т. 1. Русские провинции. 1910. 597 с.: ил., карт.

Гл. 17. В Ани и в Карсе. С. 408-430: ил.

Гл. 18. Ани и армянское средневековое царство. С. 430-501: ил.

Содерж.: [Фотоил., планы]: Стены и вход в г. Ани с востока; Собор с юго-востока; Ниша в восточной стене Собора; Церковь Св. Григория с запада; Северная стена церкви Св. Григория; Часть портика церкви Св. Григория; Мечеть и минарет; Портал часовни близ цитадели; Часовня Св. Григория, вход; Внутренность часовни Св. Григория; Часовня Искупителя; Дверь замка; Портал церкви Св. Апостолов с запада; Восточный фасад церкви Св. Апостолов с запада; Здание в цитадели; Замок; План разрушенного города Ани; Барельеф в внутренней стене прохода.

630. Марков Е. Русская Армения: Зимнее путешествие по горам Кавказа. Б. м. и г. (107-137, 485-538, 6-52, 433-468) с.

Из содерж.: Развалины Ани, древней столицы царства армянского: с. 24-40.

631. Муравьев. Грузия и Армения. Ч. 1-3. С. Петербург, 1848 (Тип. 3-его отд. Импер. канцелярии).

Ч. 2. Армения. 331 с.

Из содерж.: Развалины Ани.

632. Симеон Лехаши. Путевые заметки / АН Арм. ССР, Ин-т древ. рукописей им. Месропа Маштоца "Матеналаран"; Пер. с арм., предисл. и коммент. М. С). Дарбинян; Отв. ред. К. Л. Мелик-Оганджанян. М.: Наука, ред. Восточ. лит., 1965. 323 с. (Памятники письмен. Востока. IX).

Из содерж.: Армянский язык. Анийцы: с. 248-249.

Статьи

634. Андреев А. На развалинах армянской Пальмиры: (Из путевых впечатлений) // Ист. вестник. С. Петербург, 1898. Г. 1. С. 225-264: ил.

635. Ани / Подпись: П. М. // Армянский вестн. М., 1916. 8 33. С. 7-9: ил.

* 636. Воспоминание о Закавказском походе 1854 и 1855 годов // Воен. сб. 1860. 8 л.

Из содерж.: Развалины города Ани.

* 637. Иванов И. Взгляд на судьбу города Ани // Кавказ. Тифлис, 1855. 8 83-88.

638. Радди Г., Сивере Г. Предварительный отчет о путешествии Д-ра Г. Радде и Д-ра Г. Сиверса по Кавказу и Армянскому плоскогорью в 1875 г. // Изв. Кавказ, отд. Импер. рус. географ. о-ва. Тифлис, 1876. Т. 4. С. 193-223. Об Ани: с. 208, 210.

639. Спасский-Автономов К. Второе посещение Арарата: (Из путевых заметок) // Отечест. зап. С. Петербург, 1845. Т. 38 (8 8). С. 12-25. Описание г. Ани: с. 15-16.

640. Токарев. Горная дорога от Дарачичага до Алексадрополя // Кавказ. Тифлис, 1851. 8 63, 64. Также о развалинах г. Ани.

641. Хатисов А. В Ани: Из дорожных впечатлений // Тифлис. листок. 1909. 7 июля.

ИСТОРИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Книги

642. Абаза В. А. История Армении. С. Петербург, 1888 (Тип. Н. И. Скороходова). 121 с.

Из содерж.: Время персидских наместников марзпанов [об объединении армянских нахараров во главе марзпана Смбата Багратуни]; Остиканы дамаских халифов (от 702-1021 гг.) [столицей Армении стал Ани, вокруг города построили крепостные стены и другие великолепные сооружения. Престол перешел к Гагику Первому]; Время нашествий сельджукских турок (от 1021-1080 гг.).

643. Абиш Г. В. Ани. Тифлис, 1845. (272-343) с.: 2 л. черт.

643а. Багратиони Д. История Грузии / Предисл. и публ. А. А. Рогава. Тбилиси: Мецниереба, 1971. 272 с. О г. Ани: с. 63, 64, 66, 102, 109, 111.

643б. Баратова С. История Грузии. Тетрадь 1-5. С. Петербург, 1865 (Тип. С. Сушинского).

Тетрадь 3. История средних веков. (1-82) с.

Об Ани: с. 17, 61, 62, 64, 65, 77.

Тетрадь 4-5. История средних веков: от владычества сельджуков до нашествия монголов. (1-100) с.

Из содерж.: Завоевание Ширвана и присоединение части Армении [также г. Ани]; Царствование Дмитрия 1-го: Город Ани уступлен Падлону; Салдух разбит и взят в плен под стенами Ани; Последние восемь лет царствов. Тамары (с 1204 по 1212) [также о г. Ани].

* 644. Бенешевич В. Н. Три анийские надписи XI века из эпохи византийского владычества. Петербург, 1921.

645. Брюсов В. Летопись исторических судеб армянского народа = Հայ փոքրիկի պատմական բնութիւնը և արեւելահայկեացի արեւելահայկեացի / АН СССР, Арм. ФАН, Ин-т истории и матер. культуры. Е.: Изд. Армфана, 1940. 182 с.: 3 л. слож. карт. Библиогр.: с. 116-121.

Гл. 6. Царство Багратидов: его постепенный рост, эпоха расцвета и начало распада... С. 65-77.

Гл. 7. Внутренняя жизнь Армении в периоды владычества византийского, персидского и арабского; Вероисповедная, борьба и анти-халкедонизм; Перевод св. Писания (библии) на армянский язык; Золотой век армянской литературы. Искусство (архитектура, скульптура, живопись) раннего средневековья и при арабах; Культура Багратидского периода; Багратидский Ани; Просвещение IX-XI вв.; Литература Багратидского периода (V-XI вв.). С. 78-90.

Гл. 9. Грузинский период армянской истории: княжество Захаридов. Новый расцвет Ани... С. 103-113.

646. Глинка С. Обзорение истории армянского народа от начала бытия

его до возрождения области армянской в Российской империи. Ч. 1-2. М., 1832-1833 (Тип. Лазарев. ин-та Восточ. яз.).

Ч. 2. 1833. XVIII, 294 с.

Кн. 8. Прекращение поколения Багратуниского или Багратянского: с. 169-199.

647. Грен А. Династия Багратидов в Армении. Б. м. и г. (52-139) с. Отт. из «Журн. Мин-ва народ. просвещения».

Об Ани - столице Багратидов, как стратегическом укреплении и культурно-ремесленном центре региона: с. 67, 106-107, 109-111, 118, 119-121, 124, 126-127, 130.

648. Григорян В. Р. История армянских колоний Украины и Польши (армяне в Подолии) = Ուկրաինայի և Լեհաստանի հայկազան գաղութների պատմությունը (Հայերը Պոդոլիայում) / Матенадаран, Ин-т древ. рукопис. им. Маштоца. Е.: АН Арм. ССР, 1980, 291 с.: 5 л. ил., 1 л. слож. карт. Библиогр.: с. 257-274.

Переселение анийцев в Польшу и Молдавию. Анийская икона Св. Богоматери в Каменецке: с. 8, 49, 79, 187.

648а. Джанашвили М. Г. Царица Тамара. Тифлис, 1900 (Тип. М. Шардзе), 128 с.

О событиях в Ани: с. 7, 9, 11, 13-14, 16, 96, 98.

649. Зулалян М. К. Вопросы древней и средневековой истории Армении в освещении современной турецкой историографии = Հայաստանի հին և միջին դարերի պատմության հարցերի լուսարանումը արդի քուրթ պատմագրության մեջ. Е.: АН Арм. ССР, 1970. 148 с.: 5 л. карт. Библиогр.: с. 144-147. Резюме на англ. яз.

Сведения об Ани: с. 43, 44, 60-61, 91, 98, 101-102.

650. История армянского народа. Ч. 1 / Ин-т истории АН Арм. ССР; Под ред.: Б. Н. Аракеяна, А. Р. Иоаннесяна. Е.: Айастан, 1951. 290 с.

Из содерж.: Армения 20-50-ых годов X столетия: Столица Ани: с. 129-130; Расцвет Анийского царства: с. 134-135; Ремесло и торговля [о производстве керамики в г. Ани]: с. 138-140; Города: Ани: с. 140-142; Борьба с византийской агрессией и сельджуками; Падение армянских царств; Ослабление и

расчленение Анийского царства; Борьба за Анийское царство; Падение Анийского царства: с. 144-152; Армения под кратковременным владычеством Византии [о правлении Баграта городом Ани]: с. 152-153; Господство сельджуков в Армении [осада Ани Алп-Арсланом]: с. 154-155; Восстание жителей Ани и присоединение Ширака к Грузии; Борьба за Ани, усиление Захаридов: с. 159-160; Города, ремесло и торговли [также об Ани]: с. 164-171; Армянская культура X-XIII вв. [также об Анапии Ширакаци]: с. 180; Григори Магистр-Пахлавуни [с. 185]: с. 184-186; Искусство, архитектура [также об архитекторе Трдате и архитектур. школе Ани]: с. 187-141.

651. Каждан А. П. Армяне в составе господствующего класса Византийской империи в XI-II вв. = Հայերը բյուզանդական կայսրության պաշտպան կազմում 11-12-րդ դարերում / АН Арм. ССР, Ин-т истории; Ред. С. Т. Еремян. Е., 1975. 190 с.

Из содерж.: Анийский дом: с. 36-37; Пахлавуни (Григор Магистр): с. 37-38; [Гагик Анийский и Анийское царство: с. 15, 31, 34-40, 49, 61, 65, 112, 122-124, 139-142, 145, 148, 157-158].

* 652. Кишмишев, Война в Турецкой Армении. М., 1884.

653. Лордкипанидзе М. Д. История Грузии в XI-начале XIII века: (Науч.-попул. очерк). Тбилиси: Мецниереба, 1974. 211 с.

Из содерж.: Внешняя политика Грузинского царства: Взаимоотношения с Арменией [также Анийские Багратиды: с. 77-81]; Государство Давида Строителя [Анийское царство: с. 108, 112, 113, 120, 121, 123]; Политическое положение 20-70-ых годов XII в. [Ани: с. 127-131, 137-139].

654. Манандян Я. А. О торговле и городах Армении в связи с мировой торговлей древних времен (V в. до н. э. - XV в. н. э.). 2-ое изд. / ЕрГУ; Отв. ред. М. С. Асратян. Е., 1954.

Гл. 5. Торговое значение Армении в эпоху арабского халифата и царства Багратидов. С. 189-259.

Гл. 6. Торговля и города Армении после падения Багратидского царства. С. 260-322.

655. Марр Н. Я. Ани. Е.: Армгиз, 1939. 249 с.: 2 л. карт. Библиогр.: с. 230-249.

656. Марр Н. Я. Ани: Книжная история города и раскопки на месте городища / Гос. акад. матер. культуры; Отв. ред. Ф. В. Кипарисов. Л.; М.: Гос. соц. эконом, изд., 1934. 133 с.: 59 л. ил.

657. Марр Н. Я. IX Анийская археологическая кампания. Петроград, 1919.

658. Марр Н. Я. Кавказский культурный мир и Армения = Հովհաննիս Բաղդասարի Անիի մշակութային աշխարհը և Հայաստանը = The Caucasian cultural world and Armenia. Е.: Гандзасар, 1995. 400 с.; То же: Петроград, 1915 (Тип. Сенатская). 53 с.

Из содерж.: Армения: Армянские Багратиды и новое армянское царство (X-XI в.); Падение нового армянского царства (1045 г.); Армянский город Ани; Расцвет нового армянского искусства (XII-XIII вв.); Разгром Армении монголами; Падение Ани; Эмиграции; Коренная Армения и колониальные армяне: с. 53-103.

659. Марр Н. Я. Об учреждении Анийского археологического института: Список печатных работ по археологии, появившихся в свет и связи с организацией исследования древностей города Ани и его окрестностей: [14 назв.]. С. Петербург, 1910 (Тип. Импер. АН). (438-446) с.

660. Помяловский И. Сборник греческих и латинских надписей Кавказа: Для 5-го археол. съезда в Тифлисе. С. Петербург, 1881 (Тип. Импер. АН). 95 с.: табл. 8 л.

Надписи Ани: с. 74-75: ил. 8 143-144.

* **660а. Потто В.** Кавказская война в отдельных очерках, эпизодах, легендах и биографиях. Т. 3. С. Петербург, 1888.

661. Худобашев А. Обзорение Армении в географическом, историческом и литературном отношениях / Собрал и сост. А. Худобашев. С. Петербург, 1859. 535 с.: 1 л. карт + прилож.

Из содерж.; Примеч.: Поколение Багратидов: с. 501-505. [Царство Багратидов и столица Ани: с. 310, 317-326, 328, 330].

662. Чалоян В. К. Армянский репессанс / Отв. ред. Н. И. Конрад. М.: АН Арм. ССР, 1963. 176 с. Содерж.: Обзор политической истории Анийского периода Армении.

662а. Челидзе В. Исторические хроники Грузии: XI-XII / Пер. с груз. А. Беставашили: Ред.: Г. Г. Берадзе. Тбилиси: Мерани, 1988. 320 с.

О событиях в Ани: с. 109-112, 113, 135-137, 138. 139, 149-153, 155, 157, 158, 159, 160, 222.

663. Шопен И. Исторический памятник: состояние Армянской области в эпоху ее присоединения к Российской империи. С. Петербург, 1852 (Тип. Импер. АН). 1231, IV с.

Из содерж.: В округах: Ширакском [об Ани: с. 50-51]; Востиканы или наместники халифов Дамасских 702-1021 по Р. Х. С.: с. 136-144; Сельджуков 1021-1088 по Р. Х. С.: с. 144-149; Владычество грузин с 1088-1220 по Р. Х. С.: с. 149-153.

664. Юзбашян К. Н. Армянские государства эпохи Багратидов и Византия IX-XI вв. / АН СССР. М.: Наука, 1988. 300 с. Рец.: Степаненко В. П. см. 8 694.

Статьи

665. Ани: [Историч. справка] // БЭ. Т. 1. С. Петербург, 1902. С. 646; БСЭ. Т. 2. М., 1926. С. 755-756: ил.; БСЭ. 1970. С. 29-30: ил.; Энцикл. словарь: в 2-х т-ах. Т. 1. М., 1963. С. 53: ил.

666. Ани: [Историч. справка] / Подпись: П. М. // Армянский вестн. М., 1916. 8 33. С. 7-9: ил.

667. Арутюнова В. А. К истории падения Ани: [О личности «царского раба» в «Истории» Михаила Атталиата] // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР, 1967, 8 9. С. 97-103.

668. Арутюнова-Фиданян В. А. Армянские средневековые историки об экспансии Византийской империи на Восток в X-XI вв. // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1978. 8 2. С. 191-206. Резюме на арм. яз.

О падении Анийского царства: с. 194-195.

669. Арутюнова-Фиданян В. А. Византийские правители фемы Иверии // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1973, 82. С. 63-78. Резюме на арм. яз.

Об Анийском царстве: с. 63, 67, 73, 75, 76, 78.

670. Арутюнова-Фиданян В. А. Еще раз о феме «Иверия» // Кавказ и Византия. Е., 1979. 8 1. С. 36-55.

671. Бакрадзе Д. Историко-этнографический очерк Карсской области // Изв. Кавказ. отд. Импер. рус. географ. о-ва. Тифлис, 1882-1883. Т. 1. С. 192-202.

О памятниках Ани: с. 6-8, 198-199, 202.

672. Бартикян Р. М. «Эникион» в Византии и столице армянских Багратидов в Ани в эпоху византийского владычества (1045-1064 гг.) // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1968. 8 2. С. 117-128. Резюме на арм. яз.

* 673. Броссе. О результатах исследований Кестнера по разбору надписей Ани // Кавказ. Тифлис, 1852. 8 18-21.

674. Брюсов В. Летопись исторических судеб армянского народа от VI в. до Р. Хр. по наше время // Брюсов и Армения. Кн. 1. Е., 1988. С. 135-238. Библиогр.: с. 239-245.

Гл. 6. Царство Багратидов: его постепенный рост, эпоха расцвета и начало распада; Царство Арцрунидов, Ванандское и др.; Армянские междоусобицы и захват армянских областей византийцами; Завоевания турок-сельджуков; Состояние Армении в конце XI века. С. 191-214.

Гл. 9. Грузинский период армянской истории. Княжество Захаридов. Новый расцвет Ани; Нашествия монголов и турок-османцев; Армения под властью турок и персов. Переход армянских областей к России; События новейшего времени (1065-1915); Культура Грузинской Армении; Литература XII-XVII вв.: Средневековая лирика; Новоармянская литература; Армянские колонии и армянское возрождение (XIII-XX вв.) С. 227-238.

675. Воспоминания из походов в Азиатской Турции 1877-1878 / Подпись: N. N. // Сборник военных рассказов. Т. 5. С. Петербург, 1879. С. 11- 113. Об Ани: с. 18-20.

676. Джанполадян Р. М. О двух тканях из Ани и Болгар // Краткие сообщения / АН СССР, Ин-т археол. М., 1972. Вып. 132. С. 46-53. ил.

677. Джанполадян Р. М. О некоторых терминах для общественных зданий в надписях Ани // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1977. 84. С. 175-182. Резюме на арм. яз.

678. Джанполадян Р. М. Организация ремесла в Ани X-XIII вв. // Бартольдские чтения: Тез. докл. М., 1476. С. 42-43.

679. Еремян С. Т. Присоединение северо-западных областей Армении к Византии в X веке // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1971. 8 3. С. 3-16. Резюме на арм. яз.

Анийское царство: с. 7-8, 10, 11, 12, 13, 14.

* 680. Крачковская В. А. Печать Багратида Ашота с арабской надписью // КСИИМК. М.; Л., 1946. С. 112-117.

681. Лекция Тораманяна [также об исслед. Ани] / Подпись: М. Т. // Кавказ. Тифлис. 1914. 19 марта. С. 3.

682. Маргарян А. Г. К истории и хронологии внутриклассовой борьбы в Грузии и Северной Армении 30-50-х годов XII в. // Кавказ и Византия, Е., 1979, Вып. 1. С. 56-66.

Анийское царство: с. 57, 65.

683. Марр Н. Я. Ани, столица Древней Армении: (Историко-археол. набросок) // Братская помощь пострадавшим в Турции армянам. 2-ое изд. М., 1898. С. 197-222: ил.

684. Марр Н. Я. Армения: (О раскопках и археол. работах 1893 г.) // Отчет Импер. археол. комиссии за 1893 год. С. Петербург, 1895. С. 33-36.

685. Марр Н. Я. Надпись Епифания, католикоса Грузии: (Из раскопок в Ани 1910 г.) // Изв. Импер. АН, сер. VI. С. Петербург, 1910. Т. 4, вып. 17. С. 1433-1442: 2 л. табл.

686. Марр Н. Я. Раскопки в Эриванской губернии // Отчет Импер. археол. комиссии за 1892 г. С. Петербург, 1894. С. 75-86: ил.

687. Матевосян Р. И. Падение Багратидского царства по данным армянских источников XI-XIII вв. // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1988. 8 10. С. 64-72. Резюме на арм. яз.

688. Матевосян Р. И. Политические группировки в Багратидском царстве накануне захвата Ани Византией (1041-1045 гг.) // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1990. 8 8. С. 43-50, 8 9. С. 57-64. Резюме на арм. яз.

689. Микаелян В. Армянские переселения в средние века: (Общ. обзор) // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1988. 8 2. С. 59-65. Резюме на арм. яз.

Также о депортации жителей Ани: с. 61.

690. Мурадян П. М. Проблема конфессиональной ориентации церкви Онеца: (Крит. анализ источников и литературы) // Кавказ и Византия. Е., 1987. Вып. 5. С. 36-66.

691. Мурадян П. М. Строительство и конфессия церкви Тиграна Онеца по памятникам эпиграфики // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР, 1985. 8 4. С. 174-190. Резюме на арм. яз.

692. Мушегян Х. Нумизматика истории // Հանդես տնօրյա. Վիճակ 1994. էջ 65-114. Монеты, найденные в Ани: с. 82, 83, 86.

* 692а. Степаненко В. П. К идентификации личности Веста в «Матнаве Картлуса» // ВВ. Т. 41 М., 1980. С. 163-172.

693. Степаненко В. П. Неизвестный катепан Иверии и Халдии Спафарий Роман // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1991. 8 2. С. 163-169. Резюме на арм. яз.

Также надписи на соборе Богоматери в Ани.

694. Степаненко В. П. [Рецензия] // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1990. 8 2. С. 223-226. На кн.: Юзбашян К. Н. См. 8 664.

695. Тер-Гевондян А. А. Арабские эмираты в Армении при Багратидах // Краткие сообщ. / Ин-т народов Азии. М., 1961. [Вып.] 47. С. 71-74.

Борьба армянского народа против арабских халифов и становление Ани столицей Багратидской Армении.

* 695а. Юзбашян К. Н. Грузинские послы в Ани в 1045 г. // Византиноведческие этюды. Тбилиси, 1978. С. 156-160.

* 696. Юзбашян К. Н. К хронологии правления Гагика I Багратуни // Античная древность и средние века. Свердловск, 1973. Вып. 10.

* 697. Юзбашян К. Н. Скилица о захвате Анийского царства в 1045 г. // Византийский временник. М., 1979. Т. 40.

АРХЕОЛОГИЯ, АРХИТЕКТУРА

Книги

698. Агабабян Р. А. Композиция купольных сооружений Грузии и Армении = Վրաստանի և Հայաստանի գմբեթավոր շենքերի կոմպոզիցիան / Отв. ред.: М С. Мачавариани, С. А. Сафарян. Е.: Армгосиздат, 1950. 128 с.: ил., 1 л. табл. Библиогр.: с. 123-126.

Архитектура г. Ани: с. 94-96, 98-99, 102-103, 105, 109, 110.

699. Аладашвили Н. Об изображении ктиторов в монументальной скульптуре Армении и Грузии (VI-VII и X вв.): 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 15 с.

Скульптура Гагика 1-го в церкви Св. Григория в Ани: с. 7-8.

700. Амиранашвили Ш. История грузинского искусства, М.: Искусство, 1963. 470 с.: 150 л. ил.

Об архитектуре г. Ани: с. 111, 112, 114, 150, 186, 236, 253, 265, 309.

701. Арутюнян В. М. Город Ани: Из истории градостроительства средневековой Армении. Е.: Армгосиздат, 1964. 91 с.: ил., план.

Содерж.: История возникновения и строительства города; История изучения городища; Местонахождение и планировочная структура города; Коммунальное хозяйство и благоустройство; Памятники церковной архитектуры; Инженерные сооружения и гражданские здания; [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Деталь обрамления каминя [2 вида]; Общий вид ущелья реки Ахурян; Соборная и другие церкви у обрыва ущелья; Городские стены у церкви Тиграна Онеца; Общий вид ущелья Ахурян у обрыва мечети Мануче; План Дворца Багратидов / По Т. Тораманяну; План Дворцовой бани / По Т. Тораманяну; План жилого квартала в старом городе / По Н. Я. Марру; Смбаховы стены у спуска Игадзор / Фото М. и Н. Тьерри; Пещерные жилища; Жилье с несколькими комнатами; Комната с нишей; Голубятни, высеченные в скале; Помещение с большой нишей; Смбаховы стены [3 вида]; План расположения Смбаховых стен; План Карсских ворот / По П. Е. Княгницкому; Горельеф барса-герба города Ани; Главные ворота; Главные ворота с внутренней стороны; Карсские ворота; Двинские (Шахматные) ворота; Магасберд со стороны ущелья; Замок Тигнис; Водопровод на улице Ани. Дворцовая церковь: Деталь ниши; Дворцовая церковь, внутренняя стена; Церковь Мичнаберда. **Кафедральная церковь:** Интерьер; Обрамление ниши на южной стене; План церкви Гагикашен / По Т. Тораманяну; План церкви Абугамренц; План церкви Спасителя; План церкви Аракелот; План церкви Тиграна Онеца / По Т. Тораманяну; Гагикашен, общий вид развалин; Статуя царя Гагика; Церковь Абугамренц, общий вид; Церковь Спасителя; Церковь Онемил; Роспись на полукуполе церкви Онеца; Деталь южного фасада; Общий вид с юго-запада; Внутренняя роспись [Шествие царя Трдата]; Церковь Девичьего монастыря; План Пастушьей церкви; План Скальной церкви; План Дворца Парона / По Т. Тораманяну; Девичий монастырь и ущелье реки Ахурян; Церковь Бахтагеки / Реконстр. Т. Тораманяна; **Пастушья церковь:** Общий вид развалин, разрез / Реконстр. Т. Тораманяна; Общий вид развалин моста на реке Ахурян; Реконструкция моста на реке Ахурян / По Т. Тораманяну; План гостиницы или торгового дома / По Т. Тораманяну; План мечети Мануче / По Алишану; Общий вид Дворца Парона; Деталь портала Дворца Парона; Двухъярусный портал Дворца Парона; Внутренняя дверь Дворца Парона; Притвор церкви Тиграна Онеца; Портал дворца Саргиса; Портал гостиницы или торгового дома / Реконстр. Т. Тораманяна; Остатки гостиницы; Интерьер мечети Мануче; План бани Тиграна Онеца / По Алишану; Развалины маслодавильни; План маслодавильни / По О. Халпахчяну; Общий вид церкви Тиграна Онеца с юго-запада / Фото М. и Н. Тьерри. [Акварель]: Пастушья церковь; Дворец Парона; Церковь Тиграна Онеца / Худож. А. Фетваджян.

702. Арутюнян В. М. Каменная летопись армянского народа = Հայ փղվորի քարալուր արձագանքներ. Е.: Советакан грох, 1985. 200 с.: ил.

Гл. 4. Градостроительство и зодчество Армении в эпоху развитого средневековья (IX-XI, XII-XIV вв.). С. 52-101, ил.

Из содерж.: Градостроительство и зодчество Армении в период Анийского царства (IX-XI вв.); Новый расцвет Ани. [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Город Ани: Генплан городища; Линия городских «Смбаховых» стен; План башен Карсских ворот; Герб города; План дворца Багратидов на Выпгороте; План жилого квартала; Водопровод, раскопанный на главной улице [разрез водопровода, гончарные трубы]; План церковей IX-XI вв.; Купольные залы; Анийский Собор; Центральнокупольные: Гагикашен; Спасителя; Пастушья; «Пещерный» Ани: Планы церковей и усыпальниц, высеченных в скалах Цахкоадзора; Планы и разрезы жилых и хозяйственных помещений, высеченных в скалах Цахкоадзора; **Коммунальные постройки:** Бани Ани [Дворцовая, Городская]; **Средневековые каравансарай:** Гостиница Ани; **Средневековые мосты:** Анийский на реке Ахурян / Реконстр. Т. Тораманяна: табл. 24, 27, 32, 33, 52, 54, 55.

702 а. Арутюнян В. М., Асратян М. М., Меликян А. А. Архитектура Советской Армении / М.: Изд-во лит. по стр-ву., 1972. 158 с.: ил.

Об архитектуре г. Ани: с. 9, 20, 21.

703. Арутюнян В. М., Сафарян С. А. Памятники армянского зодчества / Ред. В. А. Виноград. М.: Гослитиздат, по стр-ву и архит., 1951. 243 с.: ил. (Памятники зодчества народов СССР).

Из содерж.: Памятники Ани X-XI вв.; Памятники архитектуры XII-XIV вв.; Церковь Тиграна Онеца в Ани; Церковь Девичьего монастыря в Ани; Дворец Парона в Ани; [Фотоил., планы]: Ани: Аксонометрия; План Собора; План церкви Абугамренц; План церкви Спасителя; План церкви Пастушья; Разрез церкви Пастушья; План церкви Багратидов; План церкви Девичий монастырь; Дворцовая церковь; Капитель Дворцовой церкви; Смбаховы стены [3 вида]; Башни Глидзора; Общий вид крепостных стен, со стороны Глидзора; Мост через Ахурян; Пещерные жилища; Вид на церковь Абугамренц; Церковь Абугамренц; Собор; Интерьер Собора; Развалины храма Григория (Гагикашен); Церковь Спасителя; Вход церкви на Выпгороте; Церковь Онеца и крепостные стены, деталь южной стены; Ущелье Ахурян и Девичий монастырь; Церковь Девичьего монастыря; Дворец Парона, общий вид; Пастушья цер-

ковь; Мечеть Мануче: ил. 38-44, 59, табл. 47, 48, 85-100, 160, 162, 165.

704. Асратян М. М. Очерк армянской архитектуры – Essai sur l'architecture Arménienne. М.: Сов. худож., 1985. 152 с.: ил. Текст парал. на фр. яз. Памятники Ани: с. 63, 69, 71-79, 80, 88, 89, 92, 115, 130.

705. Беркян А. Искусство фортификации в средневековой Армении: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусства. Е., 1978. 8 с.

Фортификационные сооружения г. Ани: с. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

706. Брунов Н. И. Очерки по истории архитектуры. В 3-х т-ах. М.: Л., 1935.

Т. 2. Греция-Византия. 1935. 547 с.: ил.

Из содерж.: Архитектура Грузии и Армении: с. 524-526. Архитектура Анийского Собора: с. 526: ил.

707. Буниатов Н. Г., Яралов Ю. С. Архитектура Армении (I-XIX вв.) / Ред. О. Х. Халпахчян. М.: Госизд. по архит. и градостр., 1950. 144 с.: ил., карт. (Очерки по истории архит. народов СССР): Библиогр.: с. 143.

Из содерж.: Архитектура IX-XI веков [также об Ани]: с. 65-88; Архитектура XII-XIV веков [также об Ани]: с. 88-125, ил., план. [Фотоил., планы]: Ани: Дворцовая церковь в Ани; Фрагмент ниши южного фасада; План расположения памятников / По Н. Я. Марру; Смба́тоны́е стены; Кафедральный собор; Скульптура Гагика с моделью храма; Церковь Абугамренц; Храм Спасителя; Пастушья церковь [вид и план]; Бани дворца; Дворец Парона; Остатки моста; Церковь Тиграна Оненца [фреска]: «Суд царя Трдата над Григори́ем».

708. Вермишев Х. А. Материалы для истории грузино-армянских отношений: ответ на кн.: Чавчавадзе И. Г. Армянские ученые и «вопиющие камни». С. Петербург, 1904 (Тип. Пушкинская скоропеч.). 225 с.

Раскопки Н. Я. Марра в Ани: с. 171-173.

709. Всеобщая история архитектуры. В 12-ти т-ах. Т. 3. Архитектура Восточной Европы: Средние века / Под ред. Ю. С. Яралова (отв. ред.) и др. Л.; М., 1966. Ил., план., черт.

Гл. 3. Халпахчян О. Х. Архитектура Армении. С. 197-299: ил., план, черт.

Из содерж.: Архитектура IX-XI вв.: План г. Ани; Крепостные стены, башни: с. 226-227, 229; Дворец Багратидов, план; Баня: с. 230; Кафедральный собор; Интерьер церкви Григория (Гагкашен); Планы церквей г. Ани: с. 234-237; Церковь Григория рода Абугамренц: общий вид: с. 238; Пастушья церковь [фасад и план]: с. 239.

Декоративное искусство средневековой Армении. Л.: Аврора, 1971. См. 8 819.

711. Джанашиа С. Об одном примере искажения исторической правды: По поводу кн. Н. Токарского «Архитектура Древней Армении». Тбилиси: Изд. «Заря Востока», 1947. 53 с. Об архитектуре г. Ани: с. 46-48, 50.

712. Зарян А. Вертикальность в средневековой армянской архитектуре: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 15 с.

Церковь Св. Григория в Ани: с. 5, 8, 15.

713. Кипшидзе Д. А. Пещеры Ани = Անիի քարայրերը (Материалы XIV Анийской археол. кампании 1915 года) / АН Арм. ССР, Ин-т археол. и этногр. Обработ. матер., черт., предисл. и коммент. Н. М. Токарского; Отв. ред. Б. Н. Аракелян. Е., 1972. 183 с.: ил., черт., планы, 37 л. ил. (Анийские древности. IV).

Содерж.: Общее описание пещер; Цагкоцадзор; Игадзор; Багнайридзор; Ушелье Ахурян; Гайладзор; [Фотоил.]: Цагкоцадзор (участки А-О) 8 48; Игадзор 8 49-60; Багнайридзор 8 61-63; Ахурян, правый берег.

714. Кузнецов А. В. Тектоника и реконструкция центральных зданий. М.: Госиздат архит. и градостр.-ва, 1951. 274 с.: ил.

Из содерж.: Центрические памятники Армении в IX-X веках: с. 126-131 [также о храме Гагикашен, церкви Пастушья и др. памятниках г. Ани].

715. Кунео П. О средневековом армянском градостроительстве: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 20 с.

Ани, как средневековый восточный город: с. 7, 9-11.

716. [Лагов Н. М.] Армения: Очерки прошлого, природы, культуры и

пр. / Сост. Н. М. Лагов. Петроград: Изд. Н. П. Карабасникова, 1915. 134 с.: ил., 1 л. карт.

Из содерж.: Архитектура [также об архитектуре г. Ани]: с. 98-102.

717. Марр Н. Я. Кавказ и памятники его духовной культуры. Петроград, 1919. 23 с. Перепечат. из «Изв. АН» за 1912 г.

Ани, как культурный очаг XII-XIV вв.: с. 12-14.

718. Марр Н. Я. О раскопках и работах в Ани летом 1906 года: (Предварительный отчет). С. Петербург, 1907 (Тип. Импер. АН). IV, 64 с.: ил., 17 л. ил.

Раскопки храма Гагика I-го.

719. Марр Н. Я. Об учреждении Анийского археологического института; Список печатных работ по археологии, появившихся в свет в связи с организацией исследования древностей городища Ани и его окрестностей. С. Петербург, 1910 (Тип. Импер. АН). (438-446) с.

720. Марр Н. Я. Описание Дворцовой церкви в Ани / Сост. Н. Я. Марр. Петроград: Изд. Анийского музея древностей, 1916. 38 с.: ил. (Анийские древности. 1).

721. Марр Н. Я. Отчет Анийского музея древностей за 1915 год / Сост. Н. Я. Марр. Петроград: Изд. Анийского музея древностей, 1917. 42 с.: 12 л. ил. (Анийские древности. 2).

722. Марр Н. Я. Приложение к труду «Книжная история Ани и раскопки на месте городища» / XI Анийская ареол, кампания. С. Петербург, 1913 (Тип. Импер. АН). [2-16], 61 с.: ил., 2 л. цв. ил., план.

Содерж.: [Фотоил. планы]: Холм 8 101 после раскопок; Вид раскопок Большого холма с юго-запада: План трехэтажных башен у Карсских ворот; План Малой раскопанной церкви; Северная стена Малой церкви; Внутренний вид раскопанной церкви; Из деталей Малой раскопанной церкви; Вид Малой раскопанной церкви, полоса покрытая плитами могил; Крестный камень XIII века; Холм 8 101 после частичного раскопа; План Большой откопанной церкви; Вид Большой откопанной церкви [вид западной стены]; Монастырь Оромос близ Ани; Большая откопанная церковь: Орнаментированная лицевая сто-

рона алтарного возвышения; Алтарная часть после раскопа; Северо-западный пилон [до и после раскопок]; Декоративные детали; Замок из купола; Портал частного дома; Кладбище, примыкающее к южной стене; Армянская надпись о колокольне; Крестный камень; Подстамент, со следами росписи крестных камней; Крестный камень писца Исаэля; Подвальные амбары [3 вида; Комната с камином, детали ниш [3 вида]; Зал с художественной нишей [2 вида]; Орнаменты ниш [2 вида]; План раскопок Большой церкви: 1 л. слож.

723. Марр Н. Я. Раскопки в Ани в 1904 году. С. Петербург, 1906 (Тип. Импер. АН). 22 с.: ил., 1 л. план.

Содерж.: [Фотоил.]: «Карас» из обожженной красной глины; Свод подземного хода, ведущий от Собора к Ашотовым стенам; Крестный камень с орлом; Каменное изображение Варпета; Капитель колонки с единорогом; Камень со львом; Снимки стенных надписей; План.

724. Марр Н. Я. Реестр предметов древности из VI (1907 г.) археологической кампании в Ани / Сост. Н. Я. Марр. С. Петербург, 1908 (Тип. Импер. АН). VIII, 64 с.: ил. (Анийская сер. 2). Библиогр.: с. 51-55.

Из содерж.: Из раскопок Вышгорода; Из раскопок языческих могил на гумне селения Ани; Архитектурные части, откопанные или найденные в 1907 году; Каталог Анийской библиотеки; Неожиданное и для автора послесловие [об археологических работах в Ани и судьба откопанных древностей].

725. Марутян Т. Архитектурные памятники: Звартноц, Аван, Собор Анийской Богоматери. Е., 1989. 268 с.: ил.

726. Мнацаканян С. С. Мемориальная символика в искусстве и архитектуре средневековой Армении: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 16 с.

727. Мнацаканян С. Х. Архитектура армянских притворов = Հայկական զանգվածային ճարտարապետություն / АН Арм. ССР, Сектор истории и теории искусств; Ред. В. М. Арутюнян. Е., 1952. 146 с.: ил., табл. Библиогр.: с. 137-138.

Об архитектурных сооружениях и раскопках в Ани: с. 7, 8, 9-10, 12, 14, 15, 17, 19, 23, 27, 29, 30, 34, 37, 39, 43, 55, 58, 62-63, 70, 77, 82, 88-89, 92-93, 99, 100, 108, 110, 126, 128.

729. Мнацаканян С. Х. Доанийский этап развития армянского зодчества: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 9 с.

730. Мнацаканян С. Х. Звартноц: Памятник арм. зодчества VI- VII веков / Фото: А. Александров, А. Кочар. М.: Искусство, 1971. 159 с.: ил. 8 1-74. Резюме на англ. яз.

Из содерж.: Памятники типа Звартноца: Гагикашен: с. 70-75; [Фотоил.]: Царь Гагик 1-ый с моделью храма [реконстр.]; Гагикашен: Модель храма; Капитель и камень завершения треугольной ниши; Общий вид после раскопок; Пастушья церковь в Ани. [Также др. памятники г. Ани: с. 15, 17-18, 20, 22, 25, 26, 31-32, 42, 43, 48, 50].

731. Мнацаканян С. Х., Оганесян К. Л., Самнян А. А. Очерки по истории архитектуры Древней и средневековой Армении = Անի քաղաքի և միջին դարերի արհեստագործական շինությունների մասին / АН Арм. ССР, Ин-т искусств; Отв. ред. К. Л. Оганесян. Е., 1978. -159 с.: ил., 49 л. ил.

Гл. 5. Архитектура IX-XI вв. С. 115-134, ил., план.

Из содерж.: Ани: Кафедральный собор; Гагикашен; [Фотоил.]: Пастушья церковь; Собор [общий вид с юго-запада]; Церковь Абугамренц [общий вид]; Церковь Спасителя [общий вид с юго-запада]; Статуя царя Гагика из Гагикашена; Церковь Тиграна Оненца [общий вид с северо-востока]; Церковь Девичьего монастыря [общий вид с юго-востока]; Дворец Парона.

732. Оганесян К. Л. Зодчий Трдат / Упр. по делам архит. при Сов. Мин. Арм. ССР; Отв. ред.: В. М. Арутюнян, Р. Я. Агабабян. Е.: АН Арм. ССР, 1951. 109 с.: ил.

Содерж.: Город Ани как центр архитектурного расцвета средневековой Армении; Биографические сведения о Трдате: Архитектурные произведения Трдата; Церковь в Аргине и Анийский Кафедральный собор; Церковь Св. Григория, так называемый Гагиков храм; Реставрация церкви Софии в Константинополе; Историко-архитектурное значение творчества Трдата.

733. Орбели И. А. Избранные труды = Ընտրյալ երկեր / АН Арм. ССР; Предисл. Е. В. Тарле; Ред. Б. И. Аракелян. Е., 1963. 684 с.: 35 л. ил.

Из содерж.: Городище Ани и его раскопки; Развалины Ани: (История, современное состояние, раскопки); Каталог Анийского музея древностей;

Описание предметов первого отделения; Краткий путеводитель по городищу Ани: Район А. Старый город: Ашотовы стены; Церковь Оромы; Мечеть Мануче; Улица; Церковь рода Хамбушенц; «Подземный» Ани; Вышгород; Царский дворец; Дворцовая церковь; Крепостная церковь; Крепостной монастырь. Полуостров: Девичья крепость; Район Б. и В. Новый город: Смбатовы стены; Минарет Абу-л-ма Амрана; Церковь рода Абугамренц; Церковь Св. Апостолов; Гостиница; Здание на пилонах; Грузинская церковь; Здание Саргиса; Дворец Князя или Парона; Цагкоцадзор, пещеры; Церковь Бахтагеки; Храм Гагика; Часовня Кириака; Пастушья церковь; Собор; Шахматный домик; Усыпальница Катраниды; Дорога и мост; Девичий монастырь; Церковь Тиграна Оненца; Баня; Церковь Спасителя; Список развалин замечательных пунктов, обозначенных на общем плане городища Ани; Городские крепостные башни; Колокол с анийскими орнаментными мотивами XII-XIII веков; Блестящая страница в истории археологии [о раскопках Н. Я. Марра]; Н. Марр как археолог [также раскопки в Ани]; Баня и скоморох XII века [также о Дворцовой бане в Ани]; О двух терминах в надписях Ани; Вопросы и решения вардапета Анагия Ширакаци, армянского математика VII века; [Фотоил., планы]: План раскопок жилого квартала у Большой церкви; Городские стены; Башни у Главных ворот; Кафедральный собор; Церковь Спасителя; Церковь Абугамренца; Церковь Тиграна Оненца; Городские стены и часовня; Цитадель; Городские стены; Притвор церкви Апостолов; Княжеский дворец; Квартал жилых домов после раскопок: Развалины храма Гагика; Анийский музей древностей: Статуя царя Гагика; Вышитые на кисее звери; Фаянсовая маска с изображением сирина. Надпись из Дворцовой церкви Ани; Надпись из Ани: табл. 8 1-16, 56-57, 69.

734. Орбели И. А. Проблема сельджукского искусства: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 24 с. Об археологических работах Н. Я. Марра в Ани: с. 2-4.

735. Орбели И. А. Развалины Ани: История; Современное состояние; Раскопки. С. Петербург, 1911. 55 с.

736. Папухян Н. Роль и место жилищ с несгораемыми перекрытиями в древнем и средневековом зодчестве Армении: 2-ой Междунар. симпозиум по арм. искусству / АН Арм. ССР, Ин-т искусств. Е., 1978. 13 с.

О пещерных помещениях и скальных сооружениях г. Ани: с. 1, 3, 6.

737. Токарский Н. М. Архитектура Армении IV-XIV вв. / Ред. М. Д. Мазманиян. Е.: Армгосиздат, 1961. 388 с.: ил., 100 л. ил., 1 л. табл. Библиогр.: с. 366-374.

Из содерж.: Архитектура IX-XI вв. Ани при Багратидах [Дворец в Вышгороде, городские стены, церкви, благоустройство города]: с. 182-211; Архитектура XII-XIV вв., Гражданская архитектура: [Анийские дворцы, жилые дома, гостиницы, подземные кварталы]: с. 251-268; Церковная архитектура: с. 251-268; Анийские церкви: с. 315-350; [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Ани: Аксонометрия городища; План Дворца и Дворцовой церкви; План Собора / По Т. Тораманияну; Вид Собора с юго-запада; План храма Гагика 1-го; План церкви Апостолов / По Т. Тораманияну; Вид церкви Апостолов с юга-востока; Сандрик южной двери церкви Апостолов; План церкви Спасителя / По Т. Тораманияну; План квартала жилых домов из раскопок / По Н. Марру; Реконструкция купола церкви Спасителя; План Пастушьей церкви / По Т. Тораманияну; Вид на городище со стороны Ахуряна; Смбаатовы стены у Главных ворот; Смбаатовы стены; Угол Дворцового зала в Вышгороде; Собор; Внутренний вид Собора; Развалины храма Гагика 1-го; Церковь рода Абугамренц; Церковь Спасителя; Пастушья церковь; Дворец Парона; Нижний портал Дворца Парона; Портал дома Саргиса; Портал гостиницы; Верхний мост; Ани-Оромос «Триумфальные» ворота; Мечеть Мануче; Церковь Тиграна Оненца; Орнаментированный пояс церкви Тиграна Оненца: с. 184, 185, 194-210, 254, табл. 40-49, 55-58, 60, 64, 86, 88, 99.

738. Токарский Н. М. Архитектура Древней Армении = Հին Հայաստանի քարայրաշինարարությունը: (С древнейших времен до XIV в.) / АН Арм. ССР, Ин-т истории; Отв. ред. И. А. Орбели. Е., 1946. XVII, 381 с.: 96 л. ил.

Из содерж.: Архитектура XII-XIV вв. Анийские дворцы; Жилые дома; Гостиницы; Подземные кварталы: с. 226-240; Каравансарай; Монастырские здания; Притворы; Трапезные; Книгохранилища: с. 240-262; Церковная архитектура: с. 262-265; Анийские церкви: с. 265-273; Мосты: с. 321-324; [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Ани: План Собора; План церкви Спасителя; Сандрик над дверью церкви Апостолов; План Дворца в Вышгороде; План церкви Тиграна Оненца; Мечеть Мануче; Смбаатовы стены у Игадзора; Смбаатовы стены у Главных ворот; Смбаатовы стены у башни с греческим крестом; Собор; Церковь Апостолов с притвором; Церковь, построенная Гагигом 1-ым; Церковь рода Абугамренц; Церковь Спасителя; Развалины Двор-

цового зала в Вышгороде; Дворец Парона; Нижняя часть портала Дворца Парона; Портал гостиницы / Реконстр. Т. Тораманияна; Церковь Св. Григория, постр. Тиграном Оненц; Резное убранство церкви Тиграна Оненца; Девичий монастырь и вид на Ахурян с развалинами моста: ил. 53-56, 65, табл.: 37-46, 60-61, 76, 77.

739. Токарский Н. М. По страницам истории армянской архитектуры = Հայաստանի քարայրաշինարարությունը պատմությունը / Ред. М. Д. Мазманиян. Е.: Айастан, 1973. 87 с.: ил., 36 л. ил.

Из содерж.: Уникальный памятник архитектуры из раскопок 1911 года в Ани; Из истории пещерного строительства в Ани; [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Аксонометрия развалин; План; Западный фасад; Южный фасад; Восточный фасад; Западная дверь; Южная дверь; Северный фасад; Поперечные разрезы [3 макета]; Импосты арок; Базы северных пилонов; Базы южных пилонов; Место раскопок церкви до начала работ в 1911 году; Вид с юго-востока; Внутренний вид; Юго-восточный пилон; Юго-восточная лопатка; Северо-восточные лопатки; Окно в северной стене: Северо-западный угол; Северо-западный пилон; Северо-восточный пилон; Вход в северный предел; Капители пилона и алтарной колонны; Сводки алтарной колоннады; Навесшие окна, импост алтарной конхи, карниз колонны; Внешний и внутренний виды развалин церкви в 1967 году / Фото Т. Б. Фратадоки: ил. 1-35.

740. Тяжелов В., Сопочинский О. Малая история искусств: Искусство средних веков / Ред. кол.: А. М. Контор (общ. ред.) и др. М.: Искусство, 1975. 367 с.: ил. [Разд.]. Искусство Армении: с. 120-140; ил. Об Ани как резиденции и столице Багратидов: с. 125, 128, 136.

741. Халпахчян О. Х. Гражданское зодчество Армении: (Жилые и обществ. здания). М.: Стройиздат, 1971. 248 с.: ил. Библиогр.: с. 245-246.

Из содерж.: Некоторые черты планировки поселений и внегородских ансамблей [об Ани: с. 20, 21-23, 24, 25, 27, 29]: Жилые дома [пещерные жилища и Ани: с. 50-51, 53, 54, 55, 77-82]; Дворцовые здания [анийские дворцы: с. 84, 101-107, 108, 109]; Школы и книгохранилища [в Ани: с. 112]; Трапезные в Дворце Багратидов Ани: с. 172]; Каравансарай и гостиницы [каравансарай Тиграна Оненца и др. гостиницы в Ани: с. 186, 188-189, 190, 201, 203, 204-205, 206, 208, 209]; Бани [в Ани: с. 213, 214-215, 216, 218, 219, 220]; Родники [в Ани: с. 229].

742. Четвертый Международный симпозиум по армянскому искусству = Հայ արվեստի նվիրված միջազգային շրջափակումը: Ереван 11-17 сент. 1985 г.; Тез. докл. / АН Арм. ССР, Ин-т искусств; Ред. кол.: Р. В. Зарян (пред.) и др. Е., 1985. 327 с.

Из содерж.: Каковкин А. Я. О датировке росписей часовни, притвора и церкви Св. Григория (1215) в Ани: с. 137-139; Маилов С. А. Пластика архитектурных форм средневековой Армении [на примере также Кафедрального собора в Ани]: с. 167-170; Марутян Т. А. Анийский Кафедральный собор [дата основания]: с. 178-179.

743. Чубинов [Чубинашвили] Г. Н. Отчет Анийского музея древностей за 1916 год / Сост. Г. Н. Чубинов. Петроград: Изд. Кавказ, археол. ин-та, 1918. 28 с.: 12 л. ил. (Анийские древности. 3).

Содерж.: Церковь Шушан Паглавуни, раскопанная в 1916 г.; Общие замечания по анийскому искусству; Церковь с орнаментацией гранатами.

744. Чураян А., Джабуа Ш. Некоторые особенности центральных зданий / АН Груз. ССР, Ин-т строит. дела. Тбилиси, 1953. 62 с.: ил.

Храмы в Ани: с. 16, 23, 27, 30-31, 40, 44.

745. Якобсон А. Л. Закономерности в развитии средневековой архитектуры. Л.: Наука, Ленингр. отд-ие, 1985. 151 с.: ил.

Из содерж.: Архитектура Закавказья [Армения, Грузия]: с. 104-118, ил.; [О сооружениях г. Ани: с. 105-106, 108, 110, 111, 112].

746. Якобсон А. Л. Очерк истории зодчества Армении V-XVII веков = Հայ ճարտարապետության պատմությունը V-XVII դդ. / Под. общ. ред. Н. М. Бачинского. М.; Л.: Госиздат архит. и градостр., 1950. 164 с.: ил., 1 л. карт.

Из содерж.: Возрождение армянского зодчества (IX-X века) [об Ани: с. 55-74. 80-82, 87-89]; Рождение нового архитектурного стиля (XII-XIV века) [об Ани: с. 91, 93-98, 99-104, 106, 109, 111, 114, 115, 121, 124, 125, 127, 128, 129, 135, 137, 140-141, 142-143, 144-145]; Упадок армянского зодчества (XVI-XVII века); [Фотоил., планы, проекты реконстр.]: Ани: Аксонометрия / Авт. Н. М. Токарский; Дворец Багратидов [общий план]; Дворцовая церковь: Вид с юго-запада; Капитель с изображением жертвоприношения Исаака; Декорировка пилястр; Храм Гагика: Фасад и разрез / Реконстр. Т. Тораманяна;

Статуя Гагика с моделью храма; Церковь Спасителя: План и разрез; Общий вид с юго-восточной стороны; Церковь князей Абугамренц: План; Общий вид с юго-восточной стороны; Собор: План; Общий вид с юго-восточной стороны; План жилого квартала XII-XIII веков / По Н. Марру; Декорировка ниши в жилом доме XII-XIII вв. [3 образца]; Дворец Парона: План / По Т. Тораманяну; Общий вид; Портал; Дворец Саргиса: Портал / Реконстр. Т. Тораманяна; Гостиница: План / По Т. Тораманяну; Портал гостиницы / Реконстр. Т. Тораманяна; Городские стены XI-XIII вв.: Общий вид; Мост через реку Ахурян близ Ани [у села Чершлы] XIII в.; Девичий монастырь: Общий вид; План и фасад / По Т. Тораманяну; Пастушья церковь: Общий вид; Церковь Тиграна Овенца: Общий вид с юго-западной стороны; Деталь южного фасада; Церковь рода Бахтагеки: Западный и южный фасады / По Т. Тораманяну: с. 57-63, 68-73, 80, 81, 95-98, 100-104, 109, 125, 127, 128, 142, 144.

Статьи

747. Абиш Г. В. Ани: Протокол: с. 97, Тифлис, дек., 1845г. / Пер. с нем. // Ани: [Сб. статей]. Б. м. и г. (271-296) с.: ил.

748. Азатян Ш. Р. Армянские порталы с элементами античной декорации // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1972. 8 4. С. 39-43: ил.
Архитектурный декор на сооружениях г. Ани: с. 41, 42.

749. Арутюнян В. М. Исследования Тороса Тораманяна // Материалы по истории архитектуры народов СССР / Акад. архит. СССР, Ин-т ист. и теории архит. М., 1944. Вып. 4. С. 53-63: ил.
Также об исследованиях в Ани.

750. Арутюнян В. М. Каравансарай и мосты средневековой Армении // Сб. науч. тр. / ЕрПИ. Е., 1958. Вып. 17. С. 101-121: ил.
Гостиницы и мосты г. Ани: с. 113, 114-118.

751. Археологические раскопки в Ани // Изв. Кавказ. отд. Импер. рус. геогр. о-ва. Тифлис, 1914. Т. 27. С. 309-310. Отд. «Хроника и мелкие изв.».
Бакрадзе Д. Историко-этнографический очерк Карсской области... Архитектура в Ани: с. 7-8. См. 8 671.

753. Бакрадзе Д. Кавказ в древних памятниках христианства // Зап. о-ва любителей Кавказской археол. Тифлис, 1875. Кн. 1. С. 19-32.

Из содерж.: Анийский Кафедральный храм: с. 26-28.

754. [Бартольд В. В., Смирнов Я. И.] Отзывы В. В. Бартольда и Я. И. Смирнова о трудах Н. Я. Марра по исследованию древностей Ани // Зап. Вост. отд. рус. археол. о-ва. Петербург, 1916. Т. 23, вып. 3-4. С. 373-411.

* 755. Воспоминание о Закавказском походе 1855 и 1854 годов // Воен. сб. 1860. 8 1.

Из содерж.: Развалины г. Ани.

756. Девель Т., Томас Т. Собрание Н. Я. Марра в фотоархиве Ленинградского отделения Ин-та археологии // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1971. 8 3. С. 289-294: ил.

Из содерж.: [Фотоил.]: Ани, церковь Тиграна Оненца; Роспись барабана купола [2 вида].

757. Джагацпаян А. А. Бани средневековой Армении и их теплотехнические особенности // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР, 1968. 8 3. С. 241-248: черт.

Бани г. Ани: с. 245-246, 247.

758. Донапетян П. О барельефах парижской церкви Сент-Шапель // Науч. сообщ. / Гос. музей искусства народов Востока, М., 1978. Вып. 10. С. 165-171.

Также о церкви Гагикашен в Ани.

759. Извлечение из протоколов заседаний академии: Отд. историч. наук и филологии: IV заседание, 23 марта, 1916 г. // Изв. / Импер. АН. Петроград, 1916. Вып. 1. С. 806-816. (Сер. 6).

Об археологических исследованиях в г. Ани.

760. Измайлова Т. А. Культурное наследие в убранстве анийских памятников (X-XI вв.) // Изв. / АН Арм. ССР, сер. Обществ. науки. 1959. 8 10. С. 67-82: ил.

761. Исабекян Г. А. Цвет в архитектуре Армении // Сб. науч. тр. / Ер-ПИ. 1970. Т. 25. С. 148-158: ил. (Сер. Строит-во).

Памятники Ани: с. 152-153, 157.

762. Искусство Армении // История искусств народов СССР. Т. 2. Искусство IV-XIII веков. М., 1973. С. 95-172: ил.

Из содерж.: [Об Ани: с. 95, 96, 97, 114-116, 117, 119, 121-125, 126-127, 130, 131, 132, 138, 139, 142, 149, 163, 170, 172]; [Фотоил., планы]: Ани: Церковь Св. Григория (Гагикашен); Статуя царя Гагика Багратуни; Церковь Абу-гамренц; Церковь Спасителя; Кафедральный собор; План Кафедрального собора: Интерьер Кафедрального собора; Дворец Парона; Церковь Девичьего монастыря в Ани; Церковь Тиграна Оненца; Рельеф церкви Тиграна Оненца; Маргарэ: Хоран; Миниатюра из Ахпадского евангелия 1211 г.; Вход в Иерусалим: с. 121-128, 131-132, 145, 162-163.

763. Каковкин А. Я. Страница истории изучения памятников Ани Н. П. Сычевым // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1981. 8 2. С. 91-94.

764. Кара-Мурза С. Армяне в искусстве // Армянский сборник. М., [1911]. С. 201-236.

Из содерж.: Архитектор Трдат и архитектурные памятники Ани: с. 202-204, 234-235.

765. Логвин Н. Г. К вопросу о конструктивной структуре крестовокупольных памятников Армении // VI Респ. науч. конференция по проблемам культуры и искусства Армении: Тез. докл. Е., 1987. С. 147-150: ил.

На примерах также анализа архитектуры Анийского Кафедрального собора.

766. Марр Н. Я. Ани, столица Древней Армении // Братская помощь пострадавшим в Турции армянам. 2-ое изд. М., 1898. С. 197-222: ил.

Из содерж.: [Фотоил.]: Ани: Пещеры на берегу Аладжы; Развалины так называемого здания судилища; Смбадова стена; Кафедральный собор; Богородицы; Притвор церкви Св. Апостолов; Притвор церкви Св. Григория Просветителя; Часовня Девичьего монастыря; Дворец Багратидов: с. 197, 201, 203, 205, 211, 213, 215, 217.

* 767. Марр Н. Я. Доклад об архитектурном альбоме Ани, составляемом г. Тораманяном // Изв. Импер. АН. Петроград, 1905. Т. 23. (Сер.5).

768. Марр Н. Я. Докладные записки Н. Я. Марра в археологическую комиссию (1909-1915 гг.): [7 зап.] / Предисл. и публ.: К. Паскарева, О. Баликян // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1982. 8 2. С. 83-92.

Об археологических исследованиях в Ани.

769. Марр Н. Я. Докладные записки Н. Я. Марра о раскопках в Ани (1892-1902 гг.) / Публ.: К. Паскарева, О. Баликян // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1981. 8 5. С. 100-109, 8 6. С. 98-114, 8 10. С. 100-114.

770. Марр Н. Я. Письма Н. Я. Марра об археологических раскопках в Ани (1904-1917 гг.) / Предисл. и публ. С. Мирзояна // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1979. 8 12. С. 93-108.

Содерж.: Записка Н. Я. Марра в Совет С. Петербургских армянских церквей о раскопках в городе Ани; Постановление Совета по управлению имуществом С. Петербургских армянских церквей об оказании материальной помощи Н. Я. Марру для раскопок в городе Ани; Записка Н. Я. Марра в совет с благодарностью за материальную помощь и о значении раскопок в Ани; Записка Н. Я. Марра в Совет с описанием результатов работ в г. Ани; Письмо Н. Я. Марра председателю с выражением благодарности за оказанную помощь; Письмо Н. Я. Марра в Совет о составлении отчета по итогам раскопок в Ани; Письмо Н. Я. Марра В. И. Вартанову с выражением благодарности за финансовую помощь, оказанную при раскопках в Ани; Письмо Н. Я. Марра В. И. Вартанову об оказании помощи А. Калантаряну в повышении образования последнего; Краткий отчет Н. Я. Марра о результатах раскопок в г. Ани за 1912 г.; Об учреждении в Петербургском университете стипендии им. Н. Я. Марра и о зачислении ее Ваану Теряну; Письмо Н. Я. Марру В. И. Вартанову с выражением благодарности в связи с учреждением стипендии его имени; Письмо Н. Я. Марра В. И. Вартанову о задачах XIII Анийской археологической экспедиции; Отчет Н. Я. Марра в Совет С. Петербургских армянских церквей о раскопках в Ани.

771. Марр Н. Я. По поводу работы архитектора Т. Тораманяна «О древнейших формах Эчмиадзинского храма; // Зап. Восточ. отд. Импер. русского археол. о-ва, С. Петербург, 1909. Т. 19, вып. 1. С. 52-65: ил.

Церковь Св. Апостолов в Ани: с. 54, 57, 58, 59, 60, 63.

772. Марр Н. Я. Раскопки в Ани 1904 г. // Изв. Импер. археол. комиссии. С. Петербург, 1906. Вып. 18. С. 73-94: ил.

773. Мнацаканян Ст. Древняя столица Армении и ее исследователи // Лит. Армения. Е., 1971. 8 3. С. 56-71, 8 5. С. 59-68, 8 9. С.

Археологические раскопки Н. Я. Марра, Т. Тораманяна и И. Орбели в Ани.

774. Мнацаканян Ст. Формирование анийской архитектурной школы в XII-XIV веках и проблемы «живописного» стиля // Вестн. обществ. наук / АН Арм ССР. 1987. 8 3. С. 41-53. Резюме на арм. яз.

775. Мнацаканян С. С. Проблемы генезиса и типологии мемориальных памятников древней и раннесредневековой Армении // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1980. 8 1. С. 133-152. Резюме на арм. яз.

Памятники Ани: с. 137, 143, 144.

776. Мнацаканян С. С. Проблемы генезиса родовых усыпальниц Армении // Армянское искусство. Е., 1984. Т. 2. С. 19.

Усыпальницы Багратидов в Оромосе: с. 19, 23, 29, 30.

777. Мнацаканян С. С. Сооружение о 4-х колоннах в Ани // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1975. 8 4. С. 234-240: ил.

778. Мушегян Г. Р. О некоторых вопросах сейсмостойкости древнеармянских архитектурных сооружений // Вопросы сейсмостойкости строит-ва. Е., 1949. С. 111-120.

Архитектор Трдат и архитектурные памятники Ани: с. 113-115, 119.

779. Оганесян К. Л. Зодчий Трдат // Видные деятели армянской культуры (V-XVIII вв.). Е., 1982. С. 160-168.

780. Оганесян К. Л. Торос Тораманян-основатель научного исследования армянской архитектуры // Научная сессия, посвященная памяти Тороса Тораманяна: Тез. докл. Е., 1971. С. 21-22.

* 781. Окунев Н. Город Ани // Старые годы. С.-Петербург, 1912. 8 10 (окт.).

782. Орбели И. А. Бая и скоморох XII века // Памятники эпохи Руствавели. Л., 1938. С. 159-170.

Также о банях Ани.

783. Орбели И. А. Доклад И. А. Орбели о раскопках и Анберде; Ани и раскопки замка Анберд: 20 дек. 1936 г. / Публ.: О. Баликян, Э. Саркисян // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1979. 8 10. С. 88-101.

784. Орбели И. А. Колокол с анийскими орнаментальными мотивами XII-XIII вв. // Зап. Восточ. отд. Импер. рус. археол. о-ва. С. Петербург, 1911. Т. 20, вып. 1. С. 23-39. ил.

785. Орбели И. А. Отчет И. А. Орбели об участии в археологических исследованиях в Ани и раскопках в Хаченском княжестве / Публ.: О. Баликян, Э. Саркисян // Вестн. архив. Армении. 1980. 8 1. С. 12.

786. Отзывы о трудах Н. Я. Марра по исследованию древностей Ани // Армянский вестн. М., 1917. 8 7. С. 8-10.

787. Протокол заседания Комиссии по осмотру рисунков анийских древностей художника Тороса Тораманяна: 10 мая 1908 г. // Изв. Импер. АН. Петербург, 1908. Т. 2, 8 12-18. С. 1104-1110. (Сер. 4).

788. Протоколы заседаний Восточного отделения Императорского русского археологического общества // Зап. Вост. отд. Импер. русского археол. о-ва за 1906 г. С. Петербург, 1907. Т. 17, вып. 4. С. 21-43.

Из содерж.: Марр Н. Я. История Ани и раскопки на месте городища (докл.).

789. Протоколы заседаний Восточного отделения Императорского русского археологического общества // Зап. Восточ. отд. Импер. русского археол. о-ва. С. Петербург, 1910. Т. 19, вып. 4. С. 1-50.

Из содерж.: Марр Н. Я. Раскопки в Ани в последнюю археологическую кампанию (докл.).

790. Протоколы заседаний Восточного отделения Императорского русского археологического общества // Зап. Вост. отд. Импер. русского археол. о-ва. С. Петербург, 1912, Т. 21, вып. 2-3. С. 2-47.

Из содерж.: [Резюме докл.] Марр Н. Я. Восьмая Анийская археологическая кампания (летом 1909 г.): с. 2-3; Бенешевич В. Н. Греческая надпись 1059 года из Ани: с. 3; Марр Н. Я. 9-ая Анийская археологическая кампания: с. 22-25; [Обращение к Наместнику Императора на Кавказе для содействия делу учреждения Анийского археол. ин-та: с. 25]; Марр Н. Я. 10-ая археологическая кампания в Ани: с. 44.

* 791. Сычев Н. Анийская церковь, раскопанная в 1892 г. // Христ. Восток. С. Петербург, 1912. Т. 1, вып. 2. С. 312-313.

792. Токарский Н. М. Из истории пещерного строительства в Ани // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1966. 8 1. С. 125-138. Резюме на арм. яз.

793. Токарский Н. М. Подземный город в Ани // Армянское искусство. Е., 1984. Т. 2. С. 7-18.

794. Токарский Н. М. Уникальный памятник архитектуры из раскопок 1911 года в Ани // Научная сессия, посвященная памяти Тороса Тораманяна: Тез. докл. Е., 1971, С. 34-36; Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1972. 8 4. С. 100-110. Резюме на арм. яз.

795. Тораманян Т. Лекция Тораманяна / Подпись: М. Т. // Кавказ. Тифлис, 1914. 19 марта.

Также об исследованиях в Ани.

796. Тораманян Т. О древнейших формах Эчмиадзинского храма: (Архит.-археол. этюд) // Зап. Восточ. отд. Импер. русского археол. о-ва. С. Петербург, 1909. Т. 19, вып. 1. С. 31-52: ил., план.

Общность в архитектуре Эчмиадзинского храма и церкви Св. Апостолов в Ани.

797. Халпахчян О. Х. Ани // Искусство стран и народов мира: Крат. худож. энцикл. Т. 4. М., 1978. С. 437-438: ил.

798. Халпахчья О. Х. Восьмиапсидные центрально-купольные сооружения средневековой Армении // Архит. наследство. М., 1982. Вып. 30. С. 60-76, ил., черт.

Церковь Спасителя в Ани: с. 62-63, 67, 68, 69-71, 72-73, 74-75, 76.

799. Халпахчян О. Х. Инженерные сооружения Армении // Архит. наследство. М., 1963. Вып. 17. С. 67-120: ил.

Из содерж.: [Дороги и мосты в Ани: с. 73-74, 82-83, 90, 92, 99, 102]; [Фотоил.]: Мост на реке Ахурян XI в. [2 вида] / Реконстр. Т. Тораманяна.

800. Халпахчян О. Х. Каравансарай Армении // Архит. наследство. М., 1958. Вып. 11. С. 105-132: ил.

Гостиницы в Ани: с. 108, 110, 114, 115, 116, 126, 128, 131.

801. Халпахчян О. Х. Композиционные особенности планировки оборонительных сооружений Армении // Архит. наследство. М., 1972. Вып. 19. С. 146-166: ил.

Оборонительные сооружения в Ани: с. 150-151, 152: ил.

802. Халпахчян О. Х. Организация строительного дела в средневековой Армении // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1967, 8 2-3. С. 205-220. Резюме на арм. яз.

Об Ани: с. 206, 208, 209, 210, 212, 215, 216.

803. Халпахчян О. Х. Первый исследователь строительной техники Древней Армении [Т. Тораманян] // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1972. 8 4. С. 146-158: ил. Резюме на арм. яз.

804. Халпахчян О. Х. Плоские каменные покрытия Армении // Архит. наследство. М., 1957. Вып. 8. С. 79-92: ил.

Церковь Св. Апостолов в Ани: с. 88, 91, 92, план.

805. Халпахчян О. Х. Родники Армении // Архит. наследство. М., 1957. Вып. 8. С. 92-114: ил.

Водохранилища и водопроводные магистрали в Ани: с. 93, 94, 95.

806. Халпахчян О. Х. Средневековые бани Армении // Сов. археология.

М., 1960. 8 1. С. 215-229, план.

Бани в Ани: с. 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 229.

807. Халпахчян О. Х. Строительные особенности и декоративное убранство крепостей Древней Армении // Архит. наследство. М., 1972. Вып. 20. С. 109-125: ил.

Из содерж.: [Ани: с. 110, 111, 112-116, 118, 119, 120, 121-125]; [Фотоил.]: Двойные стены Ани; Карсские ворота [внутр. и внеш. стороны, 2 вида]; Крепостная стена; Двинские ворота; Городские стены у башни с греческим крестом; Стена, украшенная цветными вставками; Герб города Ани над Главными воротами; Рельефы змей и бычьей головы на башне городской стены; Лев у крепостных ворот Цахкоадзора: ил. 4-6, 8, 11, 17-19, 21-23.

808. Халпахчян О. Х. Церковь Григория рода Аbugамренц в Ани и ее место в истории Закавказского зодчества // Архит. наследство. М., 1975. Вып. 23. С. 100-118: ил.

Из содерж.: [Фотоил., планы, акварели]: Общий вид церкви Григория с юга; План городища Ани; Церковь Григория: Общий вид с севера / Акварель Н. Г. Буниатова; План и разрез; Северный и южный пределы [продленные разрезы и план]; Капители колонн интерьера и план барабана купола; Капитель колонн интерьера / По Т. Тораманяну; Юго-западный фасад; [Грани фасада; Фрагмент южного фасада; Детали; Фрагмент северо-восточного фасада; Деталь опоры; Усыпальница рода Аbugамренц: план, разрез, надгробие; Деталь примыкания усыпальницы к церкви Григория; Сравнительная таблица планов многогранно-центрических церквей Закавказья: ил. 1-18.

809. Хачатурян В. А. Некоторые соображения по поводу скульптуры Гагика 1-го и храма Гагикашен в Ани // IV Республиканская научная конференция по проблемам культуры и искусства Армении: Тез. докл. Е., 1979. С. 273-274.

810. Хачатурян В. А. Очерк истории полихроматизма в армянской архитектуре (IV-XIX вв.) // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1979. 8 3. С. 226-240. Резюме на арм. яз.

Архитектурные сооружения в Ани: с. 227, 228, 230-231, 233, 235.

811. Шлеев Б. Искусство Армении и Грузии // Всеобщая история ис-

куств. Т. 2, кн. 1. М., 1960. С. 73-102: ил., черт., план.

Из содерж.: [Архитектура Ани: с. 81-83]; [Фотоил.]: Кафедральный собор в Ани.

ЦЕРКОВЬ, ОБРАЗОВАНИЕ

Книги

812. Григорий Метрополит. О мерах к достижению единения армянской православно-католической церкви. С. Петербург, 1868, 65 с.

Статьи

813. Абраамян А. Борьба армянских и грузинских трудящихся города Ани с духовенством в 1217 году // Коммунист. Е., 1938. 2 авг. Надпись, найденная Н. Я. Марром при раскопках в Ани.

* 814. Иванов Н. Ани и нечто о религии огня // Кавказ. Тифлис, 1851. 8 7, 9.

*815. Уваров Г. Церкви и монастыри // Древности. М., 1889. Т. 13, 8 1. С. 5-17.

НАУКА, КУЛЬТУРА, ИСКУССТВО

Книги

817. Акопян Г., Корхмазян Э. Армянская миниатюра / Ин-т древ. рукописей им. Месропа Маштоца «Матенадаран». Е.: Советакан грох, 1987. 52 с.: ил. («Арм. культура» науч. попул. сер.).

Миниатюристи Анийской худож. школы: Маргарэ, Игнатюс (с. 15-16) и Мхитар Анеци (с. 46).

Аладашвили Н. Об изображении ктиторов в монументальной скульптуре Армении и Грузии (VI-VII и X вв.). См. 8 699.

818. Бакши К. Ореол и меч / Предисл. Л. С. Хачикяна. М.: Изоб. искусство, 1971, 179 с.: ил.

Из содерж.: Евангелие Могни XI века / Худож. миниатюрист Иоанн: с. 122-126; Ахпатское евангелие 1211 года / Худож. миниатюрист Маргарэ: с. 136-138; [Архитектурные памятники Ани: с. 63-68, 81, 127].

819. Декоративное искусство средневековой Армении / Сост.: Н. Степанян, А. Чакмакчян; Ред. М. Климова. Л.: Аврора, 1971. 61 с.: 80 л. ил. Библиогр.: с. 56-61.

Из содерж.: [Барельефы, горельефы и орнаменты в архитектурных сооружениях и керамических изделиях Ани: с. 20-22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 52, 53, 55]; [Фотоил.]: Лампадафор из храма Св. Григория в Ани (XI-XII вв.); Кадильницы из храма Св. Григория в Ани: с. 103, 110, 114; 8 49-57.

820. Дурново Л. А. Краткая история древнеармянской живописи / Ред.: Р. Дрампян, М. Кузаян. Е.: Армгосиздат, 1957. 58 с.: 12 л. ил. Анийская живописная школа: с. 14-16, 19, 22, 27, 30, 32, 33.

821. Дурново Л. А. Очерки изобразительного искусства средневековой Армении / АН Арм. ССР, Ин-т искусств; Предисл. Н. С. Степанян. М.: Искусство, 1979. 331 с.: ил. Библиогр.: С. 324. Резюме на фр. яз. Изобразительное искусство Ани: с. 52, 94, 110, 149, 152, 154, 184, 200.

822. Измайлова Т. А. Армянская миниатюра XI века. М.: Искусство, 1979. 239 с.: ил.

[Гл.] 4. Армянская миниатюра второй половины XI века, Анийская школа: с. 103-181: ил.

823. Измайлова Т. А., Айвазян М. Искусство Армении / Ред. К. Г. Глонтя. М.: Искусство, 1962. 260 с.: ил. (Очерки истории и теории изобразит. искусств).

Из содерж.: Искусство Армении периода зрелого феодализма, X-XI века [Ани: с. 43-55]; Искусство Армении периода зрелого феодализма (XII-XIII вв.): [Ани: с. 77-86]; [Фотоил., планы]: Перспективный план города Ани; Кафедральный собор; Интерьер; Храм Гагика I-го, статуя царя Гагика; Крепостные стены XII-XIII вв.; Портал дворца Парона; Церковь Тиграна Оненца, рельеф антревольта; Церковь Тиграна Оненца; Деталь фрески XIII в.; Мечеть

Мануче; Чаша с изображением женщины XII-XIII вв.: с. 45, 47, 51, 53, 78, 80, 83, 84, 87, 90, 103.

824. Культура раннефеодальной Армении = Վաղ ֆեոդալական Հայաստանի մշակույթը: (IV-VII դդ.) / АН Арм. ССР, Ин-т истории; Ред. кол.: С. Т. Еремян (отв. ред.) и др. Е., 1980. 532 с.

Из содерж.: Аваня Ширакаци: с. 119-124; [Крепость Ани: с. 76, 338, 344, 395, 380-381].

825. Оганесян Л. А. История медицины в Армении от древнейших времен до конца XVIII столетия; Медицинская лит., врачи и леч. учреждения у армян в старину. Эриван, 1927. 240 с.

Из содерж.: Аваня Ширакаци: с. 40-41; Григорий Магистр, как врач [биография]: Письмо Григория Магистра к греческому ученому о физиологии пищеварения; Другие письма Магистра медицинского содержания: с. 65-81.

826. Орбели И. А. Избранные труды: В 2-х т-ах. М.: Наука, гл. ред. Вост. лит., 1963.

Т. 1. Из истории культуры и искусства Армении X-XIII вв. 1963. 588 с.: 47 л. ил.

Искусство в Ани: с. 36, 37, 41, 42, 47, 48, 50, 51, 55, 61, 66, 67, 76, 84-93, 117, 120, 122, 124, 207, 210-211, 223, 225, 236, 239, 246, 252, 254-257, 259, 260, 283, 291, 300-309, 319, 348, 376, 382.

827. Очерки по истории армянского изобразительного искусства = Միջնադարի հայկական կերպարվեստի պատմություն / АН Арм. ССР, Ин-т искусств; Отв. ред.: М. А. Айвазян и др. Е., 1979. 216 с.: 82 л. ил.

Из содерж.: [Изобразительное искусство в Ани: с. 22, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 98, 99]; [Фотоил.]: Лампадафор из храма Св. Григория в Ани; Кадильницы из храма Св. Григория в Ани XI-XII вв.. Рождество; Благовещение; Сошествие во ад Худож. Маргарэ: 8 64-66, 1 л. вкл.

828. Очерки по истории искусства Армении; Сб. статей // Ред. К. С. Кравченко. М.; Л.: Искусство, 1939. 106 с.: ил.

Скульптура и миниатюрная живопись в Ани: с. 30, 36, 37, 38, 39, 41.

829. Тьерри Н. Роспись церкви Св. Григория - Тиграва Хоненца (Онеца) в Ани: 2-ой Междунар. симпозиум по груз. искусству. Тбилиси, 1977. 16 с.

830. Четвертая республиканская научная конференция по проблемам культуры и искусства Армении = Հայաստանի մշակույթի եւ արվեստի ւրբերմների նվիրված հանրապետական չորրորդ գիտական կոնֆերանս: Тез. докл. Ереван-Сардапат, 18-22 сент. 1979 г. / АН Арм. ССР, Ин-т искусств, Гос. музей этногр. Армении. Е., 1979. (149-290) с.

Из содерж.: Жамкочян А. С. Средневековый армянский фаянс с накладным орнаментом [также об археол. находках в Ани]; Хачатурян В. А. Некоторые соображения по поводу скульптуры Гагика I-го в храме Гагкашен в Ани: с. 273-274.

831. Шелковников Б. А. Поливная керамика из раскопок города Ани = Անիում հայտնաբերված ջնարակած խեցեղենը / АН Арм. ССР, Сектор истории и теории искусств. Е., 1957. 69 с.: 14 л. ил.

Содерж.: Мягкие фаянсы тонкого строения; Мягкие фаянсы умеренно-тонкого строения; Твердые фаянсы близкие к фарфору; Каменные изделия из фарфор Дальневосточного происхождения; Фаянсы с рельефными украшениями накладной техники, покрытые цветными прозрачными глазурями; Фаянсы с полихромовой живописью; Фаянсы с наглазурной росписью; Фаянсы с рельефными украшениями поверх непрозрачной голубой глазури; Фаянсы с темно-синей прозрачной глазурью; Толстостенные люстрованные фаянсы; Фаянсы с подглазурной росписью; Тонкие фаянсы с черной рельефной живописью.

Ред.: Якобсон А. Л. // Сов. археол. М., 1959. 8 1. С. 324-327.

Статьи

833. Абебян М. Ованес Саркаваг // Абебян М. История древнеармянской литературы. Е., 1975. С. 357-370.

834. Аревшатян С. Григор Магистрос // Видные деятели армянской культуры (V-XVIII вв.). Е., 1982. С. 169-176.

835. Армянская ССР: Средневековые архитектура и изобразительное искусство // Искусство стран и народов мира. М., 1962. Т. 1. С. 102-110: ил. Архитектура и искусство Ани: с. 102, 104, 105, 106, 107, 108-109, 110.

836. Бабенчиков М. В. Армения // Бабенчиков М. В. Народное декоративное искусство Закавказья и его мастера. М., 1948. С. 55-75. Архитектура и декоративное искусство в Ани: с. 56-58, 59, 61, 65.

837. Гордеев Д. П. Отчет о поездке в Ахалцихский уезд в 1917 году; Росписи в Чуле, Санаре и Зарзме // Изд. Кавказ. историко-археол. ин-та в Тифлисе. Петроград, 1923. Т. 1. С. 1-96.

Из содерж.: Ани: Церковь Св. Григория Просветителя, построенная Тиграном Оненцом: с. 3-12.

838. Измайлова Т. А. Декор рукописей Матенадарана 8 2952 и 7635 // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1984. 8 4. С. 178-193: ил. Резюме на арм. яз.

Ареал Анийской миниатюрной школы и иллюстрации Игнатюса из монастыря Хоромос.

* 839. Измайлова Т. А. Декоративное убранство двух анийских памятников начала XIII века: (церкви Тиграна Оненца и Бахтагеки) // Тр. Эрмитажа, отд. Вост. Л.; М., 1958. Т. 5. С. 159-166.

840. Измайлова Т. А. Художественное убранство армянской рукописи 1053 г. // Вестн. Матенадарана. Е., 1960. 8 5. С. 239-279.

841. Каковкин А. Я. Армянские мастера золотого и серебряного дела [VIII-XVI вв.] // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1988. 8 2. С. 179-186. Резюме на арм. яз.

Из содерж.: Григор (Գրիգոր ոսկերիչ) золотых дел мастер, автор переплета рукописи 1347 г., изготовлен, в районе г. Ани.

842. Каковкин А. Я. Житийные циклы Лусаворича в храме Тиграна Оненца 1215 г. в Ани // Вестн. Ер. ун-та. 1989. 8 3. С. 107-113. Резюме на арм. яз.

843. Каковкин А. Я. Заметки об особенностях житийного цикла Григория Просветителя в церкви Тиграна Оненца // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1990. 8 2. С. 227-236: ил.

844. Каковкин А. Я. К вопросу о ктиторском портрете в церкви Св. Григория 1215 г. в Ани // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1991. 8 1. С. 126-133: ил. Резюме на арм. яз.

845. Каковкин А. Я. О датировке росписей храма Св. Григория (1215 г.) в Ани, его часовни и притвора // Византийский временник. М., 1987. Т. 48. С. 108-115: 3 л. ил., план, схемы.

Содерж.: [Фотоил. планы, схемы]: Церковь Тиграна Оненца: Вид с юго-запада; План церкви / По Т. Тораманяну; Вид с запада; Схема росписи абсиды: Схема росписи южной стены; Схема росписи западной стены; Схема росписи северной стены: Прорисовки некоторых орнаментальных мотивов росписи церкви.

846. Каковкин А. Я. Роспись церкви Григория Тиграна Оненца (1215 г.) в Ани // Вестн. Ер. у-та, Обществ. науки. 1983, 8 2. С. 106-114: ил. Резюме на арм. яз.

* 847. Лидов А. М. «Видение Св. Нино» в росписи церкви Тиграна Оненца в Ани // XXII науч. сессия молодых ученых / Ин-т истории, археол. и этногр. АН Груз. ССР: Тез. докл. Тбилиси, 1988. С. 68-70.

848. Лидов А. М. Искусство армян халкедонитов // Историко-филол. журн. / АН Арм. ССР. 1990. 8 1. С. 75-87. Резюме на арм. яз. Также росписи церкви Тиграна Оненца в Ани.

849. Манукян С. С. Формирование титульного листа в армянской рукописной книге // Вестн. обществ. наук / АН Арм. ССР. 1991. 8 4. С. 99-107. Резюме на арм. яз.

Анийская школа и миниатюрист Иованнес Сандхкванец: с. 102-103.

850. Мнацаканян Ст. Армянский светский рельеф IX-XIV вв. // Вопросы средневековой армянской архитектуры и искусства. С., 1978. С. 25-36. Рельефы на храме Гагкашен: с. 27, 29, 30-31, 33.

851. Мурадян П. М. Новое в «Кавказском культурном мире» в XI-XIII веках // Кавказ и Византия. Е., 1984. Вып. 4. С. 142-158.

Культура и искусство в Ани при Багратидах: с. 143, 145, 147, 150-152, 153.

852. Тревер К. В. Бронзовый водолей Киевского клада // Изв. / Рос. акад. истории матер. культуры. Л., 1925. Т. 4. С. 311-317.

Глиняные фигуры из Ани: с. 313.

853. Туманая Б. Анания Ширакаци // Видные деятели армянской культуры (V-XVIII вв.). Е., 1982. С. 87-96.

854. Чубинов (Чубинашвили) Г. Н. Декоративное убранство анийских карасов: (Опыт классификации) // Христ. Восток. Петроград, 1917. Т. 5, вып. 1. С. 22-39; табл. 9-33.

855. Юзбашян К. Н. Анийская рукопись 1298 г. // Вестн. Ер. у-та, Обществ. науки. 1971. 8 2. С. 77-94. Резюме на арм. яз.

Миниатюрное искусство и евангелие от Матфея, переписанное в 1298 г. Ани.

АЛЬБОМЫ, КАТАЛОГИ, ПУТЕВОДИТЕЛИ

856. Ани: [Фотоил.]. Б. м., 1878. 26 л. ил.

Содерж.: Зал в цитадели; Собор; Триумфальные ворота; Стены Ани; Мост на Арпачае; Уединенный монастырь; Селение и Хошаванк; Украшение и надпись на церкви Св. Григория; Церковь близ цитадели; Дворец Пехлевидов; Надпись на мечетской стене; Украшение и надпись на Соборе; Украшение на дворце Пехлевидов; Церковь Сурб Григора; Надпись на Большом минарете; Мечеть; Церковь Св. Григория; Внутренняя сторона мечети; Развалины церкви; Большой минарет; Ворота дворца Пехлевидов; Девичий монастырь.

Армянские соборы: [Фотоальбом с текстом]. Эчмиадзин, 1970. См. 8 586.

857. Буниатов Н. Г. Ани: Дворцовая церковь: (Проекты, разметки черт., макеты) / Предисл. Н. Я. Марра. Петроград: Изд. Анийского музея древностей, 1915. 20 л. (Памятники арм. искусства). Вып. 1. Текст парал. на арм. и иностр. яз. На арм. яз. см. 8 584.

858. Grimm Д. И. Памятники византийской архитектуры в Грузии и Армении: [Альбом: проекты, черт., детали]. [Вып.] 1-12. С. Петербург, 1859-1864. 45 л.

[Вып.] 1. - 5 л. Из содерж.: Ани [Малая церковь].

[Вып.] 4. - 4 л. Из содерж.: Ани [план].

[Вып.] 5. - 4 л. Из содерж.: Ани [деталь].

[Вып.] 7. - 4 л. Из содерж.: Ани [деталь].

[Вып.] 8. - 4 л. Из содерж.: Собор в Ани [черт.]; Ани [план]; Собор в Ани [деталь].

[Вып.] 12, 1864. - 9 с.: 4 л. Текст на фр. яз. Содерж.: см. 8 1063.

859. Grimm Д. И. Памятники христианской архитектуры в Грузии и Армении; [Альбом с текстом]. / Рис. Д. И. Гримма. С. Петербург, 1866. 12 с.: 48 л. ил.

Из содерж.: Ани.

860. Древнеармянская миниатюра: [Альбом с текстом] / Предисл. Л. А. Дурновой. Е.: Айпетрат, 1952. [40] с.: 60 л. ил. Текст парал. на арм. яз.

Содерж.: на арм. яз. см. 8 592.

860а. Ермаков Д. Виды Кавказа = Vues du Caucase: [Фотоил.]. Тифлис, б. г. 20 ил.

861. Кюркчян О. Фотографические снимки с развалин древней столицы Армении, Вып. 1. Ани: Коллекция стереоскоп. фотогр. по ист. и этногр. достопримеч. Армении. Тифлис, 1881. 15 с. [текст к ил.].

862. Лалая А. А. Альбом видов города Карса и Карсской области = Տեսարաններ Կարսի քաղաքի եւ Կարսի նահանգի = Des vues de la ville de Kars et celles du gouvernement de Kars. С. Петербург, 1900 (Тип. Пушкинская скоропеч.). 28 л. ил. Текст парал. на фр. яз.

Из содерж.: Ани: Стены и внутренние ворота; Дворец; Собор; Церковь

Св. Апостолов; Развалины моста; Девичья крепость; Дворец Католикоса: Внутренний вид; Церковь Спасителя; Церковь Св. Григория; Церковь Св. Григория Просветителя; Церковь в Цитадели.

863. Марр Н. Я. Краткий каталог Анийского музея = Համարակազմը ցանկ Անիի հնավայրերի / Сост. Н. Я. Марр. С. Петербург, 1906. 3, 32 с.: 6 л. ил. (Анийская сер. 8 1).

864. Орбели И. А. Каталог Анийского музея древностей. Вып. 1. Описание предметов первого отделения. С. Петербург, 1910. XIV, 135, V с. (Анийская сер. 8 3).

865. Орбели И. А. Краткий путеводитель по городищу Ани. С. Петербург, 1910 (Тип. Импер. АН). 50 с.: 1 л. план. (Анийская сер. 8 4).

* 866. Согомонянц С. А. [Десять открыток с видами Ани и Гошаванка].

Статьи

867. Бронзовая маска Вакха из города Ани // Аракелян Б. Н. Очерки по истории искусства Древней Армении (IV в. до н. э. – III в. н. э.). Е., 1976. Табл. CIV (104); Искусство народов СССР. Т. 1. М., 1971. Ил. 8 303.

BIBLIOGRAPHIE

SOURCES HISTORIQUES ET ÉPIGRAPHIQUES

Livres

868. Arisdagués de Lasdiverd. Histoire d'Arménie, comprenant la fin du Royaume d'Ani et le commencement de l'invasion des Seldjoukides / Trad. de l'armén. et annotée par E. Prud'homme. Paris, 1864. 148 p.

869. Basmadjian K. J. Les inscriptions arméniennes d'Ani, de Bagnayr et de Marmachen = Հայերեն արձանագրությունք Անվո, Բագնայրի եւ Մարնաշիւն. Paris, 1931. 247 p.: ill.

870. Collection d'Historiens Arméniens / Trad. par M. Brosset. T. 1-2. St. Pétersbourg, 1874.

T. 1. Ardzrouni Th. Histoire des Ardzrouni; Arakel de Tauriz. Livre d'Histoires; Iohannés de Dzar. 1874. 618 p.

T. 2. 1876. 696 p.

From cont.: Samouel d'Ani. Tables chronologiques: p. 340-480.

871. Deux historiens arméniens: Kiracos de Gantzac XIII-es; Histoire d'Arménie Oukhtanès d'Ourha, X-es. / Trad. par M. Brosset. St. Pétersbourg, 1870. LXII, 352.

Ani: p. 46-53, 81, 85, 87.

873. Samouel d'Ani. Extrait de la chronologie. Vol. 1-2 / Trad. franç. avec le texte arménien et etc., par Ed. Dulaurier. T. I. Paris, 1869.

874. Yovhannes Draxanakertci. History of Armenia / Transl. and comment. by K. H. Maksoudian. Atlanta (U.S.A.), 1987. 372 p.

Articles

875. **Brosset M.** De quelques inscriptions arméniennes remarquables du point de vue chronologique // Bull. de l'Acad. des Sci. St. Pétersbourg, 1860. Vol. I. P. 399-413; Vol. 9. P. 735-756.

876. **Khanikoff N.** Quelques inscriptions musulmanes d'Ani et des environs de Bakou // Bull. de la classe des Sci. hist., philol. et polit. / L'Acad. Imper. St. Pétersbourg, 1849. Vol. 6. P. 193-199.

877. **Samouel d'Ani.** Revue générale de sa chronologie par M. Brosset // Bull. de l'Acad. Impér. St. Pétersbourg, 1873. T. 18, 8 4. P. 402-434.

878. **Samouel d'Ani.** Tables chronologiques // Collection d'historiens Arméniens. T. 2. St. Pétersbourg, 1876. P. 340-480.

GÉOGRAPHIE HISTORIQUE, TOPOGRAPHIE, RELATIONS DE VOYAGES

Livres

** 879. **Ainsworth W. F.** Travels and researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia. London, 1842.

* 880. **Berg K.** Die Ruinen der armenicshen Königsstadt Ani. S. L., 1885.

881. **Boré E.** Arménie. L'univers ou histoire et description de tous les peuples, de leurs religions, moeurs, coutumes, etc. Paris, 1857. (1-144) p.: ill., 2 f. cart.

Ani: p. 15, 16.

* 882. **Boré E.** Aspect des ruines d'Ani. Paris, 1845.

* 883. **Bryce J.** Transcaucasia and Ararat. London, 1877.

884. **Chantre B.** A travers l'Arménie Russe. Paris, 1893. 368 p.: ill., cart.

* 885. **Curzon R.** Armenia: A year at Erzeroum and on the frontiers of Russia, Turkey and Persia. London, 1854.

886. **Dubois de Montpéroux F.** Voyage autour du Caucase: T. 1-6. Paris, 1839-1843.

T. 3. 1839. 491 p.

De cont.: Excursion a Koulpé, à Tigranacert et Nakhtchévan [aussi Ani: p. 437].

887. **Gemelli Carreri G. F.** Giro del mondo. Vol. 2. Venezia, 1728. 320 p. Voyages en Turchia-Persia, Trabizonde, Erzeroum, Kars [aussi Ani], Erivan, Nachitchevan.

* 888. **Gemelin-Carreri.** Collection de tous les voyages faits autour du Monde. Paris, 1788.

* 889. **Hamilton W. J.** Reisen in Kleinasien, Pontus und Armenien nebst antiquarischen und geologischen Forschungen. Leipzig, 1843.

* 890. **Hamilton W. J.** Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia. Vol. 1. London, 1842. P. 197.

Ani: p. 197.

891. **Jaubert A.** Voyage en Arménie et en Perse / Précédé d'une notice sur l'auteur par M. Sédillot. Paris, s. a. 368 p.

* 892. **Ker-Porter R.** Travels in Georgia, Persia, Armenia, Ancient Babylonia... Vol. 1-2. London, 1821-1822. P. 169-175.

* 893. **Kinneir I. M.** Journey through Asia Minor, Armenia and Kourdistan in the years 1813 and 1814. London, 1818.

* 894. **Kirziogly M. F.** Ani sehri Tahiri (1018-1236). Ankara, 1982.

* 895. **Kirziogly M. F.** Kars Tahiri. Istanbul, 1953.

- 896. Lynch H. F. B.** Armenia: Travels and Studies: Vol. 1-2. Beirut, 1965. Vol. 1. The Russian provinces. 1965. 470 p.: ill.
Chap. 18. Ani, and the Armenian Kingdom of the Middle Ages. P. 334-392: ill.
- * **897. Morier J.** A second journey through Persia, Armenia and Asia Minor to Constantinople, between the years 1810 and 1816. London, 1818.
- * **898. Morier J.** Guide au Caucase. Paris, 1894.
 Vol. 1. P. 109-134.
 Vol. 2. P. 138-174.
- * **899. Morier J.** A Journey through Persia, Armenia and Asia Minor to Constantinople in the years 1808 and 1809. London, 1812.
- * **900. Morier J.** Secondo viaggio in Persia, in Armenia e nell Asia Minore dal 1810 al 1816. Milano, 1820.
- * **901. Muller-Simonis P., Hyvernats H.** Du Caucase au Golfe Persique à travers l'Arménie, le Kurdistan et la Mésopotamie. Paris, 1888-1889; Idem.: Lijon, 1892.
- * **902. Poser Von H.** Tagebuch seiner Reise von Constantinopol aus durch die Bulgarien, Persien Armenien und Indien: 1621-1624. Jena, 1675.
- 903. Texier Ch.** Description de l'Arménie, la Perse et la Mésopotamie. Vol. 1-2. Paris, 1842-1852.
 Vol. I. 1842. 167 p., 57 f.: ill.
 De cont.: Ani; Métropole d'Ani.
- * **904. Ussher J.** A journey from London to Persepolis... London, 1865.
- * **905. Verdone M., Ermakov. D. I.** Armenia, 1910. Venezia, 1981.
- * **906. Wilbrahan R.** Travels in Transcaucasian Provinces of Russia. London, 1839.

Articles

- * **910. Abich H.** Aperçu de mes voyages en Transcaucasie en 1864 // Bull. de l'Acad. des Sci. S. Pétersbourg, 1865. T. 17.
- * **911. Akçay K.** Ani da türkeserleri // Türk kültürü. Ankara, 1964. 8 22. P. 155-159.
- 912. Ani, Kars, Van // Turkei.** Ein Reisenhandbuch. T. 2. Berlin, 1987. S. 344-345, 355-359.
- * **913. Belck W.** Ani, die armenische Königsstadt // Mitteilungen aus dem Orient (MAO). 1902. - 8 5.
- * **914. Boré E.** L'Arménie // Correspondances et mémoire d'un voyage en Orient. Paris, 1840.
- * **915. Boré E.** Les ruines d'Ani // Le Correspondant 1. Paris, 1843. P. 289-328.
- * **916. Boré E.** Aspect des ruines d'Ani: (Mémoire dans le Correspondant) // Revue mensuelle. 1843. T. 1. P. 288.
- * **917. Brant I.** Journey through a part of Armenia and Asia Minor in the year 1835 // Journal of Royal Geographical Society of London. 1836. Vol. VI.
- 918. Carmichael K.** Ani // Armenian Digest. New York, 1971. Vol. 1, 8 11. P. 24-28; Aramco World. New York, 1967. Vol. 18, 8 5. P. 9-14; Hay endanik (Հայ դճնսւմիք). Venise, 1969. 8 1. P. 27-30: ill; * Aramco World Magazine. New York, 1964.
- 919. Carmichael K.** Ani - City of 1001 churches // Ararat. New York, 1967. Vol. 8, 8 1. P. 16-20; 1989. Vol. 30, 8 3. P. 52-54.
- * **920. Déribère M. et P.** Ani, la ville morte (1974) // Bedi Kartlisa. Paris, 1975. T. 33. P. 356-363.

921. **Khanikoff [N.]** Incursion à Ani // La Colombe du Massis (Մասնաշրջանի). Paris, 1857. P. 8-13, 81-87, 126-130, 149-157, 265. 271. Տեղանքը գրություն հայ. լեզ.: Տե՛ս նաե՛ս p. 103.

* 922. **Khanikoff N.** Voyage à Ani 1848, capitale de l'Arménie sous les Bagratides // Revue archéologique. Paris, 1858. Vol. 15.

* 923. **Kirziogly M. F.** Selçukların Ani yi fethi ve buradaki secuklu eserleri // Selçuklu Arastirmalari dergisi. Ankara, 1971. 8 2. P. 111-139.

* 924. **Monteith W.** // Journal of the Royal Geographical Society of London. London, 1833. T. 3, part. 1. P. 44.

924a. **Shamlian G.** Ani // Ararat. New York, 1969. Vol. 10, 8 3. P. 17-19: ill.

ÉTUDES HISTORIQUES

Livres

925. **Akulian A.** Einverleibung armenischer Territorien durch Byzanz im XI Jahrhundert. Gruningen, 1912. - 93 S.

Von Inhalt: Einverleibung des Reiches von Ani: S. 50-86; [Ani: S. 13, 17, 29, 34, 37-39, 42, 48, 88, 90].

926. **Alichan L.** L'Arménie pittoresque. Venise, St. Lazare, 1871-1872.

Vol. 1. 1871. 48 p.: 24 f. ill.

De cont.: Les remparts d'Ani; La porte d'Ani; La Cathédrale d'Ani; S. Grégoire d'Aboughamrents; Le Saint Sauveur; Eglise de St. Grégoire l'Illuminateur; La salle du Palais Royal; La mosquée d'Ani.

927. **Brosset M.** Rapports sur un voyage archéologique dans la Géorgie et dans l'Arménie exécuté en 1847-1848. St. Pétersbourg, 1849. 150, 192, 64, 148, 108, 59 p.

De cont.: Etchmiadzin Ani.

928. **Burney Ch., Lang D. M.** The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus. London, [1971]. 324 p.

From cont.: [Ani: p. 210, 252, 255-256, 258, 263]; [III.]: Ani Cathedral from the southwest; Ani fortifications, completed in the eleventh century.

929. **Canard M.** Ani, dans l'expansion arabo-islamique. London, 1974. Fasc. 6. P. 237-259.

* 930. **Der-Nersessian S.** Armenia and the Byzantine Empire. Cambridge, 1947. P. 55-83.

931. **Der-Nersessian S.** The Armenians. London, 1969. P. 37-41.

931a. **Issaverdens J.** Histoire de l'Arménie. Vol. 2. Venise: J. Lazare, 1888. 493 p.: ill.

De cont.: Histoire de l'Arménie troisième dynastie royale de l'Arménie; Achot III et Sempad II: p. 239-247; Kakigh I: p. 248-252; Hovhannés-Sempad: p. 253-263; Kakigh II et le dernier des rois Pakradounis: p. 264-271; Kakigh est exilé de son royaume: p. 272-279; Massacre des Arméniens par Toughril et Tyrannie exercée sur eux par les grecs: p. 280-290; Prise de la ville d'Ani par Alp-Arslan: p. 291-295; Mort de Kakigh l'exilé. La maison Pacradouni perd la couronne royale de l'Arménie: p. 296-302.

932. **Grousset R.** Histoire de l'Arménie des origines à 1071. Paris, 1947. 648 p.

Chap. 11. La royauté Bagratide. P. 394-565.

Chap. 12. L'invasion seldjouquide. P. 585-636.

933. **Kurkjian V. M.** A history of Armenia. New York: Armenian General Benevolent Union, 1958. 526 p.: ill.; map. Bibliogr.: p. 494-500.

Chap. 23. The Arab Khalifate. P. 173-185: ill.

From cont.: Ani, New Capital of Armenia.

Chap. 24. The Bagratid Dynasty-the Bagratunis (885-1045). P. 186-194: ill.

Chap. 25. Magnificence to be soon Followed by Calamity. P. 195-205: ill.

From cont.: Gaghiq I (989-1020); Splendor of Bagratid Armenia; Bagratids minted no coinage; Turmoil in neighboring countries; David of Taiq s;

Rebellion and death; Johannes-Sembar III threatened by his brother Ashot; Ashot's persistent plotting; Turkish defeat at Ani; Emperor harasses Armenia: Gaghiq II (1042-1045); Emperor claims Ani, Gaghiq II exiled; Gaghiq's retort to Bishop of Caesarea; Murder of Gaghiq II end of Bagratid Dynasty. Progress under the Bagratids.

Chap. 26. Destruction of Ani and spread of the Turkish power. P. 206-216.

From cont.: Alp-Arslan storms Ani; City of Ani disappears from history; Turkish Mosque built at Ani.

934. Minorsky V. Studies in Caucasian history: 1. New light on the Shaddadids of Ganja; 2. The Shaddadids of Ani; 3. Prehistory of Saladin, with Arabian text. London, 1953. 178 p.

* **935. Morgan J.** Mission scientifique au Caucase: Etudes archéologiques et historiques. Vol. 1-2. Paris, 1889.

936. Morgan J. The history of the Armenian people. Boston, s. a. 428 p.: ill.

From cont.: Gaghiq I, 989-1020: p. 168-170; Gaghiq II, 1042-1045: p. 176-182; Capture of Ani by the Seljuk 1064: p. 184-186; [Ani: p. 164, 167-168, 377, 378, 379, 380, 385, 386].

937. La prise d'Ani par les Seldjukides: Maître de Conférence à la faculté des lettres de 1987: Bibl. Arménienne. La prise d'Ani. 3. Benha (Egypte), 1987. 51 p.

938. Saint-Martin J. Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie. T. I. Paris, 1818. 450 p.

De cont.: Emirs musulmans et princes Géorgiens d'Ani: p. 433-435.

* **940. Slater E. T.** Ani; Armenia. London, 1887.

941. Tuglaci Pars (Թուղլազյան Բ.) Arpacay ve Yoresi. Istanbul, 1984. 50 s., res. (Tarih arastirmalari dizisi).
Ani: p. 14-34.

Articles

942. Abich H. Sur les ruines d'Ani // Bull. de la classe des sciences hist., philol. et polit. / L'Acad. Impér. des Sci. St. Pétersbourg, 1845. Vol. 2, 8 24. P. 369-372.

942a. Armen Garbis. Form follows function, fonction fits land form in Ani // Armenian review. Boston, 1990. P. 67-94: ill, kart.

From cont.: The functionale city; Form follows function [kart.]; Planning and design tradition; The first and foremost function: Protection; Expression of the plan; The city of functional structures:

* **943. Barthold W., Minorski V.** Ani // Encyclopédie de l'Islam. Paris. 1966. P. 522-524.

944. Bartikian H. L'Enlikion à Byzance et dans la capitale des Bagratides Ani à l'époque de la domination Byzantine (1045-1064) // Revue des Études Arméniennes (REA). Paris, 1969. T. 6. P. 283-298.

* **945. Basmadjian K. J.** Chronologie de l'Histoire d'Arménie // Revue de l'Orient Chrétien. Paris, 1914. T. 9, 8 2. P. 290-301, 358-377.

* **946. Basmadjian K. J.** Les inscriptions arméniennes d'Ani // Revue de l'Orient Chrétien. Paris, 1920-1930. T. 2. P. 337-362; T. 3. P. 47-81; T. 4. P. 356-371; T. 5. P. 156-186, 358-377; T. 6. P. 357-380; T. 7. P. 225-251, 252-287.

947. Billeter Er. Ani-die Stadt der Konige // Artis. S. 1, 1967. 8 7. P. 13-16.

947a. Blaum A. P. Ani and Arzen: A tale of two cities // Ararat. New York, 1977. Vol. 18, 8 3. P. 31-32: ill.

* **948. Canard M.** La campagne arménienne du sultan Seldjuquide Alp-Arslan et la prise d'Ani en 1064 // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1965. T. 2. P. 238-259.

948a. Cowe S. P. A tale of two cities: Ani-Leninakan // Armenian review. Boston, 1990. P. 133-140.

949. Der-Nersessian S. Armenia and its divided history // The dawn of European civilisation. The Dark Ages. London, 1965. P. 64-82.

Ani: p. 78-79, 81, 82.

949a. Dowsett C. J. F. The Albanian chronicle of Mxitar ar Gosh // Bulletin of the school of Oriental and African Studies /Univer. of London. 1958. Vol. 21, part 3. P. 472-490.

Ani: p. 475, 488-489, 490.

* **950. Kouymjian D. K.** Mxitar (Mekhitar) of Ani on the Rise of the Seljugs // Revue des Études Arméniennes (REA). Paris, 1969. T. 6. P. 331-353.

* **951. Kouymjian D. K.** Problems of Medieval and Muslim historiography: The Mxitar of Ani fragment // International Journal of Middle East Studies. - Cambridge (USA), 1973. Vol 4. P. 465-475.

* **952. Krahrmer D.** Die altarmenische Hauptstadt Ani // Braunschweig: Globus. T. 68. 1895.

* **953. Manetti C., Cecchelli C.** Ani // Enciclopedia Treccani. T. 3. P. 353-356.

* **954. Marr N.** Rapport sur l'album d'archéologie d'Ani exécuté par Th. Toramanian // Bull. de l'Acad. Impér. des Sci. St. Pétersbourg. Vol. 23.

954a. Ovhanesian A. Ani in Armenian history // Ararat. New York, 1968. Vol. 9, 8 33. P. 50-51.

* **954b. Shepard J.** Scylitzes on Armenian in the 1040 s. and the role of Catalon Cecaumenos // Revue des Études Arméniennes (REA). Paris, 1976. T. 11. P. 269-311.

ARCHÉOLOGIE, ARCHITECTURE

Livres

* **955. Aleschah G. M.** Architecture religieuse arménienne du Moyen Age. Venise, 1974.

956. Atti del Terrzo Simposio Internazionale di arte Armena. Venezia: S. Lazzaro, 1984. 659 p.: ill.

De cont.: Berkian A. L'état actuel de la porte principale d'Ani: Son importance dans l'architecture militaire médiévale.

* **957. Bachman W.** Kirchen und Moscheen in Armenien und Kurdistan. Leipzig, 1913; Ibid.: Berlin, 1978.

958. Baltrusaitis J. Études sur l'art médiéval en Géorgie et en Arménie / Préf. par H. Focillon. Paris, 1929. 15, 107 p.: 101 f. ill.

De cont.: [Ani: p. 7, 10, 11, 12, 26-27]; [III.]: Ani: Hatchkar (11-e siècle) [3 phot.]; Église de Saint-Grégoire [3 phot.]; Niche de la Cathédrale; Église du Palais; Fenêtre de la Cathédrale: 8 26, 27, 29, 31, 36, 101, 102, 103, 122.

* **959. Baltrusaitis J.** L'église cloisonnée en Orient et en Occident. Paris, 1941.

960. Baltrusaitis J. Le problème de l'ogive et l'Arménie: A la mémoire de Th. Toramanian. Paris, [1936]. 78 p.: ill., des.

Ani: p. 1, 17, 20, 31-35, 38, 41, 42, 45, 50, 64, 67-69.

961. Bayet Ch. L'Art Byzantin. Paris, 1904. 320 p.

* **962. Benolt F.** L'Architecture de l'Orient Médiéval et moderne. Paris, 1912. P. 82-96.

* **963. Benevold L.** L'architetture Bizantina e gli sviluppi Orientali nel Medioevo: Architettura Pratica. Vol. 3, T. 1. Torino, 1958.

Sez. 5. Cattedrale: p. 144.

- 964. Berkyan A.** The art of fortification in Medieval Armenia: 2-nd Intern. Sympos. on Armenian art / Acad. of Sci. of Arm. SSR, In-te of arts. Yerevan, 1978. 8 p.
Ani: p. 1, 3, 4, 6, 7, 8.
- * **965. Bettini S. L.** L'Architettura Bizantina. Firenze, 1937. P. 32-37.
- 966. Brentjes B., Mnazakanjan St., Stépanjan N.** Kunst des Mittelalters in Armenien: Kulturgeschichte, Architektur, Plastik, Wandmalerei, Buchmalerei, Angewandte Kunst.- Berlin, 1981. - 349 S., ill., Bl. Karte.
Von inhalt.: Ani: Gregorskirche der Familie Abugamrentz: S. 123-124; Kathedrale: S. 125-126; Erlösenkirche: S. 127; Gregorskirche der Tigran Honents: S. 128-129; Ruinen der Gregorskirche des Königs Gaghik Bagratuni: S. 130; Gawit der Apostelkirche: S. 131; Mauerbefestigung des Königs Sembat an der Nordseite der Stadt: S. 132-133.
- 967. Cone L. K.** Armenian church architecture. New York, 1974. 159 p.: ill.
Ani: p. 72-80.
- 968. Cuneo P.** Au sujet de l'urbanisme médiéval Arménien: 2-nd Intern. Sympos. on armenian art / Acad. of Sci. of Arm. SSR, In-te of arts. Yerevan, 1978. 12 p.
Ani: p. 7, 9, 10.
- 969. Cuneo P.** Architettura Armena dal quarto al diciannovesimo secolo. T.1-2. Roma, 1988. 923 p.: ill.
Ani: p. 27, 31, 34, 35, 39, 40, 41, 44, 45, 77, 79-83, 234, 650-671, 769, 782.
- 970. Cuneo P.** L'architettura della Scuola regionale di Ani nell'Armenia Medievale. Roma, 1977. 80 p.: 64 f. ill.
- * **971. Dalton O. M.** East Christian art: A Survey of the monuments. Oxford, 1925.
Ani: p. 33, 99, 102.
- * **972. Diehl Ch.** Manuel d'art Byzantin. T. 1-2. Paris, 1925-1926.
T. 1. P. 102-106, 469-478.

- 973. Documenti di architettura Armena.** T. 1 Milano, 1968.
T. 12. Ani / Testo: P. Cuneo, A. Zarian, G. Uluhogian, N. Thierry, J. M. Thierry. 1984. 104 S.: ill.
- 975. Fergusson J.** History of architecture in all countries. Vol. 1-2. Boston, 1883.
Vol. 2. 624 p.: ill.
From cont.: Armenia; Ani.
- * **976. Glück H.** Die Kunst der Seldschuken in Kleinasien und Armenien. Leipzig, 1923.
- * **977. Goodwin G. A.** History of Ottoman architecture. London, 1971.
- 978. Hasratian M.** Essai sur l'architecture arménienne = Oherk armqnskoj arxitektury.- Moscou: Sov. khoudojnik, 1985. 152 p.: ill.
De cont.: [Ani: p. 63, 69, 71-79, 80, 89, 92, 115, 130]; [Ill.]: Ani: Vue générale; Cathédrale; Vue générale, plan; Église St. Grégoire Aboughamrents; Église St. Grégoire-Tigrane Honents: ill. 8 24, 25, 26.
- 979. Koepf H.** Armenische Architektur. Wien, 1969. 38 S.: ill.
Ani: S. 4, 8, 11, 15, 19, 20, 31, 35.
- 980. Krautheimer R.** Early Christian and Byzantine architecture. - Harmondsworth, 1975. 575p.: ill.
Ani: p. 346-348.
- * **981. Layard A.** Discoveries of the ruins of Niniveh and Babylon with Travels in Armenia, Kurdistan and the desert (1848). London, 1953; *Ibid.*: Leipzig, 1856.
- 982. Macler F.** Anciennes églises d'Arménie. Paris, 1923. - 60 p.: ill.
Ani: p. 32-36, 44-45.
- 983. Mango C.** Architettura Bizantina. - Milano, 1978. - 213p.: ill.
Ani [Cattedrale]: p. 128.

* **985. Marr N.** Monuments de l'art arménien: Ani, Église du Palais. St. Pétrograd, 1915.

986. Mnatsakanyan St. Pre Ani stage in the development of Armenian Architecture: 2-nd Intern. Sympos. on Armenian art / Acad. of Sci. of Arm. SSR, In-te of arts. Yerevan, 1978. 9 p.

987. Monuments d'Arménie. Beirout, 1975. See 8 306^m.

988. Nicel H. Kirchen. Burgen. Miniaturen: Armenien und Georgien während des Mittelalters. Berlin, 1974. 180 S.: ill.

Ani: p. 72, 86, 92, 103, 106; Gregor Kirche des Gaghik: S. 45, 86, 92, 102; Katedrale: S. 86, 102; Salvator- Kirche: S. 141.

* **989. Rivoira G.** Archtettura musulmana: Sue origini e sue sviluppo. Milano, 1914. Idem.: Moslem Architecture: Its Origin and development. Oxford, 1918.

Ani: p. 226-234.

990. Saladin H. Manuel de l'art musulmanique. Paris, 1907. 594 p., ill.

De cont.: Eglises et monuments d'Ani et I influence sur ceux que construisirent les Seldjoucides en Arménie et d'Antalie: p. 441-444.

* **991. Schnaase C.** Gëschichte der bildenden Künste in mittelalter. Düsseldorf, 1844.

T. 1. S. 248-276.

992. Sinclair T. A. Eastern Turkey: An architectural and archaeological survey. Vol. 1. London, 1987. 458 p.: ill.

From cont.: Ani: Abughamrents: p. 362-363; St. Gregor of Gaghik: 363-365; Apostles: p. 365-366; Redecmer: p. 368; Tigran Honents: p. 369-371; Cathedral: p. 372-373; Virgins and Citadel: p. 375-386.

* **993. Stilkunde H.** Byzantinische Architektur. München, 1978. 191 S. Ani: S. 70-73.

994. Strzygowski J. Baukunst der Armenier und Europa. Bd. 1-2. Wien, 1918.

Bd. 1. 455 S.: ill.

Von inhalt: Ani: Grigorkirche des Gaghik: S. 119-123; Grigorkirche des Abughamrentz: S. 126-128; Sechspab auf der Burg: S. 128: ill.; Zweite Sechspab auf der Burg: S. 128-130: ill.; Sechspabkapelle: S. 130-131: ill.; Erlösen Kirche (Surb Prkitsch): S.134-136: ill; Plastkirche auf der Burg: S. 137-139: ill.; Kathedrale: S. 184-187: ill.; Grigorkirche des Tigran Honentz: S. 201-202: ill.; [Ani: S. 213, 215, 221, 226, 272-274, 277, 279-282, 285, 287, 314, 321, 327, 334, 420, 322, 431, 451, 454].

Bd. 2. (460-888) S.: ill.

Ani: S. 505, 511, 513-516, 518-519, 521-524, 536, 551, 557, 559, 565-566, 581, 592-593, 667, 670, 809, 824, 825, 852, 864.

* **995. Talbot Rice T.** Ancient Arts of Central Asia. London, 1963. P. 221-263.

* **996. Talbot Rice T.** Art of the Byzantine Era. London, 1963. P. 138-146.

997. Thierry J. M., Donabedian P. Les arts arméniens. Paris, 1987. 623 p.: ill.

Ani: p. 35, 37, 40, 53, 122, 128, 129, 167, 195, 211, 212, 270, 473, 481-489, 506.

997a. Thierry J. M. L'église Saint-Grégoire de Tigran Honenc à Ani (1215). Louvain-Paris, 1993. 174 p.: ill.

* **998. Toesca P.** Storia dell arte Italiana: Il Medioevo. Torino, 1927.

Ani: p. 483-484.

999. Tompos Erzsebet. A Bizánci és az iszlám építészet. Budapest, 1984. 256 p.: ill.

Ani: p. 23:, plan.

1000. Toufeksian J. Esquema de la arquitectura Armenia. Buenos Aires, 1991. 198 p.: ill.; plan.

Ani: p. 87-94; Cattedrale: p. 141-146; Tigran Honents: p. 149-152.

1001. Utudjian Ed. Armenian architecture 4-th to 17-th century / Trans. G. Capher. Paris, 1968. 179 p.: ill., 62 f. ill.

1002. Utudjian Ed. Les monuments arméniens du IVe siècle au XVIIe siècle. Paris, 1967. 179 p.: ill., 62 f. ill.

De cont.: Ani: La Cathédrale d'Ani; Saint-Grégoire; Église St. Grégoire d'Aboughamrentz; Fortifications d'Ani; Medjed Manoutche; Cheminée Palais d'Ani; Palais Paronof; Fig. 120-145 ill.

1003. Utudjian Ed. Mission technique en Arménie. Paris, 1962. 140 p.: ill.

De cont.: Ani: Cathédrale X^e (989-1001): p. 100-104: ill.; Église du Palais d'Ani: p. 117; [Ani: p. 106, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120: ill.].

Articles

1004. Baboudjian P. Le mausolée Mama Khatun à Terdjan et les monuments de l'école d'Ani // Haigazian armenological review. Beirut, 1979. Vol. 7. P. 203-238: ill., des.

1005. Baboudjian P. Martyrium armenien a etage ses origines, son influence = Հայկական բազմահարկ վկայարանին ծագումն ու ազդեցությունը // Հայկազյան հայագիտ. հանդես. Բեյրութ, 1984. հուն. 10. էջ 59-94, նկ.: Անի. էջ 81, 90, 91, 92, 93:

* **1006. Balkan K.** Ani de iki selçuklu hamami // Anatolia. Ankara, 1968. 8 12. P. 39-57.

* **1007. Balkan K., Sumer O.** Ani de 1965 yili kazilari hakkinda kesa rapor // Turk arkeologu dergisi. Ankara, 1967. 8 14. P. 103-107.

1008. Benevolo L. L'architettura Bizantina e gli sviluppi Orientali nel Medioevo // Architettura pratica. Turin, 1958. Vol. 3, T. 1. P. 143-146.

* **1009. Carmichel K.** Ani // Coloquio. Lisboa., 1968. L. 8-12.

1010. Cuneo P. L'architecture monumentale du Chirak // Archéologia. Paris, 1979. 8 126 (janv.). P. 34-41.

1010a. Cuneo P. Le Couvent de Marmachene et l'école architecturale d'Ani // Revue des Etudes Arméniennes (REArm). Paris, 1989-1990. T. 21. P. 419-471.

1011. Cuneo P. Les ruines de la ville d'Ani, capitale arménienne et métropole cosmopolite du Moyen Age en Orient: Un problème urgent de sauvegarde et de mise en valeur // Monumentum. Louvain, 1970. Vol. 5. P. 49-78: ill.

1011a. Cuneo P. Ani // Enciclopedia dell'Arme Medievale. Roma, 1991. T. 1. P. 784-787.

1012. Cuneo C. P. Schede degli edifici // Architettura medievale Armena. Roma; Palazzo; Venezia, [1968] P. 73-161.

De cont.: Cattedrale di Ani; Chiesa tetraconca della Cittadella di Ani; Chiesa esaconca della Cittadella di Ani; Chiesa di S. Gregorio (Sourb Grikor) di Aboughamrents ad Ani; Chiesa di S. Gregorio (Sourb Grikor) di Gaghik ad Ani; Chiesa del SS. Apostoli (Arakelots) ad Ani; Chiesa di San Salvatore (Sourb Prkitch) ad Ani; Chiesa del Pastore (Hovvi) ad Ani; Chiesa della Georgiana ad Ani; Piccola basilica a navata unica ad Ani; Chiesa di St. Gregorio (Surb Grikor) di Tigran Honents ad Ani; [III.]: Chiesa del monastero della Vergini (Kusanats) ad Ani: p. 108-114, 120-121, ill.; Cattedrale di Ani: ill. 108-112; Chiesa di S. Grigorio di Gaghik ad Ani: ill. 113-114; Chiesa S. Grigorio di Aboughamrents ad Ani: ill. 115-117; Chiesa dei SS. Apostoli ad Ani: ill. 118-120; Chiesa di S. Salvatore ad Ani: ill. 121-122; Piccola basilica a navata unica ad Ani: ill. 123-124; Chiesa di S. Grigorio di Tigran Honents ad Ani: ill. 125-127; Chiesa del Monastero della Vergini ad Ani: ill. 128-129; Chitta di Ani: ill. 130-131; Mura di Ani: ill. 132-135.

1013. Djevahirdjian S. Les reminiscences de l'architecture Arménienne en Occident // Pazmaveb (Bazmavep). Venise, 1976. P. 157-197, 268-289: ill., 11 f. des.

1014. Frasson G. L'architettura Armena e quella di Bisanzio // Pazmaveb (Bazmavep). P. 234-244.
Ani: p. 236, 241.

- * **1015. Hamilton W. J.** Account of the ruins of the city of Ani in Armenia // Transactions of Royal institute British architects. London, 1839. Vol. 1.
- 1016. Haroutunian V. M.** L'Aménagement urbain en Arménie médiévale // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1967.
T. 4. P. 187-192: des.
Ani: p. 187, 188, 189, 190, 191, 3 des.
- 1017. Haroutunian V. M.** L'urbanisme en Arménie du Moyen Age // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1968. T. 5. P. 51-63: 9 f. ill.
- 1017a. Hasratyan M.** The medieval earthquakes of the Armenian Plateau and the historic towns of Ayrarat and Shirak (Dvin, Ani, Erevan) // Annali di Geofisica. Roma, 1995. XXXVIII, N 5-6. P. 719-722.
- 1018. Kakovkin A.** De la datation des fresques de la chapelle du parvis et de l'église Saint-Gregoire (1215) a Ani // The Fourth (IV) International Simpos. on Armenian art: Thes. of reports. Yerevan, 1985. P. 174-177.
- 1019. Kakovkin A.** Il Significato degli affreschi della chiesa di S. Gregorio di Tigran Honents (1215) ad Ani // Atti del Terzo Simpos. Intern. di arte Armena. Venezia, 1984. P. 339-342.
- * **1020. Khatchatrian A.** Ani // Reallexikon zur Byzantinische Kunst. Stuttgart, 1966. P. 158-170.
- 1021. Khatchatrian A.** L'architecture arménienne d'après N. Tokarski // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1965. T. 2. P. 223-238: 2 f. ill.; 1966. T. 3. P. 119-141: ill.
- * **1022. Khatchatrian A.** L'Architecture arménienne: Essai analytique // Vostan I. Paris, 1948-1949. P. 57-144.
- 1023. Khatchatrian A.** L'église du Berger à Ani et les compositions étoilées // Cahiers archéologiques. Paris, 1952. Vol. 6. P. 91-102: 3f. ill.
- * **1024. Khatchatrian A.** Les origines de la Cathédrale d'Ani // Actes du

- VI Congress Intern. d'études Byzantines. Paris, 1948. Vol. 1. P. 201-209; 1951. Vol. 2.
- 1027. Marr N. J.** Ani, la ville arménienne en ruines: D'après les Fouilles de 1892-1893 et de 1904-1917 // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1921. T. 1. P. 395-410.
- * **1028. Marr N. J.** Rapport sur l'album d'archéologie d'Ani exécuté par Toramanian // Bull. de l'Acad. Impér. des Sci. St. Pétersbourg. Vol. 23.
- * **1029. Marr N. J., Schmidt T.** Ausgrabungen und Arbeiten in Ani im Sommer 1906 // Byzantinische Zeitschrift. Wien, 1908.
- 1030. Marutian T.** La Cathédrale d'Ani: (De la question de sa datation) // The Fourth (IV) Intern. Sympos. on Armenian art: Thes. of reports. Yerevan, 1985. P. 238-240.
- 1030a. Marutian T.** When was Ani Cathedral constructed? // Armenian review. Boston, 1990. P. 95-109: ill.
- 1031. Max Herzog.** Ani und Etschmiadzin // Handes Amsoria (Հանդես անսորյա). Vienne, 1927. P. 911-922; Monumenta Armenologica. Wien, 1927.
- * **1032. Millet G.** L'école grecque dans l'architecture Byzantine. Paris, 1916. P. 60.
- * **1033. Monneret de Villard U.** L'arte cristiana e musulmana del Vicino Oriente // Le civiltà, dell Oriente. Roma, 1962. Vol. 4. P. 465-466.
- * **1034. Orbeli I., Buniatian N.** La Cathédrale d'Ani // Monuments Arméniens. Péetrograd, 1915.
- * **1035. Quilici L.** Architetture medievale Armena // Archeologia. Roma, 1968. 8 46.
- * **1036. Tchoubinachvili G.** Armeni: Centri e Tradizioni // Enciclopedia Universale dell arte. Venezia (Roma), 1958. P. 706-715.

1036a. Thierry J.-M. The tetrapode monument in Ani // Armenian review. Boston, 1990. P. 111-131: ill.

1038. Thierry N. et J.-M. Ani, ville morte du Moyen-Age Arménien // Jardin des arts. Paris, 1960. - 8 3. P. 132-145.

1038a. Thierry N. M. Note sur l'état actuel des ruines de la ville d'Ani (septembre 1989) // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1988-1989. T. 21. P. 583.

* **1039. Thierry N. et J.-M.** Notes sur des monuments arméniens en Turquie // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1965. T. 2. P. 165-184.

SCIENCE, CULTURE, ART

Livres

Armenian miniatures of the 13-th and 14-th centuries... See 8 1053.

1040. Der-Nersessian S. Manuscrits arméniens illustrés des XIIe, XIIIe et XIVe siècles / Préf. de G. Millet. Paris, 1936. 376 p.: ill.

Ani: p. 1, 3, 4, 10, 28, 30, 31, 37, 56, 84, 85, 120, 167, 359; Église St. Grégoire Tigraie Honents: p. 3, 19, 71, 107, 125, 131.

* **1041. Sakisian Ar.** Thèmes et motifs d'enluminure et de décoration arméniennes et musulmanes. S.l. et d. (66-87) p.: ill. Reprinted from vol.4, pt. 1. of Art islamica 1939.

Ani: p. 18-21, 71, 74-75, 204, 216, 227.

1042. Strzygowski J. Asiens bildende Kunst in Stichproben, ihr Wesen und ihre Entwicklung. Augsburg, 1930. 781f.: il.

Ani: p. 211, 295, 424-425, 434, 498, 729, 502.

1043. Turnovo L. A. Miniatura Arména. Erevan, 1969. 68 p., 65 f. ill.
De cont.: Evangelia de la Hahbad (Markare 1211a.): p. 50-51, ill. 8 17-19.

Articles

1043a. Chukaszian L. Eleventh century Ani school of miniature // Armenian review. Boston, 1990. P. 21-39: ill.

1044. Conybeare F. C. Ananias of Schirak // Byzantinische Zeitschrift. 1897. Vol. 6. P. 572-584.

1044a. Drampian I., Kotanjian N. The frescoes in the church of St. Gregory the Illuminator founded by Tigran Honents in Ani // Armenian review. Boston, 1990. P. 45-65: ill.

1045. Grabar A. Études sur la tradition arménienne dans l'art médiéval // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1966. T. 3. P. 31-37: 4 f. ill.

* **1046. Hewsen R. H.** Science in seventh century Armenia Ananias of Shirak // ISIS. Washington, 1968. T. LIX. P. 32-45.

* **1047. Izmailova T. A.** Le manuscrit enluminé d'Ani de 1298 // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1971. T. 8. P. 289-309.

1048. Lemerle P. Autobiographie d'Anania Chirakaci // Revue des Études Arméniennes (REArm). Paris, 1964. T. 1. P. 14.

1049. Thierry J. -M. L'état actuel de notre connaissance des monuments arméniens en Turquie // Quinto (V) Simpoz. Intern. di arte Armena. Venezia, 1988. P. 15-16.

1050. Thierry N. La peinture médiévale arménienne // Corsi di cultura sul l'arte Ravennate e Bizantina. Ravenna, 1973. P. 397-407.

* **1051. Winfried P.** Ananija Schirakazi // Zeitschrift der Deutschen Morgenlandischen Gesellschaft. Leipzig, 38, 1964. P. 269-288.

ALBUMS, CATALOGUES, GUIDES ET CARTES

Livres

1052. Ani / Testi: P. Cuneo, A. Zarian, G. Uluhogian, N. Thierry, J. M. Thierry. Foto. D. I. Ermakov. Milano: Ares, 1984. -103 p.: ill. (Doc. of Armenian archit. 12). Տեքստը՝ գույնով և սև-սպիտակով. լեզ.: Անվտանգությունը հայ. լեզ.:

Cont.: Cuneo P. L'architettura della città di Ani; Zarian A. Ani sotteranea; Vahramian H. Breve cronologia storica; Thierry N. La pittura murale di Ani; [III.]: Uno scorcio della mura settentrionali; La cittadella e la moschea di Manutche; La città di Ani; Due scorci dalle mura settentrionali; Le mura settentrionali e l'ingresso principale della città; La regione di Ani nei secoli XII-XIII; La rete stradale e il sistema difensivo dell'Armenia nei secoli X-XIV; Chiesa del Palazzo; Chiesa della cittadella; La Cattedrale vista da sud-est: ill. 816-21; Chiesa di S. Grigor di Gaghik: ill. 8 22-23; La chiesa di S. Grigor di Tigran Honents vista da Sud-ovest: ill. 8 24-34; Chiesa di S. Prkitch: ill. 35-36; Moschea di Manutche: ill. 8 37-38; La chiesa di S. Grigor degli Abughamrents: ill. 39-42; La chiesa di S. Arakelots: ill. 8 43, 44; Irestì di un Palazzo; Il palazzo di Baron; Due vedute dal monastero delle Vergini: ill. 48, 49; La chiesa del Hoviv: ill. 50, 51; Uluhogian G. Le testimonianze epigrafiche; Thierry J.-M. I monumenti di Ani.

Armenian churches... See 8 586

1053. Armenian miniatures of the 13-th and 14-th centuries: [Album] / Text by E. Korkhmazian, I. Drampian, G. Hakopian. Leningrad: Avrora, 1984. 40 p.: 164 l. ill.

Ani: p. 10, 35, 40.

1054. L'Arménie pittoresque. Venise: S. Lazare, 1871-1872.

Vol. 1. 1871. 48 p.: 24 f. ill.

De cont.: Les remparts d'Ani; la Porte d'Ani; La Cathédrale d'Ani; S. Grégoire d'Aboughamriens; Le Saint-Sauveur; Église de St. Grégoire l'Illuminateur; La Salle du Palais Royal; La Mosquée d'Ani.

1055. Basmadjian K. J. Souvenir d'Ani: Album. Paris, 1904. 24 f. ill., cart.

1055a. Boghossian S. Iconographie Arménienne: Catalogue de reprod en noir et en couleurs de 720 pièces originales du XVe au XXe siècle. Paris, 1987. 526 p.: ill, cart

De cont.: Ani: [Texier Ch. Description de l'Arménie, la Perse et la Mésopotamie [գրքից համախմբ.]; Plan de la ville d'Ani; [III.]: Vue de la Porte principale; Les murs de la ville...; Vue de la Cathédrale; Église Grecque; Cathédrale [plan et détails]; Plan et coupe de l'église près de la Rivière; Chapelle Sépulcrale.

Brentjes B., Mnazakanjan St., Stepanjan N. Kunst des Mittelalters in Armenien... See 8 966.

1056. Brosset M. Les ruines d'Ani, capitale de l'Arménie sous les rois Bagratides aux Xe et XIe siècles: Partie 1-2. S. Pétersbourg, 1860-1861.

P. 1. Description. 1860. 91 p.: 24 pl.

P. 2. Histoire. 1861. 83 p.: 21 pl.

De cont.: Maison de cardé; Pont sur l'Arpatchai; Monastère de Sourb-Grigor; Église Grecque; Deux tours à d'Ani. Porte méridionale de la ville; Église de St. Pierre, Sourb-Arakial; Cathédrale; Intérieur de la Cathédrale; Mosquée; Intérieur de la Mosquée; Grand minaret; Église près de la Citadelle; Salle dans la Citadelle; Vue générale d'Ani; Monastère isolé; Porte fortifiée; Église de Sourb-Grigor; Palais des Pahlavides; Ruine d'église; Porte du Palais des Pahlavides; Palais des Pahlavides, vu de la ville; Les Bains royaux; Église Grecque dans le rocher; Demeures troglodytiques (S. I. d'Ani); Porte principale d'Ani; Murailles d'Ani; Porte Triomphale; Plan d'Ani.

1057. Buniatof N. G. Ani: Église du Palais / Publ. du Musée d'Antiquités d'Ani. Pref. N. Marr. Pétrograd, 1915. 20 f. ill.

Cuneo P. Architettura Armena... See 8 969.

1057a. Ermakov [D. I.] Armenia 1910 / Edited by H. Vahramian. Venezia, 1982. 20p.: 66 f. ill.

De cont.: Ani. [III.]: Cattedrale; St. Grigor Tigran Honents; Chiesa S. Prkitch.

1058. Fetvadjian A. Armenian architecture from the VI to the XIII century: [Catalogue]. London, 1921.

1059. Fetvadjian A. Les ruines d'Ani: [Reproduction au procédé en trois couleurs d'après les aquarelles]. [Vienne, 1906]. 15 f. ill.

Cont.: Vue des murs d'Ani [de loin]; Perspective des murs d'Ani avec la Porte principale; Vue générale sur la Citadelle; Les Restes d'un Palais; L'église Cathédrale; Une Tour renversée; L'église des Aboughamrentz; Un Edifice public; L'église du St. Sauveur; Une Chapelle dans la Citadelle; L'église du Pâtre; L'église de St. Grégoire L'Illuminateur; La Forteresse de l'infante; La Forteresse Maghassepérte.

***1060. Fetvadjian A.** L'art monumental en Arménie. Paris, 1874.
Form follows function [Ani: kart.] See 8 942a.

1061. Crimm D. Monuments d'architecture en Géorgie et en Arménie. S. Pétersbourg, 1864. 10 p., 48 f., ill., des.

De cont.: Cathédrale d'Ani: p. 7; Eglise Sourb-Grigor, autrement nommée église Grecque de la Sainte Vierge à Ani: p. 8; [III, des.]: Ani: Cathédrale [4 des.]; Sourb-Gregoir [4 des] 8 39-44.

1062. Grimm D. Monuments d'architecture en Géorgie et en Arménie. S. Pétersbourg, 1864.

De cont.: Ani: Cathédrale: plan et façade de la Cathédrale; Façades du Sud et de l'Est; Deux coupes de la Cathédrale; Détails de la Cathédrale; Sourb-Grigor: plan, façades du Sud et de l'Est et coupe de l'église Sourb-Grigor; Autre Petite église; Détails de l'église de Sourb-Grigor; Détails des mosaïques des chapiteaux
eis Détails.

1063. Гримм Д. И. Памятники византийской архитектуры в Грузии и Армении: [Альбом черт., деталь и проект]. Вып. 1-12. С. Петербург, 1859. 45 л.
Вып. 12. 9 с. 4 л. ил. Текст на фр. яз.

De cont.: Cathédrale d'Ani; Autrement nommée église Grecque de la Sainte Vierge à Ani.

1064. Kurkjian O. Liste de vues photographiques des ruines d'Ani: Autrefois la résidence de l'ancien royaume; d'Arménie. Erevan, s. a. 12 p.; Ibid.: Vienne, S. a.

Kurkjian O. Ruines d'Arménie... Voir 8 598.

1065. Lalaïan A. A. Des vues de la ville de Kars et celles du gouvernement de Kars = Альбом видов города Карса и Карсской области = Տեսարաններ Կարս քաղաքի եւ Կարս նահանգի. S. Péterburg, 1900. 28 l. 1, il. Текст парал. на арм. и фр. яз.

De cont. Voir 8 862.

1066. Liste de vues photographiques des ruines d'Ani // Verzeichniss photographischer Ansichten Ruinen von Ani. Wien, s. d. 12 S. Տրստը գուգուհեռ գեր. լեզ.:

**ԱՆԻՆ
ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ԱՐՎԵՍՏԻ ՄԵՉ**

**ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԳՐՔԵՐՈՒՄ,
ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՄ, ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐՈՒՄ**

Գրքեր

1068. Ալիշան Ղ. [Զափածո]: Գեղեցկանուն գարնանալի...: Այլ եւ ըզքեզ յայս հրավիրեմ...: Էլի իմ հոգիս ուրախ քեզ կտամ...: Պարծանք քաղաքաց, քաղաք Մեծ Անի...: Անի քաղաք նստեր կուլա...: Անդորրանք Անվո...: Տեսի զԲաբել եւ զԱսուր...: Կապին կամարք կարծրակուռ...: Սի արհավիրք մահաշուք...: Տե՛ս ք. 57.

1069. Այվազյան Բ. Աշոտ Երկաթ: Անիի կործանումը: [Պատմավեպ]. Ե., 1964. 456 էջ. Տիտղ. քերթի վրա «Անին ծախվեցավ»: Նույնը՝ Անին ծախվեցավ. Բեյրութ, 1982 (Տպ. Տոնիկյանի). 232 էջ:

1070. Գրիգորյան Վ. Դար կորստյան: [Պատմավեպ]. Ե.: Սովետ. գրող, 1985. 222 էջ:

1071. Դավթյան Վ. Համառոտ պատմություն հայոց. Ե.: Վահան, 1992. 86 էջ:

Անի. էջ 42, 48, 68:

1072. Դերիկյան Գ. Գոյամարտ: [Պատմավեպ]. Ե.: Սովետ. գրող, 1986. 816 էջ:

1073. Դերիկյան Գ. Վիրավոր կոունկ: [Պատմավեպ]. Ե.: Սովետ. գրող, 1977. 596 էջ:

Դրվագ 13. [Անիի մասին]:

1074. Դերիկյան Գ. Տրդատ ճարտարապետ: [Պատմավեպ]. Ե.: Սովետ. գրող, 1983. 528 էջ:

1075. Գուրյան Լ. Այծեմնիկ: [Պոեմ] / նկ. Հ. Մամյան. Ե.: Սովետ. գրող, 1984. 90 էջ:

1076. Խաչատրյան Հ. Վանատուր: (Պատմավեպ). Ե.: Սովետ. գրող, 1976. 309 էջ:

1077. Խեչումյան Վ. Գիրք լինելության: [Պատմավեպ]. Ե.: Հայաստան, 1971. 429 էջ:

1078. Խեչումյան Վ. Գլուխ-գործոցը: [Պատմավեպ]. Ե.: Հայպետհրատ, 1964. 23 էջ:

Խեչումյան Վ. Գիրք մաքառման. Ե., 1968. Տե՛ս ք. 1139

1078ա. Խրիմյան Մ. Հրավիրակ Արարատյան: 2-րդ տպագր. Կ. Պոլիս, 1876 (Տպ. Ե. Մ. Տնտեսյան). 136 էջ. Կազմ. եւ տիտղոսաք. վրա՝ Խրիմյան Հ. **Բովանդ-ից՝** Նվագ երկրորդ [նվիրված Անի քաղաքին]. էջ 19-36:

1079. Հովսեփյան Ա. Վահրամ Փահլավունի: [Պատմավեպ]. Ե.: Սովետ. գրող, 1984. 398 էջ:

1080. Վանալանյան Ա. Ավանդապատում = Армянские предания / Խմբ.՝ Է. Ա. Պիվազյան. Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ, 1969. - 530 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Սեուրդվոց ձոր [ըստ ավանդության Մանահինի վանքի արեւմտյան կողմի ձորի բնակիչները գաղթել են Անիից]. էջ 46: Ձեյթուն [ըստ ավանդության առաջին բնակիչները եղել են Անիից գաղթած յոթ ծուխ]. էջ 156: Անի [ըստ ավանդության 1319 թ. երկրաշարժը եղել է Հովհաննես Երզնկացու անեծքով]. էջ 158: Ակն [ըստ ավանդության քաղաքը հիմնել են կործանված Անիի բնակիչները]. էջ 161: Ջուղա [ըստ ավանդության քաղաքն եղել է Անի քաղաքի մի ճյուղը եւ բարգավաճել է Անիի կործանումից հետո]. էջ 169: Հայեկ [ըստ ավանդության Գագիկ թագավորը Թումարգա գյուղաքաղաքում կառուցել է Հայեկում բերդը]. էջ 200: Աղջկա բերդը [ըստ ավանդության կառուցման պատճառը եղել է իշխանի աղջկա եւ հովվի ողբերգական սերը]. էջ 208-209: Հովվի եկեղեցի [գտնվում է Անի քաղաքի հիմնական պարիսպներից դուրս]. էջ 242: Անին շեն՝ աշխարհն ավեր. Անին ավեր՝ աշխարհը շեն. էջ 401: Չյունը գլխիս [ըստ ավանդության Անիի կործանման օրերին անեցիների գլխին սեւ ձյուն է թափվել]. էջ 406:

1081. Մարտիրոսյան Ա. Մագե կամուրջ: (Պատմավեպ): Գիրք 1. Ե.: Սովետ. գրող, 1986. 432 էջ:

1082. Նազգաշյան Հր. Անին ծախված է արդեն, զավակս: [Ողբերգություն]. Երուսաղեմ, 1990. 86 էջ:

1083. Շիրազ Հ. Յոթնապատում / Առաջաբանը Մ. Ա. Մազմանյանի. Ե.: Սովետ. գրող, 1977. 174 էջ:

Բովանդ-ից՝ Երազիս մեջ հնձվոր էի Անիում... էջ 54: Դու Այծյամիդ հարցրու Անի՝ ի՞նչ է գորքը կանացի... էջ 131: [Անիի մասին. էջ 25, 49, 52, 62, 63, 78, 131]:

1084. Սարյան Գ. Հատուցում: [Պոեմ]. Ե.: Հայաստան, 1966. 144 էջ:

Վրույր Ա. Անիում: [Հուշագրություն]. Ե., 1979. Տե՛ս ք. 81

1085. Տեր-Մինասյանց Կ. Գագիկ Վերջին արքա հայոց Բագրատունի: Թատերգութ. հինգ արարված. Երուսաղեմ, 1872 (Տպ. Ս. Հակոբյանց). 192 էջ:

1086. Քաջագ. Անիի հրեղեն ձիերը = The Fiery Horses of Ani: Սարիլյան եղեռնի 70-ամյակը: [Վերաստպ. այբով] / Առաջաբանը՝ Ա. Գաբրիելյանի, գրքի վերջում. կենսագր. տեղեկանք: Նյու Յորք: Ազգային առաջնորդ, 1985. [20] ք. նկ. եւ տեքստ. **Բնաբաններ՝** Ռ. Դավոյանի, Վ. Դավթյանի, Ավ. Ահարոնյանի, Ա. Իսահակյանի, Գ. Էմինի, Գ. Վարուժանի, Վ. Տերյանի, Եղ. Չարենցի, Ս. Կապուտիկյանի, Բաֆֆու, Սայաթ-Նովայի, Պ. Սեւակի, Դ. Հովհաննեսի եւ Ներսես Շնորհալու ստեղծագործություններից:

Բովանդ. Անին մեզ կը կանչե: Դեպի Անի: Անիի ազատագրումը: Կը հնչեն Անիի գանգակները: Մերն է այս ափերը: Հաղթական վերադարձ Անի: Անիի վերածնունդը: Հաղթանակի շեփորներ: Անիի հրեղեն ձիերը: Անիի Տիրամայրը: Իմ գմբուխտ Անի: Չոն Անիին: Անի. աղբյուր հուշարձան: Աղջիկների պարը: Բերքի տոն: Քամանչա: Չարդաքանդակ եւ նատյուրմորտ: Ոսկե խաղող: Կարմիր ծաղիկներ: Պըտուղներ եւ սափոր:

Ստեղծագործություններ՝ հրատարակված գրքերում, պարբերականներում եւ ժողովածուներում:

1087. Աբալյան Ռ. Նոյ Նահապետը: [Ակնարկ նվիրված Անիի ավերակները ուսումնասիրողներին] // Վերածնված Հայաստան. Ե., 1989. ք. 5. էջ 32-38:

1088. Աբովյան Խ. Բայաքիներ // Աբովյան Խ. Ընտիր երկեր. Հտ. 7. Բանաստեղծութ.: Երգիծարանութ.: Մանկավարժութ. Ե., 1949. էջ 43-56:
Բովանդ-ից՝ Անի, Անի, ա՛խ Անի... էջ 50:

1089. Աբովյան Խ. [Ողբ Անիին: Աղասին Անիում] // Աբովյան Խ. Վերք Հայաստանի, ողբ հայրենասերի. Ե., 1955. էջ 260-261, 239-283:

1089ա. Աբովյան Խ. Անի: [Հատված «Վերք Հայաստանի»-ից] // Ռուսերեն հատրնտիր: Հատվածներ ժողովածուից: Գիրք 2. Թիֆլիս, [1907], էջ 204, 206, 208:

1090. Աղամյան Մ. Ողբ: [Քառյակ նվիրված է Անիին] // Աղամյան Մ. Հատուցում. Ե., 1990. էջ 39:

1091. Ալիշան Վ. Անդորրանք Անվո: [Չափածո] // Ալիշան Վ. Գրական ցուրեր. Վենետիկ, 1944. էջ 87-94:

1093. Ա՛խ նանի... [Չափածո] // Հայ ազգագրություն եւ բանահյուսություն. Հտ. 9. Ե. 1978. էջ 110. «Երգեր» բաժնում:

1094. Ահարոնյան Ա. Արարատյան դաշտ: [Հատված «Կարոտ հայրենի» պոեմից: Երգ 5. Անի մայրաքաղաքի հիշատակում] // Ահարոնյան Ա. Երկերի ժողովածու: Հտ. 10. Բոստոն, 1951. էջ 36:

Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի... Տե ս ք. 89

1095. Աղասյան Վ. Անի: [Չափածո] // Անի. Բեյրութ, 1952. ք. 4-5. էջ 229:

1096. Ավագյան Բ. Անիի կործանումը: [Հատված համանուն վեպից] // Բանասեր. Փարիզ, 1904. էջ 129-146, 195-210, 259-274, 291-306:

1097. Անիի պատկերասրահը: [Նկարաչառ] / նկ. Ռ. Մանուկյան // Անի. Ե., 1992. ք. 2. 2 ք. գուն. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Անի. Ս. Փրկիչ եկեղեցի: Բերդավանի եկեղեցիներից: Ս. Գրիգոր Ապուղամբենց եկեղեցին:

1098. Անտոնյան Ս. Իմ տան քիվին փոքրիկ մը հավք...: [Չափածո] // Անտոնյան Ս. Դերմակ շուշաններ. Ե., 1990. էջ 165:

Աշխարհական երգարան.. Տես ք. 47 (հտ. 3)

1099. Ավագյան Ս. Անի քաղաք: [Չափածո] // Ավագյան Ս. Շիրակի նվազ: Երգարան: Հտ. 1. Լոս Անջելես, 1926. էջ 85-86:

1100. Արարատյան Ա. Վ. Անիի ողբը: [Չափածո] // Գանձարան հայկական ձայնագր. եւ պատկերազարդ. Կահիրե, ա. ք. էջ 248. նկ. (Ոսկետառ մատենաշար. ք. 6):

Բովանդ-ից՝ Անի (Անի քաղաք նստեր կուլա...): Հայ տղան (Ողբերգությունը հերիք է Անի...):

1101. [Արարատյան Ա] Մի քանի կաք արտասուք ավերակներուն Անվո: [Չափածո] / Ստորագր.՝ Ա. Ար. // Մեղու Հայաստանի. Թիֆլիս, 1859. ք. 4. էջ 32:

1102. Արարատյան Ա. Ողբալի բանք. Անի քաղաք նստեր կուլա... [Չափածո] // Մուգայք Հայաստանի: Նոր երգարան / Կազմ.՝ Ալ. Խոտոյանց. Տիֆլիս, 1873. էջ 5-6:

[Արարատյան Ա.] Տաղ Անի քաղաքի [Անի քաղաք նստեր կուլար...: Միս հայ տղա խղճա ինձի...]: [Չափածո]... Տե ս ք. 75

1103. Բալայան Վ. Վեհ լուրջուն: (Էտյուդ) // Հայրենիքի ձայն. Ե., 1968. 11 սեպտ. էջ 8:

Տպավորություններ Անիի ավերակներից:

1104. Բանդուրյան Գ. Իմ Անին: [Չափածո] // Բանդուրյան Գ. Օսգիս. Ե., 1987. էջ 26-27:

* **1104ա. Բզնունի Մամբրե.** Վիշտք ի ավերակունս Անվո // Լույս. 1874. 2 օգոստ.. (ք. 5):

1105. Բոլորյան Թ. Պ. Անի: [Չափածո] // Բոլորյան Թ. Պ. Սաղարք. Ե., 1983. էջ 71-73:

1106. Գազանճյան Չ. Անի: [Չափածո] // Գազանճյան Չ. Արեւածաղկի մը նման. [Փարիզ], 1975. էջ 69-71:

* **1107. Գետրոյան Թ.** Եղերգություն առ մայրաքաղաքին Անվո: [Չափածո] / Ստորագր.՝ Խ. Ծ. Թորոս Գետրոյան // Մեղու Հայաստանի. Թիֆլիս, 1861. էջ 215-216:

Բովանդ.՝ Կորցուցել ես առյուծ արքայք իմ Անի...: Անի (Քանի...): Ափսոս Անի ո՞ր եմ...: Անի (Մի իուք կարծեք...): Բարձրյալ, մենք ողբացանք...:

1107ա. Գնունի Բ. Սարգիս. Ողբ յԱնի մայրաքաղաքին Բագրատունյաց: [Չափածո] // Արարատ. Վաղ-պատ. 1873. էջ 344-345:

1107բ. Գորյան Գր. Անի: [Չափածո] // Գորյան Գր. Երկեր: Գիրք Ա. Հայրենի դողանքներ. Փարիզ, 1981. էջ 30-31:

1108. Գրիգոր Օշականցի. Ողբ Նորին Գրիգորի վարդապետի ի վերա Անի քաղաքին ի ժամանակի // Չորս հայ տաղասացներ եւ անոց տաղերը. Վիեննա, 1966. էջ 110-112: Անի. Ե., 1992. ք. 2. էջ 11:

1109. Գաշտենց Խ. Իմ երկիրը: [Չափածո] // Գաշտենց Խ. Լեռան ծաղիկներ. Ե., 1963. էջ 33: Արեգակ. Լոնդոն, 1969. ք. 7. էջ 2:

1110. Գավթյան Վ. Անի: Այստեղ տնքում եմ դարեր...: [Չափածո] // Գավթյան Վ. Երկեր: 2 հտ-ով. Հտ. 1. Ե., 1985. էջ 175-177:

1111. Գավթյան Վ. Անի: [Չափածո] // Գավթյան Վ. Երկերի ժողովածու. Հտ. 1. Ե., 1973. էջ 226-227: Հուշարար. Նյու Յորք, 1969. ք.14. էջ 211:

1112. Գեմիրճյան Գ. Ապա Անին պանծալի...: [Չափածո] // Գեմիրճյան Գ. Երկերի ժողովածու. Հտ. 6. Ե., 1958. էջ 40:

1113. Գեմիրճյան Գ. Երկիր հայրենի: [Պատմ. դրամա երկու տարբերակով] // Գեմիրճյան Գ. Երկերի ժողովածու: 14 հտ-ով. Հտ. 11. Ե., 1985. էջ 286-370. 526-591: Նույնը [հատված նվիրված Գագիկ 2-ին] // Սովետ. գրակ. 1941. ք. 7. էջ 50-55:

1114. Գեորգիյան Գ. Այդ նզովքը հազարամյա: [Էսսեն] // Գեորգիյան

Գ. Մանկության տուն. Ե., 1989. էջ 432-437. Տեքստում՝ հատվածներ Անիին նվիրված երգերից:

1115. Դուրյան Լ. Այծեմիկ: [Պոեմ] // Դուրյան Լ. Ընտիր երկեր. Ե., 1987. էջ 301-366:

1116. Դուրյան Լ. Անի: [Չափածո] // Դուրյան Լ. Մեմախատություն. Ե., 1990. էջ 132:

1117. Դուրյան Լ. Անիի խաչքարը: [Չափածո] // Չարթունք. Բեյրութ, 1967. 14 հունիսի:

1118. Դուրյան Լ. Արեւածագ իններորդ: [Պոեմ: Դրվագը նվիրված է անեցիներին] // Դուրյան Լ. Նա իջնում է արեւից. Ե., 1982. էջ 52-61:

1119. Դուրյան Պ. Ասպատակությունը Պարսկաց ի Հայս կամ ավերումն Անի մայրաքաղաքին Բագրատունյաց: (Թատերագրություն) // Դուրյան Պ. Երկեր. Ե., 1981. էջ 291-337: Դուրյան Պ. Երկերի ժողովածու: 2 հտ-ով. Հտ. 2. Ե., 1972. էջ 307-372:

1120. Եսայան Չ. «Անի քաղաք նստեր կուլա ...»: [Տպավորութ.] // Եսայան Չ. Երկեր. Հտ. 1. Անթիլիաս (Բեյրութ), 1987. էջ 213-216:

1121. Եսայանց Հ. Հառաչանք Անվո վրա: [Չափածո] // Մեղու Հայաստանի. Թիֆլիս, 1860. էջ 63-64:

1121ա. Եսայանց Հ. Պատասխան ի դիմաց Անի քաղաքին առ օրորողն յոր: [Չափածո] // Կռունկ Հայոց աշխարհին. Թիֆլիս, 1860. ք. 3. էջ 257-231:

Երգարան... Տե՛ս ք. 47 (հտ. 3)

1122. Էմին Գ. Անին: [Չափածո] // Էմին Գ. Երկերի ժողովածու: 3 հտ-ով. Հտ. 1. Ե., 1985. էջ 360:

1123. Թազվորյան Թ. Գանձ: [Անի, Աղքամար] / Թարգմ. ֆրանս.՝ Գ. Չանիկյանի // Վերածնվ. Հայաստան. Ե., 1989. ք. 11. էջ 34-40. Հատված «Պատմական Հայաստանի քաղաքները» գրքից:

* 1123ա. Թեոդորոս (Խատամյան) Ղրիմեցի. Խորհրդածություն զԱնի քաղաքէ: Պոենմ // Նոյան աղավնի. Կ. Պոլիս. 1853. 17 հունվ. (թ. 45):

1124. Թրեմց Գ. Անի քաղաքը: [Չափածո] // Պարիկյան Հ. Գեղարդ: Սուրիահայ տարեգիրք. Հալեպ. 1975. էջ 188:

1125. Իսահակյան Ա. Ա՛խ, ինչքա՛ն, ինչքա՛ն կուզեի լինել...: [Չափածո] // Մարգարիտներ հայ քնարերգության.: Հտ. 2. Ե., 1974. էջ 181:

1126. Իսահակյան Ա. Անի: Երազիս մեջ Անին տեսա... Ա՛խ ինչքա՛ն, ինչքա՛ն կուզեի լինել...: [Չափածո] // Իսահակյան Ա. Երկեր. Հտ. 1. Ե., 1958. էջ 307-308, 327-328, 386:

1127. Իսահակյան Ա. Անի: [Չափածո] // Իսահակյան Ա. Երկերի ժողովածու. Հտ. 1. Ե., 1950. էջ 276-277: Հայրենիք. Բոստոն, 1965. թ. 7. էջ 11: Սովետ. Հայաստան. 1964. թ. 11. էջ 31: Սովետ. գրակ. եւ արվեստ. 1945. թ. 10-11. էջ 3:

1128. Իսահակյան Ա. Անի: Անիի Մայր եկեղեցին: [Ասույթներ] // Ավետիք Իսահակյանը արվեստի մասին / Կազմ.՝ Ա. Ինճիկյան. Ե., 1977. էջ 52-57:

1129. Իսահակյան Ա. Անի-հավերժական ներշնչուն...// Հայրենիքի ձայն. Ե., 1956. 29 օգոստ. էջ 4. «Իսահակյանի գրառումները» խորագրի տակ:

1130. Իսահակյան Ա. Ճարտարապետական հրաշալիքներ: [Անտիպոններ] // Սովետ. արվեստ. 1958. թ. 10. էջ 53-54:

Բովանդ-ից՝ Անի:

1131. Իսրայելյան Ռ. Հեռվից երեսում էր Անին: [Խոհեր] // Գրակ. թերթ. Ե., 1962. - 31 օգոստ.:

1132. Իսրայելյան Ռ. Յոթ դար հետո: Մեր դիմացը Անին է: [Ակնարկներ] // Իսրայելյան Ռ. Հողվածներ, ուսումնասիրություններ, ակնարկներ. Ե., 1982. էջ 231-236:

1133. Իսրայելյան Ռ. Շինարարի ոգին: Մեր դիմացը Անին է: Վրաստանում: [Խոհեր, ակնարկներ] // Սովետ. արվեստ. Ե., 1977. թ. 9. էջ 53-58:

1134. Լեոյի «Անի»-ն // Սովետ. գրականություն. 1941. թ. 11. էջ 93-94: Ա. Իսահակյանի եւ Ստ. Չորյանի կարծիքներն անտիպ աշխատության մասին:

1135. Խանգաղյան Ս. Անիի խաչքարը // Խանգաղյան Ս. Երկերի ժողովածու: 6 հտ-ով. Հտ. 6. Ե., 1983. էջ 164-166:

1136. Խաչատրյան Հ. Անի: [Խոհեր] // Խաչատրյան Հ. Սոսյաց անտառ. Ե., 1988. էջ 248:

1137. Խաչատրյան Հ. Անի: [Հատված «Գրիգոր Մագիստրոսի վերջին բողոքը» պատմվածքից] // Սովետ. դպրոց. Ե., 1988. 30 հունիսի:

1138. Խեչումյան Վ. Հազարամյա Անին // Հայաստանի աշխատավորուհի. Ե., 1966. թ. 6. էջ 27-29: Գրակ. թերթ. Ե., 1965. 1 հունվ.:

1139. Խեչումյան Վ. Հազարամյա Անին: Անիական: [Ակնարկ] // Խեչումյան Վ. Գիրք մաքառումի. Ե., 1968. էջ 278-335, 436-441:

Ծոցիկյան Ս. Մ. Անիականք: [Չափածո հատվածներ]... Տե՛ս թ. 155

1140. Ծոցիկյան Ս. Մ. Արարատյան Հայաստանի քաղաքները. Անի: [Առկա են նաեւ Անիին նվիրված չափածո գործերից հատվածներ] // Հայաստանի կոչնակ. Նյու Յորք. 1938. թ. 14. 30. էջ 321-322, 706-707:

1141. Կարենյանց Հ. Կարոտակեզ առ քեզ դիմեմ, հայոց դրախտ, ավեր Անի... Տե՛ս թ. 102

1142. Կարենց Վ. Թումանյանը Անիում: [Չափածո] // Գրակ. թերթ. Ե., 1979. 3 օգոստ.:

1143. Կիրակոսյան Ֆ. Անի: [Չափածո] // Կիրակոսյան Ֆ. Տղխուր երգեր ուրախ աղջկան. Ե., 1992. էջ 17:

1144. Համաստեղ. [Օ՛հ, զանգակներ Անիին...]: [Հատված «Ես կը ճանաչեմ քեզ» բանաստեղծութ.] // Համաստեղ. Այծետոմար եւ ուրիշ բանաստեղծութիւններ. Կահիրե. 1960. էջ 178-181:

1145. Հայասեր Ոմն. Ողբալից բանք Անի քաղաքին: Անի քաղաք նստեր կուլա... [Չափածո] / Հայոց առ հայազգի ոմն, որ գրանցել էր նմա ի տեսութիւն // Երկասիրութիւնք ազգային երգչաց. Մոսկվա, 1858. էջ 54: Հայկական աշխարհ. Թիֆլիս, 1871. ք. 1. էջ 20:

1146. Հայաստան Մայր: [Ակնարկ: Անի քաղաքի ավերակների վերաբերյալ] // Մեղու. Կ. Պոլիս, 1857. էջ 221-230:

1147. Հեքիմյան Ալ. Իմ Անի: [Չափածո] / Երաժշտ. հեղ.՝ Ալ. Հեքիմյան // Հեքիմյան Ալ. Իմ Ղարաբաղ. Ե., 1990. էջ 20-24:

1148. Հովհաննիսյան Հ. Ավերակ: [Չափածո] // Երկիր. Ե., 1980. էջ 200:

1149. Հովհաննիսյան Հր. Անի թոչող մեղվին: [Չափածո] // Հովհաննիսյան Հ. Արեւոտ կղզու երգը. Ե., 1980. էջ 231-233: Արեւ. Կահիրե, 1965. 20 փետր.:

1150. Հորդորակ: [Չափածո] / Ստորագր.՝ Հայ աշուղ մը: // Պալաքյան Գ. Նկարագրություն Անիի ավերակներուն. Կ. Պոլիս, 1910. էջ 103-104:

1151. Ղազարյան Հ. Անի: [Չափածո] // Ղազարյան Հ. Վարդե անձրեւ. Ե., 1984. էջ 46-47:

1152. Ղազարյան Հ. Ես կերթամ Անի: Անի: [Չափածո] // Ղազարյան Հ. Մշո հավքեր. Ե., 1991. էջ 52, 72:

1153. Ղուկասյան Հ. Այծեմիկ դուստր Անիի: Պատմվածք // Ղուկասյան Հ. Երկերի ժողովածու. Ե., 1972. Հտ. 1. էջ 54-362:

1154. Ղուկասյան Մ. Տեսքդ պահեն աչքերիս մեջ: [Էջեր ծոցատետրից] // Ղուկասյան Մ. Տեսքդ պահեն աչքերիս մեջ. Ե., 1987. էջ 238-250: Գարուն. Ե., 1980. ք. 4. էջ 81-89:

1155. Ճոպոյան Կ. Այծեմիկ: [Չափածո] // Երեսան. Սոֆիա, 1962. 16 մայիսի:

1156. Մանդակունյան Ա. Անի: [Չափածո] / Երաժշտ. հեղ.՝ Ա. Մանդակունյան // Շիրակ [երգարան]. Բեյրութ, 1970. ք. 15. էջ 120, ք. 16. էջ 38, ք. 17. էջ 24-25:

1157. Մանվելյան Լ. Ավերակների վրա: [Չափածո] // Մուրճ. Թիֆլիս, 1894. ք. 2. էջ 212:

1158. Մանուկյան Ս. Անին: [Պատմվածք] // Գրակ. քերթ. Ե., 1970. 19 հունիսի:

1159. Մարգարյան Ա. Ախուրյանին: Սահմանագծում: [Չափածո] // Մարգարյան Ա. Ծաղկած ծիրանի. Ե., 1990. էջ 14-15, 120-121:

1160. Մարգարյան Ա. Ախուրյանի ողբի մեջ: [Չափածո] // Նորք. Ե., 1989. ք. 10. էջ 32-34:

1161. Մարտիրոս Ղրիմեցի. Կարգ եւ թիվ թագավորացն հայոց ի Մարտիրոս Վ. Ե. Ղրիմեցվո: [Չափածո ժամանակագրութ.] // Չորս հայ տաղասացներ եւ անոնց տաղերը. Վիեննա, 1966. էջ 177-210: Անիի Բագրատունիները. էջ 199-203:

1162. Մարտիրոսյան Ա. Անի 75: [Չափածո] // Մարտիրոսյան Ա. Թռչուններ. Ե., 1978. էջ 34-35: Արարատ. Բեյրութ, 1980. - 3 նոյեմբ.:

1162ա. Մելքոնյան Մ. Հազարամյա աջ ձեռքով: [Պատմվածք]. - Սովետ. գրակ. Ե., 1965. ք. 10. էջ 41-43:

1163. Մեծատունյան Եղ. Ախուրյան գետը հայոց Անվո հառաչս մի... [Չափածո] // Մեծատունյան Եղ. Երգարան աղջկաց եւ աշակերտուիյաց հայկական ուսումնարանաց: Հտ. 1. Տիֆլիս, 1879. էջ 60-65:

1164. Միլիտոնյան Էղ. Անի: [Չափածո] // Միլիտոնյան Էղ. Արեւի ժամացոյց. Ե., 1988. էջ 12:

1165. Միլիտոնյան Էդ. Անիի շուկան: Անի: [Չափածո] // Գրակ. թերթ. Ե., 1979. 21 սեպտ.:

1166. Միլիտոնյան Էդ. Անի քաղաք: [Չափածո] // Գարուն. Ե., 1981. թ. 9. էջ 27-28:

1167. [Մովսես Եպս.] Ողբ Անիա քաղաքին ի Մովսես Եպիսկոպոս: [Չափածո] // Անի. Ե., 1992. թ. 2. էջ 10-11:

Մովսես Տկար. Անի քաղաք՝ «Ողբամ ըզբեզ Հայոց աշխարհ»: Անկյալ ի ձեռս անօրինաց... Տե՛ս թ. 125

1168. Մովսիսյան Հ. Տ. Վերադառնում եմ Անի: [Վեպ. նվիրված Տրդատ ճարտարապետին] // Մովսիսյան Հ. Տ. Փորձաքար. Ե., 1988. էջ 238-249:

1169. Մուրադյան Ս. Անի: [Չափածո] // Սովետ. Հայաստան. 1973. թ. 6. էջ 35: Հայաստան. Ե., 1991. 4 հունվ.:

1170. Մուրադյան Վ. Գնացքը տեղ չհասավ...: Մեր որոնումները. Հանդիպում առաջին՝ Թումանյան-Սանահին... [Ալկնարկ] // Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 37-39, 40. նկ.:

1918 թ. Անիի հնությունները տեղափոխող խմբի մասնակից՝ Հովսեփ Գալստյանի մասին:

* 1171. Նազարյանց Ս. Գագիկ վերջին արքա Բագրատունյաց, ի Բարձրագոյ ատենի կայսեր յունաց, ի Բյուզանդիոն: Քաղաքն Անի: [Չափածո] // Արշալույս Արարատյան. Չմյունհիա, 1873. թ. 972:

1172. Նեպոլո Սավինո. Օտարն Անիի ավերակներում: [Չափածո] / Նախաբանը եւ թարգմ.՝ Ա. Բախչինյանի // Հայրենիքի ձայն. Ե., 1994. 7-14 ապր. էջ 2:

1173. Ներսես Շնորհալի. Բայց քեզ էլ հրավիրում եմ այստեղ, Անի, քաղաքդ արեւելյան... [Հատված «Եղեսիայի ողբը» պոեմից] // Ներսես Շնորհալի. Երգեր, Եղեսիայի ողբը. Ե., 1982. էջ 35-91. Տեքստը՝ քննադրված գուգահեռ աշխարհաբար:

1174. Շահեն. Ուխտ եմ արել... [Չափածո: Նաեւ Անիին նվիրված երկտող] // Շահեն. Գուսան Հայաստանի. Ե., 1977. էջ 11-12:

1175. Շահնազարյան Մ. Անի: [Չափածո] // Արարատ. Վաղ-պատ. 1872. էջ 951:

1176. Շանթ Լ. Շղթայվածը: [Դրամա] // Շանթ Լ. Երկեր. Ե., 1989. էջ 515-588:

Շարականներ [Անիի մասին]: Տե՛ս թ. 16

1177. Շիրազ Հ. Անի (Դեռ մի կարոտ ունեմ անհազ, տեսնեմ Անին ու նոր մեռնեմ...): [Չափածո] // Շիրազ Հ. Քնար Հայաստանի. Գիրք 2. Ե., 1958. էջ 245: Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 1:

1178. Շիրազ Հ. Անի: [Պոեմ]: Իմ հուշերի մի աչքի մեջ Տրդատակերտ Անին...: [Չափածո] // Շիրազ Հ. Քնար Հայաստանի. Գիրք 2. Ե., 1964. էջ 171-172:

1179. Շիրազ Հ. Անի: [Պոեմ] // Նորք. Ե., 1991. թ. 1. էջ 3-29, թ. 2. էջ 3-24, թ. 4. էջ 3-24, թ. 5. էջ 3-11:

1180. Շիրազ Հ. «Անին տեսնեմ ու նոր մեռնեմ...»: [Չափածո] // Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 1:

1181. Շիրազ Հ. Հայ ճարտարապետություն... [Չափածո]: Նվիրված Թ. Թորամանյանի հիշատակին // Անի: Պարբերագիրք. Բեյրութ, 1967. էջ 55: Անի. Բեյրութ, 1946. էջ 372. «Քերթվածքներ» խորագրի տակ:

1182. Շիրազ Հ. Քառյակներ հայրենապատումի // Շիրազ Հ. Երկեր. Գիրք 2. Ե., 1981: Անի. էջ 319, 324, 327, 332:

1183. Շիրազ Ս. Ավերակների մայր: Ավերակների մայրաքաղաք: [Չափածո] // Շիրազ Ս. Հույսի կարավան. Բեյրութ, 1988. էջ 58-61:

1184. Չանդոյան Լ. Անի: [Չափածո] // Չանդոյան Լ. Կարոտ. Ե., 1992. էջ 52:

* 1184ա. Չմշիկ Սիմոն. Անի: [Չափածո] // Մեղու Հայաստանի. Տիփսիս, 1859. 12 դեկտ. (թ. 49):

1185. Պատկանյան Ռ. Անիի առումը: [Դրամա] // Պատկանյան Ռ. Երկերի ժողովածու. Հտ. 3. Ե., 1966. էջ 419-472: Նույնը՝ Լուսնա. / Ստորագր.՝ Գամառ Զաքիպա. Թիֆլիս, 1901. - Գիրք 2. էջ 1-62:

1186. Պետրոսյան Եր. Անիական: [Չափածո] // Պետրոսյան Եր. Գաղտնիքի ծառ. Ե., 1991. էջ 72-74: Հայրենիքի ծայն. Ե., 1990. - 4 հուլիսի. էջ 4:

1187. Պետրոսյան Վ. Անի: [Արձակ] // Ծաղկաքաղ արձակի հայ գրողներն. Հտ. 2. Բեյրութ, 1985. էջ 219-240:

1188. Պողոսյան Է. Անի: [Չափածո] // Գեղարվեստ. Թիֆլիս, 1908. թ. 1. էջ 58:

1189. Ջիվանի. Անի: [Չափածո] // Ջիվանի. Երգեր. Ե., 1988. էջ 54-56 + հավելվ.՝ թ. 9. երաժշտ. էջ 8-9:

1190. Մազայի. Հայու տղա: [Չափածո. հիշատակվում է նաեւ Անին] // Մազայի. Ով Հայաստան. Ե., 1993. էջ 105-106:

1191. Սահակյան Ռ. Մ. Անիում: [Չափածո] // Սահակյան Ռ. Մ. Երկու ասի. Ե., 1985. էջ 87:

1192. Սարգսյան Լ. Անի: [Չափածո] // Սարգսյան Լ. Մենախոսություն. Ե., 1990. էջ 132:

1193. Սարմեն. Անի: Մորմոքում է մեր Անին: [Չափածո] // Սարմեն. Հույսի հասմիկներ. Ե., 1987. էջ 110-111:

1194. Սեյեաղ [Մաղաթյան Պ.] Անին հայոց: [Չափածո] // Երկասիրությունը ազգային երգչաց. Մոսկվա, 1858. էջ 67:

1195. Սեյեաղ [Մաղաթյան Պ.] Երգ ի դիմաց Անի քաղաքին հայոց: [Չափածո] // Սեյեաղ. Երկասիրությունը: Տետր 1-5: Մաս 1. Բաքու, 1884. էջ 97-98:

1196. Սիմոնյան Բ. Անիի ավերակների առջեւ: [Չափածո] // Էջմիածին. 1985. թ. 4. էջ 42:

1197. Սիտալ Կ. Անի: [Չափածո] // Սիտալ Կ. Ոսկե հնձան. Ե., 1962. էջ 139: Կոչնակ. Նյու Յորք, 1914. թ. 50. էջ 1187-1188: Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 61:

1197ա. Սյունիք [Գետրգյան] Վ. Անի-Երեւան: Անի ու Մասիս: Անին: Անու աղերսը: [Չափածո] // Սյունիք Վ. Խոսք ու երգ. Փարիզ, 1958. էջ 86, 126, 155, 156:

1198. Սուրենյան Կ. Բեկորներ, քանկազին քեկորներ: Արվեստագետի խոհերը // Սովետ. արվեստ. Ե., 1977. թ. 12. էջ 27-35:

Վարդան Անեցի. Վասն կարանց... Տե՛ս թ. 233

1199. Վարդանյան Գ. Անի: [Չափածո] // Վարդանյան Գ. Ալիքներ. Ե., 1984. էջ 36:

1200. Վարուժան Դ. Անիի ավերակներում մեջ: [Չափածո] // Վարուժան Դ. Երկերի լիակատար ժողովածու: 3 հտ-ով. Հտ. 1. Ե., 1986. էջ 86-93:

1201. Վեսայեր Մ. Անի: Ճարտ. Թ. Թորամանյանի անմոռաց հիշատակին: [Չափածո] // Վեսայեր Մ. Մայրենի երգեր. Ե., 1965. էջ 238-239: Վեսայեր Մ. Հատընաիր. Ե., 1973. էջ 148-149: Անի. Ե., 1992. թ. 1. էջ 61:

1203. Տաղ ի վերա Անի քաղաքին: Պարծանք քաղաքաց մեր Անի: Զաղաքազարդ պճնյալ հարսն մագելի // Կյուլեսերյան Բ. Յուրակ հայրեն ձեռագրաց Անկյուրիտ Կարմիր վանուց եւ շրջակայից. Անթիլիաս (Բեյրութ). 1957. էջ 1073-1074:

Տաղարան... Տե՛ս թ. 43 (հտ. 3)

1204. Տեր-Հակոբյան Լ. Անի: [Չափածո] // Աղբյուր. Թիֆլիս, 1910. թ. 2. էջ 62:

1205. Տպավորությունների երկու մատյան / Հրապ.՝ Գ. Շիրմազանյան.

Ա. Հովսեփյան, [թարգմ.՝ Վ. Դարբասյանի] // Էջմիածին. 1964. ք. 6. էջ 37-50:

Բովանդ. Թումանյան Հ. Ավերակների առաջ [Չափածո]: **Շիրակունի Հ. (Շիրակեցի).** Անցորդին, պարիսպների մոտ [քառյակ]: **Մկրտչյան Մ.** Ի դիմաց Անվո ավերակների [Չափածո]: **Խրիստյան Հ.** Երբ այրում միայնակ նստած... [Չափածո]: **Թումանյան Հ.** [Քառյակ]: **Տպալորություններ.** Կ. Չկոնիա: Ա. Ստադլին: Ն. Ս. Չիկովանի: Ա. Իսահակյան: Բ. Ե. Չեղդինիձե: Լ. Մոնշտի: Ալ. Բալանթար: Վիտտորիո դի Մատտեա: Մ. Տեր-Գրիգորյան: Մասիմո Ֆոչե դե Մանտեֆֆե: Պ. Պոռոչյան, Ռ. Մանվելյան: Մ. Ռոմանով: Բոնդուր: Պերո Պոռոչյան, Աննա Պոռոչյան: Պապակ: Յան Բաուֆման: Ս. Պարզյան: Ս. Տեր-Սարգսյան: Ս. Տեր-Մինասյան: Գ. Գուրգենյան: Դ. Հակոբյան: Վ. Դարովսկի: Վ. Սավելե, Գ. Տրիանտաֆիլով:

1206. **Բաֆֆի.** Անի: [Տեսիլք] // Բաֆֆի. Երկերի ժողովածու. Հտ. 1. Ե., 1983. էջ 218-225:

* * *

1206a **Абальян Р.** Прародитель Ной: [Очерк, посвящ. исследов. г. Ани]. // Возрожден. Армения. Е., 1989. 8 5. С. 24-28.

1207. **Абовян Х.** [Агаси в Ани; Плач об Ани] // Абовян Х. Раны Армении. Е., 1977. С. 169, 193, 248-260.

1208. **Гугасян М.** Твой образ запечатлен в моих глазах... /Пер. М. Юзбашян // Лит. Армения. Е., 1982. 8 7. С. 79-83.

1210. **Исаакян А.** Ани: [Стихи] // Исаакян А. Избранные произведения, Т. 1. М., 1975. С. 263-264; Исаакян А. Стихотворения и поэмы. Л., 1975, С. 289.

1211. [Моисей]. «Плач о городе Дни Епископа Моисея» /Подгот. к изд. архим. Тирайр [Тер-Иоаннесян], пер. с арм. Н. Я. Марра, примеч. Б. А. Тураева // Христ. Восток. Петроград, 1915. Т. 3, вып. 1. С. 1-5, Рукопись 1690 г. В сб.: Песнопений о гибели Ани.

1212. **Ржевуский.** Из воспоминаний сотенного командира // Сборник военных рассказов. Т. 5. С. Петербург, 1879. С. 114-234.

О положении фронта на Анийском посту: с. 156-157, 180.

Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Ս
П Р И Л О Ж Е Н И Е
A P P E N D I C E

Լ Ր Ա Յ ՈՒ Մ

Գրքեր

1220. **Ատրպետ.** Ծորոխի ավազանը. Վիեննա, 1929 (Տպ. Մխիթարյան). 238 էջ. (Ազգային մատենադարան ԾԺԸ):

Անի քաղաքը եւ Բագրատունիների կալվածքները. էջ 115, 117, 141, 180, 189:

1221. **Թումայան Կ.** Պատմություն արեւելյան խնդրո եւ առաջնորդ հայկական հարցի. Լոնդոն, 1905:

Հտ. 1-2. (Ա-ԺԶ). 676 էջ. դիմանկ.:

Բովանդ-ից՝ Հայաստանի բաժանմունքն Բագրատունյաց սկիզբը. էջ 127-139: Բագրատունյաց ժամանակ. էջ 140-169:

1222. **Հովակիմյան Հ.** Պատմություն հայկական Պոնտոսի / Առաջաբանը՝ Վ. Գեորգյանի. Բեյրութ, 1967. էջ 951 էջ. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Պոնտոսը հայկական գաղթավայր [Ժ-ԺԱ դդ. անեցիների գաղթը Պոնտոս]. էջ 44-53:

1223. **Ճանաչյան Մ.** Հայկական մանրանկարչություն: Մխիթարյան մատենադարանի ձեռագրաց / Առաջաբանը՝ Ս. Տեր-Ներսեսյանի. Վենետիկ: Ս. Ղազար, 1966. 62, 84 էջ. 42 ք. նկ.:

Բովանդ-ից՝ Ավետարան Հռոմոսին. ք. 961 / 87 (նկարագր. եւ պատմություն ձեռագրաց). էջ 48-50, նկ. էջ 56-58:

1224. Պապեայան Հ. Պ. Հայ ալպոն = Album d 'Arménie. Մոնթեիտեռ, 1940. 76 էջ, նկ.:

Անի. էջ 21-26, նկ.:

1225. Պապեայան Հ. Պ. Հայ ատլաս. Լոս Անջելես-Ֆրեզնո, 1954. 328 էջ, նկ.:

1226. Պաստրմաճյան Հ. Հայոց պատմություն: Հտ. 1. (Սկզբն մինչև Կիլիկիո հայ թագավորության անկումը) / Թարգմ. Մ. Իշխան. Բեյրութ, 1954 (Տպ. Համազգային ընկ.). 326 էջ:

[Գլ.] 7. Բագրատունյաց թագավորությունը. էջ 185-221:

Բովանդ-ից՝ Բագրատունյաց հարստության գագաթնակետը. Սմբատ Ա, Աշոտ Գ, Սմբատ Բ, Գագիկ Ա: Անի: Անիի վախճանը եւ իր հետեւանքները: Բագրատունյաց հարստության իմաստն ու ճակատագիրը:

1227. Միրունի Հ. Ճ. Պոլիս եւ իր դերը: Հտ. 1. (1453-1800). Բեյրութ, 1965. 662 էջ:

Ղրին գաղթած անեցիների բռնագաղթը Կ. Պոլիս. էջ 182, 189-190:

1228. Տաշյան Հ. Տայք, դրացիք եւ Խոտորջուր: Պատմականտեղագր. ուսումնասիր.: Հտ. 1-2. Վիեննա, 1973-1980 (Տպ. Մխիթարյան):

Հտ. 1. 1973. 304 էջ:

Անիի մասին. էջ 42, 52, 53, 59, 78, 79, 83-87, 89, 92, 93, 95-98, 100, 102, 106, 107, 108, 150, 151, 153, 154, 185, 252:

Հոդվածներ

1229. Ամատունի Գ. Համշենի հայերուն բռնի թրջացումը: [17-րդ դարի 2-րդ կեսին] // Արեւ. Կահիրե. 1972. 16 օգոստ.:

Նաեւ Անիի բնակիչների գաղթը Համշեն:

1230. Ապտալյան Ա. Անին կօտարանա: Անին մերն է: [Թուրք հնագետների պեղումներն Անիում] // Ազդակ, Բեյրութ, 1996. 13 նոյեմբ.:

1231. Բարսեղյան Լ. Ա. Արոյոք Անին կղառնա՞ հասանելի: [Հարցագ-

րույց՝ Անիի պահպ. եւ ուսումնասիր. միջազգային գիտ. կենտրոնի նախագահի հետ] // Ազգ. Ե.. 1993. 30 հուլիսի. էջ 5:

1232. Բել Անդրեյ. Հայաստան: (Հատված) // Սովետ. Հայաստան, 1982. թ. 6. էջ 12:

1233. Գույումճյան Վ. Անտունի // Նավասարդ. էջ 232-243:

Ենթադրվում է, որ նշած ժողովրդ. բանահյուսության ժանրը տարածվել է Անիից. էջ 239-242:

1234. Թոթոյան Ա. Անիի գոյության զինը: [Հուշարձանների պահպանման խնդիրը] // Հառաջ. Փարիզ, 1996. 9. 10 նոյեմբ.:

1235. Մաթեոսյան Կ. Անիի «հազար ու մեկ» եկեղեցիների առեղծվածը // Լուսավորիչ. Ե.. 1996. Սեպտ. Բ. էջ 6:

1236. Մաթեոսյան Կ. Հովհաննես Սարկավազ վարդապետի Անիի դպրոցը // Լուսավորիչ. Ե.. 1996. Փետր. Բ. էջ 4-5:

1237. Մեսրոպ Գետրգ. Հայերը Արեւելքի մեջ // Հայրենիք. Բոստոն, 1923. էջ 132-149:

Առետրական մայրուղիները եւ Անին. էջ 143-144:

1237ա. [Մովսիսյան] Հուսիկ եպս. Վաղարշապատի Առապարի կամ Չվարթնոց եկեղեցին // Արարատ. Վաղ-պատ, 19021. էջ 876-888, 1025-1061:

Բովանդ-ից՝ Չվարթնոցի եկեղեցու նկարագրությունը, նրա ավերման հավանական ժամանակը եւ նմանօրինակ եկեղեցու կառուցումն Անիում:

1238. Շահնազարյանց Ա. Չաքարյան (Երկայնաբազուկ) տոհմի ծագումն: Գաղթը դեպի Չորագետ եւ նախորդները: (ԺԱ-ԺԲ դար) // Շողակաթ. հայագիտ. ժողովածու. Վաղ-պատ, 1918. Գիրք 1. էջ 66-83:

1239. Պոտուրյան Մ. Աշոտ Գ [Ողորմած] Բագրատունի (961-977) // Պոտուրյան Մ. Հայ հանրագիտակ. Բուքրեշ. 1938. էջ 190-192:

1240. Ստեփանյան Գ. Մխիթար Կլեկացի (13-րդ դար) [թարգմանիչ] //

Ստեփանյան Գ. Կենսագրական բառարան: Հտ. 3, գիրք 1. Ե., 1990. էջ 53:
Ասլրել ու ստեղծագործել է Անիում:

Книги

1241. Эмин Н. О. Исследования и статьи по армянской мифологии, археологии, истории и истории литературы. Вып. 2-ой. М., 1896. 7, 432 с.
Об Ани: с. 255, 283, 361, 362, 363, 369, 375, 382, 389.

Статьи

* 1242. Броссе. Разбор анийских надписей // Кавказ. Тифлис, 1852. 8 18-21.

1243. Девицкий В. Каникулярная поездка по Эриванской губернии и Карсской области // Сб. материалов для описания местностей и племен Кавказа. Тифлис, 1896. Вып. 21. С. 79-180.

Памятники г. Ани: с. 151-155.

1244. Зеземан Э. Э. Путевые впечатления при поездке по Карсской области // Изв. Кавказ. отд. Импер. рус. геогр. общества. Тифлис, 1903. Т. 16, 8 4. С. 57-68.

Также о памятниках г. Ани.

1245. Отчет И. А. Орбели об участии в археологических исследованиях в Ани и раскопках в Хаченском княжестве // Вестн. арх. Армении. 1980. 8 1. С. 12.

1246. Садовский К. Посоховский участок Ардаганского округа, Карсской области // Сб. материалов для описания местностей и племен Кавказа. Тифлис, 1886. Вып. 5, отд. 1. С. 3-65.

Также о памятниках г. Ани.

Livres

1248. Der Nersessian S. L'art Arménien. Paris, 1989. 255 p.: ill. Idem: Paris, 1977. 271 p.: ill.

De cont.: Les royaumes Arméniens Bagratides et Ardsrounis: (Ani: p. 92); [Ill.] Ani: Remparts; Saint-Grégoire d'Aboughamrents; Cathédrale; Saint-Sauveur; Lustre provenant d'Ani.

*1249. Lang D. Armenia, cradle of civilization. London, 1980. 320 p.

1250. Orsolle E. Le Caucase et la Perse. Paris, 1885. 414 p.: ill; cart. Chap. 5. Les ruines d'Ani. P. 73-91.

*1251. Ramsay W. M. The historical geography of Asia Minor. New York, 1972. 495 p.: map.

1252. Schweiger-Lerchenfeld A. F. Armenien. Jena, 1878, 28, 227 S. Von Inhalt: Die Ruinen von Ani: S. 17-20; Die Bagratiden: S. 29.

1253. Schweiger-Lerchenfeld A. F. Zwischen Donau und Kaukasus. Wien, 1887. 792 S. Ani: S. 563-564.

1254. Takvorian T. Ani, Aghtamar et les villes de l'Arménie historigue. Paris, 1987. 261 p.: ill.

1255. Villari L. Fire and sword in the Caucasus. London, 1906. 348 p.: ill. Chap. 5. Alexandropol and Ani. P. 292-311: 6 f. ill.

1256. Warnenska M. Sciezka na Ararat. Warszawa, 1977. 372 p.: ill. Ani: p. 253-266: ill.

Articles

1257. Schweiger-Lerchenfeld A. F. Die Ruinen von Ani // Rohrbach P. Armenian. Stuttgart, 1919. S. 23-25: Ill. 17-31.

1258. Uluhogian G. Les églises d'Ani d'après le temoignage des inscriptions // Revue des Études Arméniennes (RĒArm). Paris, 1992. T. 23. P. 393-417.

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ՑԱՆԿԵՐ

***ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЕ
УКАЗАТЕЛИ***

INDEX

ԱՆՉՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Ա

Ա/Արտ. Տառչեցի/ Վ. – 424	Ալպոյաճյան Ա. – 122, 123, 468
Արայան Ռ. – 1087	Ալփ-Արսլան – 17, 47(հտ.1), 121(հտ.2), 123, 129, 134, 151, 171(հտ.3), 192, 204
Արբաս – 499	Ակինյան Ն – 80, 124
Արգարյան Գ Վ. – 5, 206, 207	Ահարոն (Բուլղար կառավա- րիչ) – 293
Արղմսեհ (իշխան) – 12	Ահարոն Մագիստրոս – 230
Արեղյան Ա. – 199	Ահարոն վրդ. (գրիչ) – 49
Արովյան Եր. Օճնեցի – 510	Ահարոնյան Ա. – 89, 1086, 1094
Արովյան Խ. – 86, 1088, 1089, 1089ա	Աղամյան Ի – 583ա
Արրահամ Կրետացի (րաբու- նապետ) – 1, 254	Աղայան Է. Բ. – 496
Արրահամյան Ա. – 42	Աղայան Ծ. Պ. – 162
Արրահամյան Ա. – 208, 511	Աղասյան Վ. – 1095
Արրահամյան Ա. Գ. – 6, 42, 151, 209, 333, 483, 493	Աղվանյան Գ. եպս. – 340, 453
Արրահամյան Ա. – 496	Աճառյան Հ. – 142
Արրահամյան Վ. Ա. – 484	Աճեմյան Հ. – 90
Արու - Սայիդ – 331	Ամատունի Գ. – 1230
Արուլ Ֆիդա – 37	Ամատունիներ – 28
Աղամյան Ա. – 115, 272, 450, 453, 1090	Ամիրդովաթ – 127(հտ.2)
Աղոնց Ն. – 117	Ամիրսպասալար Չաքարե – Տե՛ս Չաքարե...
Ազարյան Լ. – 485	Այծյամն Անեցի (Այծեմիկ) – 121(հտ. 2), 208, 252, 542, 596, 1115, 1155
Աթայան Մ. – 185	Այվազյան Ա. – 169
Ալ Յակոբ – 134	Այվազյան Բ. – 1069, 1096
Ալթունյան Գ. – 119	Այվազյան Հ.Մ. – 1219
Ալիշան Ղ. – 56-58, 88, 120- 121ա, 210, 313, 580, 1068, 1091	Անանիա Շիրակացի –

121(հս. 1, 2), 125, 127(հս.1), 128, 129.148, 151.180, 481, 483, 492, 493, 496, 506(զիքք1), 573
 Անանուն – 12
 Անանուն Եդեսացի – 2
 Անանուն Ջրուցագիր (Կարծեցյալ Շապուհ Բագրատունի) – 3
 Անասյան Հ. – 125
 Անդրեասյան Ա. – 126, 335
 Անթաբյան Փ. – 49
 Անտոնյան Ա. – 1098
 Աշճյան Մ. – 1213
 Աշոտ Ա – 186, 204
 Աշոտ Բ Երկաթ – 164, 170, 1069
 Աշոտ Գ Ողորմած – 31 (հս.1), 47 (հս.3), 75, 81, 121 (հս. 2), 149 (հս.1).151.155, 168, 170, 174, 192, 202, 204, 264, 266, 291, 465 (հս.1).1227, 1242
 Աշոտ Դ – 129, 171(հս.3), 204, 263
 Այլդարիպ Պահլավունի Տիգրան (մարզպան) – 493
 Այրոյան գերդաստան – 218
 Առաքել Անեցի – 21.125, 470, 565
 Առաքել Դավրիժեցի – 5
 Առաքել եղբայրներ – 589, 592
 Առաքելյան Ա. Գ. – 127
 Առաքելյան Բ. Ն. – 9, 128, 162(հս.3), 175, 219–223, 294, 483, 497, 502
 Առաքելյան Վ. – 18.132
 Ասատուրյան Հ. – 129, 130
 Ասիտ (Ասիդ գորավար) – 204
 Ամարյան Հ. – 513

Աստղիկ Տե՛ս Ստեփանոս Տարոնեցի
 Ավագ Դպիր – 520ա
 Ավագյան Ռ. – 487
 Ավագյան Ս. – 1099
 Ավագյան Ս. Ա. – 131–133, 224, 225, 514
 Ավետարանիչ Եղբայրիկ – 21
 Ավետիսյան Աս. – 1214
 Ավետիսյան Կ. – 1214
 Ատրպետ – 93, 342, 1215
 Արամազդ (աստվածահայր) – 126, 465(հս.1), 526
 Արարատյան Ա. – 75, 1100, 1101.1102
 Արելշատյան Ս. Ս. – 162 (հս.3), 496, 515
 Արզումանյան Բ. – 586
 Արիստակես Լաստիվերցի – 6, 52
 Արծրունի Գ. – 453
 Արծրունիներ – 12
 Արշակունիներ – 171

Բ

Բարսյան Լ. Հ. – 135–137, 171, 211
 Բարսյան Ֆր. – 486, 516–518
 Բագրատ – 174
 Բագրատ Արագածունի – 82
 Բագրատունիներ (արքայական տոհմ) – 3, 11, 27, 34, 35, 38, 41, 47(հս. 3), 55, 57, 62(հս. 2), 77, 82, 85, 93, 121(հս. 2), 122.123, 127(հս.1), 141, 144, 145, 151, 162, 168, 169, 170, 177, 178.184–190, 198,

199, 204, 218, 240, 241, 250, 256, 261, 264, 279.282, 289, 291, 292, 302, 312ա, 354, 366, 406, 498, 502, 507, 583.1107ա, 1119.1161, 1171, 1215, 1217, 1227
 Բագրատունիներ (վրաց) – 177
 Բաղայան Հ. Ս. – 519
 Բալայան Վ. – 1103
 Բալշ Գեորգե (Պալշ Կեորկե) – 327
 Բալտրուշայտիս Յու. – 344
 Բախչինյան Ա. – 1172
 Բակչի Կ. – 487
 Բաղդասարյան Է. Մ. – 226
 Բանդուրյան Գ. – 1104
 Բասմաճյան Կ. Հ. – 7, 138, 139, 227–229, 295, 582
 Բարթիկյան Հ. – 24, 162 (հս.3), 230–232ա, բ, 471
 Բարխուդարյան Ս. Գ. – 9 (պր.1), 296, 345, 346
 Բարունչ Ս. – 249
 Բարսեղ Անեցի – 121ա, 204, 468, 472
 Բարսեղ Բ Անեցի – 253
 Բարսեղ Կաթողիկոս Տե՛ս
 Բարսեղ Անեցի
 Բարսեղյան Լ. Ա. – 339, 347–349
 Բարսեղյան Խ. Հ. – 134
 Բարսեղյան Հ. Խ. – 92, 134
 Բարտող Վ. – 273
 Բաուֆման Յ. – 1205
 Բոդյան Վ. Հ. – 488
 Բերդակցի – 350, 351
 Բզնունի Մ. – 1004ա
 Բժշկյան Մ. – 59

Բոզոյան Ա. – 273
 Բոլորչյան Թ. Պ. – 1105
 Բոյաջյան Ռ. – 352
 Բոնդուր – 1205
 Բոնչե Ի. – 586
 Բոռնազյան Ս. Վ. – 140
 Բրյուսով Վ. – 141
 Բունիաթով Ն. Գ. – 584

Գ

Գաբրիել Փոթիշացի – 473
 Գաբրիելյան Ա. – 520, 1086
 Գաբրիելյան Վ. – 353
 Գագիկ Ա – 47(հս.3), 129, 149(հս.1), 151, 165, 166(հս.1), 168, 191, 192.203, 204, 219, 263, 291, 298, 317, 320, 322, 324, 367, 387, 485.586.1227
 Գագիկ Բ – 12, 21, 22, 27, 47(հս.3), 59(մաս1), 121ա, 122, 148, 149(հս.1).159, 163, 165, 166(հս.1), 170.171(հս.3), 186, 191, 192, 201, 204.219, 232բ, 235, 250, 251, 288, 291, 308(հս.1), 1080, 1113, 1171
 Գագանճյան Զ. – 233, 1106
 Գալենքյայրյան Գ. – 144
 Գալստյան Ա. – 142
 Գալստյան Հ. – 103
 Գալստյան Հով. – 1170
 Գամառ Քաթիպա Տե՛ս Պատկանյան Ռ.
 Գանձակեցի Ճգնավոր – 82
 Գասպարյան Լ. Գ. – 309
 Գասպարյան Մ. Ս. – 354
 Գասպարյան Ռ. – 184, 185
 Գարեգին կաթողիկոս Տե՛ս

Հովսեփյան Գ.
 Գափամաճյան (Քափամա-
 ճյան) Տ. – 143
 Գեյցեր Հ. – 144, 145
 Գեղամյան Հ. – 94
 Գեորգի Գ (վրաց թագավոր) –
 162(հուն.3), 171(հուն.3), 175
 Գեջյան Ա. – 185
 Գետրոզ Անեցի – 121ա, 162
 (հուն.3)
 Գետրոզ Բ Գառնեցի – 204
 Գետրոզ Գրիչ – 49
 Գետրոզ Մեսրոպ – 465
 Գետրոզյան Ա. – 521, 589
 Գետրոզյան Թ. – 1107
 Գետրոզյանց Մ. – 60
 Գետրոզյան Ն. – 348
 Գետրոզյան Վ. Տե՛ս Սյունիք Վ.
 Գետրոզյան Վ. – 1220
 Գետրոզյան Վ. Ա. – 6
 Գետաղարծ Պետրոս Տե՛ս
 Պետրոս Գետաղարծ
 Գյուլբուղդյան Ա. Վ. – 131
 Գնունի (Բարսեղյան) Սարգիս
 Վանեցի – 1107ա
 Գոշ – 95
 Գորյան Գր. – 1107բ
 Գրիգոր Անեցի – 121ա, 483,
 505
 Գրիգոր Բ Վկայասեր – 148,
 204, 472
 Գրիգոր (գրիչ) – 49
 Գրիգոր Դ Կաթողիկոս (Տղա) –
 258
 Գրիգոր Լուսավորիչ – 541, 556
 Գրիգոր Ծաղկող – 572
 Գրիգոր Կամախեցի կամ Դա-

րամաղցի – 8
 Գրիգոր Մազիստրոս (Պաղա-
 վունի) – 31, 121(հուն. 2), 121ա,
 127(հուն.1), 145, 148, 149(հուն.1), 150,
 162 (հուն.3), 164, 166(հուն.1), 191,
 204.207, 221, 232, 273ա, 308(հուն.1),
 404, 465(հուն. 2), 467, 480, 481, 487,
 494, 496, 515, 523, 525, 539, 544, 564,
 573, 589, 1137
 Գրիգոր Վկայասեր Տե՛ս Գրի-
 գոր Բ Վկայասեր
 Գրիգոր Օշականցի – 48(հուն.
 2), 570, 1108
 Գրիգորյան Ա. – 522
 Գրիգորյան Գ. – 523, 524
 Գրիգորյան Ռ. – 361
 Գրիգորյան Վ. – 235, 236, 1070
 Գույումջյան Տ. – 234
 Գուրգենյանց Գ. – 1205

Պ

Պաշտենց Խ. – 1109
 Պավթյան Ա. – 489–491
 Պավթյան Վ. – 1071, 1086,
 1110, 1111
 Պավոյան Ռ. – 1086
 Պարթսայան Վ. – 1205
 Պարթևյան – Մելիքյան Մ. Հ.
 – 3
 Պարովսկի Վ. – 1205
 Պեմիրճյան Դ. – 1112, 1113
 Պերիկյան Գ. – 1072–1074,
 1114
 Պերենիկ եպս. – 492, 583
 Պիլոյան Վ. Ա. – 161, 179
 Պրամբյան Ռ. Գ. – 588

Պուրյան Լ. – 1075, 1115–1118
 Պուրյան Պ. – 1119
 Պուրնովո (Պուռնովո) Լ. Ա. –
 585, 588, 592

Ե

Ե...յանց – 106
 Եզանյան Օ. – 49
 Եղբայրիկ (գրիչ) – 21
 Եղիշեն – 10
 Եզյանց Կ. – 22
 Ենկոյան Խ. – 453
 Եպիփան (վրաց կաթողիկոս) –
 331
 Եսայան Ջ. – 1120
 Եսայանց Հ. – 1121, 1121ա
 Երեմյան Լ. – 360
 Երեմյան Ս. Տ. – 136, 146, 147,
 162(հուն – 2, 3), 171, 175, 182
 Երզնկյան Գ. – 97
 Երիցյան Ա. – 422

Զ

Զայր Թ. – 288
 Զարբհանայան Գ. – 148
 Զարդարյան Վ. Գ. – 218
 Զարեյան Գ. – 318
 Զարյան Ա. – 297, 356–359
 Զարյան Ռ. – 308, 330
 Զաքարե Հեթիմ – 9(պր. 1)
 Զաքարիա Ա Չազեցի – 205
 Զաքարիա Ամիրսպասալար
 (Զաքարե իշխան) – 18, 47(հուն. 3),
 146.57.171(հուն. 3), 174, 237
 Զաքարիա (Զաքարե) Սարկա-

վազ[Քանաքեղցի] – 11
 Զաքարյաններ – 122, 127(հուն.
 1), 158, 166(հուն. 1), 169, 171(հուն. 3),
 268, 312ա, 314, 477, 1239

Զեդգիմիճե Բ. Ն. – 1205
 Զեյթունյան Ա. – 49
 Զորյան Լ. Ա. – 307, 599
 Զորյան Հ. – 238, 239
 Զորյան Ստ. – 1134.1233

Է

Էլեգյոզյան Կ. – 91
 Էլիկում (իշխան) – 171(հուն. 3)
 Էմին Գ. – 1086, 1122
 Էմին Մ. – 44
 Էվկլիդես – 573
 Էփրիկյան Ա. – 61

Թ

Թազվորյան Թ. – 339, 1123
 Թահմիզյան Ն. Կ. – 525
 Թամանյան Ա. – 361, 362, 599
 Թեմուրճյան Վ. – 240
 Թեոդորա (կայսրուհի) – 200
 Թեոդորոս – 6
 Թեոդորոս (Խատանյան) Ղրի-
 մեցի – 1123ա
 Թեոփիլյան Մ. Ս. – 149
 Թերան Անեցի – 21
 Թիերի Մ. – 311, 363
 Թիերի Ն. – 311, 363, 432
 Թիլման Մ. – 98
 Թյուրունճյան Լ. – 526
 Թովմա Արծրունի – 12
 Թովմա վրդ. Մեծոփեցի – 13

Թովմասյան Ն. Ռ. – 150
Թորամանյան Ա. – 167
Թորամանյան Գ. – 365
Թորամանյան Թ. – 81, 93, 99,
167, 296, 298–302, 305, 310–313, 322,
324.330, 332, 343, 344, 351, 364–381,
384, 385, 388, 396, 398, 399.435,
438–440, 457, 583, 1181, 1201.

Թորամանյան Ն. – 299, 300
(հտ. 2)

Թորոս Գեորգյան Տե՛ս Գեոր-
գյան Թ.

Թորոսյան Խ. Ա. – 168, 241,
242

Թորոսյան Ջ. – 302

Թոփճյան Բ. – 305

Թոփճյան Հ. – 14

Թրենց Գ. – 1124

Թուքունճյան Վ. – 306

Թումայան Կ. – 1217

Թումանյան Հ. – 104, 409,
1142, 1205

Թ

Ժամկոչյան Ա. – 184, 185,
527–530

Ժամկոչյան Հ. Գ. – 51, 151

Ի

Իբն Ալ-Ասիր – 17

Իբն Շադդադ – 37

Իզնատիոս (նկարիչ) – 49,
499(հտ. I, 2), 552, 1223

Ինճիկյան Ա. – 1128

Ինճիճյան Ղ. – 62, 63

Իշխան Մ. – 1227

Իշխանյան Ռ. – 493

Իսաբեկյան Հ. – 302

Իսահակյան Ա. – 385, 1086,
1125–1130, 1134, 1205

Իսրայելյան Ռ. – 1131–1133

Իվանե – 18, 171(հտ. 3),
173(հտ. 3)

Իվանե Օրբելյան Տե՛ս Օրբե-
լյան Ի.

Լ

Լալայան Ե. – 458

Լաբենց Լ. – 64

Լեկաբեն (կայսր) – 200

Լենկթեմուր (Լանկ-Թեմուր) –
13, 170

Լեո – 104, 152, 153, 242ա, 382,
409, 422.1134

Լեոնտիեի Կ. Ա. – 99

Լեոնյան Գ. – 305, 383, 384

Լինչ Հ. Ֆ. Բ. – 64, 100

Լիսիցյան Լ. – 396

Խ

Խալաթյանց Գ. – 422

Խալփախյան Հ. Խ. – 303, 311

Խանգաղյան Ս. – 1135

Խանլարյան Լ. Ա. – 5, 18

Խաչատրյան Ա. – 309

Խաչատրյան Ժ. – 531, 532

Խաչատրյան Հ. – 1076, 1136,
1137

Խաչատրյան Պ. Մ. – 2

Խաչատրյան Վ. – 386, 387

Խաչատուր Անեցի – 149(հտ. 204, 583
1), 483

Խաչատուր Անեցի (ծաղկող) –
21

Խաչենիկ Անեցի – 296, 392,
1219(հտ. 2)

Խաչերյան Լ. – 162(հտ. 3),
474, 494

Տ. Խաչիկ Անեցի – 204, 505

Տ. Խաչիկ Ա Արշարունի – 204

Տ. Խաչիկ Բ Անեցի – 149(հտ.
1), 204, 253, 465(հտ. 2), 475,
1219(հտ. 2)

Խաչիկյան Լ. Ս. – 15, 16, 20,
21, 49, 502

Խատանյան Թեոդորոս Ղրի-
մեցի Տե՛ս Թեոդորոս...

Խատիսյան Ա. – 101

Խարանիս Պ. – 154

Խեչումյան Վ. – 388, 534, 1077,
1078, 1138, 1139

Խրիսթյանց Հ. – 1205

Խրիմյան Մ. – 1078ա

Խոտրյանց Ալ. – 1102

Ճ

Ճոցիկյան Ս. Մ. – 65, 155, 243,
1140

Կ

Կ. – 464

Կ. Հովհ. – 87

Կ. Մ. – 237

Կալայջյան Գ. – 332

Կամսարականներ – 156, 158,

204, 583
Կապուտիկյան Ս. – 1086

Կասյան Ս. – 361

Կատրանիդե (թագուհի) – 155,
203, 204, 252, 352

Կարազոյան Հ. – 185

Կարախանյան Գ. Հ. – 389

Կարապետյան Ա. Ս. – 163

Կարենյանց Հ. – 102

Կարենց Վ. – 1142

Կերտմենճյան (Քերթմենճյան)
Գ. – 304, 390

Կիրակոս Գանձակեցի – 18,
48(հտ. 2), 52

Կիրակոս քին. – 170, 204

Կիրակոսյան Ֆ. – 1143

Կլավդիոս Տե՛ս Ռույ Գոնցալեց
դի Կլավդիոս

Կյոքչյան Վ. – 244

Կյուլեսերյան Բ. – 1203

Կյուրիժն (կաթողիկոս վրաց) –
124

Կոզյան Ս. – 156

Կոծոյան Ա. Ս. – 495

Կոնդակով Ն. Պ. – 343

Կոնստանդին – 6, 207, 471

Կոնստանդին Ը (կայսր) – 200

Կոնստանդին Մոնամախ –
170, 204

Կոչկարյան Հ. – 68

Կոջոյան Հ. – 583ա

Կոռնակ Սպարապետ – 206

Կոստանյանց Կ. – 19, 157

Կորխմազյան Է. – 587

Կրկյաշարյան Ս. Մ. – 24, 297

Հ

Հ. Ա. Ե. – 418, 462, 463
 Հ. Գ. Գ. – 355
 Հ. Ղ. Մ. – 336
 Հ. Ն. Ա. – 217
 Հալաջյան Ա. Ժ. – 245, 586
 Հակոբ Դպիր – 570
 Հակոբ Քարափնեցի – 121ա
 Հակոբյան Դ. – 1205
 Հակոբյան Թ. Խ. – 66, 92, 158–161, 246, 247
 Հակոբյան Հ. – 66ա
 Հակոբյան Ն. – 535–538
 Հակոբյան Պ. Ա. – 362
 Հակոբյան Պ. Հ. – 506
 Հակոբյան Վ. Ա. – 29
 Համազասայան Վ. – 248
 Համաստեղ – 1145
 Համբարձումյան Ռ. – 249
 Համբարձումյան Ս. Ա. – 12
 Հանդեցի Մինաս Տե՛ս Մինաս
 Հանդեցի
 Հայ աշուղ մը – 1150
 Հայասեր Ոմն – 1145
 Հայկ (նախահայր) – 186
 Հանիքով Ն. – 103
 Հապոզյան Հ. Մ. – 177
 Հասրաթյան Մ. Մ. – 297, 392
 Հասրաթյան Մ. Ս. – 306ա
 Հավուրյան Ն. – 216
 Հարությունյան Հ. Ս. – 164
 Հարությունյան Ս. – 184
 Հարությունյան Վ. Մ. – 162(հտ. 3), 211, 306ա, 311–313, 329, 394–405
 Հացունի Վ. – 165, 406, 498

Հեքիմյան Ալ. – 1147
 Հյուբշման Հ. – 67
 Հոմայսթրը Է. Ֆ. – 68
 Հովակիմյան Հ. – 1220
 Հովհ. Կ. – 87
 Հովհան (ճարտ.) – 426
 Հովհան Կաթողիկոս – 48 (հտ. 2)
 Հովհաննես Անեցի – 162(հտ. 2)
 Հովհաննես Դ. – 1086
 Հովհաննես Դարդեղ – 22
 Հովհաննես Դրասխանա-
 կերտցի – 23
 Հովհաննես եպս. – 16
 Հովհաննես եպս. Սուրենյան – 47(հտ. 1)
 Հովհաննես Երզնկացի – 27, 511, 1080
 Հովհաննես Իմաստասեր (Հովհաննես Սարկավազ) – 129, 162(հտ. 32), 467, 481, 483, 493, 496, 501, 503, 519, 524, 525, 563, 567
 Հովհաննես կաթողիկոս – 48(հտ. 2)
 Հովհաննես Ոսկերերան – 49
 Հովհաննես Ոսկեփորիկ – 478, 1219(հտ. 3)
 Հովհաննես Սկիլիցես – 24, 1219(հտ. 3)
 Հովհաննես-Սմբատ – 47, 129, 149(հտ. 1), 168, 171(հտ. 3), 192, 200, 204, 236, 263, 291, 1219(հտ. 3, 4)
 Հովհաննես Սուրենյանց Տե՛ս
 Հովհաննես եպս.
 Հովհաննիսյան Ա. – 166
 Հովհաննիսյան Ա. – 391
 Հովհաննիսյանց Ա. – 340
 Հովհաննիսյանց Երեսանցի – 18

Հովհաննիսյան Լ. – 539
 Հովհաննիսյան Խ. – 422
 Հովհաննիսյան Կ. – 408, 496
 Հովհաննիսյան Կ. Լ. – 321,

324

Հովհաննիսյան Հ. – 1148, 1149
 Հովհաննիսյան Մ. – 314
 Հովհաննիսյան Պ. Հ. – 180
 Հովհաննիսյան Ջ. – 104, 409
 Հովսեփ Անեցի – 121ա
 Հովսեփյան Ա. – 1079, 1205
 Հովսեփյան Գ. եպս. – 25, 26, 53, 410, 499, 520ա, 1234
 Հոֆմայսթրը Է. Ֆ. – 68
 Հունանյան Հ. – 185
 Հուսիկ արքեպս. Տե՛ս Մովսիսյան Հ.

Ղ

Ղազանճյան Կ. – 69
 Ղազար Ճահկեցի (Ջահկեցի) – 27, 121(հտ. 2)
 Ղազար Փարպեցի – 28
 Ղազարյան Հ. – 1151, 1152
 Ղազարյան Մ. – 541, 542
 Ղազարյան Մ. Մ. – 499
 Ղանալանյան Ա. – 1080
 Ղազնավյաններ – 234
 Ղասապյանց Գ. – 105
 Ղարիբյան Ա. – 325
 Ղարիբյան Ի. – 250, 538
 Ղարիբջանյան Գ. – 543
 Ղաֆաղարյան Կ. – 211, 300(հտ. 1, 2), 411
 Ղետոնյան Ռ. – 104, 409
 Ղուկաս (առաքյալ) – 49

Ղուկաս Ավետարանիչ – 499
 Ղուկասյան Հ. – 1153
 Ղուկասյան Մ. – 1154

Ճ

Ճանաչյան Մ. – 1221
 Ճեմճեմյան Ս. – 70
 Ճեւահիրճյան Մ. Հ. – 251, 252
 Ճեւահիրճյան Ս. – 252, 305, 315, 316, 412–415
 Ճոպոյան Կ. – 1155

Մ

Մաղաթյան Պ. Տե՛ս Սեյեաղ
 Մաղոյան Ա. – 544
 Մազմանյան Մ. Ա. – 1083
 Մազմանյան Մ. Դ. – 81, 294, 317, 318, 323
 Մաթեոսյան Ա. Ս. – 20, 21, 545, 546
 Մաթեոսյան Կ. – 52, 167, 253–259, 416, 476–480, 547–559, 601
 Մաթեոսյան Ռ. – 168, 169, 260–266
 Մաթեոսյան Վ. – 500, 560, 561
 Մալխասյան Ստ. – 28
 Մամախաթուն – 174, 352
 Մամիկոնյաններ – 143, 169, 170
 Մամյան Հ. – 1075
 Մամչահ – 352
 Մամուրյան Մ. – 170
 Մանանդյան Հ. – 171-173, 267
 Մանդակունյան Ա. – 1156

Մանվել – 426
 Մանվելյան Լ. – 1157
 Մանվելյան Հ. – 4
 Մանվելյան Ռ. – 1157, 1205
 Մանտեֆֆել Մ. Ֆ. – 1205
 Մանուել – 324
 Մանուկյան Ռ. – 1097
 Մանուկյան Ս. – 1158
 Մանուչարյան Ա. Ա. – 54, 174, 184, 185
 Մանուչե – 589
 Մառ Ն. – 175, 221, 222, 260, 276, 308(հտ. 2), 311, 323, 325, 330, 343, 350, 362, 377, 384, 417–425, 427, 429, 432, 433, 454, 498, 583, 584, 593
 Մատթեոս Ավետարանիչ – 499
 Մատթեոս Բ – 75
 Մատթեոս երեց – 466
 Մատթեոս Ուտհայեցի – 30, 52, 121(հտ. 2), 232բ, 476
 Մարգարե – 492, 499, 500, 546, 547, 552, 553, 546, 557–561, 587–589, 692
 Մարգարյան Ա. – 1159, 1160
 Մարգարյան Հ. Գ. – 35, 176, 268, 269, 562
 Մարգարյան Հ. Վ. – 141
 Մարգարյան Հ. – 319
 Մարկոս Ավետարանիչ – 499
 Մարկոս (Մետրոպոլիտ) – 204
 Մարկվարտ Յ. – 177
 Մարտիկյան Ս. – 339
 Մարտիրոս Դրիմեցի – 1161
 Մարտիրոսյան Ա. – 1081, 1162
 Մարության Ս. – 317, 318
 Մելիք-Աշոտֆ – 173(հտ. 3)
 Մելիք-Բախչյան Ս. Ս. – 92, 151, 159(գիրք – 2), 180, 270
 Մելիքշահ – 171(հտ. 3)
 Մելիքսեթ-Բեկ Լ. – 31, 193, 271
 Մելիք-Քարամյան Ս. – 185
 Մելքոնյան Հ. Ա. – 389, 538
 Մելքոնյան Հ. Գ. – 17
 Մելքոնյան Մ. – 1162ա
 Մեծատուրյան Եղ. – 1163
 Մեսրոպ Գեւորգ – 1237
 Մեսրոպ քհն. – 32, 181
 Միլիտոնյան Էղ. – 1164-1166
 Մինաս Համդեցի – 178
 Մինասյան Մ. – 363
 Մինոբսկի Վ. – 273
 Միրունյան Կ. Ա. – 501, 563
 Միքայել (կայսր) – 170, 204
 Միքայելյան Վ. Ա. – 179
 Մխիթար Այրիվանեցի – 34
 Մխիթար Անեցի – 31, 35, 52, 121(հտ. 1, 2), 121ա, 127(հտ. 1), 148, 149(հտ. 1), 166(հտ. 1), 206, 234, 242, 269, 287, 493, 1912(հտ. 3)
 Մխիթար Անեցի (նկարիչ գրիչ) – 505, 511, 520ա, 521, 540, 1912(հտ. 3)
 Մխիթար Կելկացի – 1244
 Մխիթար Փորագրիչ – 505
 Մխիթարյան Ա. – 71
 Մխիթարյանց Ա – 594
 Մխիթարյան Ս. – 564
 Մկրտչյան Է. Լ. – 131
 Մկրտչյան Հ. – 565
 Մկրտչյան Մ. – 1205
 Մնացականյան Ա. – 273ա, 427
 Մնացականյան Ա. Շ. –

49, 162(հտ. 3), 502, 566–568, 585
 Մնացականյան Ս. Խ. (Մնացականյան Ստ.) – 294, 320–324, 428–433
 Մնացականյան Ս. Ս. – 321
 Մոճոռյան Պ. – 107
 Մոմիկ – 324
 Մոնամախ (Թեոդորոսի որդի) – 6
 Մոնամախ Կոնստանդին – 170, 204
 Մոնշոտի Լ. – 1205
 Մոսեիչ Ֆ. Կ. – 158, 311
 Մովսես եպս. (Տկար) – 125, 1167
 Մովսեսյան (Մովսիսյան) Հովհիկ արքեպս. – 108, 331, 1238
 Մովսիսյան Ա. – 325
 Մովսիսյան Ա. Ա. – 481
 Մովսիսյան Ա. Խ. – 467
 Մովսիսյան Հ. Տ. – 1168
 Մունաջջիմ-Բաշի – 289
 Մուշեղյան Գ. – 434
 Մուշեղյան Եվ. – 590(պր. 1, 2)
 Մուշեղյան Խ. Ա. – 182, 274
 Մուրադյան Ն. Հ. – 499
 Մուրադյան Պ. Մ. – 35, 36, 46, 133, 167, 176, 183, 275, 276, 488
 Մուրադյան Ս. – 1169
 Մուրադյան Վ. – 569, 1170

Յ

Յակոբ Ալ-Համավի – 37
 Յուզբաշյան Կ. – 6, 183, 277

Ն

Նազգաշյան Հր. – 1082
 Նազարյան Շ. Լ. – 570
 Նազարյանց Ս. – 1171
 Նալբանդյան Հ. – 37
 Նալբանդյան Ն. – 109
 Նալբանդյան Վ. – 10
 Նահապետյան Գ. – 326, 435
 Նանսեն Ֆ. – 72
 Նատր-Շահ – 1
 Նարյան Մ. – 278
 Նեպոլո Սավինո – 1172
 Ներսես Շնորհալի – 121(հտ. 2), 525, 1086, 1173
 Ներսես վրդ. – 453
 Ներսեսյան Մ. – 146
 Նիկողայոս (Նիկողոս գորավար) – 207, 273ա
 Նշանյան Մ. – 8
 Նոյ Նահապետ – 1087

Շ

Շադրադյաններ Տե՛ս Շեդրադյաններ
 Շախկյան Գ. – 185, 298
 Շահ-Արմեն Միրհանի – 171
 Շահազիգ Ե. – 111, 422, 436
 Շահբազյան Պ. – 363
 Շահեն (գուսան) – 1174
 Շահեն (քարզործ վարպետ) – 296
 Շահինյան Մ. – 73
 Շահխաթունյանց Հ. – 74
 Շահնազարյան Ա. – 279, 1239
 Շահնազարյանց Կ. – 13, 41

Շահնագարյանց Մ. – 1175
 Շահր-Արմեն Միրանի –
 171(հուն. 3), 173(հուն. 3)
 Շամայինոյ Մ. – 339
 Շանթ Լ. – 1176
 Շանիձե Ա. Գ. – 176
 Շանուշ – 174, 352
 Շապուի Բագրատունի – 3,
 121 (հուն. 1), 148
 Շեղդայաններ (Շաղդայան-
 ներ) – 66(պր. 3), 162(հուն. 3), 171(հուն.
 3), 223, 289, 300(հուն. 1), 314
 Շիրազ Հ. – 543, 1083,
 1177–1182
 Շիրազ Ս. – 1183
 Շիրակունի Թ. վրդ. – 186
 Շիրակունի (Շիրակեցի) Հ. –
 453, 1205
 Շիրմազանյան Գ. – 1205
 Շլումբերժե Գ. – 437
 Շնորհալի Տե՛ս Ներսես Շնոր-
 հալի
 Շոթրոկանց տոհմը – 499(հուն.1)
 Շուշան (իշխանուհի) – 155

Ռ

Ռսկանյան Գ. – 282
 Ռսկյան Հ. – 48, 503

Չ

Չալոյան Վ. – 283
 Չամչյան Մ. – 188
 Չանգրոյան Ե. – 187
 Չանդոյան Լ. – 1184
 Չարենց Եղ. – 1086

Չարմադան – 18, 119, 171(հուն. 3)
 Չիբունի Տ. – 189
 Չիկովանի Ն. Ս. – 1205
 Չկոնիա Կ. – 1205
 Չմշիկ Սիմոն – 1184ա
 Չմշկիկ (կայսր) – 200
 Չորանյաններ – 173(հուն. 3)
 Չուգասզյան Բ. – 487
 Չուգասզյան Լ. – 571, 572

Պ

Պալասանյան Ս. – 603
 Պալաքյան Գ. – 75, 1150
 Պալշ Կեորգե Տե՛ս Բալշ Գեոր-
 գե
 Պահլավունի Վահրամ (իշ-
 խան) – 242ա
 Պահլավունիներ – 171(հուն. 3),
 173(հուն. 3), 174, 204, 472
 Պապակ – 1205
 Պապեսյան Հ. Գ. – 1225, 1226
 Պապկո (ռուս գեներալ) – 104,
 409, 453
 Պապուխյան Ն. – 312,
 438–440
 Պաստրմաճյան Հ. – 1227
 Պատկանյան Գ. – 190
 Պատկանյան Ռ. – 76, 111,
 1185
 Պատկանյան Բ. – 34, 441
 Պատրիկ Առաքել – 504
 Պարզյանց Ս. – 453, 1205
 Պարիկյան Հ. – 1124
 Պետրոս Ա. – 204
 Պետրոս Գետադարձ – 6, 47
 (հուն. 3), 121ա, 148, 149 (հուն. 2), 157,

162(հուն. 3), 191, 204, 253, 282, 465
 (հուն. 2), 471, 482, 1219(հուն. 2–4)
 Պետրոսյան Ա. Ե. – 112
 Պետրոսյան Գ. – 453, 573
 Պետրոսյան Ե. – 1186
 Պետրոսյան Հ. – 284
 Պետրոսյան Պ. – 113
 Պետրոսյան Վ. – 1187
 Պերպերյան Հ. – 154
 Պերպերյան Շ. Ռ. – 442
 Պերփեռուժե (կայսր) – 200
 Պեքոյան Գ. Բ. – 573
 Պիլեզիկճյան Հ. Բ. – 67
 Պիվազյան Է. Ա. – 10, 506
 Պողարյան Ն. եպս. – 50
 Պողոսյան Հ. – 77
 Պողոսյան Հ. Մ. – 84
 Պողոսյան Հ. Պ. – 77, 191
 Պողոսյան Պ. Կ. – 158
 Պողոսյան Ս. Պ. – 151, 159
 Պոյաճյան Ա. – 192
 Պոտուրյան Մ. – 443–446,
 1242
 Պոռչյան Ա. – 1205
 Պոռչյան Է. – 1188
 Պոռչյան Պերճ – 1205
 Պրեռքաժենսկի Մ. Տ. – 343

Ջ

Ջալալ Հասան – 171(հուն. 3)
 Ջալալեղդին – 171(հուն. 3),
 173(հուն. 3)
 Ջալալյան Ա. Ս. – 389
 Ջալալյանց Ս. – 78
 Ջանիկյան Գ. – 1123
 Ջանփոլաղյան Հ. – 574, 575

Ջավախիշվիլի Ի. Վ. – 193
 Ջելայիրյաններ – 173(հուն. 3)
 Ջիվանի – 1189
 Ջվանշեր – 194
 Ջունդիկ – 174, 1219(հուն. 4)

Ռ

Ռոմանոս Բ (կայսր) – 200
 Ռոմանով Մ. – 1205
 Ռոստամ Բագրատունի (իշ-
 խան) – 11
 Ռուբինյաններ – 62(հուն. 1)
 Ռույ Գոնցալեց դի Կլավիխտ –
 66ա(հուն. 1)
 Ռուբն-Էդ-դին – 171(հուն. 3)

Ս

Սադոկ Բարոնշ Տե՛ս Բարոնշ Ս.
 Սազայի – 1190
 Սալլանթյանց Մ. – 195
 Սահակ Անեցի – 589
 Սահակ – 589, 592
 Սահակյան Ռ. Մ. – 1191
 Սահինյան Ալ. – 328
 Սամվել (Սամուել) Անեցի – 20,
 31(հուն. 1), 38, 52, 53, 121, 121ա, 127,
 148, 149(հուն. 2), 162(հուն. 3), 166(հուն.
 1), 180, 206, 209, 226, 242, 258, 270,
 483, 493, 1219(հուն. 4)
 Սամվելյան Մ. – 47(հուն. 3)
 Սամուել Անեցի Տե՛ս Սամվել
 Անեցի
 Սայաթ-Նովա – 1086
 Սավելու Վ. – 1205
 Սարգիս – 174

Սարգիս (քարզործ) – 296
 Սարգիս Ա Սեւանցի – 204, 253
 Սարգիս Անեցի (Սիզարս) – անոն
 127 (հտ. 2)
 Սարգիս Անեցի (զանձասաց) – 578
 Սարգիս (Անվոն աթոռակալ) եպս. – 31, 62 (հտ. 3), 121(հտ. 2), 121ա
 Սարգիս Գերանցի – 174
 Սարգիս կաթողիկոս Անվոն – 82, 121ա
 Սարգիս Սամուելի որդի – 174
 Սարգիս Վեստ – 121(հտ. 2), 170, 192, 204, 236, 1219(հտ. 4)
 Սարգիս վրդ. Անեցի – 480
 Սարգիս Փարչիկ – 514, 556.1219(հտ. 4)
 Սարգսյան Ա. Ա. – 391
 Սարգսյան Գ. – 368
 Սարգսյան Լ. – 1192
 Սարգսյան Հ. Գ. – 447
 Սարգսյան Հ. Վ. – 285
 Սարգսյան Ն. – 70, 79, 448
 Սարմեն – 1193
 Սարյան Գ. – 1084
 Սարյան Հ. Ս. – 100
 Սարուխան – 285ա
 Մեբեոս եպս. – 242
 Մեղրոսյան Կ. Վ. – 488, 489
 Մեյեադ (Պ. Մաղաթյան) – 1194, 1195
 Մեռակ Պ. – 1086
 Մերաբյան Օ. – 332
 Մերեբրակյան Ս.Պ. – 449
 Մեքուլյան Օ. – 47(հտ. 3)
 Մեֆյաններ – 171
 Սիզարս Տե՛ս Սարգիս Անեցի

Սիմեոն դպիր Լեհացի – 80
 Սիմոն Չմշիկ Տե՛ս Չմշիկ Սիմոն
 Սիմոնյան Ա. Շ. – 286
 Սիմոնյան Բ. – 1196
 Սիմոնյան Պ. Ե. – 422
 Սիտալ Կ. – 1197
 Սիրանույշ – 81
 Սիրունի Հ. Ճ. – 114, 1228
 Սմբատ Ա – 184, 1227
 Սմբատ Բ Տիեզերակալ – 47(հտ. 3), 48(հտ. 2), 55, 129, 149(հտ. 1, 2), 151, 166(հտ. 1), 168, 184, 192, 204, 308 (հտ. 1), 291, 485, 1219(հտ. 4), 1227
 Սմբատ-Հովհաննես Տե՛ս Հովհաննես-Սմբատ
 Սմբատ Սպարապետ – 40
 Սյունիք [Գեուրգյան] Վ. – 1197ա
 Ստադլին Ա. – 1205
 Ստեփանյան Գ. – 505, 1244
 Ստեփանյան Հ. – 184
 Ստեփանյան Մ. – 596
 Ստեփանյան Վ. – 196
 Ստեփանոս Տարոնեցի (Ասորիկ) – 41, 47(հտ. 3), 52, 121(հտ.2), 180
 Ստեփանոս Օրբելյան – 42, 43
 Ստրժիգովսկի (Ստրչիգովսկի) Յ. – 381, 396
 Սրապյան Կ. – 115, 450
 Սուրբանով Ն. Վ. – 343
 Սուրենյան Կ. – 1198
 Սուրենյան Հ. – 47(հտ. 1)
 Սուրենյանց Վ. – 451, 542, 596
 Սուրբիսայան Կ. – 452, 576

Վ

Վ. Բ. – 99
 Վահան Մամիկոնյան – 28, 143
 Վահե – 186
 Վահրամ – 204
 Վահրամ Պահլավունի (Փահլավունի) – 1079
 Վասակ Պահլավունի – 204
 Վասիլ Բ (կայսր) – 200, 204, 240, 1219(հտ. 3)
 Վարազ-Շապուհ – 28
 Վարդան Անեցի – 121ա, 162(հտ. 3), 233, 544, 566, 568
 Վարդան Արեւելի – 45, 52
 Վարդան Բարձրաբերդի – 44
 Վարդան Մամիկոնյան – 143, 170
 Վարդան վրդ. Տե՛ս Վարդան Արեւելի
 Վարդանյան Գ. – 1199
 Վարդանյան Յ. – 287
 Վարդանյան Ս. – 329
 Վարդանյան Ս. Գ. – 197
 Վարդանյան Վ. – 487
 Վարդանյան Վ. Լ. – 317
 Վարդանյան Վ. Մ. – 12, 162 (հտ. 3)
 Վարուժան Դ. – 1086, 1200
 Վեռներ Զ. – 288
 Վեսպեր Մ. – 1201
 Վեստ Սարգիս Տե՛ս Սարգիս Վեստ
 Վիտտորիո դի Մատտեա – 1205
 Վրույր Արամ – 330, 597
 Վրույր Արտաշես – 81, 330, 454

Տ

Տ. Գ. – 96
 Տ. Մ. – 417
 Տաշյան Հ. – 1229
 Տասնապետյան Հ. – 309
 Տեւկանց (Տեր-Սարգսյանց) Ե. – 84
 Տեր-Աբրահամյան Հ. – 82, 83
 Տեր-Ավետիսյան Ս. – 47(հտ. 1)
 Տեր-Գեուրգյան Ռ. – 18
 Տեր-Գրիգորյան Մ. – 1205
 Տեր-Հակոբյան Լ. – 1204
 Տեր-Ղեւոնդյան Ա. – 17, 55, 140, 162(հտ. 3), 198, 289, 290
 Տեր-Մինաս Տե՛ս Տեր-Պետրոսյանց
 Տեր-Մինասյան Ե. – 10
 Տեր-Մինասյանց Կ. – 1085
 Տեր-Մինասյանց Ս. – 1205
 Տեր-Միքայելյան Ն. – 116, 455
 Տեր-Միքելյան Ա. – 38, 1245
 Տեր-Մկրտչյան Գ. – 28, 506
 Տեր-Մկրտչյան Կ. – 199
 Տեր-Մովսեսյան Մ. – 145
 Տերյան Վ. – 1086
 Տեր-Ներսեսյան Ս. – 507, 1223
 Տեր-Պետրոսյան Լ. Հ. – 2
 Տեր-Պետրոսյանց Մ. (Տեր-Մինաս) – 340, 453
 Տեր-Սահակյան Կ. – 200
 Տեր-Սարգսյանց Ե. Տե՛ս Տեւկանց Ե.
 Տեր-Սարգսյանց Ս. – 1205
 Տիգրան Ապղարիպ (Պահլավունի) – 493
 Տիգրան Հոնենց – 57, 171(հտ.

3), 173(հտ. 3), 483, 529, 548, 574, 1219(հտ. 4)

Տիրացյան Գ. Ա. – 182

Տոկարսկի Ն. – 308 (հտ. 2), 400, 456, 457

Տոնապետյան Պ. – 339

Տոնիկյան Ա. – 587

Տրդատ (թագավոր) – 318, 556

Տրդատ (ճարտարապետ) – 47(հտ. 3), 126, 173(հտ. 1), 191, 200, 204, 295, 296, 300(հտ. 2), 302, 305, 308, 324, 335, 346, 383, 408, 415, 426, 430, 452, 496, 1074, 1168, 1176, 1219(հտ. 4), 1233

Տրիանտաֆիլով Գ. – 1205

Տուրքիլ (Տուլղուփ սուլթան) – 12, 204

Բ

Բաֆֆի – 47(հտ. 3), 291, 1086, 1206

Յ

Յուլակյան Մ. Մ. – 407

Ու

Ուլուբաբյան Բ. – 28, 292, 1234

Ուսանող – 421

Փ

Փահլավունի Վահրամ Տե՛ս Վահրամ Պահլավունի Փաշայան Ռ. – 330

Փաչաճյան Ս. – 293

Փատլուն – 121(հտ. 2), 208

Փատլունյանք – 122

Փափազյան Վ. – 201

Փիլիպոսյան Ա. Ս. – 577

Ք

Ք. Հ. Տե՛ս [Քյուրքչյան Հ.]

Ք. Պ. Տե՛ս Պատկանյան Ք.

Քալանթար Ա. – 407

Քալանթարյան Ա. – 81, 486, 590(հտ. 2)

Քալանթարյան Ալ. – 1205

Քաջազ – 1086

Քաջարյանց Հր. – 72

Քաջունի Մ. – 85

Քասունի Ե. – 202, 203

Քասունի Ե. Հ. – 304

Քարմայքըլ Ք. – 459

Քափամաճյան Տ. Տե՛ս Գափամաճյան Տ.

Քերթմենջյան (Կերտմենջյան)

Դ. Գ. – 460

Քյոշկերյան Ա. Ս. – 578

Քյուրտյան Հ. – 509, 579, 581

Քյուրքչյան Հ. – 81, 598

Քյուրքչյան Պ. – 441

Քսենոփոն – 68

Օ

Օղենբուրզ – 343

Օրազյան Ա. – 332, 461

Օրբելի Հ. – 9(պր. 1), 183, 300, 331, 345, 462, 463

Օրբելյան Իվանե – 171(հտ. 3),

173(հտ. 3)

Օրբելյան Ստեփանոս Տե՛ս

Ստեփանոս Օրբելյան

Օրբելյաններ – 204

Օրմանյան Մ. – 204, 205

Ֆ

Ֆարիկի – 290

Ֆեթվաճյան Ա. – 311, 579ա,

1059

Ֆիդղոն Ռ. – 464

ՀՈՒՇԱՐՉԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Ա

155, 300(հտ. 1, 2), 314, 1080

----- Ս. Աստվածածին եկեղեցի – 300 (հտ. 2)

Աբղարիբ Պահլավունու կամ Ս. Փրկիչ եկեղեցի Տե՛ս Ս. Փրկիչ...

Աղցի դամբարան – 456

Աբուլմա Ամրանի մզկիթ – 9(պր. 1)

Ամենափրկիչ եկեղեցի Տե՛ս Ս. Փրկիչ...

Աբուխանմի եկեղեցի – 9(պր. 1)

----- Հավուց քառի – 499

----- վանք (Նոր Ջուղայում)

Աբուղամբենց կամ Ապուղամբենց (Աբուհամբենց) Ս. Գրիգոր եկեղեցի – 75, 155, 297, 300(հտ. 1, 2), 306ա, 311, 312ա, 314, 317, 332, 334

– 47

Ամրոց (Անիի) Տե՛ս Բերդ Անիի...

Աժտերխան Տե՛ս Աստրախան Ալաջա (գետ) – 82

Այրարատ (երկիր) – 56, 74, 92

Ալեքսանդրապոլ – 87

Այրեր Ծաղկոցաձորի – 9(պր. 1), 329

Ախալցխա – 94

----- աղոթատեղեր – 155, 174

Ախուրյան (գետ) – 75, 155, 302, 311, 314, 458, 1160, 1163

Ամբերդ – 171 (հտ. 3)

----- կիրճ. ձոր – 88, 93

Անիի հնադարան Տե՛ս Հնադարան...

Ակն – 1080

Անիսի (Անի) – 31(հտ. 3)

Աղբերիկի Ս. Աստվածածին եկեղեցի – 9 (պր. 1)

Անկյուրա – 1203

Աղջկաբերդ – 9(պր. 1), 75, 93,

Աշոտ Ողորմածի դամբարան – 75, 121(հտ. 2)

Աշոտի պարիսպներ – 174
 Աշոցք – 389
 Աշտարակներ – 82, 174, 314
 Տե՛ս նաև Եղբայրիկի... Չաքարեի –
 1-ին եւ – 2-րդ... Մամախաթունի...
 Մխիթարի... Շանուշի... Սարգսի...
 Սարգիս Գերացու... Սարգիս (Մա-
 մուելի որդու)... Սիմեոնի... Ուրան-
 կյունի...
 Առապարի եկեղեցի Տե՛ս
 Չվարթնոց եկեղեցի
 Առաքելոց եկեղեցի – 9(պր. 1),
 75, 79, 82, 88, 153, 155, 174,
 299,300(հտ. 1, 2), 311, 312ա, 332,
 337
 Առիչ – 204
 Ասիա – 47(հտ. 3)
 Աստվածածին կաթողիկե Տե՛ս
 Մայր տաճար...
 Ասորեստան – 57
 Ասորախան (Աժտերխան) –
 59(մաս – 3), 151, 453
 Ավագ Մայր եկեղեցի Տե՛ս
 Մայր տաճար...
 Ավագի հուշարձան – 9(պր. 1)
 Արամազդի մեհյան – 126, 526
 Արարատ (երկիր) – 74, 92, 155
 ----- սար – 1197ա
 Արգինա – 302, 324, 383
 Արդաբիլ – 146, 171(հտ. 3)
 Արծն – 204
 Արձանագրություններ – 7,
 9(պր. 1), 19, 25, 36, 51, 53-55, 57, 74,
 75,78, 79, 82, 88, 131-133, 152, 174,
 175, 184, 185, 216, 217, 220,224, 225,
 228-231, 237, 300(հտ. 2), 340, 458,
 583, 590(պր. 1)

Արմաշի վանք – 14
 Արշակունյաց հարստություն –
 291
 Արշարունիք – 156
 Արտաքին պարիսպներ – 75
 Արցախ – 121(հտ. 2)
 Արքայազն մանկանց դամբա-
 րան – 75
 Արքայական ճանապարհ – 75
 Արքայատուն – 88, 155
 Արքունական քաղնիք – 75
 Արքունիք – 79, 88
 եկեղեցի – 82

Բ

Բաբելոն – 57
 Բագնայր – 7, 295
 Բագրատի դարպաս – 174
 Բագրատունիների զինանշան
 – 406
 ----- դամբարան (Խոշավան-
 քում) – 75, 85, 256
 ----- դրոշ – 262
 ----- հարստություն – 41, 47
 (հտ. 3), 82, 122, 126, 127(հտ. 1), 129,
 141,144, 145, 158, 162(հտ. 3), 164,
 168, 170-173, 187-190, 192, 204,231,
 239, 240, 241, 266, 282, 291, 302,
 1215, 1217
 ----- պալատ – 60, 75, 82,
 311, 312ա, 316, 320
 ----- տոհմական զինանշան
 – 169, 204, 262, 502
 ----- տուն – 320
 Բախտադեկի (Բաղտադեկի)
 կամ Խաչուտի Ս. Գրիգոր եկեղեցի

– 9(պր. 1), 174
 Բաղնիքներ – 79, 82, 88, 155,
 174, 300(հտ. 1)
 ----- Արքունական – 75, 311-
 ----- Միջնաբերդի – 300(հտ. 1)
 ----- Տիգրան Հոնենցի – 311
 Բասեն – 171(հտ. 3)
 Բարսեղի հուշարձան – 9(պր. 1)
 Բարձր Հայք – 84
 Բաքու – 427
 Բեխենց վանք – 21, 75, 155,
 174, 300(հտ. 2), 549, 555
 Բերդ (Անի քաղաքի) – 37, 85,
 149(հտ. 1), 297, 314
 ----- դռներ – 155
 Բյուզանդիա (Բյուզանդական
 կայսրություն) – 157, 160, 163,
 164,171(հտ. 3), 200, 204, 232ա, 251,
 314, 1171, 1219(հտ. 3.4)
 Բնակելի շենքեր – 300(հտ. 2),
 311, 502
 ----- քարայրներ – 155, 174,
 329
 Բուզար – 574
 Բջնի – 171(հտ. 3), 173(հտ. 3)
 Բուլղարիա – 59(մաս – 2)
 Բուրգեր – 9(պր. 1), 300(հտ. 2),
 314

Գ

Գագիկ Ա-ի արձան – 75, 311,
 320, 322
 Գագիկ Ա-ի հանգստավայր –
 191
 Գագկաշեն Ս. Գրիգոր Լուսա-
 վորչի տաճար – 9(պր. 1), 47(հտ. 3),

75, 153, 174, 294, 296-300(հտ. 1, 2),
 311, 312ա, 320, 322, 324, 367, 375,
 386, 397, 499(հտ. 1), 513, 579
 Գամիք – 240
 Գայլածոր (Գլիծոր) – 311, 314,
 329
 ----- ամրություններ – 311
 Գայլի հուշարձան – 9(պր. 1)
 Գանձակ – 121ա, 289
 Ս. Գետրոզ մատուռ – 75
 Գետաշենի Ավետարան –
 499(հտ. 1)
 Գետնափոր եկեղեցի – 319
 Գետնուղի Տե՛ս Ստորգետնյա
 ուղի...
 Գլածոր – 520ա
 Գլիծոր Տե՛ս Գայլածոր...
 Գորի (Վրաստանում) – 271
 Գրադարան (մատենադարան)
 – 493
 Գրեմի (Վրաստանում) – 271
 Ս. Գրիգորի եկեղեցի – 75, 79,
 82, 88, 121, 317, 383
 ----- Լուսավորչի (Նախշի)
 եկեղեցի Տե՛ս Տիգրան Հոնենցի...
 ----- Պահլավունիների եկե-
 ղեցի – 9(պր. 1), 174
 Ս. Գրիգոր Լուսավորչի կամ Ս.
 Լուսավորչի վանք – 82
 ----- վանքի եկեղեցի – 300
 (հտ. 2)

Գուգարք – 121(հտ. 2)

Դ

Դամբարաններ – 9(պր. 1), 75,
 85, 121(հտ. 2), 256, 320-321,

529,590(այր. 2) Տե՛ս նաեւ Աշոտ Ռ-
դորմածի... Արքայազն մանկանց...
Բագրատունիները... Ժայռափոր...
Կիրակոսի եւ Տիգրան Հոնենցի...
Դավրիա (Տավրիա) Տե՛ս Ղրիմ
Դատարանի շէնք – 155
Դարանաղ (Կամախ) – 147
Դարպասներ (Անի քաղաքի
բերդադռներ կամ դռներ) – 82, 88,
155,174, 297, 300(հտ. 2), 314 Տե՛ս
նաեւ Բագրատի... Ջունդիկի...
Դիտարանի շէնք – 155
Դմանիսի (Վրաստանում) –
271
Դպրոցի շէնք – 211
Դռներ (Անի քաղաքի) Տե՛ս
Դարպասներ...
Դվին – 171(հտ. 3), 173(հտ. 3),
289, 575

Ե

Եղեսիա – 121(հտ. 2), 1173
Եկեղեցիներ (Անիում եւ նրա
մերձակայքում) – 60, 456, 476
----- Արդարիք Պահպալումու
Ս. Փրկիչ կամ Ամենափրկիչ Տե՛ս
Ս.Փրկիչ...
----- Աբուխանմի եկեղեցի –
9(այր. 1)
----- Աբուղամրենց Ս. Գրի-
գոր եկեղեցի – 75, 155, 297, 300(հտ.
2), 306, 311, 312ա, 317, 332, 334
----- Աղբերիկի Ս. Աստվա-
ծածին – 9(այր. 1)
----- Աղջկաբերդի Ս. Աստ-
վածածին եկեղեցի – 300(հտ. 2)

----- Ամենափրկիչ կամ Ս.
Փրկիչ Տե՛ս Ս. Փրկիչ...
----- Առաքելոց – 9(այր. 1), 75,
79, 82, 88, 153, 155, 174, 299,
300(հտ.2), 311, 312ա, 332, 337
----- Արքունյաց եկեղեցի –
82
----- Բախտաղեկի Ս. Գրի-
գոր կամ Խաչուտի եկեղեցի – 9(այր.
1), 174-
----- Գազկաշեն Ս. Գրիգոր
Լուսավորչի տաճար – 9(այր. 1),
47(հտ. 3), 75, 153, 174, 294, 296-
300(հտ. 1, 2), 311, 320, 322, 324, 367,
375, 386, 397, 499(հտ. 1), 513, 579
----- Գետնափոր եկեղեցի –
319
----- Ս. Գրիգոր կամ Ս. Գրի-
գոր Լուսավորչի (Նախշլի) եկեղեցի
Տե՛ս Տիգրան Հոնենցի...
----- Ս. Գրիգոր Պահպալու-
մու եկեղեցի – 9(այր. 1), 88, 174-
----- Չաքարիայի եկեղեցի –
9(այր. 1), 174-
----- Չվարթնոց (տաճար) –
298, 322
----- Ժայռափոր, ստորգետ-
նյա եւ վիմափոր եկեղեցի – 9(այր.
1),300(հտ. 2), 311, 456, 476
----- Իգաձորի եկեղեցի-դամ-
բարան – 456
----- Խամբուշենց Ս. Աստվա-
ծածին եկեղեցի – 9(այր. 1)
----- Խաչուտի կամ Բախ-
տաղեկի Ս. Գրիգոր եկեղեցի Տե՛ս
Բախտաղեկի...
----- Խոշավանքի կամ Ղոշա-

վանքի (Հոռոմոսի) Ս. Հովհաննես ե-
կեղեցի – 9(այր. 1), 85
----- Հակոբի եկեղեցի –
9(այր. 1)
----- Հոռոմի վանքի եկեղեցի
– 9(այր. 1), 174
----- Ս. Հովհաննես եկեղեցի
– 9(այր. 1), 174
----- Հովվի – 88, 155, 174,
297, 300(հտ. 1, 2), 309, 311, 312ա,
317,332, 370, 376, 412, 447, 461, 1080
----- Հոփսիսիմեի եկեղեցի
(Կուսանաց վանքում) – 82, 317
----- Հունաց եկեղեցի – 82-
----- Մայր տաճար կամ Ա-
վագ Մայր Կաթողիկե եկեղեցի –
9(այր. 1), 31, 47, 74(հտ. 2), 75, 79, 82,
88, 121, 133, 144, 153, 155, 174,185,
191, 203, 211, 217, 224, 225, 229, 230,
294, 297, 297, 340, 300(հտ. 1, 2), 302,
308, 311, 314, 320, 324, 328, 332, 333,
337–352, 355, 356, 383, 406, 416,
453, 520
----- Ս. Մինասի եկեղեցի –
297
----- Միջնաբերդի եկեղեցի –
47, 217, 300(հտ. 1), 312ա, 311, 314,
317
----- Ս. Նշանի եկեղեցի – 55-
Ս. Նշանի եկեղեցի (Հաղբատի վան-
քում) – 383
----- Շախմատային եկեղեցի
– 9(այր. 1), 174-
----- Շուշան Պահպալումու
կամ Ս. Հակոբա եկեղեցի – 9(այր. 1),
174-
----- Պալատական եկեղեցի

– 9(այր. 1), 311
----- Սարգիս Սարկավագի ե-
կեղեցի – 9(այր. 1), 174
----- Սիթի Պահպալումու եկե-
ղեցի – 9(այր. 1), 174-
----- Ստորգետնյա եկեղեցի
– 456 Տե՛ս նաեւ Ժայռափոր...
----- Վիմափոր եկեղեցի –
9(այր. 1), 300(հտ. 2) Տե՛ս նաեւ Ժայ-
ռափոր...-
----- Վրացական եկեղեցի –
9(հտ. 1), 75
----- Տիգրան Հոնենցի Ս.
Գրիգոր Լուսավորչի (Նախշլի) եկե-
ղեցի – 9(այր. 1), 75, 79, 88, 155, 174,
297, 300(հտ. 1, 2), 306ա, 311,320,
332, 379, 499, 556, 572
----- Ս. Փրկիչ կամ Ամե-
նափրկիչ Արդարիք Պահպալումու
եկեղեցի – 9(այր. 1), 54, 57, 60, 75, 79,
82, 88, 155, 174, 191, 300(հտ.1,
2),306ա, 311, 312ա, 317, 332, 405,
406, 436, 556
----- Քարինաղիհնի եկեղեցի –
9(այր. 1)
Եղբայրիկի-աշտարակ – 174
Եպիսկոպոսարանի շէնք –
62(հտ. 3)
Երեսան – 72, 391, 407, 499,
531, 578, 1197ա1219(հտ. 3)
Երերույք – 185
Երվանդակերտ – 373
Երուսաղեմ – 492, 557-559, 592

Զ

Զանգակատուն Մխիթար Հե-

րացու – 174

----- Ուքանի եւ Պապքանի – 174

Չաքարե Հեքիմի հուշագրություն... – 9(պր. 1)

Չաքարեի – 1 եւ – 2-րդ աշտարակներ – 174

----- եկեղեցի – 9(պր. 1), 174

Չեյթուն – 1080

Չինանշան Անի քաղաքի – 169, 311, 314, 406

Չվարթնոցի (տաճար) – 298, 322, 1238

Է

Էջմիածին – 74, 453

Թ

Թաթարստան – 59(մաս – 3)

Թալին – 169

Թանգարան (Անիի) Տե՛ս Հնարան...

Թիֆլիս – 271, 391, 407, 458

Թմոզվի (Վրաստանում) – 271

Թրակիա – 1, 254

Թումանյան – 1170

Թումարզա – 1080

Թուրքիա – 215

Ժ

Ժայռափոր դամբարան – 321

----- եկեղեցի – 311, 476

----- մատուռ – 476

Ի

Իգաձոր – 456

Իշխանական ապարանք կամ Սահմատինի պալատ – 300(հտ. 1, 2)

Իջեւանատուն – 300(հտ. 1)

Իսուարի հայկական եկեղեցի (Ֆրանսիա) – 455

Իրան Տե՛ս Պարսկաստան

Լ

Լեհաստան – 59, 118, 473, 543

Լենինական – 543

Լոռի – 151, 407, 592

Ս. Լուսավորչի վանք Տե՛ս Ս. Գրիգոր Լուսավորչի...

Խ

Խամբուշենց Ս. Աստվածածին եկեղեցի – 9(պր. 1)

Խանապար Տե՛ս Հյուրատուն... Խաչարձաններ. իսաչարեր – 82, 497

Խաչուտի կամ Բախտաղեկի Ս. Գրիգոր եկեղեցի – 9(պր. 1), 174

Խարսիանոն – 288

Խլաթ – 171(հտ. 3), 173(հտ. 3)

Խոտորջուր – 1229

Խորագույն Հայք – 317

Խորեզմ – 171(հտ. 3)

Ճ

Ճաղկոցաձոր – 9(պր. 1), 79,

88, 93, 300(հտ. 1)

----- այրեր – 9(պր. 1), 329

----- բնակելի այրեր – 314, 329

----- կառույցներ – 300(հտ. 1)

Ճառաքար – 171(հտ. 3), 173(հտ. 3)

Կ

Կազերի հուշարձան – 9(պր. 1)

Կաթողիկե եկեղեցի Տե՛ս Մայր տաճար...

Կաթողիկոսարանի շենք – 74(հտ. 2), 75, 155

Կամախ (Դարանաղ) – 61, 147, 485

Կամուրջ – 155, 211, 300(հտ. i, 2), 311, 312ա, 313, 337, 338, 354, 458

----- Երկհարկանի – 75

Կապադովկիա – 251

Կարին – 171(հտ. 3), 490

----- նահանգ – 340

Կարմիր վանք – 228, 505

Կարմիր վանք (Անկյուրայի) – 1203

Կարս (Ղարս) – 58, 97, 108, 112, 115, 151, 162, 164, 171(հտ. 3), 192, 215, 240, 266, 272, 340, 450, 453, 1234

Կարուց դուռ (Անիում) – 300(հտ. 2)

Կաֆա – 121(հտ. 2), 254

Կեդան գելմեզ (գետնուղի) – 300(հտ. 2)

Կեռախաչեր (սվաստիկա) – 518

Կիեւ – 249

Կիլիկիա – 285, 1227

Կիլիկիայան կառույցներ – 93

Կիրակոսի տապանատուն – 9(պր. 1)

Կլերմոն-Ֆերան հայկական եկեղեցի (Ֆրանսիայում) – 455

Կոստանդնուպոլիս – 6, 192, 300(հտ. 2), 324, 383, 1228

Կովկաս – 155, 322

Կովկասյան քանգարան (Թիֆլիսում) – 407

Կրկնահարկ կրպակներ – 82

Կումայրի – 185

Կույսի բերդ Տե՛ս Աղջկաբերդ...

Կուսանաց անապատ – 174, 300(հտ. 1, 2), 317

Կուր-Ախուրյան – 152

Հ

Հաղպատ – 55, 204, 324, 383, 487, 499(հտ. 1), 546, 557, 588, 592

----- Ավետարան – 487, 492, 588, 592

Համշեն – 1230

Հայաստան – 12, 18, 31, 36, 37, 56, 58, 62–64(հտ. 1), 66, 68, 72, 73, 77.78, 85, 92, 98, 122, 127, 128, 130, 135-137, 139–141, 147, 151.160–162,

164, 168, 171–176, 182, 187, 189, 192, 193-199, 215.220, 221, 223, 231, 232ա, 238, 239, 243, 246, 266, 267,

274.277, 280, 290, 297, 300, 301-304, 306ա, 307, 311, 313, 314.339, 344,

391, 393, 396, 402, 403, 407, 409, 411, 417, 432, 440.441, 460, 464, 468, 484,

486, 492, 495, 497, 510, 522, 530, 537.538, 543, 555, 579ա, 581, 583, 585, 598, 1089ա, 1102, 1119.1140, 1146, 1174, 1177, 1217, 1219 (հտ.2-4), 1240, 1243

Հայեկում բերդ – 1080

Հայկական լեռնաշխարհ – 196

Հառիճ – 517

Հյուրատուն (կամ վաճառատուն Անիում) – 174, 299, 311, 313, 428

Հնադարան (Անիում) – 286, 300(հտ. 1, 2), 362, 407, 593, 599

Հոռոմի եկեղեցի – 9(պր. 1), 174

Հոռոմոսի կամ Ղոշավանքի (հոշավանք) եկեղեցի – 85, 88, 256, 257.499, 557, 592

----- Ավետարան – 1221

----- Ս. Հովհաննես եկեղեցի – 9(պր. 1), 85

Հովազի բարձրաքանդակ – 311

Ս. Հովհաննես եկեղեցի – 9(պր. 1), 174

Հովհաննեսի հուշարձան – 9(պր. 1)

Հովվի եկեղեցի (Չոպան քիլիսե) – 88, 155, 174, 297, 300(հտ. 1, 2), 309.311, 312ա, 317, 332, 370, 376, 412, 447, 461, 1080, 1245

Ս. Հռիփսիմեի եկեղեցի (Կուսանաց վանքում) – 82, 317

Հռոմ – 130

Հրապարակ-փողոց – 155, 1243

Հունաց եկեղեցի – 82, 1219(հտ. 3)

Հունգարիա (Մաճառստան) – 59(մաս – 2), 118

Չ

Չիթհանք (շենք) – 155, 303, 311

----- հատակագիծ – 311

Չորագետ – 1239

Ղ

Ղարաբաղ – 1147

Ղարս Տե՛ս Կարս

Ղաֆա Տե՛ս Կաֆա

Ղոշավանք – 75

Ղրիմ (Խրիմ) – 59(մաս – 2), 77, 121(հտ. 2), 151, 179, 1228

Ճ

Ճանապարհ Արքայական – 75, 155

Ճորոխի ավազան – 1215

Մ

Մահարձան (Տրդատ ճարտ.) – 300(հտ. 2)

Մաղասբերդ – 311

Մաճառստան Տե՛ս Հունգարիա

Մամախաթունի աշտարակ – 174

Մայր տաճար կամ Ավագ Մայր Կաթողիկե եկեղեցի – 9(պր. 1), 31, 47.74, 75, 79, 82, 88, 121, 133, 144, 153, 155, 174, 185, 191, 203.211, 217, 224, 225, 229, 230, 294, 297,

300(հտ. 1, 2), 302, 308, 311, 312ա, 314, 320, 324, 328, 332, 333, 337-340, 352, 355, 356, 383, 406, 416, 453, 520 –

Մանազկերտ – 171(հտ. 3), 173(հտ. 3)

Մանուչե (մզկիթ) – 9(պր. 1), 300(հտ. 1, 2), 311, 428, 1219(հտ. 3)

Մաչքա (գետ) – 204

Մասիս Տե՛ս Արարատ

Մարմաշեն (վանք) – 7, 82

Մեծ խաչ Կաթողիկե եկեղեցում – 82

Մեծ Հայք – 70, 79, 92, 121ա, 288

Մեծ պարիսպ – 324 Տե՛ս նաեւ Պարիսպներ...

Մերձավոր Արեւելք – 72, 284, 290, 535

Մզկիթներ – 79, 82, 88

----- Աբուլմա Ամրանի – 9(պր. 1)

----- Մանուչեի – 9(պր. 1), 300(հտ. 1, 2), 311, 428

----- Մեծ մզկիթ – 82

Միլան – 359

Ս. Մինասի եկեղեցի – 297

Մինարե – 300(հտ. 2)

Միջին Արեւելք – 290

Միջնաբերդ – 75, 79, 82, 155, 174, 217, 300(հտ. 1, 2), 311, 314, 324, 369

----- եկեղեցի – 47, 217, 300(հտ. 1), 311, 312ա, 314, 317

----- հատակագիծ – 311

----- պալատ – 300(հտ. 2)

----- պարիսպներ – 300(հտ.

1, 2)

----- ջրամբար – 300(հտ. 1)

Մխիթար Հերացու զանգակատուն – 174

Մխիթարի աշտարակ – 174

----- հուշարձան – 9(պր. 1)

Մուղավիա (Մուղովա) – 59(մաս – 2), 473

Մուղո-Վալաքիա – 77, 118

Մոդնի – 487, 592

----- Ավետարան – 487, 592

Ն

Նախշի եկեղեցի Տե՛ս Տիգրան Հոնենցի...

Նախրճուն ժամը Տե՛ս Հովվի եկեղեցի

Նյու Յորք – 356

Ս. Նշան եկեղեցի – 55

----- Հաղպատում – 383

Նոր Նախիջեւան – 453

Նոր Ջուղա – 47

Շ

Շախմատային եկեղեցի – 9(պր. 1), 174

Շանուշի աշտարակ – 174

Շիրակ – 56, 57, 59(մաս. – 1), 60, 63, 65, 66, 85, 92, 93, 113, 147, 156.160, 162(հտ. 3), 171(հտ. 3), 184, 185, 210, 241, 265, 280, 312ա.342, 460, 490, 1099, 1219(հտ. 4)

----- ջրանցք – 342

Շուկա (Անի քաղաքի) – 82

Շուշան Պահլավունու կամ Ս.

Հակոբի եկեղեցի – 9(այր. 1), 174
մատուտ – 174

Պ

Պալատական բաղնիք – 75,
311

----- եկեղեցի – 9(այր. 1), 311

Պահլավունիների պալատ – 82

Պարիսպներ – 9(այր. 1), 47(հտ.
3), 75, 79, 82, 88, 121(հտ. 2), 129,
155, 174, 300(հտ. 1, 2), 306, 311, 314,
324, 352, 580 Տե՛ս նաեւ Ավագ դրան
մոտի... Աշոտյան... Արտաքին...
Բուրգեր... Դռներ... Մեծ պարիսպ...
Միջնաբերդի... Սմբատյան... Տիգ-
րան Հոնենցի եկեղեցու մերձակա...

Պարոնի պալատ – 174, 211,
311, 337, 394, 428

Պարսկաստան – 171, 205,
1119

Պետերբուրգ – 374, 441

Պիզու (Կապադովկիա) – 122,
163, 204, 251

Կ. Պոլիս Տե՛ս Կոստանդնուպո-
լիս

Պոմպեյ – 401

Պոմտոս – 1220

Պոտուշան – 47

Ջ

Ջահ բյուրեղյա – 82

Ջրաղացներ – 303

Ջրամբար – 300(հտ. 1), 314

Ջրանցքներ – 151, 342

Ջրուղի – 311

Ջուղա (Ճուղա) – 1080
Ջունդիկի դարպաս – 174

Ռ

Ռումինիա – 77

Ռուսաստան – 59(մաս – 2),
249

Ս

Սահմատինի Իշխանական ա-
պարանք – 300(հտ. 2)

Սամուելի որդի Սարգսի աշ-
տարակ – 174

Սամահին վանք – 407, 514,
576, 1080

Սարայ (քաղաք) – 151

Սարգիս Գերացու աշտարակ
– 174

Սարգիս Սարկավազի եկեղեցի
– 9(այր. 1), 174

Սարգսի աշտարակ – 174

Սարգսի (Սամուելի որդի) աշ-
տարակ – 174

----- պալատ – 174

----- տուն – 9(այր. 1)

Սեբաստիա – 204

Սեն Սատյուրնեն հայկական
եկեղեցի (Ֆրանսիայում) – 455

Սեն Նեկտերեն հայկական եկե-
ղեցի (Ֆրանսիայում) – 455

Սեւ ծով – 68, 1241

Սեւորդվոց ձոր – 1080

Սիբի Պահլավունու եկեղեցի –
9(այր. 1), 174

Սիմեոնի աշտարակ – 174

Սիսական (նահանգ) – 43

Սյունիք – 204

Սմբատաշեն պարիսպներ –
174, 352, 1219(հտ. 4)

Ս. Սոֆիայի տաճար (Կ. Պոլ-
սում) – 324, 383

Ս. Ստեփանոսի մատուտ – 174

Ստորգետնյա ուղի – 79, 82, 88,
300(հտ. 2)

Ստրասբուրգ (Ֆրանսիա) –
393

Սուրմարի – 171(հտ. 3)

Վ

Վալարքիա (Վալախիա) –
59(մաս – 2), 77, 118

Վաճառատուն (կամ հյուրա-
տուն) – 174, 311, 313, 428

Վան քաղաք – 1224

----- լիճ – 1241

Վանանդ – 266

Վասպուրական – 84, 309, 460

Վերայեսի հուշարձան – 9(այր.
1)

Վիեննա – 47, 48

Վիմափոր աղոթատեղ – 155

----- եկեղեցի – 9(այր. 1),
300(հտ. 2)

Վրաստան – 151, 171(հտ. 3),
176, 204, 271, 1133

Վրացական եկեղեցի – 9(այր.
1), 75

Տ

Տայք – 318, 1229

Տապանատուն – 9(այր. 1), 320,
529, 574, 1219(հտ. 3)

Տարոն – 460

Տեկոր – 361

Տիգրան Հոնենցի բաղնիք –
311

----- գերեզման – 300(հտ. 2)

----- տապանատուն – 9(այր.
1), 320, 529, 574

Տիգրան Հոնենցի կամ Ս. Գրի-
գոր Լուսավորչի (Նախշի) եկեղեցի
– 9(այր. 1), 75, 79, 88, 155, 174, 297,
300(հտ. 1, 2), 306ա, 311, 320, 332,
397, 499, 556, 572

----- որմնակար «Նինջ» –
499, 572, 1219(հտ. 4)

----- որմնակար «Տրդատ
թագավորի շքերթը» – 311, 556

Տրապիզոն – 204, 1219(հտ. 3)

Տիդիս Տե՛ս Թիֆլիս

Ռ

Ռթանկյունի աշտարակ – 82
Ռկրաինա – 249

Ռքանի եւ Պապրանի զանգա-
կատուն – 174

Փ

Փարիզ – 569, 578

Փոքր Ասիա – 171(հտ. 3)

Փոքր Հայք – 70, 79, 204

Ս. Փրկիչ կամ Աբղղաբիք Պահ-
լավունու Ամենափրկիչ եկեղեցի –
9(այր. 1), 54, 57, 60, 75, 79, 82, 88,

155, 174, 191, 300(հտ. 1.2), 306ա, 311, 312ա, 317, 332, 405, 406, 436, 556

Ք

Քաղաքամեջ Անիի – 79, 88
Քասաղի բազիլիկ – 328
Քարայրներ – 155, 174, 314
----- Ծաղկոցաձորի – 9(պր.

1), 329

Քարիմադիների եկեղեցի – 9(պր.

1)

ՔԱՐՏԵԶՆԵՐԻ, ՀՈՒՇԱՐՉԱՆՆԵՐԻ ՀԱՏԱԿԱԳԾԵՐԻ, ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Ա

Աբուղամրենց (Ապուղամրենց կամ Աբուհամրենց) Ս. Գրիգոր եկեղեցի – 57, 61, 64, 67, 75, 81, 300(հտ.1, 2), 302, 306ա, 311, 314, 319, 580, 582, 583, 586

----- արեւելյան լուսամտի պսակ – 300(հտ. 2), 583

----- արձանագրություններ – 300(հտ. 2), 583

----- հատակագիծ – 57, 300(հտ. 1), 302, 311, 319

Ազգացուցակ Տե՛ս Տոհմա-ծառ...

Ախուրյան (գետ) – 57, 88

Քարվանատներ – 311, 313
Ս. Քրիստափորի մատուռ – 174, 300(հտ. 1)

Օ

Օրսիվայի հայկական եկեղեցի (Ֆրանսիայում) – 455

Ֆ

Ֆրանսիա – 455, 569

----- կիրճ, ձոր – 81, 121, 300(հտ. 2), 302, 311, 582, 583

----- կամուրջի մնացորդներ Ախուրյանի... – 57, 75, 81, 300(հտ.2), 311, 583

Աղջկաբերդ – 75, 81, 300(հտ. 1), 311, 314, 582, 583

----- եկեղեցի – 583

Աղցի դամբարան – 456

Ամրություններ... Տե՛ս Բուրգեր... Աշտարակներ... Պարիսպներ...

Անիի ընդհանուր տեսարան – 57, 61, 300(հտ. 1), 311, 312ա, 314, 499, 582, 583ա, 598

----- բնակելի թաղամասի հատակագիծ – 311

----- ընդհանուր հատակագիծ – 64, 75, 158, 159, 302, 306ա, 311, 314, 582, 601

----- հասարակական կենտրոնի սխեմատիկ հատակագիծ – 304

----- գործառական տեղաբաշխում – 304

----- պաշտամունքային շենքերի հատակագծեր – 302

----- քաղաքի զինանշան կամ խորհրդանիշ – 64, 302, 311, 314, 406, 502, 583

Աշխարհիկ շենք վերածված մզկիթի – 300(հտ. 1) Տե՛ս նաեւ Ազ-կիթՄանուչեի

Աշոտ Ողորմածի շիրմաքարը Ս. Գետրոզ մատուռում (Հռոմումսի վանք) – 75, 121(հտ. 2)

Աշոտյան պարիսպներ Տե՛ս Պարիսպներ...

Աշտարակներ – 57, 58, 61, 300(հտ. 1), 314, 582 Տե՛ս նաեւ Բուրգեր...

----- Մեծ աշտարակի բեկորներ – 61, 314

----- Միջնաշտարակ – 57, 61 Ապուղամրենց... Տե՛ս Աբուղամրենց...

Առաքելոց եկեղեցի – 57, 64, 75, 81, 299, 300(հտ. 1), 306, 311, 319, 324, 332, 363, 582, 583

----- Ավագ դուռ – 64, 75, 81

----- արձանագրություններ – 75, 81, 311

----- զավիթ – 81, 299, 300(հտ. 1), 306, 583

----- խաչքարեր – 583
----- հատակագիծ – 57, 311, 319

----- ճակատ – 64, 300(հտ. 1), 306, 583

----- մուտքի մաս – 363

----- պատուհանի քանդակված շրջանակ – 583

Առյուծի բարձրաքանդակ – 64, 583

Ս. Աստվածածին վանք – 57, 61, 465

----- արձանաքանդակ – 61, 465

----- քանդակ – 57

Ավագ դուռ Անի քաղաքի (դրսի եւ ներսի կողմերից) – 64, 75, 81, 300(հտ. 1, 2), 302, 306ա, 311, 314, 582, 583

----- բուրգեր դռան մոտ – 314

Ավերակ եկեղեցու մնացորդներ – 61

Ավերակներ Անվո Տե՛ս Անիի ընդհանուր տեսարան...

Արգինայի կաթոլիկե – 302
Արծիվ Բագրատունյաց (զինանշան) – 406

Արձանագիր բուրգ Սամուելի որդու Սարգսի – 57

Արձանագրություններ – 57, 75, 88, 300(հտ. 2), 583, 590

Արքայական ճանապարհ – 75
Արքայազն մանկանց դամբարան – 75

Արքունի ապարանք – 57, 61,

88, 415, 580, 311, 595
 ----- բաղնիք – 75
 ----- դահլիճ – 57, 580
 ----- դուռ եւ պատուհան – 57
 ----- սրահ – 580
 ----- քանդակ – 61, 465
 Արքունի խորհրդարան (հետագայում մզկիթ) Տե՛ս Մզկիթ Մանուչեի

Բ

Բագրատունիների դրոշ – 169
 Բագրատունիների զինանշան – 169, 302, 406, 502 Տե՛ս նաեւ Զինանշան...
 ----- Ավագ դռան վերելում – 302
 ----- Թալիմի ամրոցի վրա – 169
 ----- Մայր տաճարի (Կաթողիկե եկեղեցու) ճակատին – 406
 Բագրատունիների տոհմաձառ – 57, 177, 121, 210
 Բագրատունիների պալատական համալիր – 57, 61, 64, 75, 302, 311, 320
 ----- բաղնիքի հատակագիծ – 311
 ----- դահլիճ – 57
 ----- եկեղեցի – 169, 311, 320, 583
 ----- հատակագիծ – 302
 ----- ճակատ – 75
 ----- մատուռ – 64
 ----- պալատի դուռ – 57, 61
 ----- քանդակային մանրամասեր – 61, 302

Բախտաղեկի կամ Խաչուտի Ս. Գրիգոր եկեղեցի – 311
 Բաղնիք – 57, 75, 300(հտ. 1), 311
 ----- Պալատական բաղնիք – 311
 ----- Տիգրան Հոնենցի բաղնիք – 311
 Բարձրաքանդակ պարսպի վրա – 64, 311, 502, 583
 ----- առյուծի – 64, 583, 311
 ----- բեկոր – 64
 ----- հովազի – 311
 ----- վագրի – 502
 Բեխենց վանք – 582
 Բնակելի այրեր – 300(հտ. 1, 2), 311, 583
 ----- Ծաղկոցածորում – 81, 314, 583
 ----- Պարոնանց պալատի ստորոտում – 314
 Բնակելի շենքեր – 300(հտ. 2), 311, 502, 590(պր. 2) Տե՛ս նաեւ Ժայռափոր...
 ----- բուխարի բնակարանում – 311
 ----- զարդաբեկորներ – 590 (պր. 2)
 Բուրգեր – 57, 61, 75, 81, 300(հտ. 2), 314
 ----- Ավագ դռան մոտ – 314
 ----- արաբերեն արձանագիր – 57
 ----- Արեւելյան արձանագիր – 57
 ----- Զաքարյան – 57, 300(հտ. 2)

----- Մանուելի որդու՝ Սարգսի արձանագիր բուրգ – 57

Գ

Գագիկ քազավորի քանդակը – 81, 298, 311, 317, 320, 322, 324, 586
 Գագկաշեն, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի տաճար – 298-300(հտ. 1, 2), 311, 317, 319, 322, 324, 583, 586
 ----- դռներ – 298
 ----- բուրվառ – 513
 ----- զարդաքանդակներ – 298, 300, 583
 ----- խոյակներ – 298, 300(հտ. 1), 322, 583
 ----- կամարներ – 298
 ----- կտրվածքներ – 299, 300(հտ. 1), 322
 ----- հատակագիծ – 298-300 (հտ. 1), 302, 311, 319
 ----- հարկաբաժիններ – 322, 583
 ----- հպման հանգույցներ – 322
 ----- ճակատ – 298-300(հտ. 1), 322
 ----- մանրակերտ – 298, 317, 324
 ----- մույթի եւ սյուների մնացորդներ – 300(հտ. 1), 324, 583
 ----- մուտք – 300(հտ. 2), 583-սյուներ – 298, 300(հտ. 1), 324, 583
 ----- վերակազմ. նախագիծ – 322

Ս. Գեորգ մատուռ (Հոռոմոսի

վանքում) – 75, 121(հտ. 2)
 Ս. Գեորգ (մերձ Անի) եկեղեցի – 58

Գետնափոր (ստորգետնյա) եկեղեցի – 319, 456 Տե՛ս նաեւ Ժայռափոր...
 Գլիձոր (Գայլածոր) – 81, 300(հտ. 2), 311, 456, 583
 ----- ամրություններ վիշապագիր բուրգով – 81, 314, 583
 ----- ստորգետնյա եկեղեցի – 319, 456
 Գրադարան Տե՛ս Մատենադարան
 Ս. Գրիգոր Լուսավորչի (Նախշի) եկեղեցի Տե՛ս Տիգրան Հոնենցի...
 Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ վանք – 57, 61

Դ

Դահլիճ Արքունի ապարանքի Տե՛ս Բագրատունիների...
 Դամբարաններ – 57, 61, 75, 121, 321, 456
 ----- Աղցում – 456
 ----- Աշոտ Ողորմածի – 75, 121
 ----- Արքայազն մանկանց – 75
 ----- ժայռափոր – 321, 456
 ----- Իգաձորի – 456
 ----- Ծաղկոցածորի – 57, 61, 321, 456
 Դատարանի շենք (կարծեցյալ) – 300(հտ. 1), – 582 Տե՛ս նաեւ Մզկիթ Մանուչեի

Դեղձանկար Ծաղկոցածորում
- 57

Դռներ կամ դարպասներ Անի
քաղաքի - 57, 61, 64, 75, 81, 88,
300 (հտ.1, 2), 302, 311, 314, 580,
582, 583

----- Ավագ դուռ - 64, 75, 81,
300(հտ. 2), 302, 311, 582

----- Արտաքին դուռ - 57

----- Գլխավոր մուտքի դուռ -
314, 583

----- Դվինո կամ Շախմա-
տային դուռ - 57, 61, 300(հտ. 1),
311, 582,583

----- Երեսանյան դուռ - 75

----- կամարակապ անցք -
64, 75

----- Կարուց դուռ - 302, 311

Դուռ Բագրատունյաց պալա-
տի - 57, 61

----- Միջնաբերդի մերձակա
մատուռի - 64

Ե

Եկեղեցիներ Տե՛ս Աբուդամ-
բենց Ս. Գրիգոր..., Աղջկաբերդի..., Ա-
ռաքելոց..., Ավերակ..., Արգինայի...,
Բագրատունիների

պալատական..., Գագկաշեն Ս.
Գրիգոր..., Գայլածորի ժայռա-
փոր..., Ս. Գետրգ..., Ս. Գրիգոր Լու-
սավորիչ կամ Նախշի..., Ժայռա-
փոր, ստորգետնյա..., Իգաձորի եկե-
ղեցի-դամբարան..., Գետնափոր...,
Ծաղկոցածորի գերեզմանոցի...

Կարմիր վանքի..., Կուսանաց վան-
քի..., Հնագույն..., Հովվի..., Մայր տա-
ճար..., Ն. Մառի պեղած..., Միջնա-
բերդի..., Միջնաբերդի Փոքր..., Պա-
լատական..., Պեղված ավերակ...,
Ստորգետնյա..., Վիմափոր..., Վրա-
ցական..., Տիգրան Հոնենցի..., Տիրա-
մուր..., Ս. Փրկիչ..., Քաղաքային ժայ-
ռափոր...

Եկեղեցու քանդակագարդ որմ-
նասյուն - 300(հտ. 1)

Երեսանյան դուռ Անվո Տե՛ս
Դռներ...

Երկհարկանի կամուրջ Տե՛ս
Կամուրջ...

Զ

Չաքարյանների զինանշան -
169

Չաքարաշեն զույգ բուրգեր
(Գլիձորում) - 57, 300(հտ. 2)Տե՛ս
մանԲուրգեր...

----- արձանագիր բուրգեր -
57

Չինանշան-քանդակ (Անվո) -
64, 302, 311, 314, 406, 502, 583

Չորանոց - 582

Թ

Թանգարանի էսքիզային նա-
խագիծ - 599

Ժ

Ժայռափոր դամբարաններ -

57, 61, 321, 456

----- հատակագիծ - 321

Ժայռափոր կամ վիմափոր ա-
ղավնաբներ - 311, 583

----- այրեր - 81, 300(հտ. 1,
2), 311, 314, 583

----- բնակարան - 81,
300(հտ. 1, 2), 311, 314, 583

Ժայռափոր, ստորգետնյա,
գետնափոր եւ վիմափոր եկեղեցի-
ներ - 57,61, 321, 300(հտ. 2), 319,
456, 583

----- եկեղեցու հատակագիծ
- 300(հտ. 2), 311, 319

Ժայռափոր սենյակ - 311

Ի

Իգաձոր - 81, 311, 456

----- այրեր - 81

----- եկեղեցի-դամբարան -
456

Իշխանական ապարանք -
300 (հտ. 1)

----- հարկաբաժինների հա-
տակագծեր - 300(հտ. 1)

Լ

Ս. Լուսավորիչ եկեղեցի - 58,
580, 583

----- գավիթ - 580

----- որմնանկար - 583

Խ

Խաչուտի եկեղեցի Տե՛ս Բախ-

տաղեկի...

Խաչքար, խաչարձան - 465,
497, 583, 590 (պր. 2)

Խորհրդանիշ Տե՛ս Չինանշան-
քանդակ Անվո

Խորշավոր սենյակ - 311

Ճ

Ծաղկոցածոր - 57, 61, 81,
314, 321, 456

----- բնակելի այրեր - 81,
314, 583

----- գերեզմանոցի գմբեթա-
վոր եկեղեցի - 81, 456

----- դեղձանկար - 57

----- ժայռափոր այրեր - 81

----- վիմափոր գերեզմանոց
- 57, 321

Ծաղկոցածորի աջ ափի անֆի-
լադ - 456

----- ժամատուն - 456

----- տնային եկեղեցուն կից
գավիթ - 456

Ծաղկոցածորի ձախ ափի եկե-
ղեցի - 456

----- ժայռափոր գերեզմանոց
- 57, 61, 456

----- Տիգրան Հոնենցի գերեզ-
մանը - 456

Ծաղկոցածորի վանք - 314,
456

----- բնակելի քարայրներ -
314

----- գավիթ - 456

----- գլխավոր հատակագիծ

- 456

----- եկեղեցի – 456
----- խուցեր – 456
----- սեղանատուն – 456
Ծիլենց Սարգսի արձանագիր շինություն – 57

Կ

Կաթողիկե Անվո Տե՛ս Մայր տաճար...
Կաթողիկոսարան – 75, 595
Կամարակապ անցք – 64, 75, 298
Կամուրջի ավերակներ – 57, 75, 81, 300(հտ. 1, 2), 311, 313, 582, 583
----- Երկհարկանի – 75
----- Չրփղլուի – 300(հտ. 1), 302
----- վերակազմության նախագիծ – 300(հտ. 1), 313
----- 11-րդ դարում կառուցված – 300(հտ. 1)
Կարմիր վանքի եկեղեցի – 465
Կարուց դուռ – 300(հտ. 2), 311
----- հատակագիծ – 311
Կեռախաչեր – 518
Կույսի ամրոց Տե՛ս Աղջկաբերդ Կուսանաց վանք – 81, 300(հտ. 2), 302, 311, 319, 583, 586
----- եկեղեցի – 311, 583, 586-հատակագիծ – 302

Հ

Հայաստանի քարտեզը Բագրատունիների օրոք – 302

Հատակագիծ Անի քաղաքի Տե՛ս Անի...
Հյուրատուն – 299, 311, 313
----- հատակագիծ – 311, 313
----- շքամուտքի վերակազմություն – 299, 311, 313
Հյուսիսային ամրություններ (Ավագ դրան մոտ) – 81
Հնագույն եկեղեցի – 582
Հոռոմոսի վանք – 88
----- արձանագրություններ – 88
----- հատակագիծ – 88
Հովազի բարձրաքանդակ – 311
Հովվի եկեղեցի – 300(հտ. 1), 306ա, 311, 319, 322, 332, 412, 582, 583, 586
----- հատակագիծ – 300(հտ. 1), 302, 311, 319, 412
----- ճակատ – 300(հտ. 1)
----- վերակազմության նախագիծ – 300(հտ. 1)

Ղ

Ղոշերք – 311

Չ

Չիֆհանքի շենք – 303, 311, 583
----- հատակագիծ – 311
----- հատված ներքին հարդարանքի – 303

Մ

Մահարձաններ – 57, 61, 465
Մաղաբերդ – 311
Մամիկոնյանների զինանշան – 169
Մայր տաճար կամ Ավագ Մայր Կաթողիկե եկեղեցի – 57, 58, 61, 64, 75, 81, 133, 296, 300(հտ. 1, 2), 302, 306ա, 311, 312ա, 314, 319, 324, 328, 332, 406, 497, 580, 582, 583, 586
----- արսիդ – 324
----- արձանագրություններ – 57, 88
----- Բագրատունյաց արծիվը Կաթողիկեի ճակատին – 406
----- գմբեթ – 300(հտ. 1), 302, 324, 586
----- զարդաքանդակներ – 57, 61, 300(հտ. 1), 302, 583
----- լուսամուտ – 300(հտ. 1), 302
----- խոյակներ – 300(հտ. 1), 324
----- խորան – 57, 61
----- խորշեր – 57, 61, 64, 81, 296, 300(հտ. 1), 302, 311, 324, 583
----- կամարապատ մաս – 75-կտրվածք – 300(հտ. 1)
----- հատակագիծ – 57, 58, 88, 300(հտ. 1), 302, 319, 328
----- ճակատ – 57, 302, 324, 406, 583, 586
----- մուտք – 583
----- մուտքի վերակազմության նախագիծ – 302

----- որմնախաչեր – 497
----- որմնախորշեր – 64, 302, 311, 324
----- որմնամույթեր – 324
----- որմնասյուներ – 300(հտ. 1)
----- պատուհաններ – 57, 300(հտ. 1), 302, 583
----- սյունազարդ (ներքին) մաս – 75
----- վերակազմության նախագիծ – 302
----- քանդակի դրվագներ – 57, 61, 300(հտ. 1), 302, 583
Մանուչեի մզկիթ Տե՛ս Մզկիթ Ն. Մառի պեղած եկեղեցի – 583
Մատենադարան (կարծեցյալ) – 75
Մատուռ Տե՛ս Ս. Գեորգ (Հոռոմոսի վանքի)... Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ վանքի... Միջնաբերդի... Շարանց Խոշավանաց... Ս. Փրկչի...
Մատուռների զարդաքանդակներ – 502
Մաքսատուն – 302
Մեծ աշտարակ – 61, 314
Մզկիթ – 57, 58, 61, 81, 580, 582
----- արձանագրություններ – 88
Մզկիթ Մանուչեի (Արքունի խորհրդարան կամ դատարան) – 57, 61, 81, 300(հտ. 1), 302, 311, 582
----- հատակագիծ – 311
----- ներքին տեսք – 61
Մինարե – 64, 81, 300(հտ. 2)

Միջնաբերդ – 57, 61, 64, 75, 81, 300(հտ. 1), 302, 311, 314, 582, 583

----- ամրություններ Ծաղկո-
ցածորի կողմից – 81, 583

----- Արքայական բաղնիք –
75, 311

----- բնական ամրություններ
– 81

----- եկեղեցի – 300(հտ. 1),
311, 314, 582, 583

----- ժայռափոր այրեր – 81

----- կամարներ – 64

----- հատակագիծ – 311

----- մատուռ – 64, 81

----- պալատի մնացորդներ –
300(հտ. 1)

----- պարիսպներ – 81

----- պեղված փլատակներ –
583

----- Փոքր եկեղեցի – 81,
300(հտ. 1)

----- քանդակի դրվագներ –
57, 81

Միջնաշտարակ – 57, 61

Ն

Նախշլի եկեղեցի Տե՛ս Ս. Տիգ-
րան Հոնենցի Ս. Գրիգոր Լուսավոր-
չի եկեղեցի

Շ

Շախմատային մուտք կամ
Դվինո դուռ – 300(հտ. 1), 311, 583

Շարանց Խոշավանաց մա-

տուռ – 580

Ո

Որմնանկարներ – 81, 302,
311, 318, 363, 502, 556, 583

Չ

Չորս մույթերով կառուցվածք
– 308

Չրփըլուի կամ Չոփլիի միաք-
ռիչք կամուրջ – 300(հտ. 1), 302

Պ

Պալատական բաղնիքի հա-
տակագիծ – 311

Պալատական եկեղեցի – 169,
311, 320, 583

----- բարձրաքանդակ որմ-
նասյան վրա – 320

----- հատակագիծ – 311

Պահակատուն – 57, 61

Պահլավունյաց պալատ – 61,
75, 81, 311

----- դուռ – 61

----- հատակագիծ – 311

Պաշտամունքային շենքերի
հատակագծեր – 302

Պատուհան – 57-Արքունի ա-
պարանքի – 57

Պարիսպներ – 57, 58, 61, 64,
75, 81, 88, 300(հտ. 1, 2), 302, 306,
311, 312ա, 314, 324, 502, 580, 582,
583

----- աշտարակներ – 57, 58,
61, 314, 582

----- առյուծի բարձրաքան-
դակ – 64

----- Ավագ դուռ – 64, 75, 81,
300(հտ. 1, 2), 302, 311, 314, 582,
583

----- Բագրատունիների զի-
մանշան պարիսպների վրա – 64,
314, 502

----- բուրգեր – 57, 61, 75,
300(հտ. 1, 2)

----- Գլիծորի վրա – 311,
314, 583

----- դռներ – 57, 61, 64, 81,
300, 302, 314, 580, 582, 583

----- կամարակապ անցք –
64, 75, 298

----- կրկնակ պարիսպներ –
75

----- հատված արձանագրու-
թյուններով Տիգրան Հոնենցի եկեղե-
ցու մուռ – 81, 311

----- հովազի բարձրաքան-
դակ – 311

----- Շախմատային (Դվինո
կամ Երեսանյան դուռ) – 300 (հտ. 1),
311, 583

----- պարիսպների հատա-
կագիծ – 311

----- Սմբատյան պարիսպներ
– 302, 306ա, 311, 314

----- վազրի բարձրաքանդակ
– 502

----- քաղաքի զիմանշանը
պարիսպների վրա – 64, 302, 311,
314, 502, 583

Պարոնի պալատ – 81, 302,
311, 556, 583

----- հատակագիծ – 311

----- մուտքի ճակատ – 302,

583

----- ներքին մուտք – 311

----- շքամուտք – 302

----- ստորոտի բնակելի այ-
րեր – 314

Պեղված ավերակ եկեղեցի
– 300 (հտ. 2)

----- բնակելի շենքեր – 300
(հտ. 2)

Ջ

Ջրամբար – 314, 583

Ջրուղի – 311

Ս

Սալի վրա փորագրված տեսա-
բան – 502

Սարգսի դուռ – 296, 299

Սարգսի պալատ – 296, 311

----- ձեռավորված մուտքի
վերակազմություն – 296

----- մուտքի Աստղածեխ քա-
ղ Սարգսի ստորագրությամբ – 296

----- շքամուտք – 311

Սարգսի (Սամուելի որդու) ար-
ձանագիր բուրգը – 57

----- Սմբատյան պարիսպներ
– 302, 306ա, 311, 314

----- հատակագիծ – 311

Սյունագարդ քարայր – 300
(հտ. 2)

Ստորգետնյա եկեղեցի – 319,
456 Տե՛ս նաև ժայռափոր...

Վ

Վագր՝ որսը ճանկում (զինանշան-քանդակ) – 502
Վաճառատան գլխավոր մուտքի վերակազմություն – 304, 311
Վանք Տե՛ս Ս. Աստվածածին..., Բեխենց..., Գրիգոր Լուսավորչի..., Ժայռափոր..., Ծաղկոցածորի..., Կարմիր..., Կուսանաց..., Հոռոմոսի...
Վիճափոր գերեզմանոց Ծաղկոցածորում – 57, 61, 300(հտ. 2), 319, 321, 456, 583 Տե՛ս նաեւ ժայռափոր...
- - - - - եկեղեցի – 300(հտ. 2), 319, 583
- - - - - եկեղեցու հատակագիծ – 300(հտ. 2), 319
Վրացական եկեղեցի – 75, 311, 582
- - - - - ներքին մաս – 75

S

Տեղացույց Անվո Տե՛ս Քարտեզ...
Տիգրիսի ամրոց – 311
Տիգրան Հոնենցի գերեզման – 456
Տիգրան Հոնենցի Ս. Գրիգոր Լուսավորչի (Նախշի) եկեղեցի – 57, 58, 61, 64, 75, 81, 88, 300(հտ. 1, 2), 302, 306ա, 311, 312ա, 318, 319, 332, 363, 580, 582, 583, 586
- - - - - ամրություններ եկեղեցու մոտ – 81, 311

- - - - - արձանագրություններ – 88
- - - - - բաղնիքի հատակագիծ – 311
- - - - - գավիթ – 81, 580, 583
- - - - - զմբեթ – 583
- - - - - զարդաքանդակներ – 302, 583, 586
- - - - - ժամտուն – 57
- - - - - խոյակներ – 302
- - - - - կենդանաքանդակներ – 300 (հտ. 1)
- - - - - հատակագիծ – 57, 88, 300 (հտ. 1), 311, 319
- - - - - ճակատի մանրամաս – 302, 311
- - - - - մահարձաններ եկեղեցու մեջ – 57, 61, 465
- - - - - մուտք – 81
- - - - - որմնանկարներ – 81, 302, 311, 318, 556, 583
- - - - - սյունազարդ սրահ – 64
- - - - - տեսքը ներսից – 57, 312ա
- - - - - քանդակազարդ բեկորներ – 75
Տիրամոր եկեղեցի – 57
- - - - - հատակագիծ – 57
- - - - - մասունք – 57
Տոհմածառ – 57, 121, 177
Տուն պահնորդաց Տե՛ս Պահակատուն

Փ

Փոքր եկեղեցի... Տե՛ս Միջնաբերդ...

Ք

Ս. Փրկիչ կամ Աբղարիք Պահլավունու Ամենափրկիչ եկեղեցի – 57, 61, 75, 81, 88, 300(հտ. 1), 302, 306ա, 311, 312ա, 319, 332, 580, 582, 583, 586, 595
- - - - - արձանագրություններ – 88, 583
- - - - - զմբեթազարդեր – 311
- - - - - զարդաքանդակներ – 583
- - - - - կամարներ – 583
- - - - - հատակագիծ – 57, 300, 302, 311, 319
- - - - - որմնանկարներ – 583
- - - - - որմնափոր խաչեր – 583
Ս. Փրկիչ մատուռ – 64

Քաղաքային ժայռափոր եկեղեցի Տե՛ս ժայռափոր...
Քաղաքանշան (Անիի) Տե՛ս Խորհրդանիշ...
Քանդակազարդ բեկորներ – 64, 583
- - - - - եկեղեցու որմնասյան մասեր – 300(հտ. 1)
- - - - - խճանկար – 583
Քառամույթ կառույցի հատակագիծ – 321
Քարայրներ...Տե՛ս ժայռափոր...
Քարեդարան – 75
Քարտեզներ – 57, 75, 173, 302, 304, 314, 582, 594, 601

ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԻՐԵՐԻ ՈՒ ՉԵՆՔԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Ա

Ածելու կոթ – 590(պր. 2)
Աղաման – 590(պր. 2)
Այծի ոսկորի վրա պատկեր – 590(պր. 2)
Անոթի բռնակ – 590(պր. 2)
Աշտանակի պատվանդան – 590(պր. 2)
Ապակյա անոթներ – 590 (պր. 2)
- - - - - բաժակներ – 590(պր. 2)
Ապարանջան – 590(պր. 2)

- - - - - մատանի – 590(պր. 2)
Ասեղնագործված առյուծ եւ վագր – 490
- - - - - զարդանկար – 490
- - - - - թռչուններ – 490
- - - - - կենաց ծառ – 490
- - - - - մետաքսյա հագուստ (ոսկեթել) – 490
- - - - - ոսկեթել ասեղնագործության գծագիր – 490
- - - - - օձիք – 490
Ասեղներ – 590(պր. 2)
Արձանի կողպեք – 590(պր. 2)

Բ

- Բաժակի բեկորներ – 590(այր. 2)
- 2) Բիզ – 590
- Բյուրեղյա ջահ – 82
- Բոժոժիկ – 590(այր. 2)
- Բուխարի բնակարանում – 311
- Բուրվառ (բրոնզյա) – 489, 499(հտ. 2), 513, 590(այր. 2)

Գ

- Գավազանի գլխիկ – 590(այր. 2)
- Գդալիկ-դեղդիր – 590(այր. 2)
- Գիպսե հարդարանք – 590(այր. 2)
- 2) Գոտու բեկորներ – 590(այր. 2)
- Գորգագործի ոսկյա գործիքներ – 484
- Գործիք – 590(այր. 2)
- Գրակալներ – 484, 489, 502, 590(այր. 2)
- փորագրություններով – 491, 590(այր. 1)
- Գիրգոր Լուսավորչի խաչվառը – 541

Դ

- Դանակներ – 484, 590(այր. 2)
- Դաշույն – 590(այր. 2)
- Դրոշմագարդ կարասի բեկորներ – 590(այր. 2)

Ե

Եռոտանի աշտանակ – 484

Երեխայի մետաքսյա զգեստ – 484

Զ

- Չանգակ – 590(այր. 2)
- Չարդակոճակ – 590(այր. 2)
- Չարդի կաղապար – 502

Թ

- Թաս հախճապակյա – 590(այր. 2)
- պղնձե – 484

Խ

- Խաչ – 590(այր. 1, 2)
- Խաչ տապանակ – 590(այր. 2)
- Խեցեղեն ջնարակած – 484, 486, 590(այր. 2)
- դրոշմագարդ կարասի պատկերագարդ բեկորներ – 486
- քրեղան – 484
- Խփի բռնակ (մարդակերպ) – 590(այր. 2)

Կ

- Կաթսա – 484, 590(այր. 2)
- Կախիկ զարդ – 590(այր. 2)
- Կանթեղ – 590(այր. 2)
- Կաշվից հյուսվածք – 490
- Կավաման – 590(այր. 2)
- Կավանոթի ծորակ – 590(այր. 2)

2)

491

- Կարասի բեկոր – 590(այր. 1)
- Կարասի նախշագուտի – 484
- Կարպետի պատառիկ – 484,
- Կափարիչ – 590(այր. 2)
- Կեռախաչ (սվաստիկա) – 518
- Կճուճ – 590(այր. 2)
- Կճուճիկ – 590(այր. 2)
- Կնիք – 590(այր. 2)
- Կշեռք, նժարիկներ – 590(այր. 2)
- 2) Կողպեք – 484, 590(այր. 2)
- Կոճակ-ուլունք – 590(այր. 2)

Լ

- Լախճապակյա անոթներ – 590(այր. 2)
- Լավանգ – 590(այր. 2)
- Լյուսվածքաթել – 590(այր. 2)
- Հովազի գլուխ – 590(այր. 2)

Ձ

- Ձեռագործ գործվածքներ – 590(այր. 2)
- Ձեռավոր բռնակ – 590(այր. 2)

Ճ

- Ճարմանդ – 590(այր. 2)
- Ճրագ – 484, 590(այր. 2)

Մ

- Մագքաշի կեռ – 590(այր. 2)
- Մախաթ – 590(այր. 2)

- Մանգաղ – 484, 590(այր. 2)
- Մատանի, օղակ-մատանի – 590(այր. 2)
- Մարդակերպ խփի բռնակ – 590(այր. 2)
- Մարմարե սալի բեկոր – 590(այր. 2)
- Մեղալիոն – 590(այր. 2)
- Մետաղյա իրեր եւ առարկաներ – 590(այր. 2)
- Մետաքսե գործվածք – 484
- երեխայի զգեստ – 484

Ն

- Նետալաքներ – 484, 590(այր. 2)
- Նիզակ – 590(այր. 2)

Շ

Շրասեղ – 590(այր. 2)

Ո

- Ոսկե իրեր – 590(այր. 2)
- Ոսկորից այծի պատկեր – 590(այր. 2)

Պ

Պատվանդան – 484

Ջ

- Ջահ – 484, 489, 590(այր. 2)
- Ջնարակած քրեղան – 484
- Ջուլհակի ոսկյա գործիքներ – 484

484

Ս

- Սալ փորագրված – 502
- Սկավառակ – 590(պր. 2)
- Սափորներ – 484, 590(պր. 2)
- Սնդկաման – 484, 590(պր. 2)
- Սպառազինման նմուշներ – 484, 590 (պր. 2)
- Սրվակ – 590(պր. 2)
- Սուր – 484

Տ

- Տարնազի նմուշներ – 504

ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԻ, ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ՈՐՄԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ*

- Արուհամբենց եկեղեցի (ցեղանկ) – 808, 1059
- Անիի ազատագրումը – 1086
- Անիի աղբյուր-հուշարձան – 1086
- Անիի Ավագ դուռ (գեղանկ.) – 1059
- Անիի ավերակները (1919, 1922 թթ.) – 583ա
- Անիի զանգակները – 1086
- Անիի կանանց էլքը եկեղեցուց (գեղանկ.) – 596
- Անիի հրեղեն ձիերը – 1086
- Անիի պարիսպները – 1059

Ու

- Ուլունքներ – 590(պր. 2)

Փ

- Փայտյա իրերի բեկորներ – 590 (պր. 2)
- Փարչ – 590(պր. 2)

Ք

- Քամիչ – 590(պր. 2)
- Քրեղանի բեկոր – 590(պր. 2)

- Անիի վերածնունդը – 1086
- Անիի Տիրամայրը – 1086
- Անին մեզ կը կանչե – 1086
- Աշտարակներ (գեղանկ.) – 1059
- Առաքելոց եկեղեցի (գեղանկ.) – 1059
- Ասպետ կին [Այծեմիկ Անեցի] (գեղանկ.) – 596
- Ավետարան նկարազարդ – 499 (հտ. 1, 2)
- Ավետում (որմնանկ.) – 827
- Ավերակների ընդհանուր տեսարան (գեղանկ.) – 583ա, 808, 1059

* Վերաստպությունները վերցված են հայերեն եւ այլալեզու գրքերից:

- Բեկորներ Անիի պալատից (գեղանկ.) – 556, 1059
- Ս. Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցի (գեղանկ.) – 808, 1059
- Գրիգոր Լուսավորչի Տրդատի դատի առաջ (որմնանկ.) – 556, 707
- Դեպի Անի – 1086
- Էջբ դեպի դժոխք (մանրանկ.) – 827
- Ժամատուն Միջնաբերդում (գեղանկ.) – 1059
- Իմ գմբուխտ Անի – 1086
- Ծնունդ (մանրանկ.) – 827
- Հաղթական վերադարձ Անի – 1086
- Հաղպատի Ավետարան (մանրանկ.) – 588, 592, 707
- Հեծյալ (որմնանկ.) – 556
- Հովվի եկեղեցի (ջրաներկ.) – 311, 701, 1059
- Չոն Անիին – 1086
- Չուկ բերող Շերանիկ (մանրանկ.) – 587, 589
- Մաղազ բերդ (Մաղասաբերդ, ջրաներկ) – 1059
- Մայր տաճար (ջրաներկ) – 311, 1059
- Մանուշե եւ Գրիգոր Մազիստրոս (մանրանկ.) – 589
- Մերն են այս ափերը – 1086
- Միջնաբերդ (գեղանկ.) – 1059
- Մողմու Ավետարան՝ խորան, Ավետում(մանրանկ.) – 592
- Մուտք Երուսաղեմ (մանրանկ.) – 499(հտ. 2), 557-559, 592
- Նկարազարդ Ավետարան – 499
- Նինջ (որմնանկ.) – 572
- Պարիսպներ (գեղանկ.) – 808, 1059

- Պարոնի պալատ (գեղանկ.) – 311, 701
- Սահակ Անեցի եւ եղբայր Առաքել (մանրանկ.) – 589
- Սարգիս Փարչիկ (որմնանկ.) – 556
- Սուրբ նահատակները սպասում են... (որմնանկ.) – 363, 827
- Տիգրան Հոնենցի եկեղեցի (գեղանկ.) (որմնանկ.) – 701
- Տրդատ քազավորի շքերթը (որմնանկ.) – 81, 311, 556, 701
- Տրդատի երթը դեպի... (որմնանկ.) – 318

- Благовещение (фреска) - 827
- Видение Св. Ниво (фреска) - 847
- Вход в Иерусалим (миниатюра) - 762
- Дворец Парона (акварель) - 311, 701
- Общий вид (акварель) - 583ա, 808, 1059
- Постушья церковь (акварель) - 311, 701, 1059
- Рождество (миниатюра) - 827
- Сошествие во ад (фреска) - 827
- Суд царя Трдата над Св. Григорием (фреска) - 707
- Церковь Абугамренца (акварель) - 808
- Церковь Григория (акварель) - 808
- Церковь Тиграна Оненца (акварель) - 701
- Шествия царя Трдата... (фреска) - 701, 318

ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ

А

Абаза В. А. - 642
 Абалян Р. - 1206а
 Абемян М. - 833
 Абих Г. В. - 643, 747
 Абовян Х. - 1207
 Абраамян А. - 813
 Абул-ма Амран - 733
 Агабабян Р. Я. - 698, 732
 Агаян Э. Б. - 615
 Азатян Ш. - 748, 1246
 Айвазян М. А. - 823, 827
 Акопян Г. - 817
 Аладашвили Н. - 699
 Александров А. - 730
 Алишан Г. - 701
 Алп-Арслан (Ллиаслан) - 650
 Амиранашвили Ш. - 700
 Анания Ширакаци - 650, 733, 824, 825, 853
 Андреев А. - 63, 1254
 Анонимный Повествователь см.
 Шапук Багратуни
 Аракелян Б. Н. - 650, 713, 733, 867, 1248
 Аревшатян С. - 834
 Арутюнова В. А. - 667
 Арутюнова-Фидаян В. А. - 668-

670

Арутюнян В. М. - 701-703, 727, 732, 749, 750
 Арцруниды (род) - 674
 Асохик см. Степанос Таронский
 Асратян М. М. - 702а, 704
 Асратян М. С. - 654
 Атталиат Михаил см. Михаил
 Атталиат
 Ашот (Вохормац) - 680, 1250
 Ашот I - 1250

Б

Бабенчиков М. В. - 836
 Баграт (правитель Дни) - 650
 Багратиды (род) - 607, 645-647, 653, 654, 658, 661, 664, 672, 674, 695, 701, 737, 740, 766, 851, 1247, 1250
 Багратиони Д. - 643а
 Бакрадзе Д. - 071, 753
 Бакши К. - 818
 Баликян О. - 768, 769, 783, 785
 Баратова С. - 643б
 Бартикян Р. М. - 672
 Бартольд В. - 606, 754
 Бачинский Н. М. - 746
 Бенешевич В. П. - 644, 790

Берадзе Г. Г. - 662а
 Беркян А. - 705
 Беставашвили Л. - 662а
 Большаков О. Г. - 617, 1251
 Броссе М. - 618, 673, 1255
 Врунов Н. И. - 706
 Брюсов В. - 645, 674
 Буниатов И. Г. - 707, 808, 857

В

Вартанов Б. И. - 770
 Вермишев Х. А. - 708
 Виноград В. А. - 703

Г

Гагик Второй (Анийский) - 651, 1250
 Гагик Первый - 616, 642, 696, 718, 730, 731, 733, 762, 809, 830, 1250
 Галстян А. Г. - 615
 Глипка - 646
 Глонти К. Г. - 823
 Гордеев Д. П. - 837
 Грен А. - 647
 Григор Воскеряч - 841
 Григор Магистрос Пахлавуни - 650, 651, 812, 825, 834,
 Григор Просветитель - 843
 Григорян В. Р. - 648
 Гримм Д. И. - 858, 859, 1063
 Гукасян М. - 1208
 Гюзальян Л. Г. - 604

Д

Давид Строитель - 653
 Дарбинян М. О. - 632
 Дарбинян-Меликян М. О. - 607, 609, 614, 632
 Девель Т. - 756
 Девицкий В. - 1243, 1256
 Джабуа Ш. - 744
 Джагацпанян А. А. - 757
 Джанашвили М. Г. - 648а
 Джанашиа С. - 711
 Джанполадян Р. М. - 676-678, 1248
 Дмитрий Первый - 643б
 Донапетян П. - 758
 Дрампян Р. - 820
 Дурново Л. А. - 820, 821, 860

Е

Епифания (Етифания, католикос Грузии) - 685
 Еремян С. Т. - 651, 679, 824, 1250
 Ермаков Д. - 860а

Ж

Жамкочян А. С. - 830

З

Заземан Э. - 1258
 Закарий Канакерци - 607
 Зарян А. - 712
 Захаряны (род) - 645, 650, 674,

1247

Зарян Р. В. - 742
Зорян Л. - 599
Зулалян М. К. - 649

И

Иванов И. - 637, 1259
Иванов Н. - 814
Игнатиос - 817, 838
Измайлова Т. А. - 760, 822, 823,
838-840
Иоанн (худож.) - 818
Иоаннесян А. Р. - 650
Иопаннес Сандхкаванеци - 849
Исаакян А. - 1210
Исабемян Г. А. - 761

К

Каждан А. П. - 651
Каковкин А. Я. - 742, 763, 841-
846
Калантар А. - 617
Калантарян А. - 770
Камсараканы (род) - 724, 1247
Кара-Мурза С. - 764
Каракаш Н. - 627
Катраниде (царица) - 733
Кей-Султан Шеддадид см. Шед-
дадид...
Кекелидзе К. С. - 607а
Кестнер - 673
Кипарисов Ф. В. - 656
Кипшидзе Д. А. - 713
Киракос Гандзакечи - 609
Кишмишев - 652

Климов М. - 819
Княгницкий П. П. - 701
Ковалевский Е. П. - 628
Конрад Н. И. - 662
Контор А. М. - 740
Корхмазан Э. - 817
Кравченко К. С. - 828
Крачковская В. А. - 604, 620,
622, 680
Крачковский И. Ю. - 604
Кузаян М. - 820
Кузнецов А. В. - 714
Кунео П. - 715
Кучук-Иоаннесов Х. И. - 610
Кюркчян О. - 861

Л

Лагов Н. М. - 716
Лалаян А. А. - 862
Лидов А. М. - 847, 848
Линч Г. Ф. Б. - 629
Логвин Н. Г. - 765
Лордкипанидзе М. Д. - 612а,
653

М

М. Т. - 681, 795
Мазманян М. Д. - 737, 739
Маиллов С. А. - 742
Манандян Я. А. - 654
Манукян С. С. - 849
Мар Яболаха см. Яболаха Мар
Маргарэ - 762, 817, 818, 827
Маргарян А. Г. - 682
Марков Е. - 628, 630

Марр Н. Я. - 604, 611, 612, 620,
655-659, 683-686, 701, 707, 708, 717-
724, 726, 733, 734, 737, 746, 754, 756,
766-773, 786, 788-790, 813, 857, 863,
1211

Марутян Т. А. - 725, 742
Матевосян Р. И. - 687, 688
Матфей - 855
Мачавариани М. С. - 698
Мелик-Оганджаниян К. Л. - 632
Меликян - А.А. - 702а
Мешанинов И. И. - 604
Микаелян В. - 689, 1253
Мирзоян С. - 770
Михаил Атталиат - 667
Мнацаканын С. С. - 726, 773-777
Мнацаканын С. Х. - 727-731,

850

Моисей (епис.) - 1211
Муравьев - 631
Мурадян П. М. - 690, 691, 851
Мушегян Г. Р. - 778
Мушегян Х. - 692
Мхитар Анийский (Анеци) - 817
Мхитар Гош - 613

Н

Н. Н. - 675
Ной Прародитель - 1206а

О

Ованнес Имастасер (Саркаваг)
- 833
Оганесян К. Л. - 731, 732, 779,
780

Оганесян Л. А. - 825
Окунев Н. - 781
Орбели И. - 623-626, 733-735,
738, 773, 782-785, 826, 864, 865,
1245

П

П. М. - 635
Падлон (Патлун) - 6436
Папкан - 623
Папухян Н. - 736
Паскарев К. - 768, 769
Пигулевская Н. В. - 608
Помяловский И. - 660
Потто В. - 660а

Р

Раббан Саум - 608
Радди Г. - 638
Ржевуский - 1212
Рогава А. А. - 643а
Ростам-хан Багратуни - 607

С

Садовский К. - 1263
Савнян А. А. - 731
Салдух - 6436
Саркисян Э. - 783, 785
Сафарян С. А. - 698, 703
Саума Раббан - 608
Сивере Г. - 638
Симеон Лехацци - 632
Скилица - 697
Смбат Багратуни - 642

Смбат Второй - 642, 1250
 Смбат Спарпет - 615
 Смирнов Я. И. - 754
 Согомонянц С. А. - 866
 Сопоцинский С. - 740
 Спасский-Автономов К. - 639
 Спафарий Роман - 693
 Степаненко В. П. - 693, 694
 Степанос Таронский (Асохик) -
 616
 Степанян Н. - 819, 821
 Сычев Н. П. - 763, 791

Т

Тамара (царица) - 6436, 648a
 Тарле Е. В. - 733
 Тер-Гевондян А. А. - 695
 Тер-Иоаннесян (Тирайр) - 1211
 Терян В. - 770
 Токарев - 640
 Токарский Н. - 308 (т. 2), 711,
 713, 737-739, 746, 792-794
 Томас Т. - 756
 Тораманян Т. - 681, 701, 702,
 737, 738, 746, 749, 767, 771, 773, 780,
 787, 794, 795, 796, 799, 803, 808, 845
 Трдат (архит.) - 650, 732, 764,
 778, 779
 Трдат (царь) - 701, 707
 Тревер К. В. - 852
 Туманян Б. - 853
 Тураев Б. А. - 1211
 Тьерри М. и Н. - 701, 829
 Тяжелов В. - 740

У

Уваров Г. - 815
 Унан - 623

Ф

Фетваджян А. - 701
 Фратадоки Т. В. - 739

Х

Халпахчян О. Х. - 701, 707,
 709, 741, 797-808
 Ханларян Л. А. - 609
 Ханыков Н. - 617
 Хатисов А. - 641
 Хачатурян А. А. - 617, 1251
 Хачатурян В. А. - 809, 810, 830
 Хачикян Л. С. - 818
 Худабашев А. - 661

Ц

Чавчавадзе И. Г. - 708
 Чакмакчян А. - 819
 Чалоян В. К. - 662
 Челидзе В. - 662a
 Чубинов (Чубинашвили) Г. Н. -
 743, 854
 Чураян А. - 744

Ш

Шапух Багратуни - 614
 Шедладид Кей (султан) - 604
 Шелковников Б. А. - 831
 Шлесев Б. - 8 11

Шопен И. - 663
 Шупан Пахлавуни - 743

697, 855
 Юзбашян М. - 1208

Э

Эмин Н. О - 605, 616, 1241

Ю

Юзбашян К. Н. - 664, 694, 695a-

Я
 Яболахи Мар - 608
 Якобсон А. Л. - 745, 746, 831,
 1253
 Яралов Ю. С. - 707, 709

УКАЗАТЕЛЬ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ И ПАМЯТНИКОВ

А

Абугамренц церковь - 709, 733,
 808
 Абу-лма Амрана минарет - 733
 Аван - 725
 Аламан - 612
 Александрополь - 640
 Анберд - 783
 Анийская икона Св. Богороди-
 цы - 648
 Анийские библиотеки - 724,
 738, 741
 Анийские надписи - 9, 606, 610-
 612, 617-627, 644, 691, 693
 Анийский музей - 721, 733, 743,
 863, 864
 Анийское царство (Багратидов)
 - 607, 645-647, 650, 651, 653, 654,
 659, 662, 668, 669, 674, 679, 682, 683,
 687, 688, 697, 702, 851
 Апостолов (Аракелоц) церковь
 - 605, 733, 771, 796, 804
 Арарат (гора) - 629, 639
 Аргина - 732
 Ардаганский окр. - 1246
 Армения (Арм. обл., Арм. ССР)
 - 609, 617, 628-631, 642, 6436, 645,
 647, 649, 650, 652-654, 658, 661-664,
 674, 679, 682-695, 698, 699, 701, 702,
 705-707, 709, 711, 714, 716, 731, 732,
 736-738, 740-742, 745, 746, 750, 757,
 761, 762, 765, 766, 773, 775, 776, 798-
 807, 809, 811, 819, 821, 823-826, 828,
 830, 836, 858, 859, 861, 867, 1063,
 1207
 Армянское плоскогорье - 638
 Арпачай (река) см. Ахурян

Ахалцихский уезд - 837
Ахпатское евангелие - 818
Ахурян (река) - 701, 713, 737,
799, 856
——— ущелье - 701, 713
Ашотовые стены - 733

Б

Багнайридзор - 713
Бани - 709, 733, 741, 757, 782,
806, 1257
——— Дворцовая - 733
Бахтагеки церковь - 733, 839
Библиотеки в Ани см Анийские
библиотеки
Богаран (Багаран) - 612
Св. Богородицы храм - 693
Болгар - 676

В

Ванское царство - 674
Византия (Византийская импе-
рия) - 650, 651, 664, 668, 669,
Водохранилища и водопровод-
ные магистрали - 805, 1257
Восточная Европа - 709
Вышгород (Цитадель) - 617,
724, 733, 737, 672, 679, 688, 706

Г

Гагикашен (Гагкашен, Церковь
Св. Григория или Гагиков храм) -
605, 616, 709, 712, 714, 718, 730-733,

742, 758, 809, 830, 844, 850
——— интерьер - 709
Гайладзор - 713
Голубятни, выдолбленные в ска-
ле - 701
Городские стены и оборони-
тельные сооружения - 737, 801
Гостиницы и каравансарай -
733, 737, 738, 741, 750, 800
Гошаванк - 866
Греция - 706
Григория Провосветителя (Луса-
ворич) церковь - 605
Грузинская церковь - 733
Грузия (Картли) - 607, 612а,
631, 643а, 643б, 650, 653, 662а, 682,
685, 698, 699, 706, 745, 750, 811, 858,
859, 1063

Д

Дарачичаг (Цахкадзор) - 640
Дворец Багратидов - 709, 737,
741
Дворец Парона - 703, 733
Дворцовая церковь - 720, 733,
857
Девичий монастырь - 733
——— церковь (в монасты-
ре) - 703
Девичья крепость - 733
Династия Багратидов - 6, 645-
647, 653, 654, 658, 661, 674, 687, 688,
695
Дороги - 799

Е

Евангелие Могни - 818
——— от Матфея - 855
Ервандакерт - 612

Ж

Жилые дома - 737, 738, 741

З

Зарзма - 837
Закавказье - 628, 636, 745, 755,
808
Звартноц (храм) - 725, 730
Здание на пилонах - 733
Здание Саргиса - 733

И

Иверия - 669, 670, 693
Игадзор - 713
Икона Св. Богородицы см.
Анийская икона...

К

Кавказ - 630, 638, 658, 660,
660а, 717, 753, 790, 860а, 1246
Кавказский хребет - 627
Каменецк - 648
Каравансарай см. Гостиницы
Каре - 453, 605, 628, 629, 862
Карсская обл. - 453, 671, 862, ки
1243-1246
Карсу-базар - 610

Каталог Анийской библиотеки
см. Анийские библиотеки
Кафедральный собор - 605,
693, 707, 709, 725, 731-733, 742, 753,
765, 858 (вып. 8)

Киев - 852
Книгохранилище см. Анийские
библиотеки
Колокол с орнаментом - 73.3,
784
Константинополь - 732
Кошаванк - 453
Крепостная церковь - 733
Крепостной монастырь - 733
Крепостные стены, башни -
642, 709, 733, 737

Л

Ленинград см. Петербург

М

Малая церковь - 858(вып. 1)
Мануче (мечеть) - 606, 617, 733
Маска Вакха - 867
Минарет Абул-Ма Амрана - 733
Молдавия (Молдова) - 648
Мосты - 701, 733, 738, 750, 799
Мрен - 612

Н

Надписи см. Эпиграф, памятни-
ки
Нахичеванское магалe - 453

О

Одесса - 610
Оромос (Хоромос монастырь) -
722, 733, 776, 838
Ороми (Оромская) церковь -
733

П

Пальмира - 634
Парона дворец - 703, 733
Пастушья церковь - 709, 714,
733
Петербург - 620, 770
Пешерные помещения - 713,
733, 736, 792
——— жилища - 701, 741
План г. Ани - 709, 733,
858(вып.4), 1247
——— церквей г. Ани - 709
Подземные кварталы - 733, 738
——— сооружения - 737-
739, 793
Подолия - 648
Польша - 648
Посоховский участок - 1263

Р

Родники - 741, 805
Росписи - 829, 842, 843, 846,
847
Россия (Рос. имп.) - 646, 663,
674

С

Сапара - 837
Саркиса (Саргиса) здание - 733
Сент-Шапель (церковь) - 758
Скальные сооружения - 736
Скульптура Гагика Первого -
699, 830
Смбатовые стены - 733
Собор кафедральный см. Кафе-
дральный собор
Собор Богоматери (в Ани) -
693, 725, 733
Соборная церковь - 605, 707
Св. София (храм в Константи-
нополе) - 732
Спасителя церковь (Пркич) -
605, 733, 798

Т

В. Талин - 612
Тбилиси (Тифлис) - 660, 837
Тиграна Оненца каравансарай -
741
——— церковь - 690, 691, 701,
703, 733, 737, 738, 756, 829, 837, 839,
842-849
Трапезные - 738, 741
Турция - 675, 683, 766

У

Украина - 648
Усыпальница Катраниды - 733
Усыпальницы Багратидов (в
Оромосе) - 776

Х

Халдия - 693
Хамбушенц церковь - 733
Хаченское княжество - 785,
1245
Хоромос (монастырь) см. Оро-
мос

Ц

Цагкоадзор (Цахкоадзор) -
713, 733
Царский дворец - 642, 733, 737,
741
Церковь, раскопанная в 1911г. -
739
Церковь Шушан Пахлавуни -
743
Цитадель см. Вышгород

Ч

Часовня Кириака - 733
Чула - 837

Ш

Шахматный домик - 733
Ширак - 617, 650, 663
Ширван - 6436
Школы (здания) - 741
Шурагельский окр - 453

Э

Эпиграфические памятники - 9,
606, 610-612, 617, 618, 627, 644, 722,
733, 742, 790, 1242
Эриванская губ. - 686, 1243
Эчмиадзинский храм - 771, 796,
1242

УКАЗАТЕЛЬ КАРТ, ПЛАНОВ, ПРОЕКТОВ РЕКОНСТРУКЦИЙ И ФОТОИЛЛЮСТРАЦИЙ ПАМЯТНИКОВ

А

629, 722, 730, 737, 860а, 862
——— аксонометрия города -
703, 737, 739, 746, 808, 823
——— карта-путеводитель по
городу - 661, 707, 865
——— план церкви - 701, 703,
709, 746, 808
——— план города - 629, 661,
701, 702, 707, 709, 723, 739, 808, 823,
858(вып. 4), 865
——— усыпальница рода - 808
Ани, развалины города - 597, ——— план жилого квартала по Н.

Марру - 737, 746
 _____ план раскопок жилого квартала - 701, 733, 737, 746
 _____ план расположения памятников в городе по Н. Марру - 707
 Анийский музей - 617, 733
 Апостолов (Аракедон) церковь - 629, 701, 733, 737, 738, 766, 804, 862
 _____ план - 701, 737, 804
 _____ притвор - 733, 738
 _____ сандрик южной двери - 737, 738
 Арки - 739
 Ахурян (река) - 702, 703, 713, 737, 738, 746, 799, 856
 Ахурянское ущелье - 701, 713

Б

Багнайр - 713
 _____ ущелье - 713
 Бани городские - 701, 702, 707, 709, 733, 741, 757, 782, 806, 1257
 _____ Дворцовая - 701, 702, 707
 _____ план бани Тиграна Оненца - 701
 _____ план Дворцовой бани - 701
 Барельеф - 629
 Бахтагеки церковь - 701, 746
 _____ фасады - 746
 Башни городской стены - 617, 702, 703, 722, 733, 738, 807
 _____ надпись на башне - 617
 _____ план башен Карсских ворот - 702, 722

_____ с греческим крестом - 807
 _____ с рельефом змей и бычьей головой - 807
 _____ у Главных ворот - 733, 738, 807
 _____ у Глидзора - 703
 Библиотеки и книгохранилища в Ани - 741
 Богородицы церковь - 766
 Большая откопанная церковь - 722, 733, 739
 _____ алтарная часть после раскопок - 722, 739
 _____ армянская надпись на колоколе - 722
 _____ декоративные детали - 722
 _____ зал с художественною нишею - 722
 _____ кладбище, примыкающее к южной стене церкви - 722
 _____ крестный камень - 722
 _____ крестный камень писца Исраэля - 722
 _____ комната с камином - 722
 _____ орнаментированная сторона алтарного возвышения - 722
 _____ орнаменты ниш - 722
 _____ план раскопок и план церкви - 722
 _____ подвальные амбары - 722
 _____ развалины церкви в 1967 г. - 739
 _____ северо-западный пилон

(до и после) раскопок - 722

В

Водопровод на главной улице Ани - 701, 702
 Ворота города - 629, 701, 702, 722, 733, 737, 738, 807, 862
 _____ Багратидский (Шеддадский) лев у крепостных ворот Цагконадзора (12-ый в.) - 807
 _____ барельеф на внутренней стороне прохода - 629
 _____ внутренние ворота - 862
 _____ вход в город с Востока - 629
 _____ Главные ворота - 701, 733, 737, 738, 807
 _____ Двинские или Шахматные ворота - 701, 807
 Карсские ворота - 701, 702, 722, 807
 _____ план башен Карсских ворот - 702, 722
 Вышгородская церковь см. Цитадель...

Г

Гагикашен (Св. Григория церковь) - 629, 701-703, 707, 709, 730, 731, 733, 737, 738, 746, 762, 823
 _____ детали - 706
 _____ интерьер - 709
 _____ капители колон интерьера - 730
 _____ модель храма - 730

_____ план и разрез - 701, 737, 746
 _____ Статуя царя Гагика 1-го - 701, 707, 730, 731, 733, 746, 762, 823
 _____ фасады - 746
 _____ часть портика - 629
 Герб города - 701, 702, 807
 _____ Багратидский (Шеддадский) лев у крепостных ворот - 807
 _____ горельеф барса - 701
 _____ над Главными воротами - 807
 Главные ворота - 701, 737, 738, 807
 Глидзор - 703
 _____ общий вид крепостных стен - 703
 Голубнятни высеченные в скале - 701
 Городские (крепостные) стены - 617, 629, 701-703, 707, 723, 733, 737, 738, 746, 766, 807, 823, 856, 862
 _____ Ашотовые стены - 723
 _____ двойные стены - 807
 _____ деталь южной стены - 703
 _____ надпись на башне - 617
 _____ рельефы - 807
 _____ Смбатовые стены - 629, 701-703, 707, 737, 738, 766
 _____ стены и внутренние ворота - 862
 _____ стены у башен с греческим крестом - 807
 _____ стены у Игадзора - 701, 738

_____ стены у церкви Тиграна
Оненца - 701, 703
_____ стена, украшенная цвет-
ными вставками - 807
_____ часовня у крепостной
стены - 733
Гостиницы или торговые дома в
Ани - 701, 702, 737, 746 см. также
Каравансарай
_____ план - 701, 746
_____ портал (реконстр.)—
701, 737, 746
Григория Просветителя церковь
- 766, 862

Д

Двери города см. Ворота...
Дверь замка - 629
Двинские ворота (Шахматные) -
701, 807,
Дворец Багратидов на Вышго-
роде - 701-703, 709, 737, 738, 746,
766, 862
_____ водопровод с гончарны-
ми трубами - 702
_____ зал Дворцовый - 737, 738
_____ общий план (по Т. Тора-
маняну) - 701, 709, 746
_____ план Дворца - 701-703,
737, 738
_____ план жилого квартала -
702
Дворец Католикоса - 862
_____ внутренний вид - 862
Дворец Парона - 701, 703, 707,
731, 737, 738, 746, 762, 823

_____ внутренняя дверь - 701
_____ деталь портала - 701
_____ двухъярусный портал -
701
_____ план - 701, 746
_____ портал Дворца - 737,
738, 746, 823
_____ портал гостиницы - 738
Дворец Пехлевидов - 856
_____ ворота Дворца - 856
_____ орнаменты - 856
Дворец Саркиса - 701, 733, 737,
746
_____ портал Дворца - 701, 746
_____ портал дома Саркиса -
737
Дворцовая баня - 701, 702, 707
_____ план - 701
Дворцовая церковь - 701, 703,
707, 733, 737, 746, 857
_____ внутренняя сторона -
701
_____ декорировка пилястр - 746
_____ деталь - 701
_____ капитель - 703
_____ капитель с изображени-
ем жертвоприношения Исаака - 746
_____ макет - 857
_____ надписи - 733
_____ план - 703, 737
_____ проекты - 857
_____ разметки - 857
_____ фрагмент ниши южного
фасада - 707
Девичий монастырь - 703, 731,
738, 746, 762, 766, 856
_____ вид на Ахуриан с разва-

лин моста- 738
_____ план - 746
_____ фасад - 746
_____ часовня - 766
_____ церковь - 701, 703, 731
Девичья крепость - 862
Декорировка ниши в жилом доме -
746
_____ пилястр - 746
Детали камина - 701

Ж

Жилой дом, декорировка ниши -
746
Жилые кварталы - 701, 733, 746
см. также Пещерные...
_____ комнаты для жилья - 701
_____ план раскопок - 733, 746

З

Замок - 629
_____ Тигнис - 701
Здание Саркиса см. Дворец
Саркиса
_____ Судилища - 766

И

Игадзор - 701, 713
_____ крепостные (Смбато-
вые) стены у Игадзора - 701, 738

К

Каменное изображение Варпета
- 723

Капитель колонки с единорогом
- 723

_____ с изображением жерт-
воприношения Исаака - 746
Каравансарай - 702
Карсские ворота - 701, 702,
722, 807

_____ план башен - 702, 722
Карта развалин г. Ани - 661,
702, 707, 865 см. также План г. Ани
Кафедральный собор - 629,
701-703, 707, 709, 731, 733, 737, 738,
746, 762, 766, 811, 823, 856, 858, 862
_____ абсид - 629
_____ деталь - 858
_____ интерьер - 701, 703,
737, 762, 823

_____ надписи - 856
_____ ниши на стене - 629, 701
_____ план - 703, 737, 738,
746, 762, 858

_____ снимки стенных надпи-
сей - 856

Квартал жилых домов после
раскопок - 733

Книгохранилища в Ани см. Биб-
лиотеки...

Княжеский дворец - 733
Коммунальные постройки - 702
Комната с камином см. Боль-
шая откопанная церковь
Крепостная церковь см. Цита-
дель...

Крепостные стены см. Город-
ские стены

Крестный камень - 722, 723
_____ писца Исаэля - 722

_____ со львом - 723
_____ с орлом - 723
Крестный камень 13-го века - 722
Оромос (Хоромос, монастырь) - 722, 737

М

Магасберд - 701
Малая раскопанная церковь - 722, 858(вып. 1)
_____ внутренний вид - 722
_____ деталь - 722
_____ план - 722
Маслодавиляня - 701
_____ план - 701
Мечеть - 856
Мечеть Мануче - 617, 629, 701, 703, 737, 738, 823, 856
_____ интерьер - 701
_____ надписи - 617, 856
_____ план - 701
Минарет Большой - 629, 856
Мосты - 701-703, 707, 737, 738, 746, 799, 856, 862
_____ Верхний - 703, 737
_____ остатки моста - 701, 707, 862
_____ у села Черплы - 746

Н

Надгробие - 617
Надписи из Ани - 617, 723, 733, 856
Надпись о Колокольне - 722

О

Оромос (Хоромос, монастырь) - 722, 737

П

Пастушья церковь - 701-703, 707, 709, 730, 731, 737, 746
_____ план - 701-703, 707, 737
_____ разрез - 701, 703
Пещерные жилища - 701, 703
_____ планы жилых и хозяйственных помещений, высеченных в скалах Цагкоцадзора - 702
Пещеры на берегу Аладжы - 766
Пещерная (скальная) церковь - 701, 702
_____ план - 701
Пилоны с горельефами - 739
План города Ани - 629, 701-703, 707, 722, 723, 733, 738, 739, 823, 858(вып. 4)
_____ аксонометрия развалин - 703, 737, 739, 746, 808, 823
_____ башен Карских ворот - 701, 702
_____ жилого квартала - 701, 702, 737
_____ раскопок жилого квартала - 701, 733, 746, 737
_____ Смбаповые стены - 701
План церкви Баградитов см. Дворцовая церковь
Планы церквей, усыпальниц, высеченных в скалах Цагкоцадзора - 702

Подвальные амбары - 722
Подземные ходы - 723
Помещение с большой нишей - 701
Портал часовни близ Цитадели - 629
_____ частного дома - 722
Путеводитель (карта) по г. Ани - 707, 865 см. также Карта развалин...

Р

Развалины здания судилища - 766
_____ моста на реке Ахурян - 701
Раскопки Большого холма - 722
_____ холма 8 101-722
Рельефы змей и бычьей головы на башне городской стены - 807

С

Саркиса дом - 701, 737
Свод подземного входа, ведущий от Собора к Апотовым стенам - 723
Скальные церкви - 701, 702
_____ план - 701
Скульптура Гагика Первого с моделью храма Гагкашен - 707, 730, 746 см. также Статуя Гагика.
Смбаповые стены - 629, 701-703, 707, 737, 738, 766
_____ вход в город с Востока - 629
_____ линия стен - 702

_____ план расположения - 701
_____ стены у башни с греческим крестом - 738
_____ стены у Главных ворот - 737, 738
_____ стены у Игадзора - 701, 738
Собор см. Кафедральный собор Спасителя церковь - 701-703, 707, 731, 733, 737, 738, 746, 762, 862
_____ план - 701-703, 737, 746
_____ разрез - 746
_____ реконструкция купола - 737
Сравнительная таблица планов многогранно-центрических церквей Закавказья - 808
Статуя царя Гагика Первого - 701, 731, 733, 762, 823
Стена (крепостная) с цветными вставками - 807

Т

Тиграна Оненца или Св. Григория церковь - 701, 703, 707, 731, 733, 737, 738, 746, 756, 762, 823, 845, 846, 856
_____ деталь фасада - 701, 746
_____ крепостные стены у церкви - 703
_____ орнаментальный пояс церкви - 737
_____ план бани - 701
_____ план барабана - 701

845 _____ план церкви - 701, 738,
 _____ притвор церкви - 701
 _____ прорисовки... - 845
 _____ резное убранство церкви - 738
 _____ рельефы - 762, 823
 _____ росписи - 701, 845
 _____ роспись барабана купола - 756
 _____ роспись на полукуполе - 701
 _____ роспись «Шествие царя Трдата» - 701
 _____ роспись «Суд царя Трдата над Св. Григорием» - 707
 _____ фасады - 701, 746
 _____ фрески - 707, 823
 _____ церковь в живописи А. Фетваджяна - 701
 Торговый дом см. Гостиницы...
 Триумфальные ворота Ани-Оромос - 737, 856

У

Уединенный монастырь - 856
 Уникальный памятник архитектуры из раскопок 1911 г. в Ани (аксонометрия развалин, план, фасады, двери, разрезы, пилоны, импосты арок) - 739
 Усыпальница (выдолбленная в скале) - 702
 Усыпальница рода Аbugамренц - 808
 _____ деталь - 808

_____ надгробие - 808
 _____ план - 808
 _____ разрез - 808
 Ущелье реки Ахурян - 701, 713

Х

Холм 8 101 после раскопок - 722
 Хошаванк (село) - 856

Ц

Цагкоцадзор - 702, 710, 713, 807
 _____ планы и разрезы жилых и хозяйственных помещений, высеченных в скалах - 702
 _____ церкви и усыпальницы, высеченные в скалах - 702
 Церкви см. Аbugамренц..., Апостолов..., Бахтагеки..., Большая откопанная в Цитадели..., Гагкашен..., Дворцовая..., Девичьего монастыря..., Кафедральный собор, Крепостная..., Малая раскопанная..., Пастушья..., Пещерная..., ... Раскопанная в 1911 г., Скальная..., Спасителя..., Тиграна Оненца, Цитадели...
 Церковь, раскопанная в 1911 г. - 739
 _____ аксонометрия развалин - 739
 _____ внешний и внутренний виды - 739
 _____ двери - 739
 _____ пилоны - 739

_____ фасады - 739
 Церковь Тиграна Оненца в живописи А. Фетваджяна - 701
 Цитадель (Вышгород) - 617, 629, 701, 703, 733, 737, 856, 862
 _____ здание в Цитадели - 629
 _____ зал - 856
 _____ надпись у ворот Вышгорода - 617
 церковь - 701, 703, 707, 738, 856, 862
 _____ церковь у Цитадели - 856

Ч

Часовня - 629, 766

_____ Св. Григория, вход и интерьер - 629
 _____ Девичьего монастыря - 766
 _____ Искупителя - 629
 _____ портал часовни близ Цитадели - 629
 _____ у крепостной стены - 733

Э

Эпиграфические материалы - 617, 723, 733, 856
 Эскизный проект музея в г. Ани - 599

УКАЗАТЕЛЬ ИЛЛЮСТРАЦИЙ БЫТОВЫХ ИЗДЕЛИЙ И ОРУЖИЯ

Бронзовая маска Вакха (из Ани) - 867
 Вышитые на кисее звери - 733
 Карас из обожженной красной глины - 723
 Кадильницы из храма Св. Григория - 819, 827
 Лампадафор из храма Св. Григория - 819, 827

Поливная керамика - 831
 _____ фаянсовые изделия - 831
 _____ каменные изделия - 831
 Фаянсовая маска с изображением сирина - 733
 Чаша с изображением женщины - 823

NOMS PROPRES

A

Abich H. - 910, 942
 Achot III - 931a
 Ainsworth W. F. - 879
 Akçay K. - 911
 Akulian A. - 925
 Alemschah G. M. - 955
 Alishan L. - 926
 Alp-Arslan (Alphaslan) - 931a,
 933, 948
 Anania of Shirak - 1044, 1046,
 1048, 1051
 Arakel de Tauriz - 870 (vol. 1)
 Ardzruni Th. - 870 (vol. 1)
 Ardzrunis - 1248
 Arisdaguès de Lasdiberd - 868
 Armen Garbis - 942a

B

Baboudjian P. - 1004, 1005
 Bachman W. - 957
 Bagratides - 922, 931a - 933, 944,
 1248, 1252
 Balkan K. - 1006, 1007
 Baltrusaitis J. - 958-960
 Barthold W. - 943
 Bartikian H. - 944

Basmadjian K. - 869, 945, 946,
 1055

Bayet Ch. - 961
 Belk W. - 913
 Benevolo L. - 963, 1008
 Benolt F. - 962
 Berg K. - 880
 Berkian A. - 956, 964
 Bettini S. L. - 965
 Billeter Er. - 947
 Blaum A. P. - 947a
 Boghossian S. - 1055a
 Bore Eug - 881, 882, 914-916
 Brant I. - 917
 Brentjes B. - 966
 Brosset M. - 870, 871, 875, 877,
 927, 1056
 Bryce J. - 883
 Buniatian (Buniatof) N. - 1034,
 1057

Burney Ch. - 928

C

Canard M. - 929, 948
 Capher G. - 1001
 Carmichel K. - 918, 919, 1009
 Cecchelli C. - 953
 Chantre B. - 884

Chukasjian L. - 1043a
 Cone L. K. - 967
 Conybeare F. C. - 1044
 Cowe S. P. - 948a
 Cuneo P. - 968-970, 973, 1010-
 1012, 1052, 1274
 Curzon R. - 885

D

Dalton O. M. - 971
 Déribère M. et. P. - 920
 Der-Nersessian S. - 930, 931,
 949, 1040, 1264
 Diehl Ch. - 972
 Djevahirdjian S. - 1013
 Donabedian P. - 997, 1275
 Dowsett C. J. F. - 949a
 Drampian I. - 1044a, 1053
 Dubois de Montpéroux F. - 886
 Dulaurier Ed. - 873

E

Ermakov D. I. - 905, 1052, 1057a

F

Fergusson J. - 975
 Fétvadjan A. - 1058-1060
 Focillon H. - 958
 Frasson G. - 1014

G

Gaghik First - 931a, 933, 936,
 988

Gaghik Second - 931a, 933, 936
 Gemelli-Carreri G. F. - 887, 888
 Glück H. - 976
 Goodwin G. A. - 977
 Grabar A. - 1045
 Grimm D. - 1061-1063
 Grousset R. - 932

H

Hakopian G. - 1053
 Hamilton W. J. - 889, 890, 1015
 Haroutunian V. M. - 1016, 1017,
 1276
 Hasratian M. - 978, 1017a
 Hewsen R. H. - 1046
 Hovhannés-Sempad see Johannes
 Sembat
 Hyvernats H. - 901

I

Iohannes de Dzar. - 870 (t. 1)
 Issaverdens J. - 931a
 Izmailova T. A. - 1047

J

Jaubert P. A. - 891
 Johannes-Sembat - 931a, 933

K

Kakigh see Gaghik
 Kakovkin A. - 1018, 1019
 Ker-Porter R. - 892
 Khanikoff N. - 876, 921, 922,
 1277

Khatchatrian A. - 1020-1024
Kinneir I. M. - 893
Kiracos de Gantzac - 871
Kirziogly M. F. - 894, 895, 923
Koepf H. - 979
Korkhmazian E. - 1053
Kotanjian N. - 1044a
Kouymjian D. K. - 950, 951
Krahmer D. - 952
Krauthmeimer R. - 980
Kurkjian (Kurkadjian) O. - 598,
933, 1064

L

Lalaian A. - 1065
Lang D. M. - 1249, 1266
Layard A. - 981
Lemerle P. - 1048
Linch H. F. B. - 896

M

Macler F. - 982
Maksoudian K. H. - 874
Mama Khatun - 1004
Manetti C. - 953
Mango C. - 983
Markare - 1043
Marr N. - 954, 985, 1027-1029,
1057
Marutian T. - 1030, 1030a
Max Herzog - 1031
Mekhitar (Mxitar) of Ani - 950,
951, 1048a
Millet G. - 1032
Minorsky V. - 934, 943

Mnatsakanian St. - 966, 986
Monneret de Villard U. - 1033
Monteith W. - 924
Morgan J. - 935, 936
Morier J. - 898-900
Muller-Simonis P. - 901
Mxitar Gosh - 949a

N

Nicel H. - 988

O

Orbeli I. - 1034
Orsolle E. - 1267
Oukhtanes d'Ourha - 871
Ovhanesian A. - 954a

P

Paboudjian P. see Baboudjian P.
Poser von H. - 902
Prud homm E. - 868

Q

Quilici L. - 1035

R

Ramsay W. M. - 1268
Rivoira G. - 989
Rohrbach P. - 1257

S

Saint-Martin J. - 938
Sakisian A. - 1041
Saladin H. - 990
Samouel d'Ani - 870 (vol. 2),
873, 877, 878
Schmidt T. - 1029
Schnaase C. - 991
Schweiger-Lerchenfeld A. F. -
1269, 1270, 1278
Scylitzes - 954b
Sédillot M. - 891
Sembat (Roi) - 931a, 966
Shaddadides - 934
Shamlian G. - 924a
Shepard J. - 954b
Sinclair T. A. - 992
Slater E. T. - 940
Stepanian N. - 966
Stilkunde H. - 993
Strzygowski J. - 994, 1042
Sumer O. - 1007

T

Takvorian T. - 1254
Talbot Rice T. - 995, 996
Tchoubinachvili G. - 1036
Texier Ch - 903, 1055a
Thierry J. - 973, 997, 997a,
1036a, 1038, 1038a, 1039, 1049, 1052
Thierry N. - 973, 1038, 1039,
1049, 1050, 1052
Toesca P. - 998

Tokarski N. - 1021
Tompos Érzsebet - 999
Toramanian T. - 954, 960, 1029
Toufeksian J. - 1000
Toughril - 931a
Tuglagi P. (Թողղլաջյան) - 941,

1001a

Turnovo L. A. - 1043

U

Uluhogian G. - 973, 1052, 1279
Ussher J. - 904
Utudjian Ed. - 1001-1003

V

Vahramian H. - 1052, 1057a
Verdone M. - 905, 1057a
Villari L. - 1255

W

Warnenska M. - 1273
Wilbrahan R. - 906
Winfried P. - 1051

Y

Yovhannes Drasxanakertci - 874

Z

Zarian A. - 973, 1052

INDEX NOMS DE MONUMENTS ET GÉOGRAPHIQUES

A

Abouhamriens St. Grégoire (église) - 306w, 926, 992, 994, 966, 1002, 1012
 Albanie - 949a
 Aghtamar - 1254
 Alexandropol - 1255
 Apostolis (Arakelots) église - 992, 966, 1012, 1056
 Ararat (mont) - 883, 928, 1256
 Arménie - 306, 598, 868, 870, 871, 874, 878, 879, 881, 884, 885, 889-893, 896, 897, 899, 900-903, 905, 914, 917, 922, 926, 927, 930-933, 938, 940, 945, 949, 954a, b, 956-958, 960, 964, 966, 968-970, 973, 975, 976, 979, 981, 982, 988, 994, 1000, 1003, 1015, 1017, 1035, 1036, 1043, 1046, 1054, 1055a, 1056, 1057, 1060-1064, 1249, 1269, 1271, 1275, 1278
 Arpatchai - 1056
 Asia (Asia Minor) - 879, 890, 893, 897, 899, 995, 900, 917, 1251

B

Babylone - 892, 981
 Bagnayr - 869
 Bains Royaux - 1056

Bakou - 876

Berger (Hovvi) église - 306w, 332, 1012, 1023, 1052
 Bulgarie - 902
 Burges - 994
 Byzance - 925, 930, 944, 961-963, 965, 972, 980, 996, 999, 1008, 1014, 1032

C

Caesarea - 933
 Château - 994
 Cathédrale d'Ani - 306w, 332, 926, 928, 958, 963, 966, 978, 988, 992, 994, 1000, 1002, 1003, 1012, 1024, 1030, 1030a, 1034, 1052, 1054, 1056
 Caucase - 886, 898, 901, 928, 934, 935, 1250, 1253, 1255
 Central Asia - 995
 Chaldea - 879
 Chirak - 1010
 Citadelle - 992, 1012, 1056
 ----- église - 992, 1012, 1056
 Constantinople - 897, 899, 902

D

Description - 1056
 Donau - 1253

E

Église du Palais - 985, 1003
 Erevan - 887
 Erlosenkirche voir Saint-Sauveur
 Erzeroum - 885, 887
 Etchmiadzin - 927, 1031
 Europa - 994

F

Fortificatoires d'Ani - 1002, 1012, 1056
 Fresques - 1018

G

Gagkachen (Sourb Grégor) - 966, 988, 992, 994, 1012, 1061, 1062
 Ganja - 34
 Géorgie - 892, 927, 938, 958, 988, 1063
 ----- église - 1012
 Grecque église - 1012, 1056, 1061, 1063
 S. Grégoire l'Illuminateur - 332, 926, 1044a, 1054

I

Inde - 902

K

Kars - 887, 895, 912, 1065, 1265
 ----- gouvernement - 1065
 Kurdistan - 893, 901, 957, 981

L

Leninakan - 948a
 London - 904

M

Mama Khatun (mausolée) - 1004
 Marmachen - 869, 1274
 Mésopotamie - 879, 901, 903, 1055a
 Mosquée d'Ani - 926, 933, 957
 ----- Manouche mosquée - 1002, 1052
 ----- Minaret Grand - 1056
 Murailles d'Ani - 306w, 1052, 1054, 1056

N

Nakhitchèvan - 886, 887
 Ninive - 981

O

Occident - 959
 Orient - 959, 1011, 1033
 Orient-Médiéval - 962

P

Palais des Pahlavides - 1056
 Palais Paronof - 1002
 Palais Royal - 926, 1002
 ----- église - 985
 ----- salle du Palais Royal - 926
 Perse - 885, 887, 891, 892, 897,

899-903, 1055a, 1250
Persépolis - 904
Petite église - 1062
Plastkirche auf der Burg - 994
Pontus - 889, 890
Portes d'Ani - 926, 1054, 1056

R

Remparts d'Ani, voir Muraille
Russie - 885, 896, 906

S

Salle du Palais Royal - 926
Salvator Kirche - 306u, 988
Saint Grégoire de Gaghik, voir
Gagkachen
Saint Grégoire (église) - 958,
1002, 1018, 1056, 1061
Saint Grégoire (monastère) -
1056

INDEX CARTES, PLANS, PROJETS DE RECONSTRUCTIONS ET PHOTOGRAPHIES DE MONUMENTS

A

Aboughamrients S. Grégoire
église (vue générale) - 306e, 332, 978,
994, 1002, 1012, 1052, 1054, 1059,
1248
Ani ruines (vue générale) - 598,

Sainte Sauveur (Sourb Prkitch) -
306u, 332, 926, 966, 994, 1012
Schirak, voir Chirak

T

Terdjan - 1004
Tigran Honents S. Grégoir
(église) - 966, 992, 994, 1000, 1012,
1018, 1019, 1040, 1044a
Tigranacert - 886
Trabizonde - 887, 1036
Transcaucasia - 883, 906, 910
Turquie - 885, 887, 933, 992,
1039, 1049
Tours - 1056

V

Van - 912
Ste. Vierge (Kusanats anapat) -
992, 1061, 1063

B

Bains Royaux - 1056
Berger (Hovvi) église - 306u,
332, 1052

C

Cathédrale d'Ani (vue générale)
- 306u, 332, 928, 958, 978, 994, 1003,
1012, 1052, 1054-1057a, 1059, 1061-
1063, 1248

----- fenêtre - 958

----- intérieur - 1056

----- niche - 958

----- plan - 978, 1055a, 1062

Chapelle Sépulcrale - 1055a

Cheminée Palais - 1002

Citadelle - 1052, 1056, 1057a,
1059

----- chapelle dans la Citadelle -
1059

----- église - 1052, 1056

----- salle dans la Citadelle -
1056

D

Demeures Troglodytiques - 1056

E

Église, voir Aboughamrients
Apostolis (Arakelots)..., Berger
(Hovvi)..., Cathédrale..., Citadelle...,
Gagkachen..., Grégoire..., Palais...,
Petite..., Rouines..., St. Sauveur...,

Tigran Honents..., Ste. Vierge ...
Église du Palais - 958, 1057

F

Form follows function [kart.] -
942a
Fortifications d'Ani - 928, 1002,
1059

G

Gagkachen (Sourb Grégor
église) - 958, 992, 994, 1012, 1052
Grecque église - 1055a, 1056,
1063
St. Grégoire l'Illuminateur église
- 332, 1054, 1059

H

Hovvi église, voir Berger église

I

Inscriptions d'Ani - 1052, 1056

K

Khatchkars (Pierre-croix) - 958

M

Maghass-pérte (Maghassberde) -
1059
Mama Khatun mausolée - 1004
Monastère St. Grigor loussa-

voritch (St. Grégoire l'Illuminateur) - 1056
 Mosquée d'Ani - 1002, 1052, 1054, 1056
 ----- Manouche mosquée - 1002, 1052
 ----- Minaret Grand - 1056
 Murailles d'Ani - 306ա, 994, 1012, 1052, 1054, 1055a, 1056, 1059, 1248
 ----- de Smbat - 994
 ----- tours - 1056, 1059

P

Palais des Pahlavides - 1056
 ----- porte du Palais - 1056
 Palais Royal - 1054, 1059
 ----- église du Palais - 958, 1003, 1052, 1057
 ----- porte du Palais - 1059
 ----- salle du Palais - 1054
 Palais du Baron - 1002, 1052
 Petite église - 1062
 Plan d'Ani - 1056
 Plastikirche auf der Burg - 994
 Portes d'Ani - 926, 1054, 1055a, 1056, 1059
 ----- fortifiée - 1056
 ----- méridionale - 1056
 ----- Principale - 1055a, 1056, 1059
 ----- Triomphale d'Ani-Horosmos - 1056

R

Remparts d'Ani, voir Murailles
 Ruines d'Ani, voir Ani...
 Ruines d'église - 1056

S

Saint Grégoire de Gaghik, voir Gagkachen Sainte Grégoire (église)
 Saint Grégoire église - 958, 1002, 1018, 1056, 1059, 1061, 1062
 ----- détails - 1062
 ----- façades - 1062
 ----- plan - 1062
 Saint Grégoire (monastère) - 1056
 Saint Sauveur (Sourb Prkitch) église - 306ա, 332, 994, 1009, 1012, 1052, 1054, 1057a, 1059, 1248
 Salle du Palais Royal - 1054
 Smbat muralles - 994

T

Tigran Honents St. Grégoire l'Illuminateur (Nakchli) église - 978, 994, 1012, 1052, 1057a
 Tours - 994, 1056, 1059

V

Ste.-Vierge (Kusanats anapat) - 1012, 1052, 1063
 ----- église - 1012
 Vue générale d'Ani, voir Ani...

**ՊԱՏԿԵՐԱ-ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ,
 ՀԱՏԱԿԱԳԾԵՐ ԵՎ ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ***

**ПЛАНЫ, КАРТЫ И ФОТО-
 ИЛЛЮСТРАЦИОННЫЕ МАТЕРИАЛЫ**

**PLANS, CARTES ET MATÉRIAUX
 ILLUSTRATIFS**

* Ֆրանսերեն լեզվով ներկայացված են հայերեն և այլալեզու աշխատություններում եղած եզակի, ուշագրավ ու մասնագիտական առումով կարեւոր նյութեր:

**INDEX DES MONUMENTS, PLANS, RECONSTRUCTIONS
ET DES PHOTOGRAPHIES ET CARTES**

A

- Aboughamrents... voir Église
- Aboughamrents (Apoughamrents)...
Aghdjkaberd (Forteresse de l'in-
fante) - 75, 81, 300 (vol. 1), 311, 314,
582, 583, 862
- inscriptions de l'église -
583
- Aghts, voir Mausolée...
- Akhourian (rivière) - 57, 81, 88,
121, 300 (vol. 2), 302, 311, 582, 583,
702, 703, 713, 737, 738, 746, 799, 856,
1056
- gorge - 81, 121, 582, 583,
701, 703, 713, 738
- vestiges du pont - 57, 75,
81, 300 (vol. 2), 311, 583
- Ani, ruines de la ville (vue
générale) - 57, 61, 300 (vol. 1), 311,
314, 499, 582, 583w, 597, 598, 629,
730, 737, 860a, 862, 978, 1055a, 1056,
1059, 1066
- axonométrie des ruines -
703, 737, 739, 746, 808, 823
- division fonctionnelle -
304
- musée - 75, 81, 599, 733
- plan de la ville - 64, 75,
158, 159, 302, 306w, 311, 314, 582,
601, 629, 661, 701, 702, 707, 709, 723,
739, 808, 823, 858 (fasc. 4), 865, 978,
1055a, 1056
- plan de la disposition des
monuments dans la ville d'après N.
Marr - 707
- plan des églises et des
caveaux creusés dans les rochers de
Tzaghkotsadzor - 702
- plan des murailles de
Smbat - 311, 701
- plan-guide de la ville - 57,
75, 173, 302, 304, 314, 582, 594, 601,
661, 707, 865
- plan des fouilles - 723
- plan des fouilles du quarti-
er d'habitation - 311, 701, 733, 737
- plan du quartier d'habita-
tion d'après N. Marr - 737, 746
- plan schématique du cen-
tre social - 304
- plans des édifices du culte
- 302
- Arakélots (des Apôtres), voir
Église...
- Arbre généalogique des

Bagratides - 57, 177, 121
 Arcs - 64, 75, 298, 739
 Arguina, Cathédrale - 302
 Armoiries de la ville - 64, 302, 311, 314, 406, 502, 583, 701, 702, 807
 - - - - au-dessus de la Grande porte - 302, 807
 - - - - des Bagratides Aigle tenant un tigre dans ses serres - 406, 502
 - - - - haut-relief d'once - 701, 311
 - - - - sur la façade de la Cathédrale - 406
 Arpat chay, voir Akhourian

B

Bagnayr - 713
 - - - - gorge 713
 Bains - 57, 75, 300 (vol. 1, 2), 311, 701, 702, 707
 - - - - du Palais - 311, 701, 702, 707, 1056
 - - - - plan du bain du Palais - 701
 - - - - plan du bain de Tigrane
 Honents - 701
 Bâtiments (municipale) - 702
 Berger (Hovvi) église, voir Église du Berger

C

Caravansérail - 702
 Carte de l'Arménie de l'époque des Bagratides - 302
 Carte des ruines de la ville d'Ani

- 57, 75, 173, 302, 304, 314, 582, 594, 601, 661, 702, 707, 865, voir aussi:
 Plan de la ville d'Ani
 Caserne - 582
 Cathédrale (principale) - 57, 58, 61, 64, 75, 81, 296, 300 (vol. 1, 2), 302, 306u, 314, 319, 324, 328, 332, 406, 497, 580, 582, 583, 586, 629, 701-703, 707, 709, 723, 731, 733, 737, 738, 746, 762, 766, 811, 823, 856, 858, 862, 928, 958, 978, 994, 1003, 1012, 1052, 1054-1057, 1059, 1061-1063, 1248
 - - - - abside - 324, 629
 - - - - aigle des Bagratides sur la façade - 406
 - - - - chapiteaux - 300 (vol. 1), 324
 - - - - colonnes engagées - 300 (vol. 1)
 - - - - coupe - 300 (vol. 1)
 - - - - coupole - 300 (vol. 1), 302, 324, 586,
 - - - - croix encastrées - 324, 497
 - - - - détail - 858
 - - - - entrée - 583
 - - - - façade - 57, 302, 324, 406, 583, 586
 - - - - fenêtres - 57, 300 (vol. 1), 302, 583, 958
 - - - - fragments des sculptures - 57, 61, 300 (vol. 1), 302, 583
 - - - - intérieur - 701, 703, 737, 762, 823, 1056
 - - - - intérieur à colonnes - 75
 - - - - niches - 57, 61, 64, 81, 296, 300 (vol. 1), 302, 311, 324, 583, 629, 701, 958

- - - - niches des murs - 64, 302, 311, 324, 701
 - - - - partie arquée - 75
 - - - - piliers engagés - 324
 - - - - photographies des inscriptions des murs - 856
 - - - - plan - 57, 58, 88, 300 (vol. 1), 302, 319, 328, 703, 737, 738, 746, 762, 858, 978, 1055a, 1062
 - - - - plan de reconstruction de l'entrée - 302
 - - - - reliefs - 57, 61, 300 (vol. 1), 302, 583
 Catholicossat - 75, 595
 Cavernes habitables - 81, 300 (vol. 1, 2), 311, 314, 583, 701, 703
 - - - - à colonnes - 300 (vol. 1)
 - - - - à Tzaghkotsadzor - 81, 314, 583, 702
 - - - - au pied du palais Paronats - 314
 - - - - rupestres - 81, 300 (vol. 1, 2), 311, 314, 583
 - - - - sur la rive de l'Alaza - 766
 Chapelle - 64, 75, 81, 121 (vol. 2), 629, 733, 766
 - - - - Charants Khochavants - 580
 - - - - portail de la chapelle près de la Citadelle - 64, 81, 629
 - - - - St. Grigor, entrée et intérieur - 629
 - - - - St. Gévork (monastère de Horomos) - 75, 121 (vol. 2)
 - - - - de St. Vierge (Koussants anapat) - 766
 - - - - St. Sauveur - 64, 629

Chapiteau d'une colonnette à représentation de licorne - 723
 - - - - avec représentation du Sacrifice d'Abraham (Isahac) - 746
 Château - 629
 - - - - de Tignis - 701
 Cimetière rupestre à Tzaghkotsadzor - 57, 61, 456
 Citadelle - 57, 61, 64, 75, 81, 300 (vol. 1), 302, 311, 314, 582, 583, 617, 629, 701, 703, 733, 737, 856, 862, 1052, 1056, 1057a, 1059
 - - - - arc - 64
 - - - - bains - 75
 - - - - bâtiment dans la Citadelle - 629
 - - - - cavernes rupestres - 81
 - - - - chapelle - 64, 81, 1059
 - - - - église - 300 (vol. 1), 311, 314, 582, 583, 701, 703, 707, 738, 856, 862, 1052, 1056
 - - - - fortifications du côté de Tzaghkotsadzor - 81, 583
 - - - - fortifications naturelles - 81
 - - - - fragments sculptés - 57, 81
 - - - - murailles - 81
 - - - - Petite église - 300 (vol. 1),
 - - - - plan - 311
 - - - - restes des fouilles - 583
 - - - - salle dans la Citadelle - 856, 1056
 - - - - vestiges du palais - 300 (vol. 1)
 Colline 8 101 après les fouilles - 722

Complexe palatin des Bagratides, voir Palais Bagratides
Croix gammées - 518

D

Décor des niches d'une maison d'habitation - 746

Détail de la cheminée - 701

E

Edifice à quatre piliers - 308, 321
----- plan - 321

Edifice de la douane - 302

----- du tribunal - 582, 766

Église Aboughamrents (Apoughamrents) St. Grégoire (Grigor) - 57, 61, 64, 67, 75, 81, 300 (vol. 1, 2), 302, 306a, 311, 314, 319, 332, 580, 582, 583, 586, 701, 703, 707, 709, 731, 733, 737, 738, 746, 762, 808, 978, 994, 1002, 1012, 1052, 1054, 1059, 1248

----- encadrement de la fenêtre d'est et inscriptions - 300, 583

----- mausolée de la famille - 808

----- plan de l'église - 57, 300 (vol. 1), 302, 311, 319, 701, 703, 709, 746, 808

Église Arakélots (des Apôtres) - 57, 64, 75, 81, 299, 300 (vol. 1), 306, 311, 319, 324, 332, 363, 582, 583, 629, 701, 733, 737, 738, 766, 804, 862, 1012, 1052, 1056

----- entrée - 363

----- encadrement sculpté de la

fenêtre - 583

----- façade - 64, 300 (vol. 1), 306, 583

----- gavit - 81, 299, 300 (vol. 1), 306, 583, 733, 738

----- Grande porte - 64, 75, 81

----- inscriptions - 75, 81, 311

----- khatchkars - 583

----- plan 57, 311, 319, 701, 737, 804

----- Porte sud - 737, 738

Église de Bakhtaguek (monastère) - 311, 701, 746

Église de Karmir vank (monastère) - 465

Église de la Citadelle, voir Citadelle

Église de la Mère de Dieu - 766

Église du Berger (Hovvi) - 300 (vol. 1, 2), 306w, 311, 319, 322, 332, 412, 582, 583, 586, 701-703, 707, 709, 730, 731, 737, 746, 1052

----- façade - 300 (vol. 1)

----- plan - 300 (vol. 1), 302, 311, 319, 412, 701-703, 707, 737

----- plan de reconstruction - 300 (vol. 1)

Église du Palais - 169, 311, 320, 583, 701, 703, 707, 733, 737, 746, 857, 985, 1052, 1057

----- décor des pilastres - 701

----- détail - 701

----- chapiteau - 703

----- chapiteau à représentation du Sacrifice d'Abraham - 746

----- face intérieure - 701

----- fragments de la niche de

la façade sud - 707

----- inscriptions - 733

----- marquages - 857

----- maquette - 857

----- plan - 311

----- projets - 857

Église en ruines fouillée - 300 (vol. 2)

Église fouillée par N. Marr - 583

Église Géorgienne - 75, 311, 582

Église Grecque - 1055a, 1056, 1063

Église (Grande) mise au jour par les fouilles - 722, 733, 739

----- cimetière attenant au mur sud - 722

----- détails décoratifs - 722

----- entrepôts souterrains - 722

----- face ornementée de la hauteur de l'autel - 722

----- inscription arménienne sur la clocher - 722

----- ornements de la niche - 722

----- partie de l'autel après les fouilles - 722

----- pièce à cheminée - 722

----- pilier nord-ouest avant et après les fouilles - 722

----- plan des fouilles et plan de l'église - 722

----- ruines de l'église en 1867 - 739

----- salle à niche décorative - 722

Église Nakhchli, voir Église St. Grégor Loussavoritch (St. Grégoire)

Illuminateur)

Église Palatine - 320

----- haut-relief sur une colonne engagée - 320

Église rupestre - 81, 300 (vol. 2), 311, 319, 456, 701, 702

----- plan - 321, 701

Église St. Grégoire (Gagkachen) - 298-300 (vol. 1, 2), 311, 317, 319,

322, 324, 583, 586, 629, 701-703, 707, 709, 730, 731, 733, 737, 738, 746, 762,

823, 862, 958, 992, 994, 1012, 1052

----- arcs - 298

----- chapiteaux des colonnes de l'intérieur - 300 (vol. 1), 324, 583, 730

----- colonnes - 298, 300 (vol. 1), 324, 583

----- coupes - 299, 300 (vol. 1)

----- détails - 706

----- encensoir trouvé sur la place - 513

----- entrée - 300 (vol. 1), 583

----- façades - 298-300 (vol. 1), 322, 746

----- fragment du portique - 629

----- maquette - 298, 317, 324, 730

----- niveaux - 322, 583

----- noeuds de jonction - 322

----- plan 298-300 (vol. 1), 302, 311, 319, 1052

----- plan et coupe - 701, 737, 746-portes - 298

----- reliefs - 298, 322, 583

----- restes du pilier et des

colonnes - 300 (vol. 1), 324, 583
 ----- statue du roi Gaguik I-er -
 81, 298, 311, 317, 322, 324, 586, 701,
 707, 730, 731, 733, 746, 762, 823
 Église St. Grigor Loussavoritch
 (Nakhchli) de Tigrane Honents - 57,
 58, 61, 64, 75, 81, 88, 300 (vol. 1, 2),
 302, 306w, 311, 318, 319, 332, 363,
 580, 582, 583, 586, 701, 703, 707, 731,
 733, 737, 738, 746, 756, 762, 766, 823,
 845, 846, 856, 862, 978, 994, 1012,
 1052, 1054, 1056, 1057a, 1062
 ----- balustrade à l'intérieur de
 l'église - 57, 61, 465
 ----- ceinture décorative de
 l'église - 737
 ----- chapelle - 57
 ----- chapiteaux - 302
 ----- coupole - 583
 ----- détails de la façade - 302,
 311, 701, 746, 1061
 ----- l'église dans les oeuvres
 picturales de A. Fetvadjian - 701
 ----- enceinte près de l'église -
 703
 ----- entrée 81
 ----- façades - 302, 311, 701,
 746
 ----- fortifications près de
 l'église - 81, 311
 ----- fragments décorés de
 reliefs - 75, 302, 583, 586
 ----- fresques - 81, 302, 311,
 318, 556, 583, 707, 823
 ----- maquette - 300 (vol. 1)
 ----- peinture du tambour de la
 coupole - 583, 756
 ----- peinture dite Cortège du
 roi Trdat - 318, 701
 ----- peinture dite Saint-Grigor
 - 556, 707
 ----- plan - 57, 88, 300 (vol. 1),
 311, 319, 701, 738, 845, 978
 ----- plan du bain - 311, 701
 ----- plan du gavit de l'église -
 701
 ----- reliefs - 300 (vol. 1), 302,
 583, 586, 762, 823
 ----- reliefs zoomorphes - 300
 (vol. 1)
 ----- salle à collones - 64
 ----- vue intérieure - 57
 Église St. Grégoire - 958, 1002,
 1018, 1056, 1059, 1061, 1062
 ----- détails - 1062
 ----- façades - 1062
 ----- plan - 1062
 Église St. Guévork près d'Ani -
 58
 Église St. Loussavoritch - 58,
 583
 ----- gavit - 580
 ----- mosaïque - 583
 Église St. Sauveur (Sourb Prk-
 itch) - 57, 61, 75, 81, 88, 300 (vol. 1,
 2), 302, 306w, 311, 319, 332, 580, 582,
 583, 586, 595, 701-703, 707, 731, 733,
 737, 738, 746, 762, 862, 994, 1009,
 1012, 1052, 1054, 1057a, 1059, 1248
 ----- coupe - 746
 ----- coupole - 311
 ----- croix creusées dans le mur
 - 583
 ----- fresques - 583

----- inscriptions - 88, 583
 ----- plan - 57, 300 (vol. 1),
 302, 311, 319, 701-703, 737, 738, 746
 ----- reconstruction de la
 coupole - 737
 ----- reliefs - 583
 Église Tigrane Honents, voir St.
 Grigor Loussavoritch (Nakhchli)
 Église Tiramor - 57
 ----- détails - 57
 ----- plan - 57
 Enceinte de la ville, voir
 Murailles...

F

Forteresse de l'infante, voir
 Aghdjkaberd
 Fortifications d'Ani - 81, 928,
 1002, 1059, voir aussi Tours, Murail-
 les...
 Fouilles de la grande colline -
 722
 ----- de la colline 8 101 après
 les fouilles - 722
 Fragments sculptés - 64
 ----- d'une colonne engagée
 d'église - 300 (vol. 1)
 Fresques - 81, 302, 311, 318,
 363, 502, 556, 583, 701, 707, 827, 847

G

Gagkachen, voir Église St. Gré-
 goire
 Glidzor (Gayladzor) - 81, 300
 (vol. 2), 311, 314, 456, 583, 703

----- église souterraine - 319,
 456
 ----- fortifications avec tour
 décorée d'un dragon - 81, 314, 583,
 703
 Gorge de la rivière Akhourian,
 voir Akhourian...
 Grande porte de la ville d'Ani
 (faces extérieure et intérieure) - 64, 75,
 81, 300 (vol. 1), 302, 314, 582, 701,
 737, 738, 807
 ----- tour - 61
 ----- tours près de la porte - 314
 Grecque église, voir Église
 grecque
 St. Grigor Loussavoritch
 (Nakhchli), voir Église St. Gri-
 gor-Loussavoritch de Tigran Honents
 Guide (carte) de la ville d'Ani -
 57, 75, 173, 302, 304, 314, 583, 594,
 601, 661, 707, 865

H

Habitations fouillées - 81, 300
 (vol. 1, 2), 311, 314, 583
 ----- plan des habitations et des
 locaux annulaires taillés dans
 les rochers de Tzaghkotsadzor - 702
 ----- rupestres - 701, 703
 Habitation troglodytique - 856
 Haut-relief sur l'enceinte - 64
 ----- fragment - 64
 Hôtel de la ville Ani - 299, 311,
 313, 701, 702, 737, 746
 ----- plan - 313, 701, 746
 ----- portail (reconst.) - 299,

311, 313, 737, 746

I

Igadzor - 81, 311, 456, 701, 713, 738

----- cavernes - 81

----- église- mausolée - 456

----- murailles d'Igadzor - 701, 738

Inscriptions d'Ani - 57, 75, 88, 300 (vol. 2), 583, 590, 617, 722, 723, 733, 856, 1052, 1056

K

Khatchkar, croix sculptée - 465, 497, 583, 590 (cah. 2), 722, 723, 958

L

Lion près de la porte de l'enceinte de Tzaghkotsadzor - 64, 583, 807

Local à grande niche - 701

Logements - 300 (vol. 2), 502, 590 (fasc. 2)

----- fragments décorés - 590 (fasc. 2)

M

Maison d'habitation, décor des niches - 746

----- de Sarkis, voir Palais de Sarkis

Mausolée - 57, 61, 75, 121, 321,

320

456, 808, 1004

----- d'Aghtz - 456

----- d'Achot le Miséricordieux - 75, 121

----- de la famille Aboughamrents (coupe, détail, pierre tombale et plan) - 808

----- d'Igadzor - 456

----- de Mama Khatun - 1004

----- de Tzaghkotsadzor - 57, 61, 321, 456

----- des Enfants royaux - 75

----- rupestre - 57, 61, 321, 456

Minaret - 64, 81, 300 (vol. 2), 629, 856, voir aussi Mosquée

----- Grand minaret avec inscription - 629, 856, 1056

Monastère à Tzaghkotsadzor - 314, 456

Monastère Bekhents - 582

Monastère Isolé - 856

Monastère Karmir vank - 465

Monastère Koussants anapat (Monastère féminin de la Ste. Vierge) -

81, 300 (vol. 2), 302, 311, 319, 583, 586, 703, 731, 738, 746, 762, 766, 856,

1012, 1052, 1063

----- chapelle - 766

----- église - 311, 583, 586, 701, 703, 731, voir aussi Grecque

----- façade - 746

----- plan 302, 746

----- vue de l'Akhourian avec les ruines du pont - 738

Monastère Ste. Astvatzatzine - 57, 61, 465

----- cskulpture - 61, 465

----- relief - 57

Monastère St. Grigor Loussavoritch - 57, 61, 1056

Monastère d'Horomos - 88, 722, 737

Monument d'architecture unique en son genre, découvert en 1911 au cours des fouilles d'Ani: axonométrie des ruines, plans, coupes, façades, portes, piliers, impostes des arcs - 739

Mosaïque décorée de sculptures - 583

Mosquée - 57, 58, 61, 81, 580, 582, 856, 1054, 1056, voir aussi Minaret

Mosquée de Manoutché - 57, 61, 81, 300 (vol. 1), 302, 311, 582, 617, 629, 701, 703, 737, 738, 823, 856, 1002, 1052

----- plan - 311, 701

Murailles (murs d'enceinte) de la ville - 57, 58, 61, 64, 75, 81, 88, 300 (vol. 1, 2), 302, 306w, 311, 314, 324, 502, 580, 582, 583, 617, 629, 701-703, 707, 723, 733, 737, 738, 746, 766, 807, 823, 856, 862, 927, 994, 1012, 1052, 1054, 1055a, 1056, 1059, 1248

----- à proximité de l'église de Tigrane Honents - 81, 311, 701

----- arcs - 64, 75, 298, 739

----- avec armoiries des Bagratides - 64, 302, 311, 314, 502, 583

----- avec inscription près de l'église de Tigrane Honents - 81, 311

----- avec plaques colorées - 807

21-56

----- d'Achot - 723

----- de l'entrée est de la ville - 629

----- de Smbat - 64, 302, 311, 314, 502, 583, 629, 701-703, 707, 737, 738, 766, 994

----- détail de la muraille sud - 703

----- doubles - 807

----- et porte intérieure - 862

----- ligne des murailles - 702

----- plan de disposition - 311, 701

----- portes - 57, 61, 64, 81, 300 (vol. 1, 2), 302, 314, 580, 582, 583

----- près de la pente d'Igadzor - 701, 738

----- près de la Porte principale - 64, 75, 81, 300 (vol. 1, 2), 302, 311, 314, 582, 737

----- près de la tour avec croix grecque - 738

----- près des tours à croix grecque - 807

----- sur Glidzor - 311, 314, 583

----- tours - 57, 58, 61, 75, 300 (vol. 2), 314, 582, 1056, 1059

Musée (à Ani) - 75, 81, 617, 733

----- en ruine - 81

----- esquisse de projet - 599

P

Palais de Sarkis - 296, 299, 311, 701, 733, 737, 746

321

- - - - - portail du palais - 299, 311, 701, 746
 - - - - - portail de la maison de Sarkis - 296, 737
 Palais des Bagratides dans la Citadelle (Palais Royal) - 57, 61, 64, 75, 302, 311, 320, 465, 595, 701-703, 709, 733, 737, 738, 746, 766, 862, 1054, 1059
 - - - - - bains 75, 311, 701, 702, 707
 - - - - - chapelle - 64
 - - - - - détails des reliefs - 61, 302
 - - - - - église du Palais - 169, 311, 320, 583, 701, 703, 707, 733, 737, 746, 857, 958, 1003, 1052, 1057
 - - - - - façade - 75
 - - - - - mur de la porte et de la fenêtre - 57
 - - - - - plan général (d'après T. Toramanian) - 701, 709, 746
 - - - - - plan du Palais - 302, 701-709, 737, 738
 - - - - - plan du quartier d'habitation - 702
 - - - - - porte - 57, 61
 - - - - - restes du Palais - 1059
 - - - - - salle du conseil (par la suite, mosquée) - 61
 - - - - - salle du Palais - 57, 580, 738, 1054
 - - - - - sculpture dans le Palais - 61, 302, 465
 - - - - - système de distribution d'eau avec tuyaux en céramique - 702
 - - - - - vue intérieure - 61
 Palais des Pahlévides - 61, 75, 81, 311, 856, 1056
 - - - - - ornements - 856
 - - - - - plan - 311
 - - - - - porte - 61, 856, 1056
 Palais du Baron - 81, 302, 311, 556, 583, 701, 703, 707, 731, 737, 738, 746, 762, 823, 1002, 1052
 - - - - - détail du portail - 701
 - - - - - façade de l'entrée - 302, 583
 - - - - - plan - 311, 701, 746
 - - - - - plan de l'hôtel - 701, 746
 - - - - - portail - 302
 - - - - - portail à deux niveaux - 701
 - - - - - portail de l'hôtel - 738
 - - - - - portail du palais - 737, 738, 746, 823
 - - - - - porte intérieure - 311, 701
 - - - - - cavernes habitables au pied de palais - 314
 Palais du Catholicos - 862
 - - - - - vue intérieure - 862
 Palais princier - 300 (vol. 1), 733
 - - - - - plan des niveaux - 300 (vol. 1)
 Palais Royal, voir Palais des Bagratides
 Passage arqué (de l'extérieur de l'enceinte) - 64
 Petite église fouillée - 81, 300 (vol. 1), 722, 858 (fasc. 1), 1062
 - - - - - détail 722
 - - - - - plan - 722
 - - - - - vue intérieure - 722
 Pierre-croix - 465, 497, 583, 722, 723, 958

- - - - - avec aigle - 723
 - - - - - avec lion 723
 - - - - - du scribe Israel- 722
 Pierre tombale d'Achot le Miséricordieux à la chapelle St. Grigor (monastère de Horomos) - 75, 121
 Pigeonniers rupestres - 311, 583, 701
 Piliers à hauts-reliefs - 739
 Plan d'édifices du culte - 302
 Plan de la ville d'Ani, voir Ani...
 Ponts - 57, 75, 81, 300 (vol. 1, 2), 311, 313, 582, 583, 701-703, 707, 737, 738, 746, 799, 856, 862
 - - - - - à deux niveaux - 75
 - - - - - construit au XIe siècle - 300 (vol. 1)
 - - - - - de Tcherplou ou pont à une arche de Tchrlpi - 300 (vol. 1), 302, 746
 - - - - - plan de reconstruction - 300 (vol. 1)
 - - - - - restes d'un pont - 701, 707, 862
 - - - - - Supérieur - 703, 737
 - - - - - sur la rivière Akhourian - 701-703, 799
 Portails de la ville d'Ani - 57, 61, 64, 75, 81, 88, 300 (vol. 1, 2), 302, 311, 314, 580, 582, 583, 629, 701, 702, 722, 733, 737, 738, 746, 807, 823, 862, 926, 1054, 1055a, 1056, 1059
 - - - - - bas-relief sur la face intérieure - 629
 - - - - - de la chapelle à proximité de la Citadelle - 629
 - - - - - de la maison de Sarkis - 701, 737
 - - - - - d'une maison privée - 722
 - - - - - entrée de la ville de l'Est - 629
 - - - - - Grande porte - 64, 75, 81, 300 (vol. 1, 2), 302, 306w, 311, 314, 582, 701, 737, 738, 807
 - - - - - lion sur la porte de l'enceinte de Tzaghkotsadzor - 807
 - - - - - plan des tours de la porte de Kars - 302, 311, 702, 722
 - - - - - portails intérieurs - 862
 - - - - - Portails principal - 314, 583, 701, 733, 737, 738, 807, 1055a, 1056, 1059
 - - - - - porte arquée - 64, 75
 - - - - - porte d'Erévan - 75
 - - - - - porte du château - 629
 - - - - - porte extérieure 57
 - - - - - portes de Dvine ou des Echecs - 57, 61, 300 (vol. 1), 311, 582, 583, 701
 Porte de Sarkis - 299, 311, 701, 737
 - - - - - reconstruction de l'entrée décorée - 296
 - - - - - pierre en forme d'étoile de l'entrée avec la signature de Sarkis - 296
 Porte du Palais des Bagratides - 57, 61
 - - - - - de la Chapelle à proximité de la Citadelle - 64
 Porte de Kars et plan des tours - 302, 311, 701, 702, 722, 807
 Porte Triomphale d'Ani-Horomos - 737, 856, 1056
 Poste de garde - 57, 61

Pressoir d'huile (édifice) - 303, 311, 583, 701
----- plan - 311, 701
----- vue intérieure - 303

Q

Quartier d'habitation - 502, 590 (fasc. 2), 701, 733
----- cavernes repestres d'habitations - 81, 300 (vol. 1, 2), 311, 314, 583, 701, 703
----- maisons d'habitations après les fouilles - 733, 746
----- pièces de séjour - 311, 701
----- plan des fouilles - 311, 701, 733, 737, 746

R

Reconstruction de l'entrée principale d'un magasin - 304
Relief de serpent et de tête de taureau sur la tour de l'enceinte de laville - 807
Représentation en pierre de Varpet - 723
Réservoir d'eau - 314, 583
Restes de la Cathédrale en ruines - 61
Restes (supposés) d'une bibliothèque - 75
Route royale - 75
Ruines du bâtiment du tribunal - 300 (vol. 1), 582, 766
----- du pont de la rivière Akhourian - 701-703, 799

Rupestres:
----- cavernes - 58, 75, 300 (vol. 1, 2), 311, 314, 583, 701-703, 766
----- églises - 57, 61, 300 (vol. 2), 302, 311, 319, 321, 456, 583, 702
----- mausolée - 57, 61, 321, 456, 702
----- plan d'église - 57, 61, 300 (vol. 1), 319, 321

S

Salle du conseil - 61
Sourb Prkitch, voir Église St. Sauveur
Statue du roi Gagouik - 81, 298, 311, 320, 701, 731, 733, 762, 823, 1052
----- avec le modèle de l'église Gagkachen - 317, 322, 324, 586, 707, 730, 746
Système de distribution d'eau de la rue principale d'Ani - 311, 701, 702

T

Tableau comparatif des plans des églises centrées polygonales de la Transcaucasie - 808
Tigrane Honents..., voir Église St. Grégoire de Tigrane Honents
Topographie, voir Carte...
Tours de l'enceinte de la ville - 57, 58, 61, 300 (vol. 1, 2), 314, 582, 617, 702, 703, 710, 713, 722, 733, 738, 807, 994, 1056, 1059

----- avec croix grecque - 807
----- avec inscription de Sarkis, fils de Samuel - 57, 617
----- avec relief de serpent et de tête de taureau - 807
----- de Glidzor - 703
----- fragments de la Grande tour - 61, 314
----- orientale avec inscription - 57
----- près de la Grande porte - 314, 733, 738, 807
----- tour Centrale - 57, 61
----- Zakarachen - 57, 300 (vol. 2)
Tzaghkotsadzor - 57, 61, 81, 314, 321, 456, 713
----- cavernes habitables - 81, 314, 583
----- cavernes rupestres - 81
----- églises et caveaux creusés dans les rochers - 702
----- plan et coupes des habitations et des locaux auxiliaires creusés dans les rochers - 702
Tzaghkotsadzor enfilade de la rive droite - 456
----- chapelle - 456

----- coupole de l'église, abside - 456
Tzaghkotsadzor église de la rive gauche - 456
----- cimetière rupestre - 57, 61, 456
----- tombe de Tigrane Honents - 456
Tzaghkotsadzor église - 702
----- plan de l'église - 702
Tzaghkotsadzor monastère - 314, 456
----- cavernes habitables du monastère - 314
----- cellules - 456
----- église - 456
----- gavit du monastère - 456
----- plan principal - 456
----- réfectoire - 456

V

Ste. Vierge (Monastère féminin), voir Monastère Koussants anapat...
Voûte du passage souterrain menant de la Cathédrale aux murailles d'Achot - 723
Vue générale d'Ani, voir Ani...

**INDEX DES ILLUSTRATIONS D'OBJETS D'USAGES
COURANT ET D'ARMES**

A

Agraphe - 590 (cah. 2)
Aiguilles - 590 (cah. 2)
Animaux brodés sur une
tabatière - 733
Arbre de vie brodé - 490

B

Bague, bague-anneau - 590 (cah.
2)
Balance, plateaux - 590 (cah. 2)
Bouton décoré - 590 (cah. 2)
Bracelet - 590 (cah. 2)
Bracelet bague - 590 (cah. 2)

C

Cadenas - 484, 590 (cah. 2)
Carafes - 484, 590 (cah. 2)
Ceinture décorative d'un karasse
- 484
Céramique sous glaçure - 484,
486, 590 (cah. 2), 831
- - - - karasse à décor incisé
(fragments) - 486
- - - - vase à large col - 484
Chandelier à trois pieds - 484
Chaudron - 484, 590 (cah. 2)

Chèvre représentée sur os - 590
(cah. 2)
Clochette - 590 (cah. 2)
Col brodé - 490
Coupe avec représentation de
femme - 823
Couteaux - 484, 590 (cah. 2)
Couvercle - 590 (cah. 2)
Croix gammée - 518
Croix-reliquaire - 590 (cah. 2)
Cruche - 590 (cah. 2)
Cuiller de dosage - 590 (cah. 2)
Cuir tressé - 490

D

Dalle gravée - 502
Disque - 590 (cah. 2)

E

Encensoir (en bronze) - 489, 499,
513, 590 (cah. 2)
- - - - de l'église St. Grégoire -
819, 827
Epée - 484
Epingle - 590 (cah. 2)
Etoffes tissées à la main - 590
(cah. 2)

F

Faucille - 484, 590 (cah. 2)
Fil à tisser - 590 (cah. 2)
Flacon - 590 (cah. 2)
Fragment de carpette - 484, 491
- - - - de ceinture - 590 (cah. 2)
- - - - de karasse décoré - 590
(cah. 2)
- - - - d'objets en bois - 590
(cah. 2)
- - - - de pincette - 590 (cah. 2)
- - - - de verre - 590 (cah. 2)

G

Gonfalon de Grigor Loussa-
voritch - 541
Grande aiguille - 590 (cah. 2)

K

Karasse en terre cuite rouge - 733

L

Lampadaire de l'église St. Gré-
goire - 819, 827
Lampe - 484, 590 (cah. 2)
Lance - 590 (cah. 2)
Lion et tigre brodés - 490
Lustre - 484, 489, 590 (cah. 2)
- - - - en cristal - 82
Lutrins - 484, 489, 501, 590 (cah.
2)
- - - - avec gravures - 491

M

Manche à couvercle anthropo-
morphe - 590 (cah. 2)
- - - - original - 590 (cah. 2)
Masque en bronze de Bacchus
(d'Ani) - 867
- - - - en faïence avec représen-
tation de sirène - 733
Médaille - 590 (cah. 2)
Mortier - 590 (cah. 2)
Moule à bijoux - 502

O

Objets en faïence sous glaçure -
831
- - - - en or - 590 (cah. 2)
- - - - en pierre lustrée - 831
Oiseaux brodés - 490
Ornement en gypse - 590 (cah. 2)
Outils en or de tapissier - 484
- - - - en or de tisserand - 484

P

Passoire - 590 (cah. 2)
Pendentif - 590 (cah. 2)
Perles de collier - 590 (cah. 2)
Petite cruche - 590 (cah. 2)
Pied de chandelier - 590 (cah. 2)
Pilon - 590 (cah. 2)
Plan de broderie à l'or - 490
Poignard - 590 (cah. 2)
Pointes de flèches - 484, 590
(cah. 2)

R

- Récipients à mercure - 484, 590
(cah. 2)
----- en cuivre - 484
----- en faïence - 590 (cah. 2)
----- en verre - 590 (cah. 2)
----- verres - 590 (cah. 2)

S

- Salière - 590 (cah. 2)
Sceau - 590 (cah. 2)
Spécimens d'armures - 484, 590
(cah. 2)

**INDEX DES PEINTURES, D'ENLUMINURES
ET DES FRESQUES***

Ani nous appelle - 1086	La Descente aux Limbes
(fresque) - 827
L'Annonciation (enlum.) - 827	Église Abughamrents (peint.) -
808, 1059
Cathédrale (aquarelle) - 311,
1059	----- de Tigrane Honents
(peint.) - 701
Cavalier (peint. mur.) - 556	----- du Berger (peint.) - 311,
701, 1059
Ces rives sont à nous - 1086	----- St. Grigor Loussavoritch
(peint.) - 808, 1059
Chapelle dans la Citadelle
(peint.) - 1059	----- du Patre - 1059
Chéranik porteur de poisson
(enlum.) - 587, 589	
Chevaux de feu d'Ani - 1086	
Citadelle (peint.) - 1059	
Cloches d'Ani - 1086	

* Վերաստպությունները վերցված են հայերեն և այլալեզու գրքերից:

- de costumes - 504
Support - 484

T

- Tenon de couvercle (anthropo-
morphe) - 590 (cah. 2)
Tête de crosse - 590 (cah. 2)
Tissu en soie - 484

V

- Vêtement d'enfant en soie - 484
----- en soie brodée (à l'or) -
490

Enceinte (peint.) - 808, 1059	Palais du Baron (peint.) - 311, 701
L'Entrée à Jerusalem (enlum.) -
499 (vol. 2), 557, 559, 592, 762	596
Passé de la ville d'Ani (peint.) -
596
Évangile de Haghpat (enlum.) -
588, 592, 707	Renaissance d'Ani - 1086
de Moghni (enlum.) - 592	Le roi Trdat juge St. Grigor
(Loussavoritch) (peint. mur.) - 556, 707
Femme-chevalier (Aytsémik
Anétsi) (peint.) - 596	Les restes d'un Palais - 1059
Fontaine commémorative d'Ani -
1086	583a
Ruines d'Ani - (1919, 1922)
La Forteresse de l'infante - 1059	583a
Sahak Anétsi et son frère Arakel
(enlum.) - 589
Fragments du Palais d'Ani
(fresques) - 556, 1059	Les saints martyrs attendent...
(enlum.) - 363, 827
Grande porte (peint.) - 1059	Sarkis Partchik (peint. mur.) -
556
----- Maghasse-perte - 1059	Sommeil (peint. mur.) - 572
Le Cortège du roi Trdat... (peint.
mur.) - 81, 311, 318, 556, 701	Sortie de l'église des femmes
d'Ani (peint.) - 596
Libération d'Ani - 1086	Tours (peint.) - 1059
Ma magnifique Ani - 1086	Un Edifice public - 1059
Manoutché et Grigor Magistros
(enlum.) - 589	Une tour renversée - 1059
Mère de Dieu d'Ani - 1086	Vers Ani - 1086
Des murs d'Ani avec la porte
Principale (peint.) - 1059	Vision de Saint Nino (peint.
mur.) - 847
La Nativité (enlum.) - 827	Vue générale des ruines (peint.) -
583u, 808, 1059
Ode à Ani - 1086	

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գեջյան Ս. Հ. - Առաջաբան	5
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	25
Պատմական եւ վիճագրական աղբյուրներ	27
Պատմական աշխարհագրություն, տեղագրություններ, ճանապարհորդների նկարագրություններ	38
Պատմական ուսումնասիրություններ	51
Հնագիտություն, ճարտարապետություն	85
Եկեղեցի, կրթություն	117
Գիտություն, մշակույթ եւ կիրառական արվեստ	119
Արքունիք, ուղեցույցներ եւ քարտեզներ	133
ԱՆԻՆ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԱՐՎԵՍՏԻ ՄԵՋ	215
Ստեղծագործություններ հրատարակված գրքերում, պարբերականներում, ժողովածուներում	217
Հավելված՝ լրացում	233
ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ՑԱՆԿԵՐ	239
Անձնանունների ցանկ	241
Հուշարձանների եւ աշխարհագրական անունների ցանկ	257
Քարտեզների, հուշարձանների հատակագծերի, վերակազմությունների ու լուսանկարների ցանկ	268
Կենցաղային իրերի ու զենքերի լուսանկարների ցանկ	279
Գեղանկարների, մանրանկարների եւ որմնանկարների ցանկ	282
ՊԱՏԿԵՐԱ-ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ, ՀԱՏԱԿԱԳԾԵՐ ԵՎ ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ (ֆրանս.)	311

* * *

Геджян С. Г. - Предисловие	12
БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ	141
Исторические и эпиграфические источники	143
Историческая география, описания путешественников	146
Исторические исследования	148
Археология, архитектура	157
Церковь, образование	178
Наука, культура, искусство	178
Альбомы, каталоги, путеводители	184
АНИ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ИСКУССТВЕ	215
Приложение	233
ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЕ УКАЗАТЕЛИ	239
Именной указатель	284
Указатель географических названий и памятников	289
Указатель карт, планов, проектов реконструкций и фотоиллюстраций памятников	293
Указатель иллюстраций бытовых изделий и оружия	301
ПЛАНЫ, КАРТЫ И ФОТО-ИЛЛЮСТРАЦИОННЫЕ МАТЕРИАЛЫ (на фр. яз.)	311

* * *

Guédjian S. H. - Introduction	18
BIBLIOGRAPHIE	187
Sources historiques et épigraphiques	189
Géographie historique, topographie, relations de voyages	190
Études historiques	194
Archéologie, architecture	199
Science, culture, art	208

Albums, catalogues, guides et cartes	210
Appendice	233
INDEX	239
Noms propres	302
Index noms de monuments et géographiques	306
Index cartes, plans, projets de reconstructions et photographies de monuments	308
PLANS, CARTES ET MATÉRIAUX ILLUSTRATIFS (en arm. et en langues étr.)	311
Index des monuments, plans, reconstructions et des photographies et cartes	313
Index des illustrations d'objets d'usages courant et d'armes	326
Index des peintures, d'enluminures et des fresques	328

ՍԱԹԵՆԻԿ ՀԱՅԿԻ ԳԵՉՅԱՆ

ԱՆԻ

Մատենագիտություն

Տեխ. խմբագիր՝	Վ. Չ. Բոդյան
Համակարգչային ձեռագրումը եւ կազմը՝	Ս. Ս. Ավետիսյան
Վերստուգող սրբագրիչներ՝	Է. Բաբայան
	Ա. Բարլեզիզյան
	Տ. Դանիելյան
	Լ. Հովհաննիսյան

Ստորագրված է տպագրության՝ 15.07.2006: Չափսը՝ 60x84 1/16: Թուղթը՝ օֆսեթ:
 Հրատ. 18.4 մամուլ, տպագր. 21.0 = 17.1 պլայմ. մամուլի:
 Տպաքանակը՝ 300: Պատվեր՝ 56:

Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, Երևան, Ալ. Մանուկյան 1

Երևանի համալսարանի տպարան, Երևան, Աբովյան 52

**Գալուստ Կյուլպենկյան հիմնարկության հովանավորությամբ
Երևանի համալսարանի հրատարակչությունը լույս է
ընծայել հետևյալ գրքերը**

1. **Թ. Հակոբյան, Ստ. Մելիք-Բախչյան, Յ. Բարսեղյան** - Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան, հատոր 3, 1998:
2. **Թ. Հակոբյան, Ստ. Մելիք-Բախչյան, Յ. Բարսեղյան** - Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան, հատոր 4, 1998:
3. **Թ. Հակոբյան, Ստ. Մելիք-Բախչյան, Յ. Բարսեղյան** - Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան, հատոր 5, 2001: (Բառարանը 2002 թ. արժանացել է ՀՀ նախագահի մրցանակին՝ «Մարդկային զարգացման և հունանիստական արժեքների, այդ թվում՝ հունանիտար գիտությունների զարգացման բնագավառում ձեռքբերված նվաճումների համար»):
4. **Ստեփանոս Տարոնեցի Ասողիկ** - Տիեզերական պատմություն (աշխարհաբարի վերածեց Վ. Վարդանյանը), 2000 թ.:
5. **Հրաչյա Գաբրիելյան** - Հայկական լեռնաշխարհը, 2000 թ.:
6. **Ալեքսանդր Մարգարյան** - Հայերենի հոլովները, 2000 թ.:
7. Նահապետ Քուչակի բանաստեղծական աշխարհը, աշխատասիրությամբ ակադեմիկոս Հրանտ Թամրազյանի, Եր., 2001 թ.:
8. Շարական (ժողովածու) - Աշխարհաբարի վերածեցին **Ա. Մադոյանը և Գ. Մադոյանը**, 2001 թ.:
9. **Հրաչյա Միրզոյան** - Հովհաննես Մրքուզ Ջուղայեցի, 2001 թ.:
10. **Ռուբեն Ղազարյան** - Միջին գրական հայերենի բառապաշարը, 2001 թ.:
11. **Բարկեն Հարությունյան** - Մեծ Հայքի վարչա-քաղաքական բաժանման համակարգը ըստ «Աշխարհացոյցի», 2001 թ.:
12. **Վարդան Արևելցի** - Տիեզերական պատմություն, (աշխարհաբարի վերածեց Գ. Թոսունյանը), 2001 թ.:
13. **Վևորգ Մադոյան** - Գրիգոր Անավարզեցին շարականագիր, 2001 թ.:
14. **Վևորգ Աբգարյան** - Հայ տպագրության նախապատմություն, 2001 թ.:
15. **Փայլակ Անթառյան** - Հովհաննես սարկավազ Իմաստասեր, 2001 թ.:
16. **Յոզեֆ Կարստ** - Կիլիկյան հայերենի պատմական քերականություն, 2001 թ.:
17. **Ռաֆայել Մաթևոսյան** - Կուբան ասպագայի որոնումներում. իրադարձություններ և դասեր, 2001 թ.:
18. **Խաչիկ Բաղիկյան** - Ուսումնական դարձվածաբանական բառարան, 2002 թ.:
19. **Հրաչյա Գաբրիելյան** - Հայոց բնաշխարհը (դասագիրք), 2002 թ.:
20. **Էդուարդ Աղայան** - Լեզվաբանական հետազոտություններ, 2003 թ.:
21. **Արտակ Մովսիսյան** - Նախամաշտոցյան Հայաստանի գրավոր մշակույթը, 2003 թ.:
22. **Հրաչյա Աճառյան** - Զննություն Կիլիկիայի բարբառի, 2003 թ.:
23. **Պիոն Հակոբյան** - Գիտական ուսումնասիրություններ, 2003 թ.:
24. **Աշոտ Սուքիասյան** - Հայոց լեզվի հոմանիշների բացատրական բառարան (2004 թ. արժանացել է ՀՀ նախագահի մրցանակին՝ «Մարդկային զարգացման և հունանիստական արժեքների, այդ թվում՝ հունանիտար գիտությունների զարգացման բնագավառում ձեռք բերված նվաճումների համար»), 2003 թ.:

25. **Երջանիկ Գևորգյան** - Հայոց շարժումային լեզվի բացատրական բառարան (Շարժութարան), 2003 թ.:
26. **Հայնրիխ Հյուբշման** - Հայերենի քերականություն, առաջին մաս, Հայերենի ստուգաբանություն, 2003 թ.:
27. **Հայնրիխ Հյուբշման** - Հայագիտական ուսումնասիրություններ, 2004 թ.:
28. **Ալեքսանդր Մարգարյան** - Հայոց լեզվի քերականություն (Չևաբանություն) 2004 թ.:
29. **Ռամազ Գորգաձե** - Հայերեն-վրացերեն զրուցարան, 2004 թ.:
30. «Ժուռնալ Ազիատիկ» հանդեսի հայագիտական նյութերի ծանոթագրված մատենագիտություն, 2004 թ. (ռուսերեն):
31. **Հրաչյա Աճառյան** - Հայոց պատմություն, հյուսված ընդհանուր պատմության հետ, 2004 թ.:
32. **Յովհաննես Սարկավազ Իմաստասեր** - Լուծումը «Սահմանաց գրոց», 2004 թ.:
33. **Սանդրո Սարդարյան** - Հայաստանը քաղաքակրթության օրրան, 2004 թ.:
34. **Կարեն Իւզըաշեան** - Աւարայրի ճակատամարտից դէպի Նուարսակի պայմանադրութիւնը, 2005 թ.:
35. **Հարություն Դեյլայան** - Ժողովածու, 2005 թ.:
36. **Բախտիար Հովակիմյան** - Հայոց ծածկանունների բառարան, 2005 թ.:
37. **Գառնիկ Անանյան** - Ակնարկներ հայոց հին և միջնադարյան հրապարակախոսության, 2005 թ.:
38. **Վահան Տեր-Ղևոնդյան** - Կիլիկյան Հայաստանը և Մերձավոր Արևելքի արաբական երկրները (1145-1226 թթ.), 2005 թ. (\$րանսերեն):
39. **Գառնիկ Ստեփանյան** - Երզնկա (Հնագույն դարերից մինչև մեր օրերը), 2005 թ.:
40. **Հրաչյա Աճառյան** - Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի համեմատությամբ 562 լեզուների. Իմաստաբանություն, Բառաքնություն, Շարահյուսություն, 2005 թ.:
41. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին. 16-րդ հատոր: Արաբ մատենագիրներ Թ-Ժ դարեր: Ներածությունը և բնագրերից թարգմանությունները **Արամ Տեր-Ղևոնդյանի**, 2005 թ.:
42. **Սահակ Բազյան** - Խաչատուր Աբովյանը առակախոս-բանաստեղծ և դրամատուրգ, 2005 թ.:
43. **Ռամազ Գորգաձե** - Վրացերեն-հայերեն բառարան, 2005 թ.:
44. **Պավել Շարաբխանյան** - Հանգաբանություն, 2005 թ.:
45. **Ռուբեն Ղազարեան** - Գրաբարի հոմանիշների բառարան, 2006 թ.:
46. Գրիգոր Զօհրապը ժամանակակիցների յուշերում եւ վկայութիւններում: Աշխատասիրութեամբ **Ալբերտ Շարուրեանի**, 2006 թ.:
47. **Նիկողայոս Աղոնց** - Պատմագիտական ուսումնասիրություններ, 2006 թ.:
48. **Յ. Պողոս Գոճանեան** - Ուղեցոյց դասական ուղղագրութեան, 2006 թ.:
49. **Հայկազ Ժամկոչյան** - Հայ ժողովրդի պատմություն, 2006 թ.:
50. Հայ հմայական և ժողովրդական աղոթքներ: Աշխատությամբ **Ս. Հարությունյանի**, 2006 թ.:
51. **Սաթենիկ Գեջյան**, Անի, 2006 թ.: